ئوبۇلھاشىم قاسىم قاياق

ياغاچچىلىق تېخنىكىسى

2

شىنجاڭ يېڭى تېخنىكىلىق شىركىتى

ئوبۇلھاشىم قاسىم قاياناق

ياغاچچىلىق تېخنىكىسى

2

1 شىنجاڭ ياشلار-ئۆسمۈرلەر نەشرىياتى

图书在版编目(CIP)数据

木工技术.2：维吾尔文 /吾不力阿西木·卡斯木编著. — 乌鲁木齐：新疆科学技术出版社，2012.3
ISBN 978-7-5466-1364-2
Ⅰ.①木 … Ⅱ.①吾… Ⅲ.①木工 — 基本知识—维吾尔语（中国少数民族语言） Ⅳ.① TU759

中国版本图书馆 CIP 数据核字(2012)第 050843 号

پـــلانـــلـــغـــۇچـى: ئىبراھىم سەمەن
تـەشـكـىـللـىـگـۇچـى: ئابلەت جۇمە تۇپراق
مـەسـئـۇل مـۇھـەررىـرى: ئابلەت بەكرى
مـەسـئـۇل كوررېكـتـورى: گۈلناز مۇھەممەت
مۇقاۋىسىنى لايىھەلىگۈچى: خەمىدە سەئىدئالىم

ياغاچچىلىق تېخنىكىسى (2)

* * *

شىنجاڭ پەن ـ تېخنىكا نەشرىياتى نەشر قىلىپ تارقاتتى
(ئۈرۈمچى شەھىرى يەنئەن يولى № 255 پوچتا نومۇرى: 830049)
شىنجاڭ شىنخۇا كىتابخانىسىدا سېتىلىدۇ
ئۈرۈمچى لوڭيىدا باسما چەكلىك شىركىتىدە بېسىلدى
فورماتى: 880mm × 1230mm 1/32 باسما تاۋىقى: 7.5
2011 ـ يىل 8 ـ ئاي 1 ـ نەشرى
2011 ـ يىل 8 ـ ئاي 1 ـ بېسىلىشى
ISBN 978 - 7 - 5466 - 1364 - 2
باھاسى: 22.00 يۈەن

نەشرىياتتىن

ئۇيغۇر ياغاچچىلىق ھۈنەر ـ سەنئىتى ئۇزاق تارىخقا، ئۆلمەس مەدەنىيەت ئاساسىغا ئىگە.

ئاتا ـ بوۋىلىرىمىز ئەلمساقتىن تارتىپ ئەنئەنىۋى ئۇسۇل بويىچە ئۇستازلار شاگىرتلارغا ئۆگىتىش ـ ئۆگىنىش بىلەن بۇ كەسىپنى داۋاملاشتۇرغان ۋە مول تەجرىبە توپلاپ، يېڭى ـ يېڭى تۈرلەرنى ئىجاد قىلىپ، ئۆزىمىزگە خاس ياغاچچىلىق ھۈنەر ـ كەسىپ رىسالىسىنى بارلىققا كەلتۈرگەن ھەمدە كىشىلىك تۇرمۇشنىڭ ئېھتىياجى، ئىشلەپچىقىرىش ۋە زامانىنىڭ تەققەزاسىنى چىقىش قىلغان ئاساستا سانسىزلىغان تۇرمۇش بۇيۇملىرىنى ياسىغان. ئالايلۇق، ئۆي سېلىش، ئۆينىڭ تام ـ تورۇسلىرىنى بېزەش، ئاشخانا سايمانلىرى ۋە تۈرلۈك ئىشلەپچىقىرىش، پىششىقلاپ ئىشلەش بۇيۇملىرىنى ھەمدە كىشىنى ھەيران قالدۇرىدىغان گۈل ـ نەقىش، ئاسار ئەتىقە مودېللىرىنى بارلىققا كەلتۈرگەن. شۇ ئارقىلىق بۇ كەسىپ بىزنىڭ مەدەنىيەت، ئىدېئولوگىيە خاسلىقىمىزغا بىرىكىپ، مەدەنىيەت ئاساسىمىزنى بېيىتىپ ۋە پۈختىلاپ، پۈتۈن بىر مىللەتنىڭ تۇرمۇش، ياشاش قاتلاملىرىغا بىرىكىپ، مىللەت روھىيىتى بىلەن سىڭىشىپ، مەڭگۈ بىللە تۇرىدىغان، بىللە مەۋجۇت بولىدىغان ئۇتۇقنى يارىتىلغان.

بىزدە ئاتا ـ بوۋىلىرىمىزدىن قالغان ياغاچچىلىقنى ئۆگىنىدىغان ۋە ئۆگىتىدىغان نۇرغۇن رىسالىلەر بار بولۇپ، ئۇلار تىللاردا يادلىنىپ كەلدى. بۇلارنىڭ ئاجايىپ قىممىتىنى نەزەردىن ساقىت قىلىۋەتمەيمىز، ئەلۋەتتە. لېكىن، نۇرغۇن رىسالىلەرنىڭ نۆۋەتتىكى ئېھتىياجىغا ماسلىشىشى يېتەرلىك بولمىدى. چۈنكى ھازىر ياغاچچىلىق ئىشلىرىدىمۇ پىششىقلاپ ئىشلەش بارلىققا كېلىپ، قۇراشتۇرسىلا بولىدىغان ھالەت شەكىللەندى. بۇ ياغاچچىلىقنى زور ئىستىقبالغا ئىگە قىلدى. ئەمما ياساش

كەسپىنىڭ تەرەققىياتى بىلەن نۆۋەتتىكى تەرەققىياتىنىڭ ئېھتىياجى يەنىلا ياغاچچىلىق ھۈنەر - تېخنىكىسىنىڭ يېڭىدىن - يېڭى تۈرلىرىنى ئىجاد قىلىشنى تەققەزا قىلىۋاتىدۇ. شۇڭا، يەنىلا ياغاچچىلىق كەسپىي بىلىملىرىنى داۋاملىق ئۆگىنىشكە، تەتبىقلاشقا، ئۆزلەشتۈرۈشكە توغرا كېلىدۇ.

ياغاچچىلىق كەسپى ۋە بۇ كەسىپ بازىرىنىڭ دائىرىسى بەكمۇ كەڭ، تەرەققىي قىلدۇرۇش ئىستىقبالى پارلاق. چۈنكى زامانىنىڭ تەرەققىي قىلىشىغا ئەگىشىپ، ياغاچچىلىققا بولغان ئېھتىياج، تەلەپ ئېشىپ بارىدۇ. مۇشۇنداق ئەمەلىيەتنى ئاساس قىلىپ يېزىلغان قولىڭىزدىكى «ياغاچچىلىق تېخنىكىسى» ناملىق كىتاب كەڭ ئۆگەنگۈچى - ئۆگەتكۈچىلەرنىڭ ياغاچچىلىق كەسپىنى ئۆزلەشتۈرۈشتىكى قىينىچىلىقىنى تولۇق ھەل قىلىشىغا ياردەم بېرىدۇ. بۇ كىتابنىڭ خاسلىقى خالىس ئۇستاز بولۇشتەك ئومۇميلىقىدا. چۈنكى كىتابتىكى تېخنىكىلىك ئۇسۇللارنى ئوقۇپ، شۇ بويىچە ئەمەلىيەتكە تەتبىقلىسىڭىزلا ياغاچچىلىق ھۈنىرىنى بىمالال ئۆگىنەلەيسىز.

شىنجاڭ پەن - تېخنىكا نەشرىياتى
2011 - يىل 11 - ئاي

ئاپتوردىن

ئېلىمىز خەلق ئىگىلىكىنىڭ ئۇچقانىدەك تەرەققىي قىلىشى پەن - تېخنىكا ۋە ھۇنەر - كەسىپكە بولغان ئېھتىياجنى ئاشۇردى. 1990 - يىللاردىن كېيىن ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ ھەرقايسى ناھىيە - شەھەرلىرىدە كەسىپي تولۇق ئوتتۇرا، يېزىلاردا كەسىپي تولۇقسىز ئوتتۇرا سىنىپلىرى قۇرۇلدى ھەمدە ئۇنىڭدا ھەرقايسى كەسىپلەر بويىچە تەربىيەلەنگەن ئوقۇغۇچىلار ئۆگەنگەن ھۇنەر - كەسىپلىرى بويىچە ئىشقا ئورۇنلاشتى. شۇنىڭغا ئەگىشىپ ئۆزلۇكىدىن ئۆگەنگۈچىلەرمۇ كۆپەيدى. لېكىن ئوقۇگەنگۈچىلەر ئۇچۇن ئازسانلىق مىللەت رايونلىرىغا ماس كېلىدىغان، سىستېمىلاشقان ئۆگىنىش ماتېرىيالىنىڭ كەم بولۇشى كەسىپي - تېخنىكا مائارىپىنىڭ تەرەققىياتىنى قىسمەن چەكلەپ قويدى. شۇڭا، مەن 1991 - يىلىدىن 2006 - يىلغىچە بولغان 15 يىل جەريانىدا يېگىسار ناھىيەلىك كەسپى - تېخنىكا تولۇق ئوتتۇرا مەكتېپىدە ئوقۇتقۇچىلىق قىلىش جەريانىدا، باشقىلارنىڭ مۇشۇ ھەقتىكى نەزەرىيە كىتابلىرى ۋە يەرلىك ئۇستىلارنىڭ ئەمەلىي تەجرىبىسىگە ئاساسەن، «ياغاچچىلىق تېخنىكىسى» نى تۇزۇپ، نەزەرىيە ۋە ئەمەلىيەت دەرسى قىلىپ ئۆتكەنىدىم. بۇ قېتىم بۇ ئىككى قىسىم كىتابنى تۇزۇشتە ئۆزۈم 15 يىل ئەمەلىي ئىشلەش جەريانىدا توپلىغان تەجرىبەمنى ئاساس قىلىپ، كىم بولسۇن قولغا ئالسىلا ياغاچچىلىقنى ئۆگىنەلەيدىغان قىلىپ يېزىپ چىقتىم. شۇڭا، بۇ كىتاب ياغاچچىلىقنى ئۆگەنگۈچىلەر ۋە كەسىپي تولۇق ئوتتۇرا مەكتەپ، تولۇقسىز ئوتتۇرا مەكتەپ ئوقۇغۇچىلىرى، ياغاچچىلىق ئۇستىكارلىرىنىڭ ئۆگىنىش ۋە قوللىنىشىغا تولىمۇ ماس كېلىدۇ.

كىتابنى تۇزۇشتە ئۆگىنىشكە ئاسان بولسۇن ئۇچۇن، ئاددىيلىقتىن مۇرەككەپلىككە قاراپ، ياغاچچىلىق ئەسۋابلىرىنى ئىشلىتىشتىن، ئاددىي

ئۆي جاھازلىرىنى ياساشقىچە، ئاددىي ئۆيلەرنى يېپىشتىن ئالىي دەرىجە-لىك ئۆيلەرنى يېپىش ۋە زىننەتلەشكىچە بولغان ھۈنەر تۈرلىرىنى سۆز-لەش، چېرتيوژ ئارقىلىق كۆرسىتىش، ئەمەلىيەت ئارقىلىق چۈشەندۈ-رۈشنى زىچ بىرلەشتۈردۈم. كىتابتا يەنە ئۆگىنىش زۆرۈر بولغان يا-غاچچىلىققا ئائىت بىلىملەرنى قوشۇمچە قىلغاندىن باشقا، كەسپىي مەك-تەپلەرنىڭ ئوقۇتۇش پروگراممىسىغا ئاساسەن، ھەربىر ئوقۇش يىلىنى 34 ھەپتە، ھەر ھەپتىسىگە تۆت سائەتتىن نەزەرىيە دەرسى ئۆتسە بو-لىدۇ دەپ قاراپ، يىلىغا 136 سائەتتىن، ئىككى يىلدا ئۆتۈلىدىغان 272 سائەت دەرسكە لايىقلاشتۇردۇم. ھەربىر بابتىن كېيىن 2 ~ 6 سائەت دەرس ئىچى ئەمەلىي مەشىق، ئىزدىنىش ۋە مۇھاكىمە سوئاللىرىنى كىرگۈزدۈم.

ياغاچچىلىق تۈرى كۆپ، مۇرەككەپ كەسىپلەرنىڭ بىرى بولغاچقا، مېنىڭ بىلىدىغانلىرىم چەكلىك. ئۆگەنگۈچىلەرنىڭ قىممەتلىك پىكىر-لەرنى بېرىشىنى سورايمەن.

ئوبۇلھاشىم قاسىم قاياناق
2010 - يىل سېنتەبىر، يېڭسار

مۇندەرىجە

بىرىنچى باب ئادەتتىكى ھەرخىل سايمانلارنى ياساش ئۇسۇللىرى.....1

§ 1 . ھەر خىل ساپلارنى ياساش ئۇسۇللىرى.....1

§ 2 . ھەر خىل قېلىپلارنى ياساش ئۇسۇللىرى.....3

§ 3 . ئېشەك ھارۋىسى ۋە ئۇنىڭ جابدۇقلىرىنى ياساش ئۇسۇللىرى...4

§ 4 . ھەر خىل ئوقۇر، كاتەكلەرنى ياساش ئۇسۇللىرى.....7

§ 5 . ھەر خىل ئاشخانا سايمانلىرىنى ياساش ئۇسۇللىرى.....8

§ 6 . ھەر خىل شوتىلارنى ياساش ئۇسۇللىرى.....10

§ 7 . ھەر خىل گەرنىزلەرنى ياساش ئۇسۇلى.....12

§ 8 . كىيىم ئاسقۇچلارنى ياساش ئۇسۇللىرى.....13

ئىككىنچى باب ھەرخىل ئورۇندۇق، ئۈستەل ۋە سافالارنى ياساش ئۇسۇللىرى.....16

§ 1 . ھەر خىل ئورۇندۇقلارنى ياساش ئۇسۇللىرى.....16

§ 2 . ھەر خىل ئۈستەللەرنى ياساش ئۇسۇللىرى.....23

§ 3 . ھەر خىل چاي ئۈستەللىرىنى ياساش ئۇسۇللىرى.....31

§ 4 . ھەر خىل سافالارنى ياساش ئۇسۇللىرى.....35

§ 5 . نەقىشلىك سافالارنى ياساش ئۇسۇللىرى.....39

ئۈچىنچى باب ھەرخىل ئىشكاپلارنى ياساش ئۇسۇللىرى...42

§ 1 . ھەرخىل قىسقا ئىشكاپلارنى ياساش ئۇسۇللىرى.....42

§ 2 . ھەرخىل كىتاب ئىشكاپلىرىنى ياساش ئۇسۇللىرى.....46

§ 3 . ھەرخىل بۇلۇڭ ئىشكاپلىرىنى ياساش ئۇسۇللىرى.....51

§ 4 . ھەرخىل كىيىم ئىشكاپلىرىنى ياساش ئۇسۇللىرى.....54

§ 5 . ئېگىز - پەس ئىشكاپلارنى ياساش ئۇسۇللىرى.....58

§ 6 . ھەر خىل تام ئىشكاپلىرىنى ياساش ئۇسۇللىرى.....60

7 § . ھەر خىل ئىشكاپلارنىڭ ئىشىك، تارتما، بۇلۇڭلىرى ئۈستىگە ئىشلىتىلىدىغان نەقىش ئۆرنەكلىرى.....62
تۆتىنچى باب ساندۇق، كارىۋاتلارنى ياساش ئۈسۈللىرى...72
1 § . ئادەتتىكى ياغاچ ساندۇقنى ياساش ئۇسۇلى.....72
2 § . تۇنىكە (قەلەي) مىخلانغان ساندۇقنى ياساش ئۇسۇلى.....72
3 § . بىر ـ بىرىنىڭ ئۈستىگە قويۇلىدىغان ساندۇقلارنى ياساش ئۇسۇلى.....74
4 § . ھەرخىل چوڭ كاتلارنى ياساش ئۇسۇللىرى.....76
5 § . ھەرخىل كارىۋاتلارنى ياساش ئۇسۇللىرى.....77
بەشىنچى باب ھەرخىل بىرىكمە ئىشكاپلارنى ياساش ئۇسۇللىرى.....83
1 § . پاكار بىرىكمە ئىشكاپلارنى ياساش ئۇسۇللىرى.....83
2 § . ئېگىز بىرىكمە ئىشكاپلارنى ياساش ئۇسۇللىرى.....84
3 § . ھەر خىل گىرىم جاھازلىرىنى ياساش ئۇسۇللىرى.....86
ئالتىنچى باب ھاۋادان ۋە ئىشىك ـ دېرىزىلەرنى ياساش ئۇسۇللىرى.....89
1 § . ھەرخىل ھاۋادانلارنىڭ كېشەكلىرىنى ياساش ئۇسۇللىرى...89
2 § . ھاۋادانىنىڭ راملىرىنى ياساش ئۇسۇللىرى.....91
3 § . ھەرخىل ئىشىك كېشەكلىرىنى ياساش ئۇسۇللىرى.....93
4 § . ئىشىك كېشىكى يانلىرىغا ئويۇلىدىغان ھەر خىل نەقشلەر...98
5 § . ھەرخىل ئىشىك قاناتلىرىنى ياساش ئۇسۇللىرى.....101
6 § . ئىشىك تاختىلىرىنى ياساش ئۇسۇللىرى.....109
7 § . ئىشىك تاختىلىرىنىڭ ھەر خىل نەقشلىرى.....111
8 § . ھەرخىل دېرىزە كېشەكلىرىنى ياساش ئۇسۇللىرى.....115
9 § . دېرىزە راملىرىنى ياساش ئۇسۇللىرى.....117
يەتتىنچى باب ئاددىي ئۆي ۋە پېشايۋانلارنى يېپىش ئۇسۇللىرى.....121
1 § . ياغاچ تاللاش ۋە تىلدۇرۇش ئۇسۇللىرى.....121

2 § . لىم ۋە جەڭىلەرگە ياماق سېلىش ئۇسۇلى.....124
3 § . چاتما تەييارلاش ئۇسۇللىرى.....125
4 § . چاتمىنىڭ ئۇستىگە جەڭ تىزىش ۋە پەرمان قېقىش ئۇسۇلى . . . 127
5 § . ۋاسا تەييارلاش ۋە ۋاسا تىزىش ئۇسۇلى.....127
6 § . ئاددىي پېشايۋانلارنى يېپىش ئۇسۇللىرى.....128
7 § . پېشايۋان لىملىرىنى ئۇلاش ئۇسۇللىرى.....131
8 § . ئاددىي پېشايۋانلارنى قۇراشتۇرۇش ئۇسۇلى.....133
9 § . پېشايۋان يېپىشتا دىققەت قىلىدىغان ئىشلار.....135
10 § . قوش پېشايۋانلارنى يېپىش ئۇسۇللىرى.....135
سەككىزىنچى باب ئالىي دەرىجىلىك ئۆي ۋە پېشايۋانلارنى يېپىش ئۇسۇلى.....138
1 § . ياغاچ تاللاش ۋە تىلدۇرۇش ئۇسۇللىرى.....138
2 § . تۈرلۈك باسمىلارنى تەييارلاش ئۇسۇللىرى.....140
3 § . جەڭە راسلاش ئۇسۇللىرى.....146
4 § . ئايۇان ۋە پېشايۋانلارنىڭ لىملىرىنى ياساش ئۇسۇللىرى.....151
5 § . ئايۇان ۋە پېشايۋانلارنىڭ ئالاھىدە تۈۋرۈكلىرىنى ياساش ئۇسۇللىرى.....159
6 § . لىم ۋە چاتمىلارغا باسما مىخلاش شەكىللىرى.....161
7 § . چاتمىلارنىڭ يۈزىگە، لىملارنىڭ يانلىرىغا ئويۇلدىغان بىر قىسىم نەقىش شەكىللىرى.....164
8 § . باسما مىخلاشتا دىققەت قىلىدىغان ئىشلار.....167
9 § . جەڭگە ۋاسا تىزىش ئۇسۇلى.....167
توققۇزىنچى باب ئۆي ۋە پېشايۋانلارنىڭ تورۇسىغا پەنەركە چاپلاش ئۇسۇللىرى.....170
1 § . تورۇسقا پەنەركە چاپلاش ئۇسۇللىرى.....170
2 § . پېشايۋانلارنىڭ تورۇسىغا پەنەركە چاپلاش ئۇسۇلى.....178
3 § . ئۆي ئىچىنى پەنەركە بىلەن بېزەش ئۇسۇللىرى.....183
4 § . نەقىشلەرنى چوڭايتىش ۋە كىچىكلىتىش ئۇسۇلى.....184

§ 5 . نەقش ئۆرنەكلىرى..... 186
ئونىنچى باب سىرلاش ۋە ئەينەك سېلىش ئۇسۇللىرى..... 191
§ 1 . سىرچىلىقتا ئىشلىتىلىدىغان ئەسۋابلار..... 191
§ 2 . زاماسكىلاشتىن بۇرۇنقى تەييارلىقلار..... 194
§ 3 . زاماسكا تەييارلاش ئۇسۇللىرى..... 195
§ 4 . زاماسكىلاش ئۇسۇللىرى..... 196
§ 5 . قۇم قەغەز سۈركەش ئۇسۇلى..... 197
§ 6 . كۆپ ئىشلىتىلىدىغان سىرلار..... 198
§ 7 . سىر تەڭشەش ئۇسۇللىرى..... 202
§ 8 . سىرلايدىغان ئۆڭ جاھازلىرىنى بويايدىغان بويياقلار..... 204
§ 9 . بويياقلار بىلەن ئۆڭ جاھازلىرىنى بويىش ئۇسۇللىرى..... 208
§ 10 . ئالتۇن - كۈمۈش رەڭلىك ھەللەرنى بېرىش ئۇسۇللىرى... 212
§ 11 . ئەستەر سىر ۋە پارقىراتقۇچى سىر بېرىش ئۇسۇللىرى..... 214
§ 12 . ياغاچ سىزىقچىلىرىغا تەقلىد قىلىنغان تاراق نۇسخىلىرىنى چىقىرىش ئۇسۇللىرى..... 215
§ 13 . تاش سىزىقچىلىرىنى چىقىرىپ سىرلاش ئۇسۇللىرى..... 217
§ 14 . رەڭدار مەر - مەر تاش سىزىقچىلىرىنى چىقىرىپ سىرلاش ئۇسۇللىرى..... 218
§ 15 . چەكمىگۈل، تاراق چىقىرىپ سىرلاش ئۇسۇلى..... 221
§ 16 . ئەينەك كېسىش ۋە ئەينەك سېلىش ئۇسۇلى..... 222

بىرىنچى باب ئادەتتىكى ھەرخىل سايمانلارنى ياساش ئۇسۇللىرى

1 § . ھەرخىل ساپلارنى ياساش ئۇسۇللىرى

كەكە، پالتا، كەتمەن، گۇرجەك قاتارلىقلارغا ياغاچتىن ياسالغان مۇڭاپىق ساپ بولغاندىلا ئاندىن ئۇلارنى ئىشلەتكىلى بولىدۇ. شۇڭا، ھەرخىل ساپلارنى ياساش ياغاچچىلىقتىكى مۇھىم ھۈنەرلەرنىڭ بىر قىسمى ھېسابلىنىدۇ.

1. كەكە سېپى

كەكە سېپى ئاكاتسىيە، ئالما، ئامۇت، ئۇجمە، بىيە قاتارلىق دەرەخلەرنىڭ ياغاچلىرىدىن ياسىلىدۇ. كەكە سېپىنىڭ ئۇزۇنلۇقى 30 ~ 40 سانتىمېتىر بولىدۇ. ئۇ ئاساسەن يۇقىرىقى دەرەخلەرنىڭ شاخلىرىدىن ياسىلىدۇ. كەكە سېپى كەكە كۆزىنىڭ ئارقا تەرىپىدىن ئۆتكۈزۈلىدىغان بولغاچقا، تۈتىدىغان تەرىپى سەل ئىنچىكە، كەكىنىڭ كۆزىگە چۈشىدىغان تەرىپى تومراق بولىدۇ.

1.1 - رەسىم. كەكە سېپى

2. كەتمەن سېپى

كەتمەن سېپىمۇ كەكە سېپىغا ئوخشاش ئاكاتسىيە، ئالما، ئامۇت، ئۇجمە، بىيە، جىگدە قاتارلىق قاتتىق ياغاچلاردىن ياسىلىدۇ.

كەتمەن سېپىمۇ كەتمەننىڭ كۆزىنىڭ ئارقا تەرىپىدىن ئۆتكۈزۈلىدىغان بولغاچقا، ئۇچى تەرىپى ئىنچىكە، ئاستى تەرىپى تومراق، ئوتتۇرىسى ئۇچى تەرىپىدىنمۇ سەل ئىنچىكە قىلىپ ياسىلىدۇ. كەتمەن سېپىنى ياساشتا ئەڭ ياخشىسى ساپلىقنى تۆت قىر قىلىپ راسلاپ، كېيىن ھەربىر قىرنى كەكە ياكى رەندىدە ئېلىپ، ساپلىقنى تەدرىجىي يۇمىلاقلاش-

تۇرۇپ چىقمىز. ساپقا رەندە سالغاندا ساپىنىڭ توم تەرىپىدىن ئۇچ تە-رەپكە قارىتىپ رەندە سىلىش لازىم. ئەكسىچە ساپىنىڭ ئۇچىدىن توم تە-رەپكە قاراپ رەندە سالغاندا ياغاچنىڭ ئۆرۈشى تەتۇر كېلىپ، ساپلىق يې-رىلىپ، سىلىقلاش مەقسىتىگە يەتكىلى بولمايدۇ. كەتمەن سېپىنىڭ ئۇ-زۇنلۇقى 100 ~ 120 سانتىمېتىر بولىدۇ. كەتمەن سېپى يەنە، چوڭ ياـ غاچلارنى تىلىپ كالتەك قىلىپمۇ ياسىلىدۇ. بۇنداق ياسالغان ساپلارنىڭ ئۆرۈشلىرى كېسىلىپ كەتكەن بولغاچقا كەتمەن سېپى چىرايلىق، سىلىق ياسالسىمۇ ئاجىز بولۇپ قالىدۇ. كەتمەننى قاتتىقراق چاپسا ياكى سەل-پەل قايرىلسا ساپ سۇنۇپ كېتىدۇ.

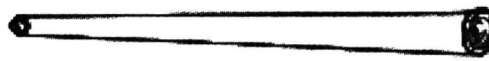

2.1 - رەسىم.كەتمەن سېپى

3. گۈرجەك سېپى

گۈرجەك سېپى، گۈرجەكنىڭ ئىشلىتىلىش ئورنىغا قاراپ، ئۇزۇن-قىسقا ياسىلىدۇ. يەر كولايدىغان، توپا ئۆسىدىغان گۈرجەكلەرنىڭ سې-پى قىسقا، بۇغداي سورۇيدىغان، يەر تۈزلەيدىغان گۈرجەكلەرنىڭ سېپى ئۇزۇنراق بولىدۇ. گۈرجەكنىڭ سېپى سۆگەت، تېرەك بادىرلىرىدا يا-سىلىدۇ. ئادەتتە گۈرجەك ساپىنىڭ ئۇزۇنلۇقى 80 ~120 سانتىمېتىر بولىدۇ. سېپىنىڭ چوڭ ئۇچى گۈرجەككە ئورنىتىلىدۇ.

3.1 - رەسىم. گۈرجەك سېپى

ئومۇمەن ساپلىق قىلىنىدىغان ياغاچ قۇرۇق، قۇرت يېمىگەن، پورلاشمىغان، يېرىلمىغان شۇنىڭدەك پۈتاقسىز ياكى پۈتاقلىرى ئاز بولغان بولۇشى كېرەك.ساپ ياخشى، ئۆلچەملىك، قولغا ئەپلىشىپ كەلسە، ئىشلەتكەن كىشى ئاسان ھېرىپ قالمايدۇ. ئىش ئۈنۈمىمۇ يۇقە-رى بولىدۇ.

2 § . ھەرخىل قېلىپلارنى ياساش ئۇسۇللىرى

1. كۆمۈر كېسىكى قېلىپى

كۆمۈر كېسىكى قېلىپى كۆمۈر توپىسىنى لاي ئېتىپ، كۆمۈر كېسىكى قۇيۇش ئۇچۇنلا ئىشلىتىلىدۇ. بۇنداق قېلىپقا ئامال بار قېيىپ قالمايدىغان ئاق ياغاچ ئىشلىتىش لازىم. كۆمۈر كېسىكى قېلىپىنىڭ كۆزلىرىنىڭ چوڭ-كىچىكلىكى قانداق بولۇشىدىن قەتئىينەزەر، قېلىپىنىڭ قېلىنلىقى 2.5 ~ 3 سانتىمېتىردىن ئېشىپ كەتمەسلىكى لازىم. قېلىپ ئۇنىڭدىن قېلىن بولۇپ قالسا، كۆمۈر كېسىكى قېلىن بولۇپ قېلىپ ئوشتۇپ مەشكە سالسىمۇ قېلىن كۆمۈر كېسىكى تولۇق كۆيۈپ بولالمايدۇ، كۆمۈر ئىسراپچىلىقى كېلىپ چىقىدۇ.

كۆمۈر كېسىكى قېلىپىنى قانچە كۆزلۈك قىلىپ ياسىسا بولۇۋېرىدۇ.

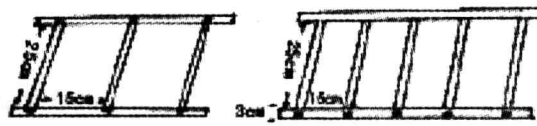

4 .1 -رەسىم. كۆمۈر كېسىكى قېلىپى

2. كېسەك قېلىپى

كېسەك قېلىپى مەخسۇس كېسەك قۇيۇش ئۇچۇن ياسالغان قېلىپ بولۇپ، ئۇ تۆشۈك قېلىپ ۋە تاختا قېلىپتىن ئىبارەت ئىككى تۈرگە بۆلۈنىدۇ. تۆشۈك قېلىپنىڭ ئالدى - كەينى ئوچۇق بولىدۇ. تاختا قېلىپنىڭ كەينى تەرىپىگە شال مىخلانغان بولىدۇ.

ئادەتتە كېسەك تاملارنىڭ ئۇلىنىڭ كەڭلىكى 50 سانتىمېتىر قېلىپ قويۇلىدىغان بولغاچقا، كېسەك قېلىپلىرىنىڭ ئۇزۇنلۇقى 32 سانتىمېتىر، كەڭلىكى 16 سانتىمېتىر، قېلىنلىقى 8 ~ 10 سانتىمېتىر قېلىپ ياسىلىدۇ. ئۇنداق بولمىسا ئۆلچەمسز قېلىپ بولۇپ قېلىپ ئىشلەتكىلى بولمايدۇ.

تۆشۈك قېلىپتا كېسەك قۇيغاندا لاينى قېلىپنىڭ يېنىغا ئېلىپ بېرىپ

قېلىپقا لاينى سېلىپ، قېلىپقا لاي چاپلىشۇالماسلىقى ئۈچۈن قېلىپقا سۇ سېپىپ نەمدەپ، ئارقىدىن لاينى بېسىپ قويىدۇ. تاختا قېلىپتا، قېلىپنى لاينىڭ يېنىغا ئېلىپ كېلىپ، قېلىپ ئىچىنى لاي چاپلىشۇالماسلىق ئۈچۈن قۇرۇق قۇم بىلەن چايقاپ، لاينى قېلىپ ئىچىگە بېسىپ ئاندىن قېلىپ بىلەن لاينى كۆتۈرۈپ ئېلىپ بېرىپ قويىدۇ.

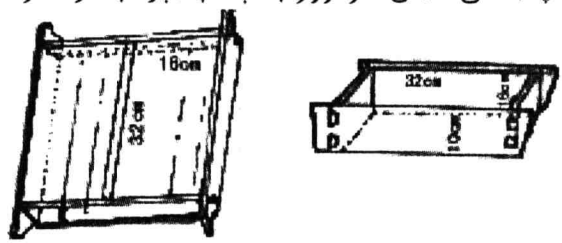

1. 5 ـ رەسىم. تۆشۈك قېلىپ ۋە تاختا قېلىپ

§ 3. ئېشەك هارۋىسى ۋە ئۇنىڭ جابدۇقلىرىنى ياساش ئۇسۇللىرى

1. ئېشەك هارۋىسىنى ياساش

ئېشەك هارۋىسى دېھقانلار ئائىلىلىرىدە كەم بولسا بولمايدىغان ئىشلەپچىقىرىش قورالى. ئېشەك هارۋىسىنىڭ چاقتىن باشقا هەممە يەرلىرى ياغاچتىن ياسالغاچقا، ئۇنى ياساشنىمۇ بىلىپ قويۇش زۆرۈر.

ئېشەك هارۋىسى ياساشتا ئالدى بىلەن هارۋا ئوقىنىڭ ئۇزۇن - قىسقىلىقىغا ئاساسەن ئوق بىلەن شوتىنى تۇتاشتۇرغۇچى هەم كۆتۈرگۈچى جاهازنى ياسايمىز. جاهازنىڭ ئۇزۇنلۇقى ئىككى چاق ئارىسىدىكى ئوقنىڭ ئۇزۇنلۇقى بىلەن تەڭ بولىدۇ. ئېگىزلىكى ئوقتىن چاق ئېگىزلىكى بىلەن تەڭ بولىدۇ. جاهازنىڭ قېلىنلىقى 6 ~ 8 سانتىمېتىر، كەڭلىكى 8 ~ 10 سانتىمېتىر بولىدۇ. جاهاز خامۇك ئارقىلىق شوتا بىلەن چېتىلىدۇ. جاهازنىڭ تېگى تەرىپى ئوقنىڭ يېرىمى چۈشكىدەك ئويۇلىدۇ.

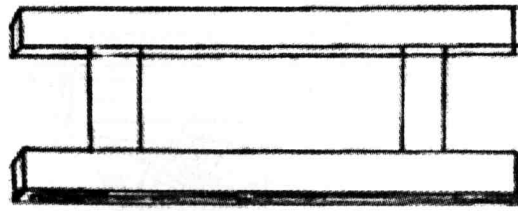

1. 6 ـ رەسىم. ئېشەك ھارۋىسىنىڭ تەگ جاھازىسى

ئېشەك ھارۋىسىنىڭ شوتىسى ئۇزۇنلۇقى 4 مېتر، دىيامېترى 10 ~ 12 سانتىمېتر كېلىدىغان ياغاچتىن ياسىلىدۇ. شوتىنىڭ ئالدى تەرىپى بىلەن ئارقا تەرىپى تېگى تەرەپتىن تومراق قىلىپ ياسىلىدۇ. ئوتتۇرا قىسمى چاسا شەكىلدە بولۇپ، بالداقلار بىلەن چېتىلىدۇ. ئاندىن شوتىنىڭ ئوتتۇرىسىغا ۋە ئىككى تەرەپتىكى چىقىپ تۇرغان بالداقنىڭ ئۈچ قىسمىغا ئۇستىدىن شال مىخلىنىدۇ. ئاندىن تەگ جاھازىسى بىلەن شوتىنى تېشىپ سېلىنغان خامۇك ئارقىلىق ئوق بىلەن تۇتاشتۇرۇلىدۇ.

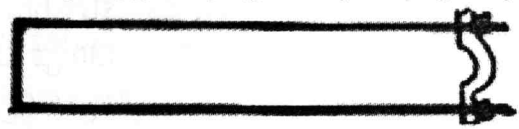

1. 7 ـ رەسىم. خامۇك

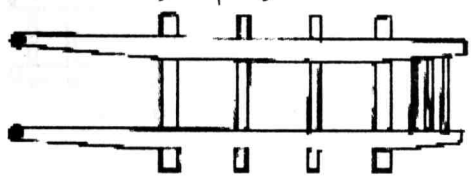

1. 8 ـ رەسىم. ئېشەك ھارۋىسى شوتىسى

خامۇكنىڭ ئۈچى ئوقنىڭ تېگىگە ئەگرى تۆمۈر بىلەن ۋىنتا ئارقىلىق چېكىتىلىدۇ. شوتىدىكى تۆشۈك بىلەن خامۇكنىڭ كەڭ-تارلىقى ئوخشاش بولۇش لازىم. ھارۋىنىڭ مۇقىم بولۇشى ئۈچۈن تەگ جاھازىسىنىڭ قېلىنلىقىمۇ خامۇكنىڭ كەڭلىكى بىلەن ئوخشاش بولۇشى لازىم. شۇنداق بولغاندا خامۇك تەگ جاھازىنى چىڭ قىسىپ تۇرالايدۇ. ھارۋا چاقىنىڭ ئالدى-كەينىگە سۈرۈلۈپ كېتىشىنىڭ ئالدىنى ئېلىش ئۈچۈن ئوق بىلەن شوتا ئارىلىقىغا ئالدى-كەينى تەرەپكە تارتما سېلىپ قويۇش لازىم.

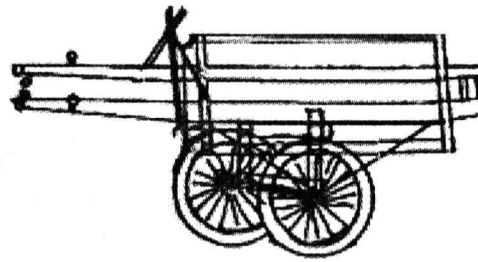

1. 9 ـ رەسىم. ئېشەك ھارۋىسى

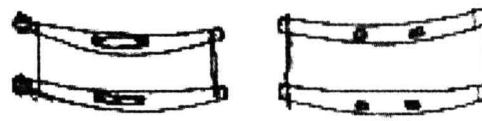

1. 10 ـ رەسىم. ئېشەك ھارۋىسىنىڭ جەۋىنى

2. بويۇنتۇرۇق ياساش

بويۇنتۇرۇق يەر ھەيدەشتە، سۆرەم سېلىشتا كالا ياكى ئېشەكنىڭ بويىنىغا سېلىپ، ساپان ياكى سۆرەمنى چېتىپ ئىشلىتىدىغان سايمان. بويۇنتۇرۇقنىڭ ئۇزۇنلۇقى 130 ~ 150 سانتىمېتىر، دىيامېترى 6 ~ 8 سانتىمېتىر بولغان ئىككى تال يۇمىلاق ياغاچ تېشىپ ئىشلىتىلىدۇ.

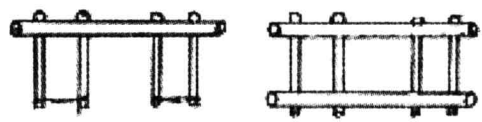

1. 11 ـرەسىم. بويۇنتۇرۇق

3. سۆرەم ياساش

سۆرەم ـــ ئۇجمە، ئۆرۈك، جىگدىگە ئوخشاش قاتتىق ياغاچتىن ياسىلىدۇ. سۆرەم ياسايدىغان ياغاچنىڭ ئوتتۇرىسىدىن تىلىپ 6 ~ 10 سانتىمېتىر قېلىنلىقتا شال قىلىپ، شالنىڭ قىرلىرىنى ئېلىپ، ياپسار قىلىپ ياغاچ مىخ بىلەن ئىچىدىن چېتىپ، ئىككى شال جىپسىلاشتۇرۇلىدۇ. ئاندىن سۆرەمنىڭ ئۇستىدىن قارلىغاچ قۇيرۇقى شەكلىدە تارغاق چىقىرىپ بالداق مىخلىنىدۇ. سۆرەمنىڭ تارتىلىدىغان ھالقىسى شۇ تارغاقلاقا قېقىلغان بالداققا مىخلىنىدۇ. ئادەتتە ئېشەككە سۆرىتىدىغان سۆ-

رەمنىڭ ئۇزۇنلۇقى 100 ~ 120 سانتىمېتىر بولىدۇ. كالىغا سۆرىتىدىغان سۆرەمنىڭ ئۇزۇنلۇقى 120 ~ 150 سانتىمېتىر بولىدۇ. كەڭلىكى 25 ~ 35 سانتىمېتىر بولىدۇ.

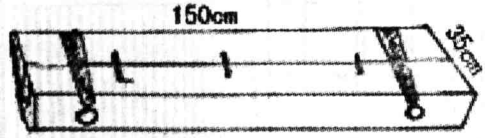

1. 12 - رەسىم. سۆرەم

§ 4. ھەر خىل ئوقۇر، كاتەكلەرنى ياساش ئۇسۇللىرى

1. ئوقۇر ياساش

ئائىلىلەردە قوي، كالا، ئېشەكلەرگە يەم - خەشەك بېرىش ئۈچۈن لاي ئوقۇر، سېمونت ئوقۇردىن باشقا ياغاچ ئوقۇرلارمۇ ئىشلىتىلىدۇ. ياغاچ ئوقۇرلارنى ئۈچ پارچە شالنى مىخلاپ چېتىپ ياساشقىمۇ، جاھازلىق قىلىپ ياساشقىمۇ بولىدۇ. قاتتىق ياغاچتا ياساشقىمۇ، يۇمشاق ياغاچتا ياساشقىمۇ بولىدۇ. ئوقۇر شېلىنىڭ قېلىنلىقى 2 ~ 3 سانتىمېتىر بولسا بولىدۇ.

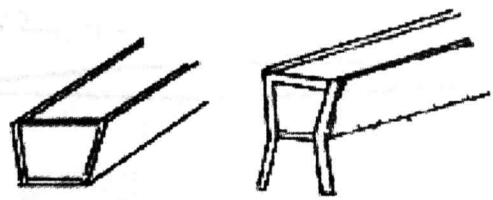

1. 13 - رەسىم. جاھازلىق ياغاچ ئوقۇر ۋە جاھازسىز ئوقۇر

2. كاتەك ياساش

ئائىلىلەردە توخۇ، كەپتەر ئۈچۈن كۆپ ھاللاردا كاتەك ياسىلىدۇ. كاتەكنى ياغاچنى تېشىپ، تۆشۈككە تاياق ياكى تىلدۇرۇپ تەييارلانغان شادىلارنى سېلىپ،جاھازلاپ ياساشقىمۇ، شادا سالماي جاھاز سىرتىدىن سىم تور مىخلاش ئارقىلىق ياساشقىمۇ بولىدۇ. شادا سېلىپ يا-

سغاندا توخۇ، كەپتەر كاتەكلىرىنىڭ شادلىرى توخۇ،كەپتەر چىقىپ كېتەلمىگۈدەك زىچ قىلىپ سېلىنىدۇ.

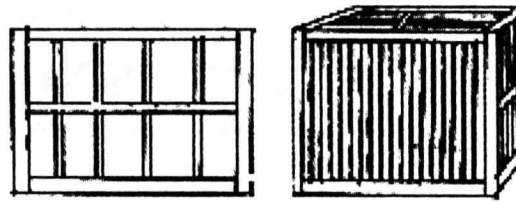

1. 14 ـ رەسىم. توخۇ، كەپتەر كاتەكلىرى

5 § . ھەرخىل ئاشخانا سايمانلىرىنى ياساش ئۇسۇللىرى

1. نوغۇچ ياساش

نوغۇچ ــ ئائىلىلەردە چۆپ يېيىش ئۈچۈن ئىشلىتىلىدۇ.

نوغۇچ، تېرەك، سۆگەت بادىرلىرىدىن ئىككى ئۈچى سەل ئىنچىكە، ئوتتۇرىسى سەل توم قىلىپ ياسىلىدۇ. نوغۇچنىڭ ئوتتۇرا قىسمىنىڭ ئىككى ئۈچىدىن سەل توم بولغاندا خېمىرنى نوغۇچقا يۆگەپ يايغاندا خېمىرنى كېڭەيتىدۇ. ئەگەر نوغۇچ تۆپتۈز بولۇپ قالسا خېمىرنى كېڭەيتىپ نېپىزلەتكىلى بولمايدۇ.

1. 15 ـ رەسىم. نوغۇچ

2. دۆشە ياساش

ئائىلىلەردە گۆش پارچىلاش، توغراش، چاناش، پىياز قىيمىلاش قاتارلىق ئىشلار ئۈچۈن دۆشە ئىشلىتىلىدۇ. دۆشىنى ئاسان يېرىلىپ كەتمەيدىغان سۆگەت، ئامۇت قاتارلىق ياغاچتىن قىلىن شال چىقىرىپ ياسىسىمۇ ياكى شۇ ياغاچلارنىڭ توغرا كەسمە يۈزىدىن كېسىپ يۇمىلاق قىلىپ ياسىسىمۇ بولىدۇ.

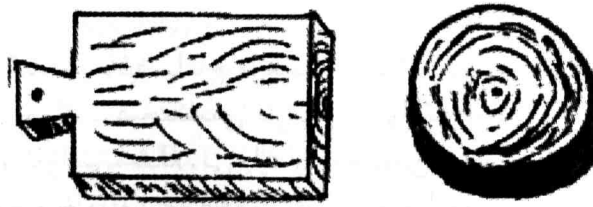

1. 16 ـ رەسىم. ھەر خىل دۆشە

3. ئەمبەل ياساش

ئەمبەل ـــ ئائىلىلەردە چۆپ يېيىش، خېمىرنى جىزا قىلىش، چۆپ تارتىش ئۈچۈن ئىشلىتىلىدۇ. بەزىدە سەي توغراش ئۈچۈنمۇ ئىشلىتىشكە بولىدۇ. چوڭ ئاشخانىلاردا چوڭ ئەمبەللەر ئىشلىتىلىدۇ. ئەمبەلنى تېرەك، سۆگەت، ئۈجمە قاتارلىقلارنىڭ ياغاچلىرىنى شال تىلىپ، شاللارنى ياپسار قىلىپ يەملەپ ياساشقىمۇ، پولات مىخ، ياغاچ مىخلار بىلەن تارغاقلاپ ياساشقىمۇ بولىدۇ. ئەمبەلنىڭ چوڭ-كىچىكلىكى شالىنىڭ نېپىز-قېلىنلىق ئەھۋالغا قاراپ بولىدۇ. ئائىلىلەردە ئىشلىتىلىدىغان ئەمبەل شېلىنىڭ قېلىنلىقى 2 سانتىمېتردىن تۆۋەن بولماسلىقى، ئاشخانىلاردا ئىشلىتىلىدىغان ئەمبەل شېلىنىڭ قېلىنلىقى 3 ~ 4 سانتىمېتر بولسا بولىدۇ.

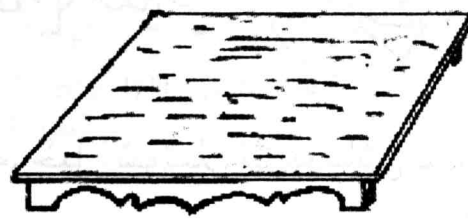

1. 17 ـ رەسىم. ئەمبەل

4. ياغاچ تۈۋاق ياساش

رايونىمىزدا كۆپلىگەن ئائىلىلەردە ھازىرمۇ تۆمۈر تۈۋاق ئورنىغا ياغاچ تۈۋاق ئىشلىتىلمەكتە. شۇڭا، ياغاچ تۈۋاق ياساشنى ئۆگىنىۋېلىشىمىز زۆرۈر.

ياغاچ تۈۋاق قېلىنلىقى 1 ~ 1.5 سانتىمېتىر بولغان، سۆگەت، تېرەك، جىگدە ۋە باشقا ياغاچ ماتېرىياللىرىنىڭ شاللىرىدىن ياسىلىدۇ. تۈۋاقنىڭ چوڭ- كىچىكلىكى قازانىنىڭ چوڭ- كىچىكلىكىگە ئاساسەن ياسىلىدۇ. تۈۋاقنى، شاللارنى ياپسار قىلغاندىن كېيىن تۆمۈر مىخ بىلەن ياكى ياغاچ مىخ بىلەن تارغاقلاپ ياسىسىمۇ بولىدۇ.

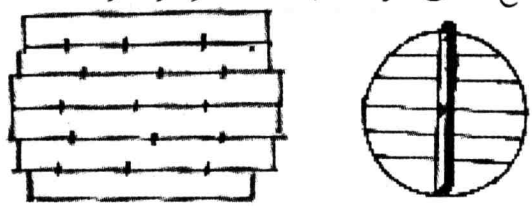

1. 18 - رەسىم. ياغاچ تۈۋاق

5. تۈۋلۈك ياساش

ئائىلىلەردە قازاننى قويۇش ئۈچۈن تۈۋلۈك ئىشلىتىلىدۇ. تۈۋلۈكنى كەڭ قېلىن شالدىن ئويما قىلىپ چېتىپ ياساشقىمۇ، تۆت پۈتلۈق قىلىپ چېتىپ ياساشقىمۇ بولىدۇ.

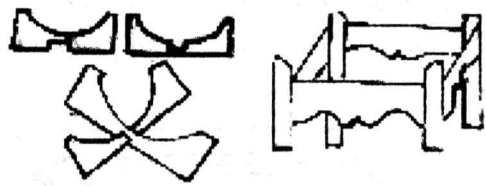

1. 19 - رەسىم. تۈۋلۈك

6 §. ھەرخىل شوتىلارنى ياساش ئۇسۇللىرى

شوتا ئائىلىلەردە، ئىشلەپچىقىرىش ئەمگىكى ۋە باغۋەنچىلىك ئىشلىرىدا كەم بولسا بولمايدىغان نەرسە.

شوتىلار ياسىلىشىغا قاراپ تۈز بالداقلىق شوتا، قاتلىما شەكىللىك تاق شوتا ۋە قاتلىما شوتىدىن ئىبارەت ئۈچ تۈرگە بۆلۈنىدۇ.

1. تۈز بالداقلىق شوتا

تۈز بالداقلىق شوتا بىز ئادەتتە ئىشلىتىپ كېلىۋاتقان، ئۆگزىگە چىقىش

ئۇچۇن تامغا يۆلەپ قويۇلغان شوتىلارنى كۆرسىتىدۇ. بۇ خىل شوتىلار تۈز، يېرىقى يوق، پۈتاقلىرى ئاز بىر جۈپ ياغاچقا، توغرا بالداق ئورنىتىش ئارقىلىق ياسىلىدۇ. شوتىنىڭ ئۇزۇنلۇقى ئۆگزىنىڭ ئېگىزلىكىگە قاراپ بەلگىلىنىدۇ. شوتىنىڭ كەڭلىكى ئادەتتە 40 ~ 60 سانتىمېتىر بولىدۇ.

شوتىنىڭ ئىككى تال ئۇزۇن بوي ياغىچىغا ياغاچنى چاسىلاپ ئىشلەتسىمۇ، چاسىلىماي يۆمىلاق پېتى ئىشلەتسىمۇ بولىدۇ. شوتىنىڭ ئاستىنقى بىرىنچى بالدىقى، ئوتتۇرىدىكى بالدىقى ۋە ئەڭ ئۈستىدىكى بالدىقنى چوقۇم ئۆتمىتۆشۈككە سېلىپ، شىنا قېقىپ شوتىنىڭ كېرىلىپ كېتىشىدىن ساقلىنىش لازىم. قالغان بالداقلىرى كور تۇرۇم (يېرىم تۆشۈك) كە سېلىنسىمۇ بولىدۇ. بالداقلارنىڭ ئارىلىقى 35 ~ 40 سانتىمېتىر بولىدۇ.

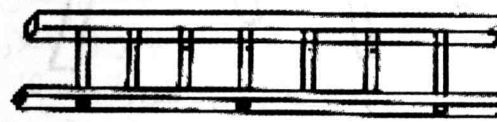

1. 20 - رەسىم. تۈز بالداقلىق شوتا

2. قاتلىما شەكىللىك تاق شوتا

ئائىلىلەردە، تاملارغا رەسىم چاپلاش، گىلەم ئېسىش، گەرنىز مىخلاش ئىشلىرىدا قاتلىما شوتا شەكلىدىكى تاق شوتا ئىشلىتىلىدۇ. بۇ خىل شوتىنىڭ ئاستى كەڭ، ئۈستى تار بولىدۇ. ئۇچى تەرىپىگىمۇ شال بېكىتىلىپ، تولۇق چېتىلىدۇ. بىر تەرىپى تامغا تىرىلىپ تۇرغاچقا ئاسان تېيىلىپ كەتمەيدۇ. يۆتكەپ ئىشلىتىشكىمۇ ئەپلىك.

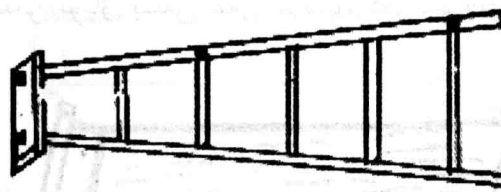

1. 21 - رەسىم. قاتلىما شەكىللىك تاق شوتا

3. قاتلىما شوتا

قاتلىما شوتا يۇقىرىقى تاق شوتىغا يەنە بىر تاق شوتىنى جۈپلەپ،

ئۇستىنى گىرە بىلەن چېتىش ئارقىلىق ياسىلىدۇ. تاق شوتىنى ھېچ-قانداق نەرسىگە يۆلىمەي بىۋاستە تىكلەپ ئىشلىتىشكە بولىدۇ.

1. 22 - رەسىم. قاتلىما شوتا

7 §. ھەرخىل گەرنىزلەرنى ياساش ئۇسۇللىرى

ئائىلىلەردە ئىشلىك بېشى، دېرىزە بېشى ۋە تاملارغا پەردە ئېسىش ئۈ-مۇلاشماقتا. ئادەتتە تۆمۈر، ئالىيۇمىندىن ياسالغان گەرنىزلەردىن باشقا ياغاچتا ياسىلىپ، نەقىش چىقىرىلغان گەرنىزلەرمۇ ئىشلىتىلىۋاتىدۇ. ياغاچتا ياسالغان گەرنىزلەرنىڭ جاھازىسى ياغاچتا ياسىلىپ ئۇستىگە رەڭلىك پەنەركە، چەسۋەك مىخلىنىپ ياسىلىدىغانلىرى، شالغا نەقىش ئويۇپ ئۇستىدىن بويىاق بىلەن ھەل بېرىپ، كۆركەم قىلىپ ياسىلىۋاتقانلىرىمۇ بار.

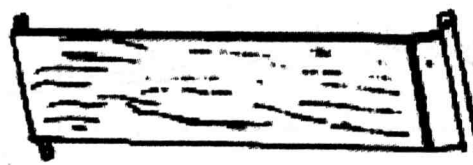

1. 23 - رەسىم. پەنەركە مىخلانغان گەرنىز

1. 24 ـ رەسىم. شالغا نەقىش ئويۇپ ياسالغان گەرنىز

1. 25 ـ رەسىم. شالغا نەقىش ئويۇپ، ئۈستىگە نەقىش ۋە چەسۈمەك مىخلاپ ياسالغان گەرنىز

گەرنىزنى مەيلى قانداق ماتېرىيال قانداق ئۇسۇل بىلەن ياسىمايلى، ئۇنىڭ ئۇزۇنلۇقى دېرىزە، ھاۋادان، ئىشىك بېشى ۋە تاملارغا كېلىدىغان قىلىپ ياسىلىشى لازىم. گەرنىزنىڭ كەڭلىكى ئادەتتە 10 ~ 15 سانتىمېتىرغىچە بولسا مۇۋاپىق بولىدۇ. بەك تار بولۇپ قالسىمۇ، بەك كەڭ بولۇپ قالسىمۇ سەت بولۇپ قالىدۇ. شۇڭا، مۇۋاپىق بولۇشى لازىم.

§ 8 . كىيىم ئاسقۇچلارنى ياساش ئۇسۇللىرى

ئادەتتە ئائىلىلەردە كىيىم ئاسقۇچ كۆپ ئىشلىتىلىدۇ. كىيىم ئاسقۇچلارنى شالنىڭ ئىككى بېشىغا قۇلاق بېكىتىپ، تامغا مىخلاپ، شال يۈزىگە بولسا كىيىم ئاسىدىغان ئىلغۇلارنى بېكىتىپ ياساشقىمۇ بولىدۇ.

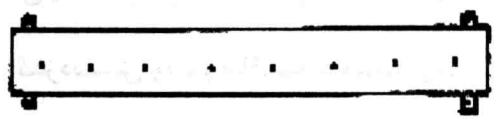

1. 26 ـ رەسىم. تۈز شاللىق ئاددىي كىيىم ئاسقۇچ

كىيىم ئاسقۇچنى يەنە تامغا تېگىپ تۇرىدىغان شالنىڭ ئۈستىگە توغرىسىغا يەنە بىر شال مىخلاپ پېشايۋان شەكىلدە قىلىپ ياساشقىمۇ بولىدۇ.

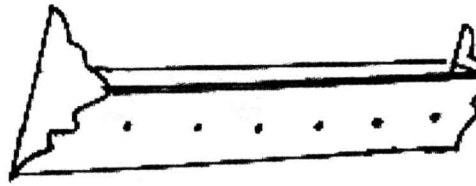

1. 27 ـ رەسىم. پېشايۋان شەكىللىك كىيىم ئاسقۇچ

كىيىم ئاسقۇچلارنى يەنە توغرىسىغا مىخلانغان شالنىڭ ئۈستىگە ئالاھىدە لايىھەلەپ سىزىلغان نەقىشلەرنى دەسسىتىش ئارقىلىقمۇ يېـ ساشقا بولىدۇ.

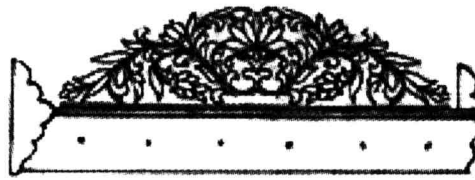

1. 28 ـ رەسىم. ئۈستىگە نەقىش مىخلانغان كىيىم ئاسقۇچ

ئەملىي مەشىق

بۇ بابتا ئائىلە سايمانلىرىنى ياساش ئۇسۇللىرى سۆزلەنگەن بولۇپ، ئەملىي ياغاچچىلىق بىلەن شۇغۇللىنىشنىڭ تۈنجى قەدىمى باشلاندى. شۇڭا، ئۆگەنگۈچىلەر ۋاقىت چىقىرىپ ھەر خىل ساپ، كېسەك قېلىپى، ئېشەك ھارۋىسىنىڭ شوتىسى، بويۇنتۇرۇق، سۆرەم، ئوقۇر، كاتەك، دۆـ شە، ئەمبەل تۈۋاق، تۈۋلۈك، ھەر خىل شوتا ۋە كىيىم ئاسقۇچ قاتارلىق ئائىلە سايمانلىرىنى ياساشنى ئۆگىنىشى كېرەك.

ئىزدىنىش ۋە مۇھاكىمە سوئاللىرى

1. كەكە،كەتمەن، گۈرجەك ساپلىرى قانداق ياسىلىدۇ؟
2. كۆمۈر كېسىكى قېلىپى ۋە كېسەك قېلىپى قانداق ياسىلىدۇ؟
3. ئېشەك ھارۋىسى قانداق ياسىلىدۇ؟
4. بويۇنتۇرۇق قانداق ياسىلىدۇ؟

5. سۆرەم قانداق ياسىلىدۇ؟
6. ياغاچ ئوقۇر قانداق ياسىلىدۇ؟
7. كاتەكلەر قانداق ياسىلىدۇ؟
8. نوغۇچ،دۆشە، ئەمبەللەر قانداق ياسىلىدۇ؟
9. تۇۋاق، تۇۋلۇكلەر قانداق ياسىلىدۇ؟
10. تۇز شوتا قانداق ياسىلىدۇ؟
11. قاتلىما شوتا قانداق ياسىلىدۇ؟
12. گەرنىز قانداق ياسىلىدۇ
13. كىيىم ئاسقۇچ قانداق ياسىلىدۇ؟

ئىككىنچى باب ھەرخىل ئورۇندۇق، ئۈستەل ۋە ساپالارنى ياساش ئۇسۇللىرى

§1 . ھەرخىل ئورۇندۇقلارنى ياساش ئۇسۇللىرى

1. شال سىخلانغان ئورۇندۇق

بۇ ئورۇندۇقنىڭ ياسىلىشى ئاددىي بولۇپ، مەلۇم ئۇزۇنلۇق ۋە كەڭلىكتىكى شالغا كەڭلىكى، قېلىنلىقى ئوخشاش بولغان، سەل قىسقىراق شالنى پۈت قىلىپ مىخلاش ئارقىلىق ياسىلىدۇ. بۇ خىل ئورۇندۇقنىڭ ئۇزۇنلۇقى20 ~30 سانتىمېتىر، شالنىڭ كەڭلىكى 10 ~ 15 سانتىمېتىر، ئېگىزلىكى 15 ~ 25 سانتىمېتىر بولسا ئەڭ مۇۋاپىق بولىدۇ. شالنى پۈت قىلىنىدىغان شال بىلەن تەڭ قىلىپ مىخلىسمۇ، پۈت قىلىدىغان شالنى سەل كىچىكرەك قىلىپ مىخلىسمۇ بولىدۇ.

1.2 ـ رەسىم. شال مىخلىما ئورۇندۇق

2. تۆت پۇتلۇق كىچىك ئورۇندۇق ۋە ئۇزۇن ئورۇندۇق

تۆت پۇتلۇق كىچىك ئورۇندۇق ئائىلىلەردە كۆپ ئىشلىتىلىدۇ. ئۇزۇن تۆت پۇتلۇق ئورۇندۇق يېزىلاردىكى باشلانغۇچ مەكتەپلەردە، كەنت مەجلىسخانىلىرىدا كۆپرەك ئىشلىتىلىدۇ. بۇنداق ئورۇندۇقلارنىڭ كۆتۈرۈشچانلىقى ياخشى، تۈزۈلۈشى ئاددىي بولۇپ، ماتېرىيال ئاز كېتىدۇ. تۆت پۇتلۇق كىچىك ئورۇندۇقنىڭ ئۇزۇنلۇقى 20 ~30 سانتىمېتىر، كەڭلىكى 12 ~ 18 سانتىمېتىر، ئېگىزلىكى 20 ~ 30 سانتىمېتىر، ئۇزۇن ئورۇندۇقنىڭ ئۇزۇنلۇقى 100 سانتىمېتىر، كەڭلىكى

14 ~ 18 سانتىمېتىر، ئېگىزلىكى 45 ~ 48 سانتىمېتىر بولىدۇ. شالىنىك قېلىنلىقى 3 ~ 4 سانتىمېتىر بولىدۇ. ئورۇندۇق پۈتىنى كىچىك قىسقا ياغاچنى ئوتتۇرىسىدىن يېرىپ ياساشقىمۇ ياكى تىلىنغان ياغاچنى چاسلاپ ياساشقىمۇ بولىدۇ. بۇ خىل ئورۇندۇقلارنىڭ تۆشۈك تۇرۇمىلىرىنىڭ ھەممىسى يانتۇ بولىدۇ. بۇ خىل ئورۇندۇقلارنى لايىھەلەشتە ئاۋۋال ئورۇندۇق يۈزىنىڭ ئوستۇنكى ۋە ئاستىنقى ئوتتۇرا سىزىقىنى سىزىپ، تۆشۈكلىرىنىڭ ئورۇندۇقنىڭ ئۇزۇنلۇقى بويىچە تۇرغان ئورنىنى بەلگىلىۋالىمىز. ئادەتتە تۆشۈك بىلەن ئورۇندۇق ئۇچىنىڭ ئارىلىقى ئورۇندۇق ئۇزۇنلۇقىنىڭ 10/1.5 كە تەڭ بولىدۇ. يۇزىدىكى تۆشۈكنىڭ ئىچى تەرىپى بىلەن ئورۇندۇقنىڭ قىرىغىچە بولغان ئارىلىق پۈتىنىڭ ئوستۇنكى ئۇچىنىڭ قېلىنلىق لېۋىنىڭ كەڭلىكى بىلەن يانتۇلۇقىنىڭ يىغىندىسىغا تەڭ بولىدۇ. يۇزى پىلانلىنىپ بولغاندىن كېيىن ئاۋۋال پۈتىنى، ئاندىن توغرا چېتىقلارنى لايىھەلەيمىز.

ئەگەر ئورۇندۇق كىچىك بولسا ئۇزۇنلۇقى بىلەن كەڭلىكىنىڭ نىسبىتىنى 1:15 چامىسىدا قىلسا بولىدۇ. چېتىق سىلىشتا ئاستىنقى چېتىق ئورۇندۇق ئېگىزلىكىنىڭ 5/2 قىسمىغا، ئوستۇنكى چېتىق 5/3 قىسمىغا ئورنىتىلسا مۇۋاپىق بولىدۇ. بىر چېتىق ئورنىتىشقا توغرا كەلسە ئورۇندۇق ئېگىزلىكىنىڭ يېرىمىغا ئورنىتىش كېرەك.

پۈت ئارىلىقىدىكى ئۇزۇن چېتىق ئورۇندۇقنىڭ پۈختىلىقىنى ئاشۇرىدۇ.

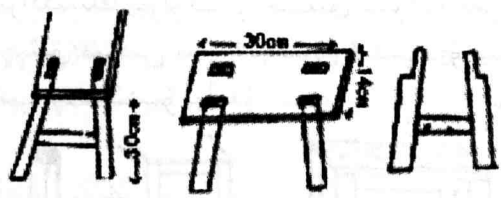

2. 2 ـ رەسىم. كىچىك ئورۇندۇقنى چېتىش

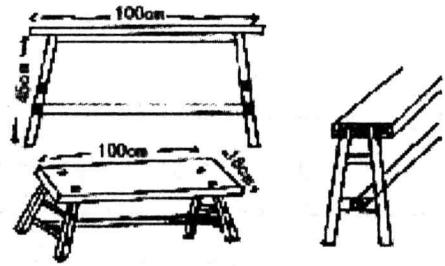

2. 3 ـ رەسىم. ئۇزۇن ئورۇندۇقنى چېتىش

3. تابىراتكا

تابىراتكىنىڭ ھەجمى كىچىك، ئىگىلەيدىغان ئورنى ئاز، تۇزۇلۇشى ئاددىي بولۇپ، ئۇنى ئازغىنە قىسقا ياغاچتىن ياسىغىلى بولىدۇ. ئۇنىڭغا ئۆي جاھازلىرىدىن ئاشقان پارچە ـ پۇرات قىسقا ياغاچلار ئىشلىتىلىدۇ. تابىراتكىنىڭ ئۇزۇنلۇقى36 ~ 38 سانتىمېتىر، كەڭلىكى26 ~ 28 سانتىمېتىر، ئېگىزلىكى 42 ~45 سانتىمېتىر بولسا نورمال بولىدۇ. ئەمەلىيەتتە بۇنىڭدىن چوڭلىرىنى ياكى كىچىكلىرىنىمۇ ياساشقا بولىدۇ. تابىراتكا تۆت تال پۇت، سەككىز تال چېتىق ۋە بىر يۈزلۈكتىن تۇزۇلىدۇ. تابىراتكىنىڭ پۇتىغا كەڭلىكى 4 ~ 5 سانتىمېتىر، قېلىنلىقى 3 ~3.5 سانتىمېتىر ياغاچ ئىشلىتىلىدۇ. ئۇستۇنكى يۈزىگە مىخلىنىدىغان چېتىقىغا 3 ~ 4 سانتىمېتىر، ئاستىنقى چېتىقىغا 3X3 سانتىمېتىرلىق ياغاچ ئىشلىتىلىدۇ. بۇ چېتىقلار تابىراتكا ئېگىزلىكىنىڭ $\frac{2}{3}$ قىسمىغا ئورنىتىلىدۇ.

تاپىراتكىنىڭ تۆشۈكلىرى 1 سانتىمېتىرلىق ئىسكىنىدە ياكى ئۇشكىدە تېشىلىدۇ. تابىراتكىنىڭ يۈزلۈكىنى چېتىق قىرى بىلەن تەڭ قىلىپ مىخلاشقىمۇ، چېتىق قىردىن سەل ئىچكىرى قىلىپ، يۈزىنىڭ قىرلىرىنى تومراق چىقىرىپ مىخلاشقىمۇ بولىدۇ.

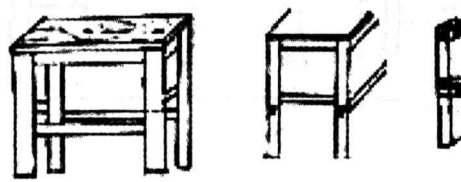

2. 4 ـ رەسىم. تابىراتكا

4. ئۇچ پۈتلۈق ئورۇندۇق

تۇرمۇشتا ئۇچ پۈتلۈق ئورۇندۇقلارمۇ كۆپ ئىشلىتىلىدۇ. ئۇچ پۈتلۈق ئورۇندۇقلارنىمۇ چوڭ ـ كىچىك قىلىپ ياساشقا بولىدۇ.

ئۇچ پۈتلۈق ئورۇندۇققا قېلىن، يۇمىلاق شال ئىشلىتىلىدۇ. شال ئوخشاش ئۆلچەمدىكى ئۇچ نۇقتىسىدىن تېشىلىپ پۈت ئورنىتىلىدۇ. ئۇچ پۈت ئۇچ چېتىق بىلەن چېتىلىدۇ.

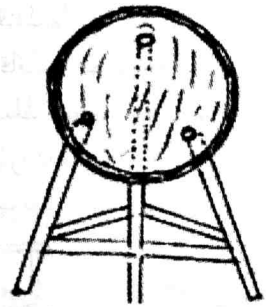

2. 5 ـ رەسىم. ئۇچ پۈتلۈق ئورۇندۇق

5. قاتلىما ئورۇندۇق

قاتلىما ئورۇندۇق، ئاددىي، يەڭگىل، ئېلىپ يۈرۈشكە ئوڭاي بولۇپ، شەكلى ئاسانلىقچە ئۆزگەرمەيدىغان قاتتىق ياغاچلاردىن ياسىلىدۇ. قاتلىما ئورۇندۇقلاردىن سومكا شەكىللىك قاتلىما ئورۇندۇق، بىرىزنىت قاتلىما ئورۇندۇق، ۋاسا يۈزلۈك قاتلىما ئورۇندۇقلار بار.

سومكا شەكىللىك قاتلىما ئورۇندۇقنىڭ پۈتى ۋە توغرا چېتىقلارنىڭ كەڭلىكى 3 سانتىمېتر، قېلىنلىقى 1.5 سانتىمېتر، يۈزىنىڭ قېلىنلىقى 1.3 سانتىمېتر بولىدۇ. بۇ خىل قاتلىما ئورۇندۇقلارغا تۇتقۇچ بېكىتىلىدۇ. ئاندىن ئىككى سىرتقى پۈتىغا بالداق ئورنىتىلىپ، بولتا ئۆتكۈزۈلىدىغان تۆشۈك ئېچىلىدۇ.

تۆت تال توغرا بالداق ئىچى ۋە سىرتىدىن ئىككى بۆلەك بويىچە شالغا مىخلىنىدۇ. ئاخىردا بۇرمىلىق ئوق ياكى بولتا بىلەن تۆت بۆلەك قىلىپ تۇتاشتۇرۇلىدۇ. بولتا بولمىغاندا مىخ بىلەن تۇتاشتۇرۇشقىمۇ بولىدۇ.

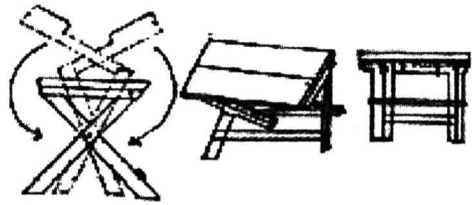

2. 6 ـ رەسىم. سومكا شەكىللىك قاتلىما ئورۇندۇق

بىرىزىنت مىخلانغان قاتلىما ئورۇندۇق

بىرىزىنت مىخلانغان قاتلىما ئورۇندۇقنى ياساش بىر قەدەر ئوڭاي بولۇپ، رامكا بىر ـ بىرىنىڭ ئىچىگە چۈشۈرۈلۈپ، ئوتتۇرىسىدىن بولتا ئارقىلىق چېتىلىپ، ئولتۇرىدىغان يەرگە مىخلىنىدۇ. ئىككى رامكىنىڭ تېگى تەرىپىگە بىردىن چېتىق سالسا بولىدۇ.

2. 7 ـ رەسىم. بىرىزىنت مىخلانغان قاتلىما ئورۇندۇق

ۋاسا يۇزلۇك قاتلىما ئورۇندۇق

ۋاسا يۇزلۇك قاتلىما ئورۇندۇقنى ياساش ئۈسۈلىمۇ سومكا شەكىلـلىك قاتلىما ئورۇندۇقنى ياساشقا ئوخشايدۇ. ئولتۇرىدىغان يۇز ئىككى رامكىلىق بولۇپ، پۈتىنىڭ چوڭ رامكىسىغا، كىچىك رامكا چۈشىدۇ. ئولتۇرىدىغان يۇزىنىڭ چوڭ رامكىسى پۈتىنىڭ چوڭ رامكىسىغا چېتىلىدۇ. كىچىك رامكىسىغا ۋاسا مىخلىنىدۇ.

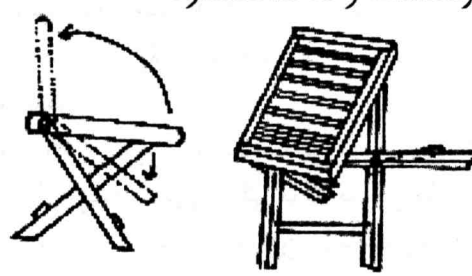

2. 8 ـ رەسىم. ۋاسا يۇزلۇك قاتلىما ئورۇندۇق

6. خىزمەت ئورۇندۇقى

خىزمەت ئورۇندۇقىنىڭ يەردىن يۇزلۇك شالغىچە بولغان ئېگىزلىكى 45 سانتىمېتر، يۇزلۇك شالنىڭ ئۇزۇنلۇقى 41 سانتىمېتر، ئوتتۇرىسىنىڭ كەڭلىكى 39 سانتىمېتر، شالنىڭ قېلىنلىقى 2 سانتىمېتر بولىدۇ.

يۆلەنچۈكنىڭ ئۇزۇنلۇقى 85 ~ 90 سانتىمېتر، كەڭلىكى 3.5 سانتىمېتر بولىدۇ. ئالدى پۇتى 4.5 × 4.2 سانتىمېتر ياكى 4.2×4.2 سانتىمېتر بولىدۇ. ئارقا پۇتىنىڭ ئاستى ۋە ئۈستىنىڭ كەڭلىكى 3سانتىمېتر بولىدۇ. ئوتتۇرا قىسمىنىڭ كەڭلىكى 5 ~ 6 سانتىمېتر بولىدۇ.

پۇت-ئەگمىسىنىڭ تەكشىلىكتىن كۆتۈرۈلۈپ تۇرۇشى 4 ~ 5 سانتىمېتر بولىدۇ. يۇزى بىلەن يۆلەنچۈك ئوتتۇرىسىدىكى بۇلۇڭ ° 100 ~ 97 بولىدۇ. خىزمەت ئورۇندۇقىنىڭ ئارقا تەرىپى 35 سانتىمېتر، ئالدى پۇت تەرىپى 42 سانتىمېتر ئەتراپىدا چېتىلسا بولىدۇ. ئورۇندۇقىنىڭ پۇتلىرىنىڭ تۆشۈكلىرى 1 سانتىمېترلىق ئىسكىنىدە تېشىلىدۇ. يۇزلۇك مىخلايدىغان چېتىقلار 3×5 سانتىمېتر بولىدۇ. ئاستى چېتىقلىرى 2.5×2.5 سانتىمېتر ياكى 3×3 سانتىمېتر بولىدۇ. چېتىلىش تەرتىپى: ئاۋۋال ئارقا تەرىپى، ئاندىن ئالدى تەرىپى چېتىلىدۇ. ئارقىدىن ئالدى تەرىپى بىلەن كەينى تەرىپى چېتىلىدۇ. ئاخىردا يۇزلۇك مىخلىنىدۇ.

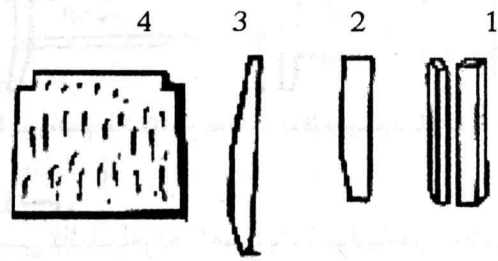

2. 9 - رەسىم. خىزمەت ئورۇندۇقىنىڭ ياغاچلىرىنى تەييارلاش
1. چېتىقلار؛ 2. ئالدى پۇت؛ 3. كەينى پۇت؛ 4. يۇزلۇك.

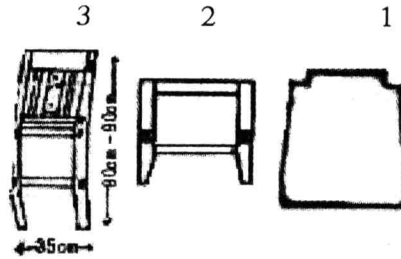

2. 10 - رەسىم. خىزمەت ئورۇندۇقىنى قۇراشتۇرۇپ چىقىش
1. يۇزلۇك؛ 2. ئورۇندۇقنىڭ ئالدى پۇتى؛ 3. ئورۇندۇقنىڭ كەينى پۇتى.

بۇنىڭدىن باشقا يۇزلۇكى رەخت، خۇرۇملار بىلەن قاپلانغان ئورۇندۇقلارمۇ بار بولۇپ، ئۇلارنىڭ شەكىللىرىمۇ خىلمۇ خىل بولماقتا. مەيلى قانداق ئورۇندۇق بولۇشىدىن قەتئىينەزەر، ئۇلارنىڭ ئاساسىي ئۆلچىمى يۇقىرىقىدەك بولىدۇ. يەنە مۇشۇ نىسبەت بىلەن ئورۇندۇقلارنى كىچىكلىتىپ ياساشقىمۇ بولىدۇ.

7. ئوقۇغۇچىلار ئورۇندۇقى

مەكتەپلەردە ئوقۇغۇچىلار ئورۇندۇقى ئىشلىتىلىدۇ. ئوقۇغۇچىلار ئورۇندۇقى يىللىقلارغا قاراپ چوڭ-كىچىك ياسىلىدۇ. ياسىلىش ئۇسۇلى ئوخشاش بولىدۇ. ئوقۇغۇچىلار ئورۇندۇقى ئاساسەن خىزمەت ئورۇندۇقىنىڭ توغرىسىغا ئۇزارتىلىشىدۇر.

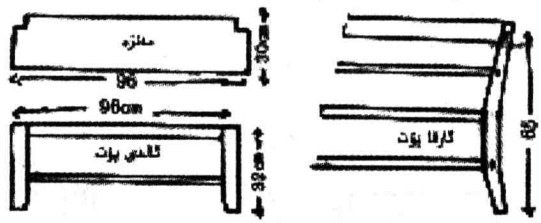

2. 11 - رەسىم. باشلانغۇچ مەكتەپ ئوقۇغۇچىلىرىنىڭ ئورۇندۇقى

8. چاي جوزىسى

چاي جوزىسى ئائىلىلەردە كەم بولسا بولمايدۇ. چاي جوزىسىنى داستىخان ئورنىدا ئىشلىتىشكە بولىدۇ. چاي جوزىسى قويۇپ بەرگەندە باللار چاي - تاماقلارنى تۆكمەي ئىچىدۇ. تىنىك، ئازادە ئولتۇرىدۇ. بۇ-

نىڭ باللارنىڭ ئۆسۈپ يېتىلىشىگىمۇ پايدىسى بار.

چاي جوزىسىنىڭ تۈرلىرى كۆپ بولسىمۇ ئىشلىتىش تەرتىپى ئوخشاش بولىدۇ. چاي جوزىسىنىڭ پۈتلىرىمۇ خىلمۇ خىل بولىدۇ. قايسىنى ئىشلەتسە بولۇۋېرىدۇ.

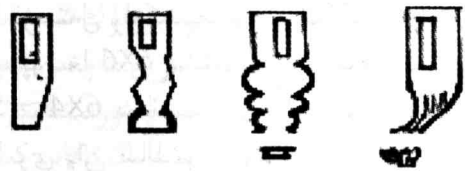

2. 12 - رەسىم. چاي جوزىسى پۈتلىرى

چاي جوزىلىرىنى تۆت چاسا قىلىپ ياساشقىمۇ، توغرىسىدىن بويىنى سەل ئۆزۈنراق قىلىپ ياساشقىمۇ، يۇمىلاق قىلىپ ياساشقىمۇ بولىدۇ. ئادەتتە چاي جوزىلىرىنىڭ ئېگىزلىكى 20 ~ 30 سانتىمېتىر بولىدۇ. يۈز قىسمى 90 X60 كۋادرات سانتىمېتىر ياكى 80 X 50 كۋادرات سانتىمېتىر ۋە ياكى 100 X60 كۋادرات سانتىمېتىر ئەتراپىدا بولىدۇ.

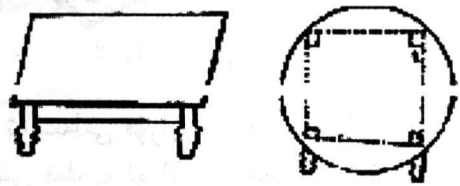

2. 13 - رەسىم. چاي جوزىلىرى

2 §. ھەر خىل ئۇستەللەرنى ياساش ئۇسۇللىرى

ئۇستەل ياساش ئورۇندۇققا قارىغاندا مۇرەككەپرەك بولىدۇ. ئۇنىڭغا ياغاچمۇ كۆپ سەرپ قىلىنىدۇ. چاسا تاماق ئۇستىلى، ئوقۇغۇچىلار ئۇستىلى، خىزمەت ئۇستىلى قاتارلىق نۇرغۇن ئۇستەللەر بار.

1. چاسا ئۇستەل

تاماق ئۇستىلىنىڭ ئۇزۇنلۇقى، كەڭلىكى 65 ~100 سانتىمېتىر، ئېگىزلىكى 65 ~78 سانتىمېتىر بولىدۇ. چوڭ چاسا ئۇستەل ھەمىشە ئىچى چاسا، سىرتى يۇمىلاق قىلىپ ياسىلىدۇ.

چاسا ئۈستەل ئۈستەل يۈزى بىلەن پۈت رامكىسىنى تۇتاشتۇرۇش ئار-قىلىق ياسىلىدۇ. تۈزۈلۈشى ئاددىي، يۆتكەش ئوڭاي بولۇپ، ئۈستەل يۈزلۈك شالنىك قېلىنلىقى2 ~3 سانتىمېتىر بولىدۇ. يۈزلۈكى يۇمشاق رامكىدىن 2 ~3 چىقىپ تۇرىدۇ. ئۈستەل يۈزىگە ئىشلەتكەن ياغاچ نېپىز بولۇپ قالسا ئۈستەل رامكىسىغا بىر - ئىككى چېتىق سالسا بولىدۇ. ئۈستەلنىڭ تۆت پۇتىغا 6X6 سانتىمېتىرلىق ياغاچ ئىشلىتىلىدۇ. يان ياغاچلىرىغا 3X 5 ~6X4 سانتىمېتىر ياغاچ ئىشلەتسە بولىدۇ. چاسا ئۈستەلنىڭ پۇتلىرى يان شاللىرى ئومۇمەن قوش تۇرۇملۇق قىلىپ چېتىلىدۇ.

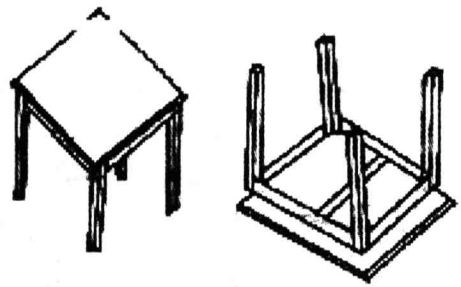

2. 14 - رەسىم. چاسا ئۈستەل

بۇنداق چاسا ئۈستەلنى قۇراشتۇرغاندا، ئاۋۋال ئىككى پۇت بىلەن يان شال قارىمۇ قارشى قىلىپ قۇراشتۇرۇلغاندىن كېيىن، ئىككى پۇت بىلەن يان شال چېتىلىپ، ئۈستەلنىڭ رامكىسى بارلىققا كەلتۈرۈلىدۇ، ئاندىن يۈزلۈكى مىخلىنىدۇ.

2. قاتلىنىدىغان يۇمىلاق ئۈستەل

بۇ ئۈستەلنىڭ تۈزۈلۈشى ئاددىي، ئېچىش، قاتلاش ئوڭاي، ئىگىلەيدىغان ئورنى كىچىك، ئىشلىتىلىدىغان ماتېرىيال تەلىپى تۆۋەن بولۇپ، ئۇنى ئائىلىلەردە تاماق ئۈستىلى قىلىشقا بولۇپلا قالماي ئاشخانا، رېستوراندا تاماق جوزىسى قىلىشقىمۇ بولىدۇ. قاتلىنىدىغان يۇمىلاق ئۈستەللەرمۇ چوڭ-كىچىكلىك جەھەتتە ھەرخىل بولىدۇ. كىچىكلىرىنىڭ ئېگىزلىكى 65 ~ 70 سانتىمېتىر، يۇمىلاق يۈزلۈكنىڭ دىيامېتىر-

ری 76 ~ 80 سانتىمېتىر بولىدۇ. چوڭ يۇمىلاق ئۈستەلنىڭ ئېگىزلىكى 78 ~ 82 سانتىمېتىر، يۇمىلاق يۈزلۈكنىڭ دىيامېتىرى 100 ~ 120 سانتىمېتىر بولىدۇ. يۈزلۈك قىلىنىدىغان شالنىڭ قېلىنلىقى 2 ~ 2.5 سانتىمېتىر بولىدۇ. يۈزلۈك قىلىنىدىغان شاللارنى يەملەپ ياسىسمۇ ياكى سۈنئىي تاختايدىن ياسىسمۇ بولىدۇ. يۈزلۈك ئاستىغا قېلىنلىقى 2.2 سانتىمېتىر، كەڭلىكى 3.5 سانتىمېتىر بولغان ياغاچتىن ئىچكى بۇلۇڭلىرى 45° لۇق ئالماش بۇلۇڭ بولغان رامكا ياساپ ئورنىتىلىدۇ. تۆت پۇتنىڭ ئۈستۈنكى ئۇچى مۇشۇ رامكىنىڭ بۇلۇڭىغا چىڭ تاقاپ كىرگۈزۈلىدۇ.

يۇمىلاق ئۈستەل پۇتىغا 5 ~ 6 سانتىمېتىر بولغان ياغاچ ئىشلىتىلىدۇ. بىر - بىرىنى ئوتتۇرىسىدىن كېسىشتۈرۈپ ياسالغان ئاستىنقى ۋە ئۈستۈنكى بالداقلارنىڭ كەڭلىكى 3.5 ~ 4.5 بولىدۇ. پۇتلىرىغا 1.2 ~ 1.3 سانتىمېتىرلىق ئىسكىنە بىلەن قىرغا ئۇدۇللاپ تۆشۈك ئېچىلىدۇ. تۆرۈم يەلكىسى 45° لۇق بۇلۇڭ ياسايدۇ. قىرنىڭ ئۈزۈنلۇقى 3 ~ 3.5 سانتىمېتىر بولغان يۇمىلاق ياكى قىرلىق ياغاچتىن ئالماش رامكىلىرىنى ئايلاندۇرىدىغان ئوق ياسلىپ، رامكىلارنىڭ ئوتتۇرىسىغا بېكىتىلىدۇ.

ئۈستەل يۈزلۈكىنىڭ ئاستىدىكى چاسا رامكىغا قاتلىنىدىغان پۇتنىڭ ئۈچى دەلمۇدەل چۈشىدىغان بولۇشى كېرەك.

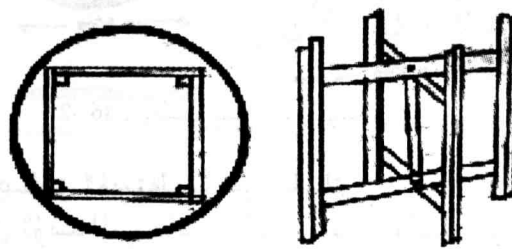

2. 15 - رەسىم. قاتلىنىدىغان يۇمىلاق ئۈستەل

3. بىر پۇتلۇق يۇمىلاق ئۈستەل

بۇ خىل ئۈستەل كۆركەم بولۇپ، ئادەتتە يۈزنىڭ دىيامېترى 65 ~ 75 سانتىمېتىر، ئېگىزلىكىمۇ 65 ~ 75 سانتىمېتىر بولىدۇ. بىر پۇتلۇق

يۇمىلاق ئۈستەل ئۈچ قىسمىدىن تۇزۇلىدۇ. بىرى، يالغۇز پۇت. پۇتنىڭ ئاستى ياقا باش تۇرۇم چىقىرىلىپ ئورنىتىلغان ئۈچ تال يانتۇ ياچاق ئۈستەگە دەسسىتىلگەن بولىدۇ. يالغۇز پۇت دىيامېتىرى 12 سانتىمېتىر بولغان قاتتىق يۇمىلاق ياغاچنى قىرىش ئارقىلىق ياسىلىدۇ. يالغۇز پۇتنىڭ كۆپىنچىسى لوكا شەكىلدە بولىدۇ. ئىككىنچىسى، ئۈستەل يۈزى بولۇپ، ئۇ پۈتۈن شال ياكى جۈپلەپ يەملەنگەن شالدىن ياسىلىپ چۆرىسىگە چەسىۋەك تۇتۇلىدۇ. ئۈچىنچىسى، پۇت بىلەن ئۈستەل يۈزىنى تۇتاشتۇرىدىغان بۆلەك بولۇپ، بۇنى ياساشنىڭ ئۈسۈلى مۇنداق: پۇتنىڭ ئۈستىگە ئۇزۇنلۇقى ۋە كەڭلىكى ئوخشاش20 ~ 25 سانتىمېتىر، قېلىنلىقى 3 سانتىمېتىر بولغان بىر تال تاختاي مىخلىنىدۇ. يۈزنىڭ ئاستىغا پۇت ئۈستىدىكى تاختاينى قىسىپ تۇرىدىغان چاسا ياغاچ بېكىتىلىپ، ئىلغۇچ بىلەن ئىلىپ قويۇلىدۇ.

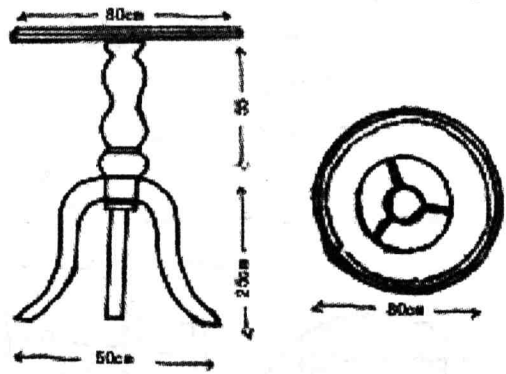

2. 16 - رەسىم. بىر پۇتلۇق يۇمىلاق ئۈستەل

4. يېزىقچىلىق ئۈستەللىرىنى ياساش

يېزىقچىلىق ئۈستەللىرىنىڭ تۈرلىرى كۆپ بولۇپ، ئوتتۇرا، باشلانغۇچ مەكتەپ ئوقۇغۇچىلىرىنىڭ يېزىقچىلىق ئۈستەللىرىدىن باشقا يەنە بىر تارتمىلىق، ئىككى تارتمىلىق، ئۈچ تارتما ئىككى ئىشكىلىك، ئالتە تارتما بىر ئىشكىلىك ئۈستەللەر بار.

تۆۋەندە بۇلارنىڭ بىر قىسمىلىرىنى ياساش ئۇسۇلى بىلەن تونۇشۇپ ئۆتىمىز.

1) ئوقۇغۇچىلار ئۈستىلىنى ياساش

ئوقۇغۇچىلار ئۈستىلىمۇ خۇددى ئوقۇغۇچىلار ئورۇندۇقىغا ئوخشاش يىللىقلارغا يەنى باللارنىڭ چوڭ-كىچىكلىكىگە قاراپ، ئېگىز-پەسلىكى ئوخشاشمايدۇ. ئوقۇغۇچىلار ئۈستىلى مەيلى كىچىك، مەيلى چوڭ بولسۇن، ئۇنىڭ ياساش شەكلى، ياساش تەرتىپى ئوخشاش بولىدۇ.

باشلانغۇچ مەكتەپنىڭ تۆۋەن يىللىقلىرىدىكى ئوقۇغۇچىلار ئۈستەللىرىنىڭ پۇتلىرى 3.5X6 سانتىمېتر بولىدۇ. پۇت ئېگىزلىكى 65 سانتىمېتر بولىدۇ. ئۈستەلنىڭ ئىككى يان ۋە ئارقا تەرىپىدىكى پەۋازلارنىڭ كەڭلىكى 16 سانتىمېتر، قېلىنلىقى 2.5 سانتىمېتر، ئۇزۇنلۇقى 90 سانتىمېتر بولىدۇ. ئۈستەلنىڭ ئالدى چېتىقلىرى 3X3 سانتىمېتر بولىدۇ. ئۈستەلنىڭ پۇتلىرىنىڭ چېتىقلىرى 3 X 5 سانتىمېتر بولىدۇ. يۈزلۈكى 95X40 كىۋادرات سانتىمېتر بولىدۇ. قېلىنلىقى 3 سانتىمېتر بولىدۇ. تېگى شالنىڭ قېلىنلىقى 0.8 ~ 1 سانتىمېتر بولىدۇ.

چېتىلىش تەرتىپىدە، ئاۋۋال ئىككى توغرا باش چېتىلىدۇ. ئاندىن ئارقا پەۋاز بىلەن ئالدى چېتىق ئارقىلىق ئىككى توغرا باش تۇتاشتۇرۇلىدۇ، ئاندىن پۇت ئۈستىدىن تۇرۇم ئېلىنىپ، يۈزلۈكىگە تۆشۈك تېشىلىپ يۈزلۈك بېكىتىلىدۇ، ئاندىن تېگى شال سېلىنىدۇ.

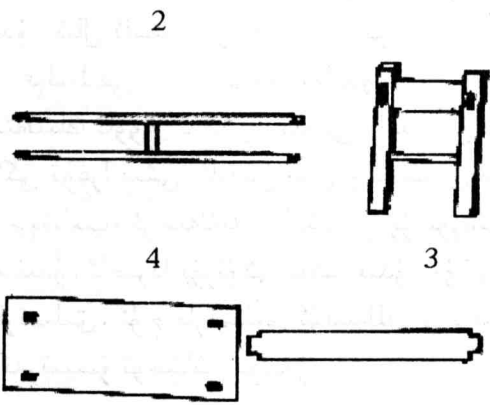

2. 17 - رەسىم. ئوقۇغۇچىلار ئۈستىلى ياغاچلىرىنىڭ راسلىنىشى
1. پۇت؛ 2. چېتىق؛ 3. كەينى پەۋاز؛ 4. يۈزلۈك.

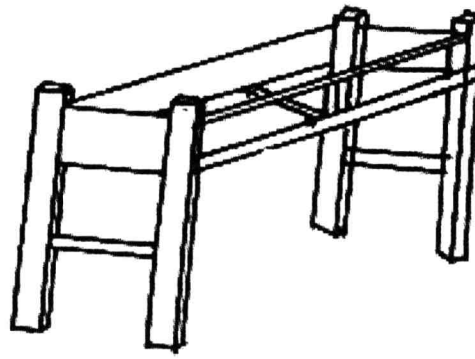

2. 18 ـ رەسىم. ئوقۇغۇچىلار ئۈستىلىنى قۇراشتۇرۇپ چېتىش

2) بىر تارتمىلىق ۋە ئىككى تارتمىلىق ئۈستەل

بىر تارتمىلىق ئۈستەلنىڭ ئېگىزلىكى 72 ~ 78 سانتىمېتر، كەڭلىكى 60 سانتىمېتر، ئۇزۇنلۇقى 65 سانتىمېتر بولىدۇ. ئۇنىڭ بىرلا تارتمىسى بولىدۇ. بۇ خىل ئۈستەل يۈزلۈك، پۈت رامكىلىرى ۋە تارتمىدىن تۈزۈلىدۇ. يۈزلۈكنى مۇقىم ئورنىتىۋېتىشكىمۇ، ئېلىپ ـ سېلىشقا بولىدىغان قىلىشقىمۇ بولىدۇ. يۈزلۈكنىڭ قېلىنلىقى 2 سانتىمېتر بولىدۇ. بۇتلىرى 4.5X3.5 سانتىمېتر بولىدۇ. باشقا چېتىقلىرى 4X2.8 سانتىمېتر بولىدۇ. شال ئاستىدىكى كۆتۈرگۈچى بالداقنىڭ كەڭلىكى 3.5 سانتىمېتر، قېلىنلىقى 2 سانتىمېتر بولىدۇ.

بۇ خىل ئۈستەلنىڭ ئاۋۋال ئىككى يانداكى رامكىسى ئورنىتىلىدۇ. يەنى ئاۋۋال ئىككى توغرا بېشى، ئاندىن بوي چېتىقلىرى ئارقىلىق ئىككى توغرا باش چېتىلىپ، ئۈستەلنىڭ رامكىسى پۈتتۈرۈلىدۇ. ئاندىن تارتمىسى ئورنىتىلىدۇ. ئاخىردا يۈزلۈكى بېكىتىلىدۇ. مۇشۇ خىل ئۈسۇل بىلەن ئىككى تارتمىلىق، ئۈچ تارتمىلىق ئۈستەللەرنى ياساشقا بولىدۇ. بۇلارنىڭ ئىش تەرتىپىمۇ ئوخشاش بولىدۇ.

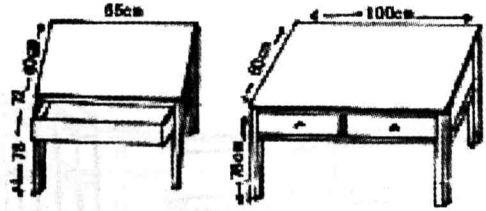

2. 19 - رەسىم. بىر ۋە ئىككى تارتمىلىق ئۈستەل

3) بەش تارتمىلىق ئۈستەل

بەش تارتمىلىق ئۈستەل تۆت پۇتلۇق ۋە ئالتە پۇتلۇق دەپ ئىككى خىل بولىدۇ. تۆت پۇتلۇق ئۈستەل تارتمىلىرى ئۈستى تەرەپكە قاتار قىلىپ ئورنىتىلىدىغان ئۈستەلدۇر. ئۇ ئىككى تارتمىلىق ئۈستەلنىڭ ئۇزارتىلغان قىسمىدۇر.

ئۇزۇنلۇقى ئاساسەن150 ~ 200 سانتىمېتر، كەڭلىكى 60 سانتىمېتر، ئېگىزلىكى 78 سانتىمېتر بولىدۇ. يۇزلۇك قىلىدىغان شېلىنىڭ قېلىنلىقى 2 ~ 3 سانتىمېتر بولىدۇ. قالغان ياردەمچى شال، جىيەك شال، بۆلگۈچى شاللارنىڭ قېلىنلىقى 1.3 سانتىمېتردىن بولىدۇ. پۇتىغا 5X3.5 سانتىمېتىرلىق ياغاچ ئىشلىتىلىدۇ. باشقا چېتىقلىرىغا 4X3 سانتىمېتىرلىق ياغاچ ئىشلىتىلىدۇ. تارتما باشلىقىغا قېلىنلىقى 3 سانتىمېتىرلىق شال ئىشلىتىلىدۇ.

بەش تارتمىلىق ئۈستەلنىڭ ئاساسلىق قىسىملىرىنىڭ تۇرۇم تۆشۈكلىرىنىڭ ھەممىسىگە 1.1 سانتىمېتىرلىق تۇرۇم سىرتقى سىزىقى سىزىلىدۇ. جىيەك تاختىسىنى قىستۇرۇش ئۈچۈن شۇ سىزىقنى سىرتتىن يانداغان ھالدا 0.4 ~ 0.5 سانتىمېتىر چوڭقۇرلۇقتا كېنىچ ئويۇلىدۇ. چىشى تۇرۇم ياكى 1 ~ 1.1 سانتىمېتىرلىق ئىسكىنىدە ياكى ئۈشكىدە تېشىلىدۇ. تۆشۈكنى ئۈشكە بىلەن تەشكەندە، قىرلىرىنى يەنىلا ئىسكىنە بىلەن چاسىلاش لازىم.

بەش تارتمىلىق ئۈستەلنى قۇراشتۇرۇشتا ئاۋۋال ئىككى يېنىنى، ئاندىن ئالدى-ئارقا ۋە ئۇزۇنىسىغا ئورنىتىلىدىغان قىسىملىرىنى قۇراشتۇرۇش كېرەك. ئاندىن تارتمىلىرىنى سىلىپ، يۇزلۇك شال ئورنىتىپ، تارتمىلى-

رىنىك قۇلۇپ، تۇتقۇچلىرىنى ئورنىتىش كېرەك.

2 1

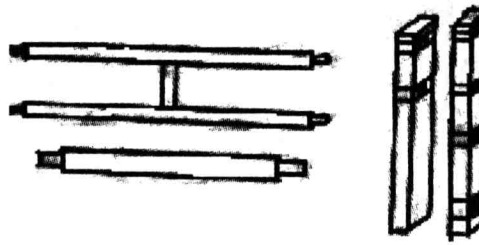

4 3

2. 20 - رەسىم. بەش تارتمىلىق ئۈستەل
1. پۇتلىرى؛ 2. چېتىقلار؛ 3. يۆزلۈك شال؛ 4. تارتما.

4) ئۈچ تارتمىلىق ئىككى ئىشكىلىك ئۈستەل

بۇ ئائىلىلەردە ۋە ئىشخانىلاردا كۆپ ئىشلىتىلىدىغان ئۈستەل بولۇپ، كۆرۈنۈشى چىرايلىق، ئىشلىتىش ئۇنۇمى يۇقىرى. بۇ خىل ئۈستەل ياغاچىنىك راسلىنىش ئۆلچىمى، چېتىلىشى يۇقىرىدىكى ئۈستەلنىڭكى بىلەن ئوخشاش بولىدۇ.

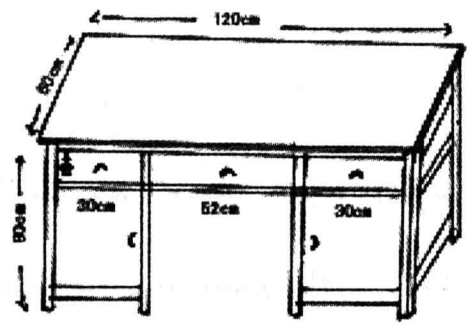

21.2 -رەسىم. ئۈچ تارتمىلىق ئىككى ئىشكىلىك ئۈستەلنى چېتىش ئۇسۇلى

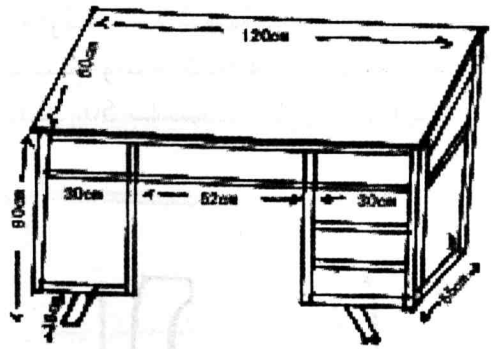

22.2 - رەسىم. ئالتە تارتمىلىق، بىر ئىشكىلىك ئۈستەل

جەمئىيەتنىڭ تەرەققىي قىلىشىغا ئەگىشىپ، ئىشخانىلاردا ئىشلىتىلىدىغان، يېزىقچىلىق ئۈستەللىرىمۇ بارغانچە كۆركەملەشمەكتە. بۇ ئۈستەللەرنىڭ يۈزلۈكى، تارتمىسى،ساندۇقى ۋە تېگى جازىسى ئايرىم - ئايرىم ياسىلىپ ئىشخانىدا قۇراشتۇرۇلىدۇ. بۇ ئۈستەللەر خېلى مۇرەككەپ بولۇپ، كۆپ ئىش تەلەپ قىلىدۇ.

§ 3 . ھەرخىل چاي ئۈستەللىرىنى ياساش ئۇسۇللىرى

ئىشخانىلار ۋە ئائىلىلەردە ساپالار (كىرىسلو) نىڭ ئالدىغا ھەرخىل چاي ئۈستەللىرى قويۇلىدۇ. بۇنداق چاي ئۈستەللىرىنىڭ ئەينەكتە ياسالغانلىرىمۇ، ياغاچتا ياسالغانلىرىمۇ بار. تۆۋەندە ياغاچتا ياسالغان چاي ئۈستەللىرىنى تونۇشتۇرىمىز.

1. ئەگرى پۈتلۈق چاي ئۈستىلى

چاي ئۈستەللىرىنى ياساش بىر قەدەر ئوڭاي، ئۇنىڭغا ماتېرىيالمۇ ئاز كېتىدۇ .چاي ئۈستىلى پۈتىنىڭ ئۇزۇنلۇقى 65 سانتىمېتىر، كەڭلىكى 18 سانتىمېتىر، قېلىنلىقى 3 سانتىمېتىر ياغاچتىن ئەگرى قىلىپ ياسىلىدۇ. تۆت پۇت ئاۋۇال توغرىسىغا چېتىلىپ، ئاندىن ئىككى تال بوي چېتىق ئارقىلىق بىر-بىرىگە قارشى چېتىلىدۇ. ئاۋۇال ئاستى يۈزلۈكى، ئاندىن ئۈستى يۈزلۈكى ئورنىتىلىدۇ. ئاستى-ئۈستى يۈزلۈكلىرىگە چېتىق سېـ

لىپ، رەڭلىك پەنەرگە مىخلاشقىمۇ ياكى ياغاچتىن يۈزلۈك قىلىپ سىرلاپ ئىشلىتىشكىمۇ بولىدۇ. ئادەتتە چاي ئۈستىلىنىڭ ئېگىزلىكى 62 سانتىمېتىر، كەڭلىكى 50 سانتىمېتىر، ئۇزۇنلۇقى 120 ~ 150 سانتىمېتىر بولىدۇ.

1

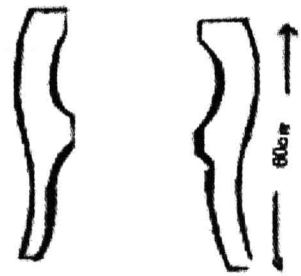

2

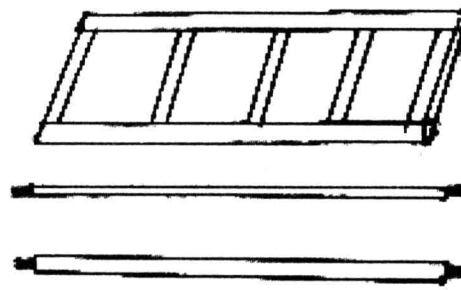

3

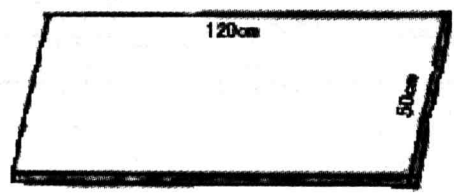

2. 23 - رەسىم. ئەگرى پۇتلۇق چاي ئۈستىلى ياغاچلىرىنىڭ راسلىنىشى
1. پۇت؛ 2. چېتىق؛ 3. يۈزلۈك.

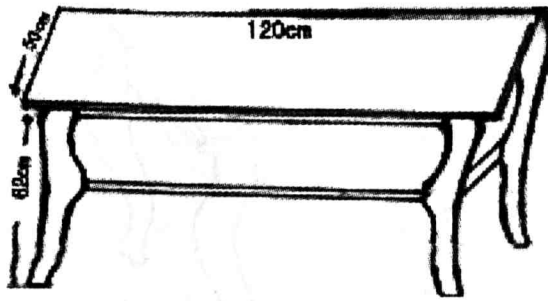

2. 24 - رەسىم. ئەگرى پۇتلۇق چاي ئۈستىلىنى چېتىش ئۇسۇلى

2. قىرما پۇتلۇق چاي ئۈستىلى

قىرما پۇتلۇق چاي ئۈستىلىنىڭ پۇتلىرى مەخسۇس قىرغۇچلار ئار-قىلىق مەلۇم شەكىلدە قىرىپ تەييارلىنىدۇ. قالغان يەرلىرى ئەگرى پۇتلۇق چاي ئۈستىلىنىڭكىگە ئوخشاش بولىدۇ.

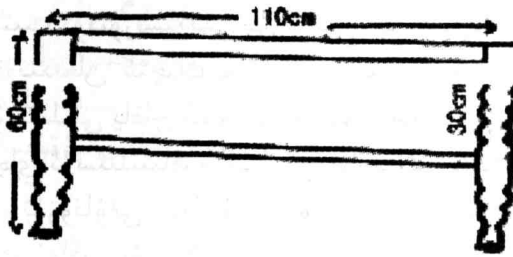

2. 25 - رەسىم. قىرما پۇتلۇق چاي ئۈستىلى

3. سافانىڭ ئالدىغا ۋە ئىككى سافانىڭ ئوتتۇرىسىغا قويۇلىدىغان چاي ئۈستىلى

سافانىڭ ئالدىغا ۋە ئىككى سافانىڭ ئوتتۇرىسىغا قويۇلىدىغان سان-دۇقلۇق، ساندۇقسىز چاي ئۈستەللىرىمۇ بار بولۇپ، بۇ خىل چاي ئۈس-تەللىرىنىڭ شەكلى خىلمۇ خىل بولغاچقا، ياساش ئۇسۇلىمۇ مۇرەككەپ-رەك. تۆۋەندە ساندۇقلۇق چاي ئۈستىلىنى ياساشنى تونۇشتۇرىمىز.

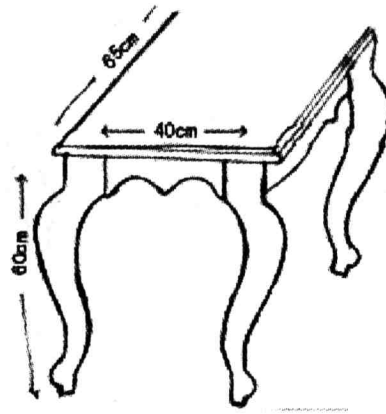

2. 26 ـ رەسىم. سافانىڭ ئالدىغا قويۇلىدىغان چاي ئۈستىلى

ساندۇقلۇق چاي ئۈستىلىنى ياساش مۇرەككەپ بولۇپ، ئاۋۋال ئارقا قىسمىنى، ئاندىن ئالدى قىسمىنى چېتىش، ئارقىدىن ئىككى كۆتـۈر-گۈسنى بېكىتىپ ئوتتۇرىسىدىكى يۈزلۈكنى بېكىتىش، ئاخىردا ئۈستـىدىكى گۈل قويىدىغان كىچىك يۈزلۈكنى چېتىپ بېكىتىش كېرەك. بـۇ خىل چاي ئۈستىلىنى ياغاچ شالدا ياسىسىمۇ، پەنەركە مىخلاپ ياسىسـىمۇ بولىدۇ. چاي ئۈستىلىنىڭ ئېگىزلىكى ساپانىڭ ئېگىزلىكىدىن ئېشىپ كەتمەسلىكى، ئۇزۇنلۇقى سافانىڭ ئۇزۇنلۇقىدىن ئېشىپ كەتمەسلىكى، كەڭلىكى بەك كەڭ بولۇپ كەتمەسلىكى لازىم.

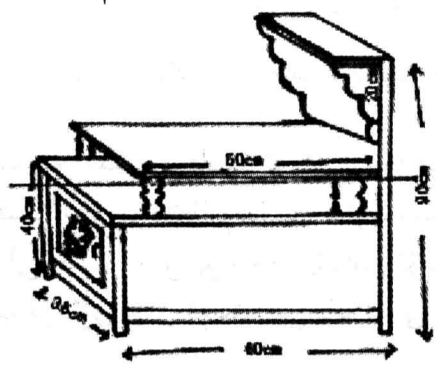

27.2 ـ رەسىم. ساندۇقلۇق چاي ئۈستىلىنى چېتىش ئۇسۇلى

4 § . ھەرخىل سافالارنى ياساش ئۇسۇللىرى

ئائىلە جاھازلىرى ئىچىدە سافانىڭ تۈرى ھەممىدىن كۆپ. ئائىلە ۋە ئىشخانىلاردا سافا شەكىللىك ئورۇندۇق، تاق كىشىلىك، ئۈچ كىشىلىك، تۆت كىشىلىك سافالار بولۇپ، ئۇلارنىڭ رەخت ياكى خۇرۇم بىلەن ئورالغانلىرى ۋە پۈتلىرى، يانلىرى، يۆلەنچۈكلىرىگە نەقىش ئويۇلغانلىرى بار.

1. سافا شەكىللىك ئورۇندۇقلار

سافا شەكىللىك ئورۇندۇقلارنىڭ بىر كىشىلىك ۋە 3 ~ 4 كىشىلىك قىلىپ ياسالغانلىرى بار. بۇ خىل سافا شەكىللىك ئورۇندۇقلارنىڭمۇ ئاددىي ياسالغانلىرى ۋە مۇرەككەپ ياسالغانلىرى يەنى نەقىش ئويۇپ ياسالغانلىرىمۇ بار.

سافا شەكىللىك ئاددىي ئورۇندۇقلارنىڭ ئارقا تەرىپى خىزمەت ئورۇندۇقىنىڭكىگە ئوخشىشىپ كېتىدۇ. ئالدى پۈتى يۇزلۇكتىن ئېگىز چىقىرىلىپ ئۇستىگە جەينەكلىك بېكىتىلىدۇ. بويىنىڭ ئېگىزلىكى 80 ~85 سانتىمېتر بولىدۇ. كەڭلىكى 55 ~ 60 سانتىمېتر بولىدۇ. كەينى پۈتىغا (ئەگرى پۈت) 8X3.5 سانتىمېتىرلىق ياغاچ ئىشلىتىلىدۇ. ئالدى پۈتىغا 5X5 سانتىمېتىرلىق ياغاچ ئىشلىتىلىدۇ. ئالدى پۈتىنىڭ ئېگىزلىكى 60 سانتىمېتر بولىدۇ.

ئادەتتىكى سافا شەكىللىك ئورۇندۇقلارنىڭ يۇزلۇكىنىڭ چېتىقلىرى 3X5 سانتىمېتر بولىدۇ. تېگى چېتىقلىرى 3X3 سانتىمېتر بولىدۇ. چېتىشتا ئاۋۋال كەينى تەرەپنى، ئاندىن ئالدى تەرەپنى، ئاخىردا بوي چېتىقلىرى بىلەن ئالدى - ئارقىسى چېتىلىدۇ.

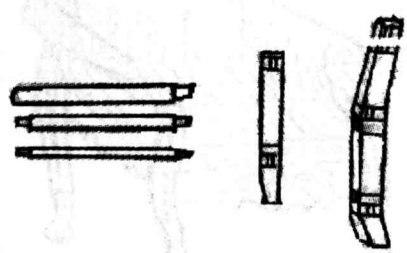

2. 28 - رەسىم. ساپا شەكىللىك ئورۇندۇقنىڭ ياغاچلىرىنى تەييارلاش
1. ئارقا پۈت؛ 2. ئالدى پۈت؛ 3. چېتىقلار.

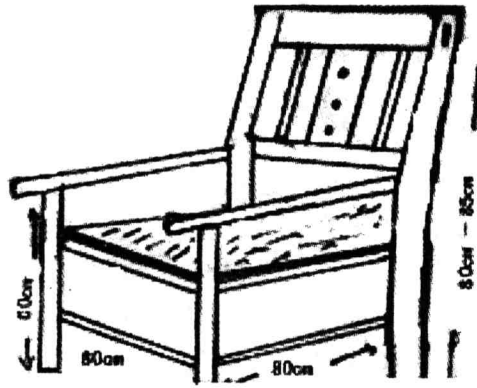

2. 29 ـرەسىم. سافا شەكىللىك ئورۇندۇق

سافا شەكىللىك ئورۇندۇقنى بويىغا ئۇزارتىش ئارقىلىق ئىككى كىشىلىك، ئۈچ كىشىلىك ھەتتا 4 ~ 5 كىشىلىك قىلىپ ياساشقا بولىدۇ. ئۇنىڭدىن باشقا بۇ خىل ساپا شەكىللىك ئورۇندۇقنىڭ ئارقا يۆلەنچۈك قىسمى بىلەن يۇزلۇكىنى رەخت، خۇرۇملار بىلەن كۆپتۈرمە بۇلۇت ئېلىپ ئوراپ ياساشقىمۇ بولىدۇ.

نۆۋەتتە ئىشخانا ۋە ئائىلىلەردە بۇ خىل ئورۇندۇقنىڭ پۇتلىرىغا، نەقىش ئويۇپ ياسالغانلىرى ئومۇملاشماقتا. بۇ خىلدىكى سافا شەكىللىك ئورۇندۇقلارنى مەيلى قانداق ياسىمايلى، ئۇلارنىڭ ياسىلىش قانۇنىيىتى ۋە ئىش تەرتىپى ئوخشاش بولىدۇ.

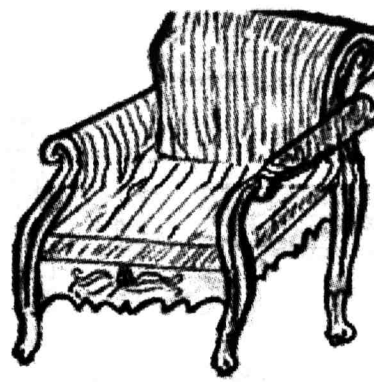

2. 30 ـ رەسىم. كۆپتۈرمە بۇلۇت ئېلىپ ياسالغان سافا شەكىللىك ئورۇندۇق

بۇ خىلدىكى ئالاھىدە ياسالغان سافا شەكىللىك ئورۇندۇقلارنىڭ يۆ-لەنچۈكى ۋە يۆزلۈكىگە بەدەن شەكلىگە ماسلاشتۇرۇپ ئەگرى شادا چېتىقلارنى سېلىپ، رەخت، خۇرۇملار بىلەن ئورنىماي ياسالغانلىرىمۇ ئومۇملاشماقتا.

2. كۆپتۈرمە بۈلۈتلۇق سافا ياساش ئۇسۇللىرى

نۆۋەتتە كۆپتۈرمە بۇلۇتلۇق تاق كىشىلىك، ئۈچ كىشىلىك سافا ۋە قاتار قىلىپ تىزىپ قويۇلىدىغان سافالار كەڭ ئومۇملاشماقتا. بۇ خىل سافالار ياساش ئۇسۇلى، تەننەرخى ئەرزان، كۆركەم بولۇشتەك ئالاھىدىلىككە ئىگە. بۇ خىل سافالارنىڭ ئاستىنى ساندۇقلۇق ۋە ساندۇقسىز قىلىپ ياساشقىمۇ، ساندۇقنىڭ يانلىرى ۋە تېگىگە شال ۋە پەنەركە مىخلاشقىمۇ بولىدۇ. كەينى پۈتنىڭ چېتىق كېلىدىغان يەرلىرىنى ئو-يۇپ چېتىق سېلىپ ئۇستىدىن مىخلاشقىمۇ ياكى چېتىقنى پۈتىغا توغرىلاپ سېلىپ تېشىدىن مىخلاشقىمۇ بولىدۇ. قۇراشتۇرۇشتا ئاۋۋال ئارقا تەرىپى ئاندىن ئالدى تەرىپى ئاخىردا ئارقا تەرىپى بىلەن ئالدى تەرىپى چېتىلىپ سافانىڭ رامكىسى شەكىللەندۈرۈلىدۇ. يۆلەنچۈكنىڭ يانتۇلۇق دەرىجىسى ° 105 بولىدۇ. بۇنداق تاق كىشىلىك سافالارنىڭ ئېگىزلىكى 70 ~ 90 سانتىمېتر، كەڭلىكى 40 ~ 50 سانتىمېتر بولىدۇ. يۆزلۈكنىڭ يەر يۈزى بىلەن بولغان ئېگىزلىكى 40 سانتىمېتر بولىدۇ.

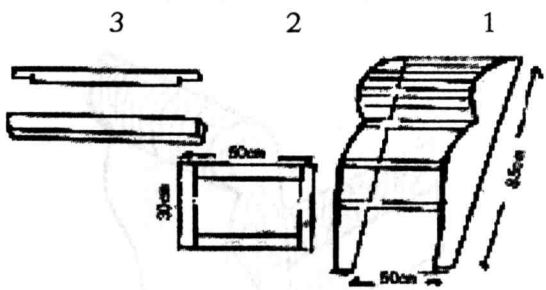

2. 31 ـ رەسىم. تاق كىشىلىك سافا ياغاچلىرىنى تەييارلاش
1. كەينى پۈت 2. ئالدى پۈت 3. چېتىقلار.

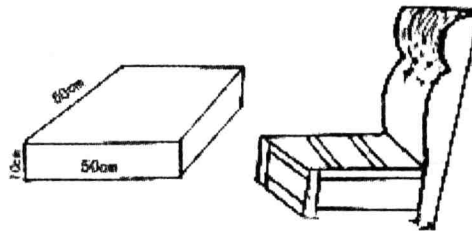

2. 32 ـ رەسىم. تاق كىشلىك سافا

3. تاق كىشلىك سافالارنىڭ يېنى

تاق كىشلىك سافالارنىڭ ئەڭ چېتىگە تىزىلىدىغانلىرىغا يانلىق بېكىتىش توغرا كەلسە ياكى ھەر ئىككى تەرەپكە يانلىق بېكىتىشكە توغرا كەلسە، يېنىنى مۇنداق ياساش كېرەك. ئادەتتە يانلىق سافانىڭ ئېگىزلىكىدىن 20 ~ 25 سانتىمېتىر پەس بېكىتىلىدۇ. يانلىق، سافانىڭ يۇزلۇكىدىن15 ~ 20 سانتىمېتىر ئېگىز قىلىپ ياسىلىدۇ. ئۇزۇنلۇقى سافانىڭ ئالدى-ئارقىغا تەڭ بولىدۇ. يانلىق ياسىلىپ،رەختلەر بىلەن ئورىلىپ بولغاندىن كېيىن سافانىڭ ئىچى تەرىپىدىن مىخلىنىپ بېكىتىلىدۇ. يانلىقنىڭ قېلىنلىقى 10 ~ 15 سانتىمېتىر بولىدۇ.

2. 33 ـ رەسىم. سافانىڭ يانلىرىنىڭ ياسىلىشى

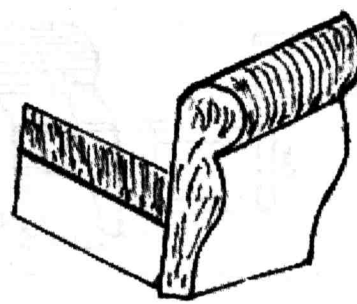

2. 34 ـ رەسىم. سافا يانلىرى

كۆپتۈرمه بۇلۇتلۇق سافانى ئۈچ كىشىلىك ۋە تۆت كىشىلىك قىلىپ ياساشقىمۇ بولىدۇ. بۇنىڭدا تاق كىشىلىك سافانىڭ ئېگىزلىكىنى ئۆزگەرتمەي توغرىسىنى ئۆزارتسا كۈپايە قىلىدۇ. ياسىلىش قانۇنىيىتى تاق كىشىلىك سافا بىلەن ئوخشاش بولىدۇ.

بۇنىڭدىن باشقا سافانىڭ بەللىك قىسمى ۋە ئولتۇرىدىغان يېرىگە پۈرۈلىنا ئورنىتىلىپ ئۈستىگە يوتقان تۈرلىرىنى سېلىپ، رەختلەر بىلەن ئوراپ ياسايدىغان سافالارمۇ بار بولۇپ، ئۇلارنىڭمۇ ياسىلىش تەرتىپى بىر كىشىلىك سافاغا ئوخشايدۇ.

5 § . نەقىشلىك سافالارنى ياساش ئۇسۇللىرى

ھازىر دەۋرنىڭ تەرەققىي قىلىشىغا ئەگىشىپ، تاق كىشىلىك ۋە ئۈچ كىشىلىك سافا پۈتلىرىدىن تارتىپ يۆلەنچۈكلىرىگىچە نەقىشلىك قىلىپ ياسىلىۋاتىدۇ. بۇنداق سافالارغا ئەمگەك ۋە ھۈنەر كۆپ كېتىدۇ. بىراق سافا كۆركەم، سەنئەتلىك بولىدۇ. نەقىشلىك سافالارنى ياساش ئۇسۇلى كۆپتۈرمە بۇلۇتلۇق سافالارنىڭ ياساش ئۇسۇلى بىلەن ئوخشاش بولۇپ، پەقەت سافالارنىڭ پۈتى، يۆلەنچۈكى نەقىشلىك قىلىنىدۇ. يۆلەنچۈك جاھازىسىغا رەخت ياكى خۇرۇملار كەينى تەرەپتىن مىخلىنىپ، ئاندىن كۆپتۈرمە بۇلۇت سېلىنىپ شال ياكى قېلىن پەنەركە بىلەن قاپلىۋېتىلىدۇ.

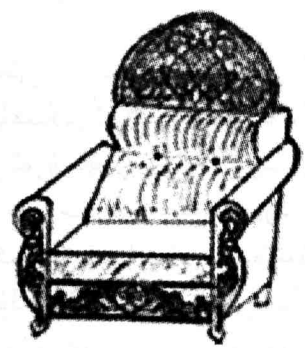

2. 35 ـ رەسىم. نەقىشلىك تاق كىشىلىك سافا

2. 36 ـ رەسىم. ئۈچ كىشىلىك نەقىشلىك سافانىڭ راسلىنىشى

ئۈچ كىشىلىك قىلىپ ياسالغان نەقىشلىك سافالارنىڭ ياسىلىشىمۇ يۇ-قىرىدىكى بىر كىشىلىك سافالارنىڭ ئۇزارتىلىپ ياسىلىشىغا ئوخشاش بو-لۇپ، ياسىلىش قانۇنىيىتى ئوخشاش بولىدۇ.

ئەمەلىي مەشىق

بۇ بابتا شال مىخلانغان ئورۇندۇق، تۆت پۇتلۇق كىچىك ۋە ئۇزۇن ئورۇندۇق، تابىراتكا، يۇمىلاق ئورۇندۇق، قاتلىما ئورۇندۇق، خىزمەت ئۈستىلى، ئوقۇغۇچىلار ئورۇندۇقى، چاي جوزىسى، ھەر خىل چاسا ئۈس-تەل، يۇمىلاق ئۈستەل، ھەر خىل يېزىقچىلىق ئۈستەللىرى،ھەر خىل چاي ئۈستەللىرى، سافا شەكىللىك ئورۇندۇق، ئادەتتىكى سافا ۋە نەقىشلىك سافالارنى ياساش ئۈسۈللىرى تونۇشتۇرۇلغان بولۇپ، بۇ مەزمۇنلار ئۆي جاھازلىرى ياغاچچىلىقىدا مۇھىم ئورۇننى تۇتىدۇ.

شۇڭا، ئۆگەنگۈچىلەر ۋاقىت چىقىرىپ يۇقىرىقى نەرسىلەرنى ياساشنى

مەشق قىلىپ، ئۆزلىرىنىڭ قابىلىيىتىنى سىناپ بېقىشى كېرەك. نەرسە-لەرنى ياسىغاندا ئۆلچەم بىرلىكىگە دىققەت قىلىپلا قالماي، سۈپىتىگىمۇ ئەھمىيەت بېرىش كېرەك. يېڭى شەكىللەر ئۇستىدە ئويلىنىشقا ۋە ئۇنى ياساپ چىقىشقا تىرىشىش لازىم.

ئىزدىنىش ۋە مۇھاكىمە سوئاللىرى

1. شال مىخلانغان ئورۇندۇق قانداق ياسىلىدۇ؟
2. تۆت پۇتلۇق كىچىك ئورۇندۇق ۋە چوڭ ئورۇندۇق قانداق ياسىلىدۇ؟
3. تابىراتكا قانداق ياسىلىدۇ؟
4. يۇمىلاق ئورۇندۇق قانداق ياسىلىدۇ؟
5. قاتلىما ئورۇندۇق قانداق ياسىلىدۇ ؟
6. خىزمەت ئۇستىلى قانداق ياسىلىدۇ؟
7. ئوقۇغۇچىلار ئورۇندۇقى قانداق ياسىلىدۇ؟
8. چاي جوزىسى قانداق ياسىلىدۇ؟
9. چاسا ئۇستەل، يۇمىلاق ئۇستەللەر قانداق ياسىلىدۇ؟
10. ئوقۇغۇچىلار ئۇستىلى قانداق ياسىلىدۇ؟
11. يېزىقچىلىق ئۇستەللىرى قانداق ياسىلىدۇ؟
12. ئەگرى پۇتلۇق چاي ئۇستەللىرى قانداق ياسىلىدۇ؟
13. ساپا شەكىللىك ئورۇندۇقلار قانداق ياسىلىدۇ؟
14. كۆپتۈرمە بۇلۇتلۇق ئادەتتىكى ساپفالار قانداق ياسىلىدۇ؟
15. تاق كىشىلىك سافالارنىڭ يېنى قانداق ياسىلىدۇ؟
16. نەقىشلىك سافالار قانداق ياسىلىدۇ؟

ئۇچىنچى باب ھەرخىل ئىشكاپلارنى ياساش ئۇسۇللىرى

1 § . ھەرخىل قىسقا ئىشكاپلارنى ياساش ئۇسۇللىرى

قىسقا ئىشكاپ شەكلىدىكى ئائىلە جاھازلىرى خېلى كۆپ بولۇپ شەكلى ۋە ياسىلىشى بىر-بىرىگە ئوخشاشمايدۇ.

1. تومپۇچكىنى ياساش

تومپۇچكىمۇ قىسقا ئىشكاپ تۈرىدىكى ئائىلە جاھازىسى بولۇپ، ئۆيىدىكى تار بولغان يەرلەرگە قويۇلىدۇ. دوختۇرخانىلاردا بولسا كارىۋات يېنىغا قويۇلىدۇ. تومپۇچكىنىڭ ياسىلىشى ئاددىي، ئىشلىتىش ئەپلىك بولۇپ، ئۇنىڭغا ماتېرىيال ئاز كېتىدۇ. تومپۇچكىنىڭ ئېگىزلىكى 80 سانتىمېتىر، بويىغا كەڭلىكى 55 سانتىمېتىر، توغرىسىغا كەڭلىكى 40 سانتىمېتىر بولىدۇ. تومپۇچكىنى بىر تارتما بىر ئىشكىلىك، ئىككى تارتما بىر ئىشكىلىك، ئىككى تارتما، ئىككى ئىشكىلىك قىلىپ ياسىغىمۇ بولىدۇ. تومپۇچكىنىڭ پۇتى 6X3 سانتىمېتىر ياغاچتىن ياسىلىدۇ. چېتىقلىرى 4X3 سانتىمېتىرلىق ياغاچتىن ياسىلىدۇ. يۇزلۇكىگە 2 سانتىمېتىر قېلىنلىقتىكى شال ئىشلىتىلىدۇ. تومپۇچكىنىڭ ئەتراپىنى شال ياكى پەنەركە بىلەن قاپلىسىمۇ بولىدۇ. تومپۇچكىنى چېتىشتا ئاۋۋال ئىككى يان تەرەپىنى، ئاندىن چېتىقلار بىلەن ئالدى-ئارقىسىنى چاتمىز.

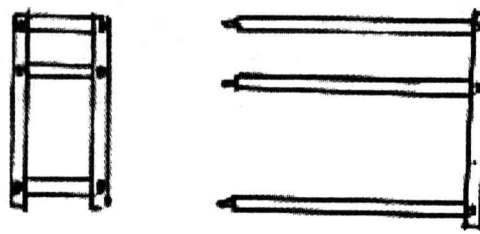

1.3 - رەسىم. تومپۇچكىنى قۇراشتۇرۇش

2 1

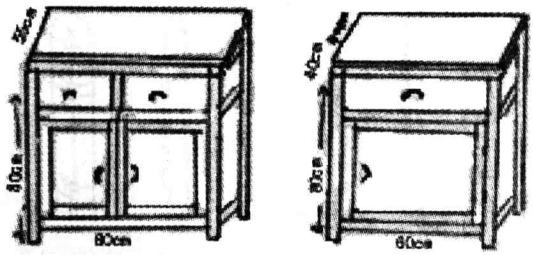

3. 2 - رەسىم. ھەر خىل تومپۇچكىلار

1. بىر تارتما بىر ئىشكىلىك تومپۇچكا؛ 2. ئىككى تارتما ئىككى ئىشكىلىك تومپۇچكا.

2. قىسقا ئىشكاپنى ياساش

قىسقا ئىشكاپ ئائىلىلەردە كۆپ ئىشلىتىلىدىغان ئائىلە جاھازىسى بولۇپ، ئۇستى ئەمبەللىك ۋە ئەمبەلسىز، تارتمىلىق ياكى تارتمىسىز، ئىككى ئىشكىلىك ياكى ئۈچ ئىشكىلىك قىلىپ، ياكى ئالدى ئىشىكلىرى ئەينەكلىك قىلىپ ياسىلىدۇ.

قىسقا ئىشكاپنىڭ ئېگىزلىكى 70 ~ 80 سانتىمېتر، كەڭلىكى 50 ~ 60 سانتىمېتر، ئۇزۇنلۇقى 100 ~ 130 سانتىمېتر بولىدۇ. قىسقا ئىشكاپنى رەسىمدە كۆرسىتىلگىنىدەك ئاددىي ياساش ئۇسۇلىدىن باشقا، تارتما، ئىشىك تاختىلىرىغا نەقىش ئويۇپ ياكى نەقىشنى ئويۇپ، چاپلاپ ياساش ئۇسۇللىرى بار. قىسقا ئىشكاپنىڭ ئىككى يان ۋە كەينى تەرىپىنىڭ شاللىرى يېنىچە كىرگۈزۈلىدۇ. ئالدى كۆزنەكلىرىگە ئىشىك، تارتما بېكىتىلىدۇ. ئىشكاپنىڭ پۇتلىرىغا 6X4، 5X3.5 سانتىمېتىرلىق، چېتىقلىرىغا 3X4 سانتىمېتىرلىق ياغاچ راسلىنىدۇ. يۇزلۇك شېلىنىڭ قېلىنلىقى 3 سانتىمېتر بولىدۇ.

قىسقا ئىشكاپنى چېتىشتا ئاۋۋال ئىككى توغرا بېشىنى، ئاندىن ئالدىنى، ئۈنىڭدىن كېيىن كەينى تەرىپىنى ئايرىم - ئايرىم چېتىۋېلىپ، ئاخىرىدا ئالدى ۋە ئارقا چېتىقلىرى بىلەن ئىككى توغرا بېشىنى چاتىمىز.

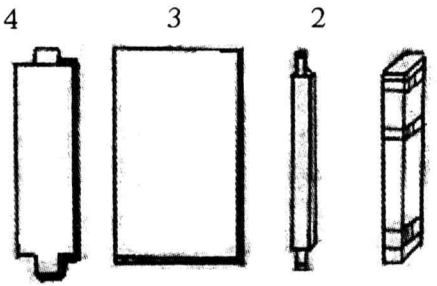

3.3 ـ رەسىم. قىسقا ئىشكاپ ياغاچلىرىنىڭ راسلىنىشى
1. پوت؛ 2. چېتىقلار؛ 3 . يۇزلۇكى؛ 4. پەۋاز .

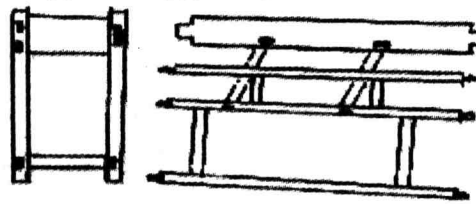

4.3 ـ رەسىم. قىسقا ئىشكاپنى قۇراشتۇرۇش

قىسقا ئىشكاپنى يەنە تارتمىلىرىنى تۆۋەن تەرەپكە ئورۇنلاشتۇرۇپ يا-
ساشقىمۇ بولىدۇ . بۇلاردىن باشقا ئائىلىلەردە ئۆز گىچە شەكىللەر بىلەن يا-
سالغان ھەرخىل قىسقا ئىشكاپلارنى ئۇچرىتىمىز .

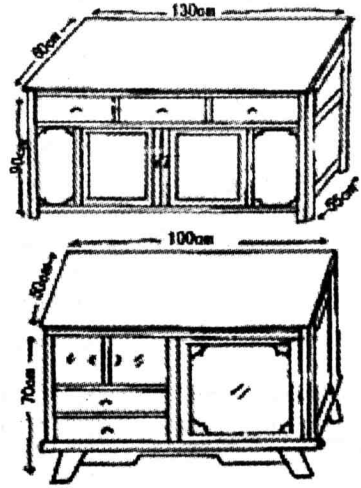

5 .3 ـ رەسىم. ھەر خىل قىسقا ئىشكاپلارنىڭ شەكىللىرى

3. ئەمبەللىك قىسقا ئىشكاپنى ياساش

ھازىر ئائىلىلەردە ھەممە قىسقا ئىشكاپ ئورنىدا، ھەم ئەمبەل ئورنىدا ئىشلەتكىلى بولىدىغان قىسقا ئىشكاپلار بارلىققا كەلدى. بۇنىڭ ياسىلىشىمۇ ئادەتتىكى قىسقا ئىشكاپ بىلەن ئوخشاش بولۇپ، يۇزلۇكى ئۇستىگە ئېگىزلىكى 10 ~ 15 سانتىمېتىرلىق پەۋاز شال مىخلىنىپ، ئۇستى يەنە يۇزلۇك شال بىلەن يېپىلىدۇ. قىسقا ئىشكاپنىڭ يۇزلۇكى ئەمبەل بولىدۇ.

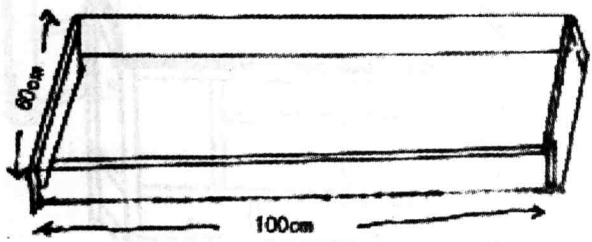

6 .3 ـ رەسىم. ئەمبەللىك قىسقا ئىشكاپنىڭ ئۇستى جاھازىسى

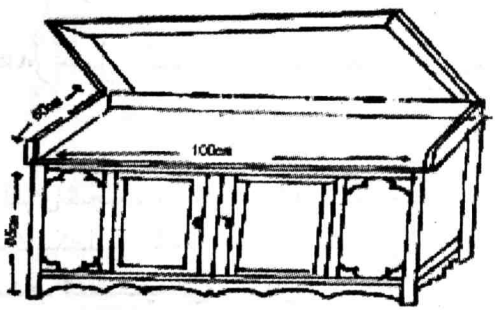

7 .3 ـ رەسىم. ئەمبەللىك قىسقا ئىشكاپ

ئەمبەللىك قىسقا ئىشكاپنىمۇ ئۇچ تارتمىلىق، ئىككى ئىشكىلىك، ئاستى قىسمىنى تارتمىلىق، ئىشكىلىك قىلماي بىر نەچچە كاتەكلەرگە بۆلۈپ، چىنە ـ تەخسە قويىدىغان قىلىپ ياساشقىمۇ ۋە باشقا شەكىللىك قىلىپ ياساشقا بولىدۇ.

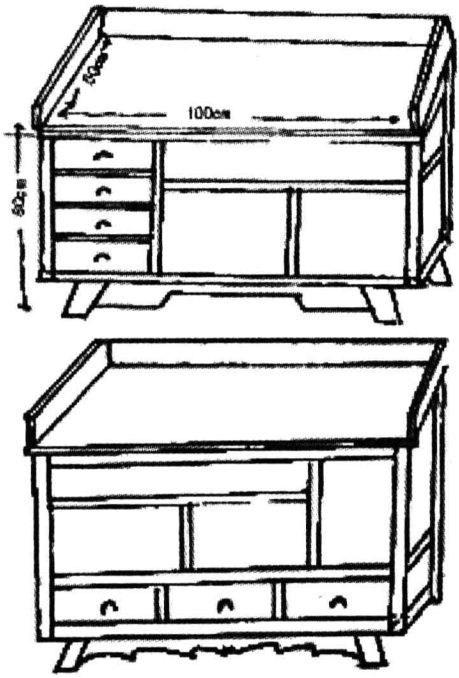

3. 8 ـ رەسىم. ئەمبەللىك قىسقا ئىشكاپ شەكىللىرى

2 § . ھەرخىل كىتاب ئىشكاپلىرىنى ياساش ئۇسۇللىرى

ئائىلە جاھازلىرى ئىچىدە كىتاب ئىشكاپلىرىمۇ خېلى مۇھىم ئورۇننى تۇتىدۇ. كىتاب ئىشكاپلىرىنىڭمۇ ياسىلىش شەكلى خىلمۇخىل بولىدۇ.

1. پاكار كىتاب ئىشكاپىنى ياساش

پاكار كىتاب ئىشكاپىنى ئائىلىلەردە كىتاب ساقلاش، ئۇستىگە تېلېۋىزور قاتارلىق نەرسىلەرنى قويۇش ياكى ئۇستىدە يېزىقچىلىق قىلىش مەقسىتىدە ياسايدۇ. بۇنداق ئىشكاپلارنىڭ ئېگىزلىكى 80 سانتىمېتىر، ئۇزۇنلۇقى 60 سانتىمېتىر، كەڭلىكى 50 سانتىمېتىر بولىدۇ. ئەھۋالغا قاراپ كەڭلىكنى ئۇزارتسىمۇ بولىدۇ. ئىشكاپنىڭ پۇتلىرىنى ئايرىم چىقارسىمۇ ياكى ئېگىزلىككە قوشۇپ بىۋاستە چىقارسىمۇ بولىدۇ. ئەتراـ

پىنى شال قىلسىمۇ، پەنەركە بىلەن ئورىسىمۇ بولىدۇ.پاكار كىتاب ئىشـ كاپلىرىنى چېتىشتىمۇ ئاۋۋال ئىككى يېنىنى، ئاندىن ئالدى - ئارقىسىنى چېتىپ، ئاخىرىدا ئىككى يان تەرەپ بىلەن ئالدى - ئارقىسىنى چېتىپ پۈتتۈرىمىز.

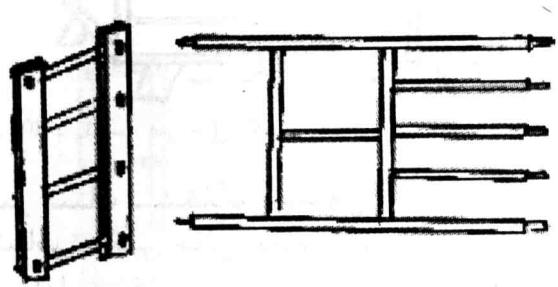

3. 9 - رەسىم. پاكار كىتاب ئىشكاپنى قۇراشتۇرۇش

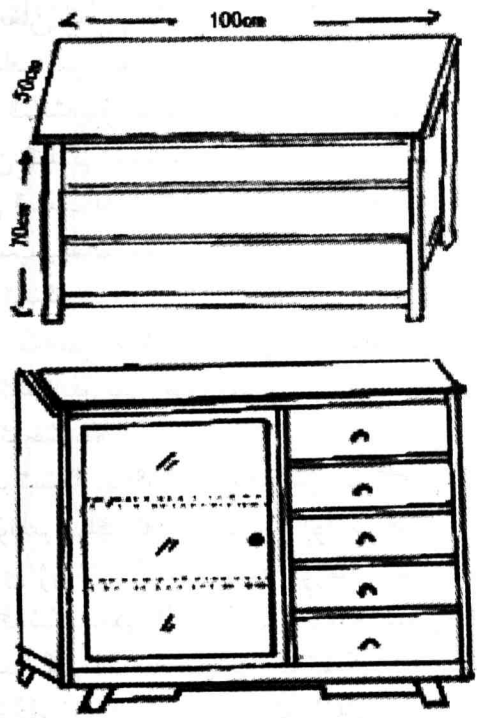

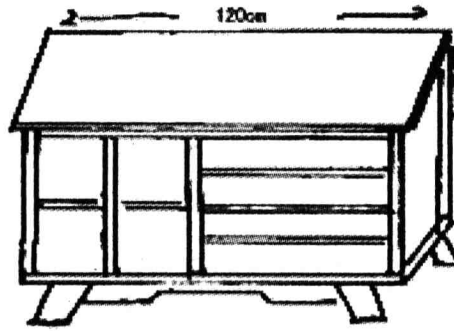

3. 10 - رەسىم. ھەر خىل پاكار كىتاب ئىشكاپلىرىنىڭ شەكىللىرى

2. ئېگىز كىتاب ئىشكاپىنى ياساش

ئېگىز كىتاب ئىشكاپى خېلى ئومۇملاشقان بولۇپ، ئۇنىڭمۇ ياسىلىش شەكىللىرى ناھايىتى كۆپ.

ئېگىز كىتاب ئىشكاپىنى مال تىزىش جازىسىدەك تېگىدىن ئۈستىگىچە كىتاب تىزىدىغان قىلىپ ياساشقىمۇ، تېگى قىسمىنى ساندۇق، ئۈستى قىسمىنى كىتاب تىزىدىغان قىلىپ ياساشقىمۇ، كىتاب تىزىدىغان يەرلەرنى ئوچۇق قىلىشقىمۇ، ئەينەكلىك قىلىشقىمۇ ياكى ئىشىك بېكىتىپ قۇلۇپ سالىدىغان قىلىپ ياساشقىمۇ ۋە ياكى ئۈستىنى كىتاب ئىشكاپى، ئاستىنى ئۈستەل قىلىپ ياساپ ھەم يېزىقچىلىق قىلىدىغان، ھەم كىتاب ساقلايدىغان قىلىپ ياساشقىمۇ بولىدۇ.

ئېگىز كىتاب ئىشكاپلىرىنى ياساشتا پۈتۈنى ئىشكاپنىڭ ئېگىز بويى چېتىقىدىن چىقىرىشقىمۇ، تېگىنى جاھازلىق قىلىپ ياساشقىمۇ بولىدۇ. بۇ خىل كىتاب ئىشكاپلىرىنى چېتىشمۇ پاكار كىتاب ئىشكاپلىرىنى چېتىش تەرتىپىگە ئوخشايدۇ.

بۇنداق كىتاب ئىشكاپىنىڭ كىتاب تىزىش ئورۇنلىرىنى بۆلگەندە كىتاب تىزىش ئورۇنلىرىنىڭ كەڭ ياكى تار بولۇپ قېلىشىدىن ساقلىنىش لازىم. ھازىر بەزى ژۇرنال، كىتابلارنىڭ فورماتى خەلقئارالىق فورمات بويىچە ژۇرنالنىڭ ئېگىزلىكى 30 سانتىمېتر، كەڭلىكى 21 سانتىمېتر، كىتابلارنىڭ ئېگىزلىكى 21 سانتىمېتر، كەڭلىكى 15 سانتىمېتر قىلىپ ئىشلەنمەكتە. شۇڭا، ژۇرنال تىزىدىغان ئورۇنلار بىلەن كىتاب تىزىدى-

غان ئورۇنلار يۇقىرىقى ئۆلچەمگە ماس كېلىشى لازىم.

كىتاب ئىشكاپلىرىنىڭ ئېگىزلىكى ئادەتتە 150 ~ 180 سانتىمېتر بولىدۇ. قېلىنلىقى 20 ~ 40 سانتىمېتىر بولىدۇ. ياغاچلىرىنىڭ يوپۇقى 3X5 سانتىمېتر ئادەتتىكى چېتىقلىرى 4X3سانتىمېتر توغرا چېتىقلىرى بولىدۇ.

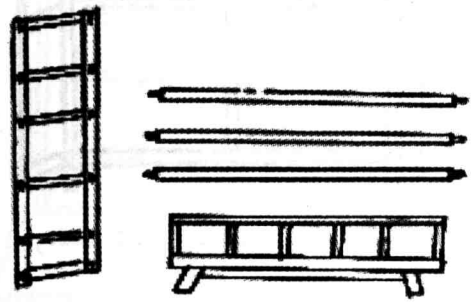

3. 11 ـ رەسىم. ئېگىز كىتاب ئىشكاپىنى قۇراشتۇرۇش

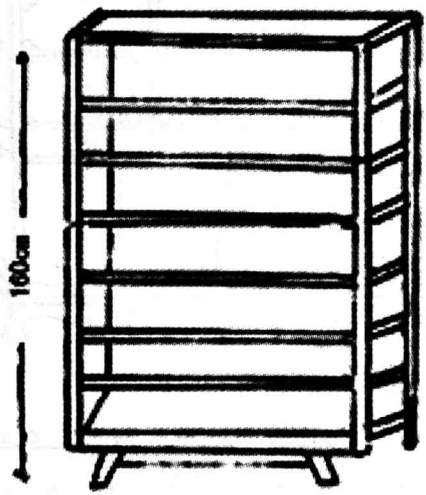

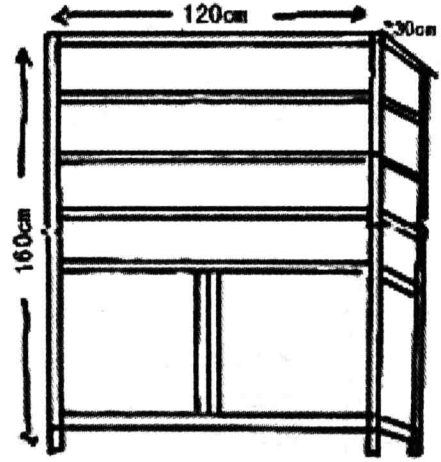

3. 12 ـ رەسىم. ئاددىي كىتاب ئىشكاپنىڭ شەكىللىرى

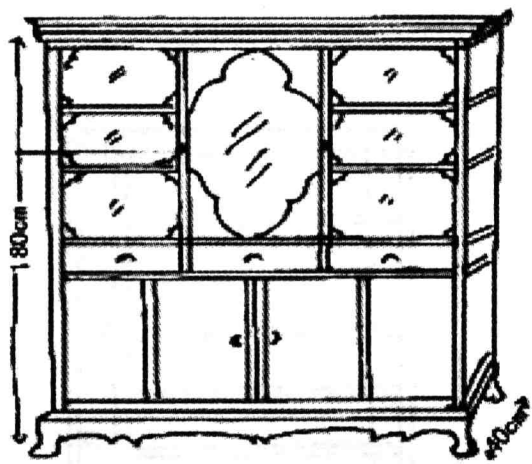

3. 13 ـ رەسىم. تارتمىلىق كىتاب ئىشكاپى

3. ئۈستەللىك كىتاب ئىشكاپىنى ياساش

بۇ خىل كىتاب ئىشكاپنىڭ تېگى، ئۈچ تارتمىلىق ئىككى ئىشكىلىك يېزىقچىلىق ئۈستىلى بولۇپ، كىتاب ئىشكاپى ئايرىم ياسىلىپ، يېزىقچىلىق ئۈستىلىنىڭ ئۈستىگە دەستىلەپ مەخلىنىدۇ. كىتاب ئىشكاپىنى قۇراشتۇرۇشتا ئاۋۋال ئىككى يېنى، ئاندىن ئالدى- كەينى قىسمى

قۇراشتۇرۇلۇپ ئاخىردا بوي چېتىقلار بىلەن تۇتاشتۇرۇلۇپ جاھاز تەيـ يارلىنىدۇ.

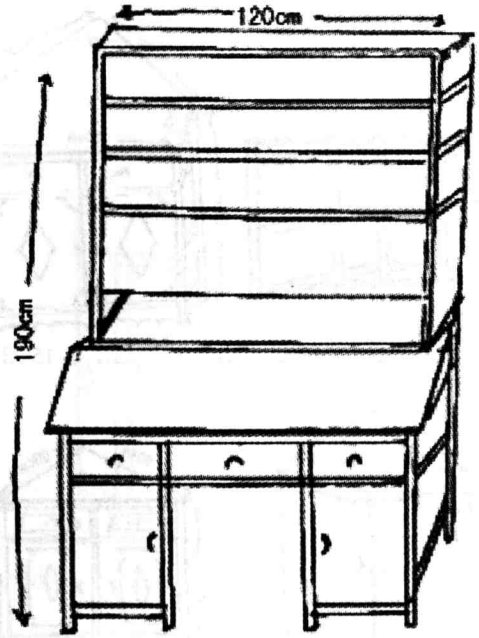

3. 14 ـ رەسىم. ئۇستەللىك كىتاب ئىشكاپى

3 §. ھەرخىل بۇلۇڭ ئىشكاپلىرىنى ياساش ئۇسۇللىرى

بۇلۇڭ ئىشكاپلىرى ئۆيلەرنىڭ بۇلۇڭلىرىغا قويۇلىدۇ. بۇلۇڭ ئىشكاپـ لىرىنىڭمۇ ھەرخىل نۇسخىلىرى بار.

1. پاكار بۇلۇڭ ئىشكاپىنى ياساش

بۇلۇڭ ئىشكاپى ياساش بىر قەدەر مۇرەككەپ بولۇپ، ئادەتتە بۇلۇڭ ئىشكاپىنىڭ ئېگىزلىكى سافانىڭ ئېگىزلىكى بىلەن تەڭ بولۇشى، ئەڭ ئېگىز بولغاندىمۇ 70 ~ 90 سانتىمېتىردىن ئېشىپ كەتمەسلىكى لازىم. بۇلۇڭ ئىشكاپىنىڭ يانلىرىنىڭ كەڭلىكىمۇ 60 ~ 70 سانتىمېـ

تىر بولىدۇ. مەخسۇس ياغاچتا ياساشقىمۇ، جاھازا رامكىسىنى ياغاچتا ياساپ قالغان يەرلىرىنى پەنەركە بىلەن قاپلاپ ياساشقىمۇ بولىدۇ.

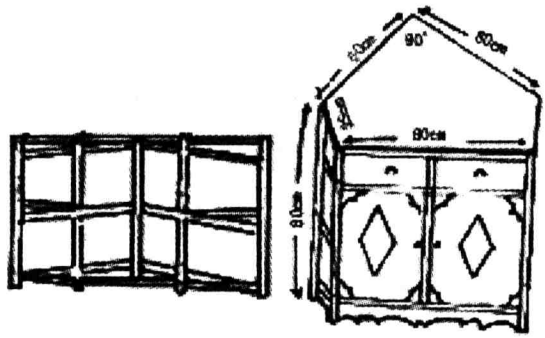

3. 15 ـ رەسىم. پاكار بۇلۇك ئىشكاپىنى قۇراشتۇرۇش

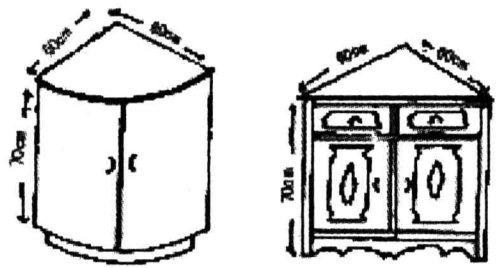

3. 16 ـ رەسىم. ھەرخىل پاكار بۇلۇك ئىشكاپلىرىنىڭ شەكىللىرى

2. ئېگىز بۇلۇك ئىشكاپىنى ياساش

ئائىلىلەردە يەنە بۇلۇك ئىشكاپلىرىنى ئۆيىنىڭ كارىدور، پەگالىرىغا قويۇپ، تېلېۋىزور، سىنئالغۇ، ئۇنئالغۇ، DVD ,VCD قاتارلىق ئاپپارات‌لارنى قويۇش، ھەتتا چىنە- قاچا ۋە باشقا نەرسىلەرنى قويۇش ئۈچۈنمۇ ئىشلىتىش ئومۇملاشماقتا.

مەيلى پاكار بۇلۇك ئىشكاپلىرى بولسۇن ياكى ئېگىز بۇلۇك ئىشكاپلىرى بولسۇن ئۇلارنىڭ ئارقا تەرىپى بۇلۇكىنىڭ چوقۇم ° 90 بولۇشىغا كاپالەتلىك قىلىش، بۇلۇك رامكىسى ياغاچتا ياسىلىشى، تارتمىلىرى بۇلۇكىغا ماسلاشتۇرۇلۇپ ياسىلىشى كېرەك. بۇلۇك ئىشكاپلىرىنىڭ ياغاچلىرىمۇ ئېگىز كىتاب ئىشكاپلىرىنىڭ ياغاچلىرى بىلەن ئوخشاش راسلا-

نىدۇ. بۇلۇڭ ئىشكاپلىرىنى قۇراشتۇرۇشتىمۇ ئاۋۋال ئىككى يان قىسمىنى قۇراشتۇرۇش، ئاندىن ئالدى - ئارقىسىنى قۇراشتۇرۇپ، ئاندىن يانلىرىنى چېتىش كېرەك. ئاخىرىدا ئىشكىلىرىنى قاپلاش، تارتمىلىرىنى سېلىش، ئەڭ ئاخىرىدا يۈزلۈكىنى ئورنىتىش كېرەك.

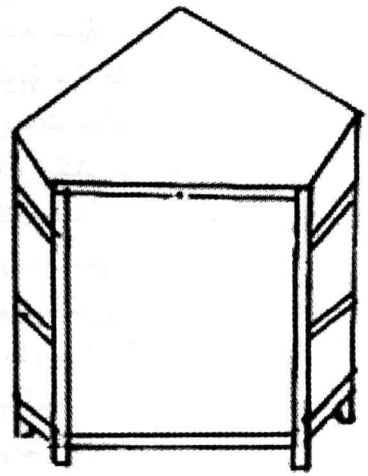

3. 17 - رەسىم. ئېگىز بۇلۇڭ ئىشكاپلىرىنى قۇراشتۇرۇش

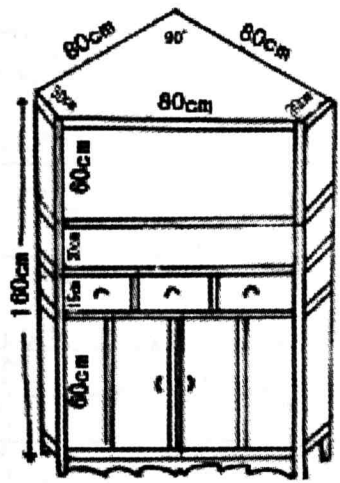

3. 18 - رەسىم. ئېگىز بۇلۇڭ ئىشكاپى

4 § . ھەرخىل كىيىم ئىشكاپلىرىنى ياساش ئۇسۇللىرى

كىيىم ئىشكاپلىرى، ئائىلىلەردە مەخسۇس كىيىم-كېچەكلەرنى ساقلاش ئۈچۈن ئىشلىتىلىدۇ. ئۇنىڭ ئىچى بۆلۈنمەي ياسالغانلىرىغا، كىيىملەرنى ئېسىپ قويۇشقا، قاتلاپ رەتلىك تىزىپ قويۇشقا بولىدۇ. ھازىر ئائىلىلەردە كۆپرەك ئىشلىتىۋاتقىنى ئۈچ ئىشكىلىك كىيىم ئىشكاپى بولۇپ، ئىشكاپنىڭ ئىككى يېنىدا بىردىن ئىككى ئىشىك، ئوتتۇرىدا بىر ئەينەكلىك ئىشىك بولىدۇ. ئەينەكلىك ئىشكىنى ئېچىلمايدىغان ياكى ئېچىلىدىغان قىلىپ ياساشقىمۇ بولىدۇ.

كىيىم ئىشكاپلىرىنىڭ يان ۋە ئارقا تەرىپىنى شال ياكى پەنەركە بەلەن توسۇشقا بولىدۇ. كىيىم ئىشكاپلىرىنىڭ پۈتلىرىنى تۈز پۈتلۇق قىلىپ ياساشقىمۇ، ئەگرى پۈتلۇق قىلىپ ئالاھىدە ياساشقىمۇ بولىدۇ. كىيىم ئىشكاپىنىڭ تېگى ئايرىم رامكا قىلىپ ياسىلىدۇ. گەۋدىسى ئايرىم رامكا قىلىپ ياسىلىپ، ئاستى رامكىنىڭ ئۈستىگە قويۇپ مىخلاپ چېتىلىدۇ.

1. ئۈچ ئىشكىلىك ئاددىي كىيىم ئىشكاپىنى ياساش

1) ياسىلىش ئۆلچىمى

ئۈچ ئىشكىلىك ئاددىي كىيىم ئىشكاپىنىڭ كەڭلىكى 120 ~ 140 سانتىمېتر، قېلىنلىقى 50 ~ 60 سانتىمېتر، ئېگىزلىكى 175 ~ 185 سانتىمېتر، پۈتلىرىنىڭ ئېگىزلىكى 16 ~ 20 سانتىمېتر، پۈت قىلىنىدىغان ياغاچنىڭ چاسىلىقى 7X7 سانتىمېتر بولىدۇ. ئەينەكلىك ئىشكىنىڭ كەڭلىكى50 ~ 60 سانتىمېتر، يان ئىشكىلىرىنىڭ كەڭلىكى 35 ~ 42 سانتىمېتر بولىدۇ.

ماتېرىيال راسلاشتا، ئېگىزلىكىگە ئىشلىتىدىغان ياغاچلارنىڭ ئۆلچىمى 5.5X3.5 سانتىمېتر، توغرىسىغا قويۇلىدىغان ياغاچلارنىڭ ئۆلچىمى 4X2.5 سانتىمېتر بولىدۇ. كىيىم ئىشكاپىنىڭ يانلىرىغا شال قاپلاشقا توغرا كەلسە، شالنىڭ قېلىنلىقى 1.2 ~ 1.5 سانتىمېتر بولىدۇ. كىيىم ئىشكاپىنى، تۇرۇملارنى تېگىشتۈرۈپ چېتىش ئۇسۇلى بويىچە،

ئاۋۇال ئىككى يان تەرەپ، ئاندىن ئالدى - ئارقا تەرىپى چېتىلىپ، ئاخىر ىدا ئاستى رامكىغا مىخلاپ بېكىتىلىدۇ. يەنە ئالدى - ئارقىسىنى قۇراش تۇرۇۋېلىپ، ئاندىن ئىككى يانىنى قۇراشتۇرسىمۇ بولىدۇ.

2) كىيىم ئىشكاپىنىڭ پۇتىنى ياساش

كىيىم ئىشكاپىنىڭ پۇتىنى ياسىغاندا 7X7 سانتىمېتىرلىق، ئۇزۇنلۇقى 20 ~ 35 سانتىمېتىرلىق ياغاچنى رەندىلەپ ئۇزۇن - قىسقا بالداق قىلىمىز. بالداق كەسمە يۇزىنىڭ چوڭ - كىچىكلىكىگە ئاساسەن ئەندىز ئۇستىگە، تۇرۇم تۆشۈكلىرىنىڭ ئورنى ۋە ئەگىرلىك يايلىرىنى سىزىۋېلىپ، ئويما ھەرە بىلەن كېسىۋالىمىز. ئاندىن ئەندىزنى پۇت قىلىدىغان ياغاچنىڭ ئۈستىگە قويۇپ يەنە بىر يۈزىگە نىسپىي ھالدا تۇرۇم تۆشۈكلىرىنىڭ ئورنى ۋە ئەگرى سىزىقلىرىنى سىزىۋالىمىز. ئاندىن تۆشۈكلىرىنى ئاچىمىز. ئەگرى سىزىق قارىسى بويىچە ھەرىدەپ پۇتنى چىقىرىۋالىمىز. بىر يۈزىگە ئەگرى سىزىق سىزىپ بولۇپ، ئىككىنچى يۈزىنى كېسىمىز. ئاندىن يەنە بىر يۈزىدىكى ئەگرى سىزىقنى سىزىپ ھەرىدەيمىز. تۆت يۈزىگە ئىككى قېتىم سىزىق سىزىپ، تۆت قېتىم ھەرىدەشكە توغرا كېلىدۇ. ئاخىردا ئىسكىنە، چوپسا، ئېكەكلەر بىلەن سىلىقدايمىز. كىيىم ئىشكاپلىرىنىڭ پۇتلىرى قىسقا بولغاچقا، ئەڭ ياخشىسى تۆت پۇتنى ئىككى تال ياغاچتىن چىقىرىش لازىم. شۇنداق قىلغاندا تۆشۈكلەرنى تېشىش ئاسان بولىدۇ. پۇت ياسىغاندا پۇتنىڭ ئۈستى قىسمىنى سەل زاپاس قالدۇرۇپ ياساپ، ئاستىنقى رامكا چېتىلىپ بولغاندا كېسۈۋېتىش لازىم. ئەگرى پۇتنىڭ تۇزۇلۇشى چىرايلىق، ئەگمىلىرى كۆركەم ياسىلىشى كېرەك. پۇتنىڭ ئالدى ۋە يان تەرىپىنىڭ رامكا يۇزىدىن سەل-پەل چىقىپ تۇرۇشىغا كاپالەتلىك قىلىش لازىم.

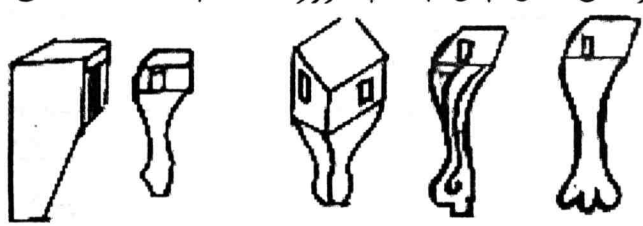

3. 19 - رەسىم. كىيىم ئىشكاپىنىڭ پۇتلىرى

3) كىيىم ئىشكاپىنىڭ ئاستىنقى رامكىسىنى ياساش

پۇت ياسىلىپ بولغاندىن كېيىن، توغرا چېتىق بىلەن ئاستىنقى رامكىنىڭ توغرا چېتىقلىرىنى چاتىمىز. ئاندىن كەڭلىكىگە ئاساسەن ئۇزۇنىسىغا تۇتاشتۇرىدىغان ئوتتۇرا چېتىقلىرىنى چېتىۋېلىپ، ئۇزۇنىسىغا پۇت بار چېتىقلىرى بىلەن چېتىپ كىيىم ئىشكاپىنىڭ ئاستىنقى رامكىسىنى پۈتتۈرىمىز.

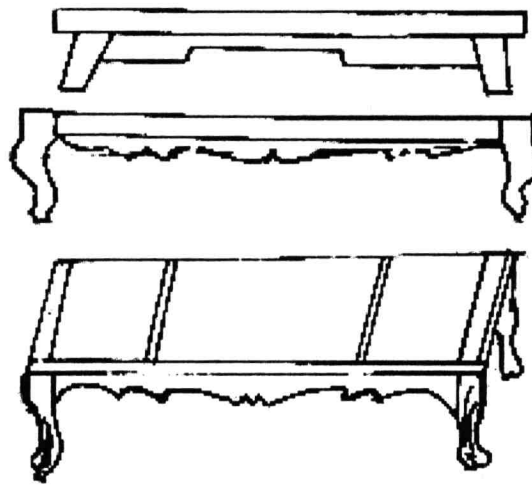

3. 20 - رەسىم. كىيىم ئىشكاپىنىڭ ئاستىنقى رامكىسى

4) كىيىم ئىشكاپىنىڭ ئۈستۈنكى رامكىسىنى ياساش:

كىيىم ئىشكاپىنىڭ ئۈستۈنكى رامكىسى ئايرىم چېتىلىدىغان بولغاچقا، ئاۋۋال توغرىسىغا، ئاندىن ئۇزۇن بويىغا چېتىش كېرەك. ئۈستۈنكى رامكىسىنىڭ ئۇزۇن بوي، توغرا بويلىرى، ئاستىنقى رامكىسىنىڭ ئۇزۇن بوي، توغرا بويلىرىغا ئۈستمۇ ئۈست چۈشۈشى، ئاستىنقى رامكىسىدىكى چېتىق بىلەن ئۈستۈنكى رامكىسىدىكى تۇتاشتۇرغۇچى توغرا چېتىقلارمۇ بىر-بىرىنىڭ ئۈستىگە چۈشۈشى كېرەك. ئۇنىڭدىن باشقا كىيىم ئىشكاپىنىڭ ئۈستۈنكى رامكىسىنىڭ چېتىلىشى ئىنتايىن توغرا بولۇشى كېرەك. بولمىسا ئىشكاپىنىڭ ئىشكىلىرىنى قاپلاشتا ئاۋارىگەرچىلىك كۆرۈلىدۇ.

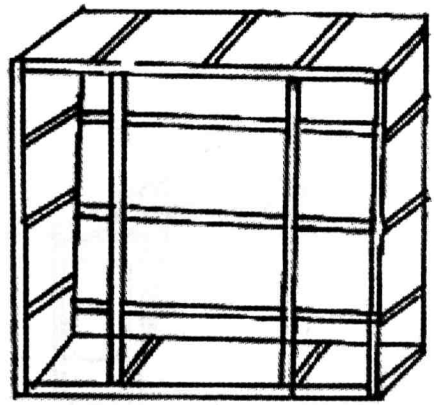

3. 21 ـ رەسىم. كىيىم ئىشكاپىنىڭ ئۈستۈنكى رامكىسى

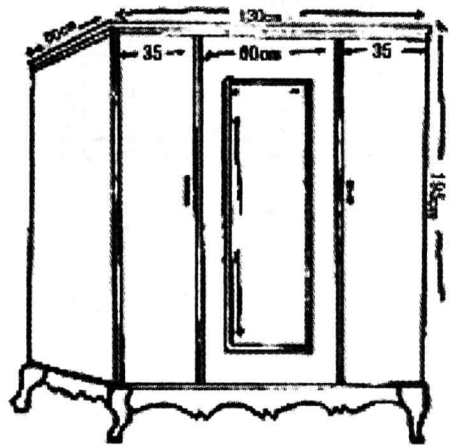

3. 22 ـ رەسىم. ئىككى ئىشكلىك ئاددىي كىيىم ئىشكاپى

2. نەقىشلىك كىيىم ئىشكاپىنى ياساش

نەقىشلىك كىيىم ئىشكاپىنىڭ خىللىرى كۆپ بولسىمۇ، ئۇنىڭ ياغاچ راسلاش ئۆلچىمى، ياسلىش قانۇنىيىتى يۇقىرىدىكى ئاددىي كىيىم ئىشكاپىنى ياساش ئۇسۇلى بىلەن ئوخشاش. نەقىشلىك كىيىم ئىشكاپى ئىشىك ۋە تارتمىلىرىغا ئويۇلغان ياكى ئويۇپ چاپلانغان نەقىشلەر، ئىشكاپ ئۈستىگە مىخلانغان بىرقانچە قەۋەت ھەر خىل قوش پىلىتلىك ناۋا،چاقماق، ئوشۇقچە،چىغ باستى قاتارلىقلار بىلەن ئاددىي كىيىم ئىش-

كاپيدىن پەرقلىنىپ تۇرىدۇ. بۇ خىل كىيىم ئىشكاپىنى ياساشقا ۋاقىت كۆپ كېتىدۇ. بۇ خىل كىيىم ئىشكاپىنىڭ باھاسى قىممەت بولسىمۇ، لېكىن كىشىلەر ئۇنى ياخشى كۆرىدۇ.

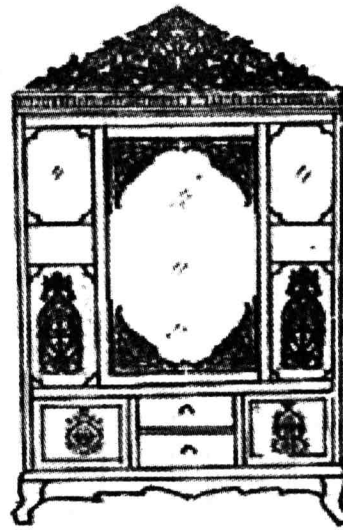

3. 23 ـ رەسىم. نەقىشلىك كىيىم ئىشكاپى

5 § . ئېگىز ـ پەس ئىشكاپلارنى ياساش ئۇسۇللىرى

ھازىر ئائىلىلەردە بىر تەرىپى ئېگىز، بىر تەرىپى پەس بولغان، بىر تەرىپىنى كىيىم ئىشكاپى، بىر تەرىپىنى قاچا-قۇچىلارنى قويۇشقا، ئوتتۇرىسىغا يەنە ئۇنئالغۇ، تېلېۋىزورلارنى ئاستىدىكى تارتمىدا دورا ـ دەرمەكلەرنى ساقلاشقا بولىدىغان بىر خىل ئىشكاپ ئومۇملاشماقتا. بۇ خىل ئىشكاپنىڭ ياغاچلىرىنىڭ ئۆلچىمى، راسلىنىشى، چېتىلىشى، كىيىم ئىشكاپىنىڭكى بىلەن ئوخشاش بولىدۇ. بۇ خىل ئىشكاپنىڭمۇ ئاستىنقى رامكىسى كىيىم ئىشكاپلىرىنىڭكىدەك ئايرىم ياسىلىدۇ. ئېگىز تەرىپى بىلەن پەس تەرىپىمۇ ئايرىم ياسىلىپ، ئېگىز ـ پەس گەۋدىلەر توغرا چېتىق بىلەن چېتىپ، ئاستى رامكىسىغا مىخلاپ قۇراشتۇرۇلىدۇ.

بۇ خىل ئېگىز ـ پەس بولغان ئىشكاپنىمۇ ئاددىي قىلىپ ياساشقىمۇ، نەقىشلىك قىلىپ ياساشقىمۇ بولىدۇ.

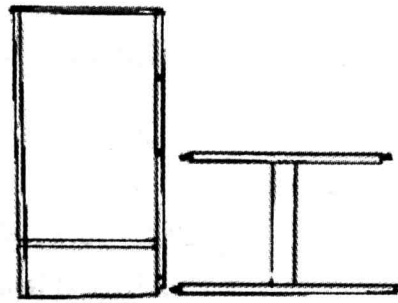

3. 24 ـ رەسىم. ئېگىز-پەس ئىشكاپنىڭ ئېگىز تەرىپى

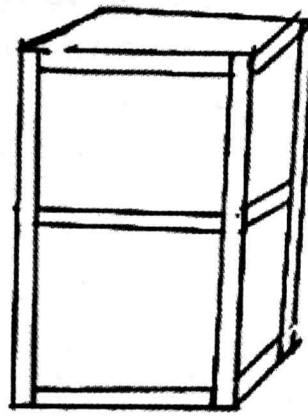

3. 25 ـ رەسىم. ئېگىز -پەس ئىشكاپنىڭ پەس تەرىپى

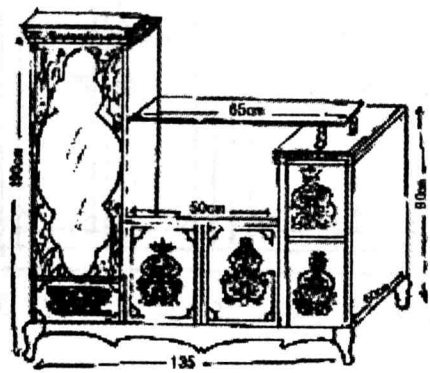

3. 26 ـ رەسىم. ئېگىز -پەس ئىشكاپ

6 § . ھەر خىل تام ئىشكاپلىرىنى ياساش ئۇسۇللىرى

ئۆينىڭ سىغىمچانلىقىنى ئاشۇرۇش، تاملىرىنى بېزەش مەقسىتىدە كىشىلەر ئۆينىڭ تاملىرىغا تام ئىشكاپلىرىنى چىقىرىپ، ئۆي سېلىشنى ئادەت قىلماقتا. ئادەتتە تام ئىشكاپلىرىنى ياساشتا ئالدى بىلەن كېشەك ياساپ، كېشەك تامغا ئورنىتىلىدۇ.

ئىشكاپنىڭ ئىشكىلىرى كېشەك ئىچىگە ئورنىتىلىدۇ. بۇ خىل ئىشكاپلارنىڭ ئالدى تەرىپىلا ياسىلىدۇ. يېنى ۋە كەينىنى تام توسۇپ تۇرىدۇ. ئىشكاپنىڭ ئىچى كېشەكىكە ئورنىتىپ قويۇلغان كۆتۈرگۈلەرنىڭ ئۈستىگە شال قويۇش ئارقىلىق بۆلەكلەرگە بۆلۈنىدۇ. تام ئىشكاپنى كېيىم قويۇش، قاچا-قۇچا ساقلاش، يېمەك - ئىچمەك ساقلاش ئىشلىرىغا ئىشلىتىشكە بولىدۇ.

تام ئىشكاپلىرىنىڭ شەكىللىرى

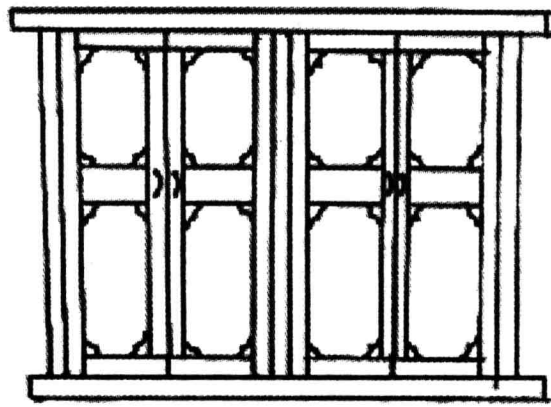

3. 27 - رەسىم. ئادەتتىكى قاپقاقلىق تام ئىشكاپى

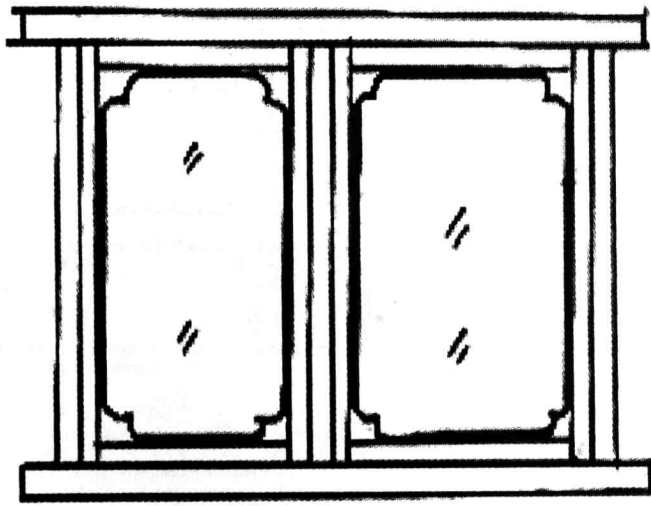

3. 28 ـ رەسىم. ئالدى ئەينەكلىك تام ئىشكاپى

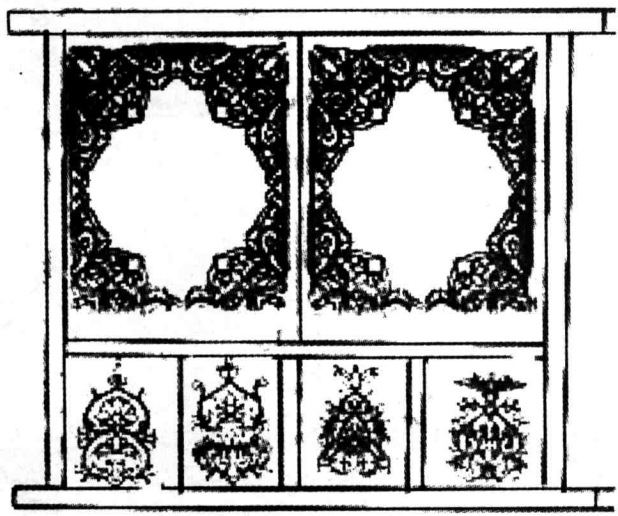

3. 29 ـ رەسىم. ئالدى نەققاشلىق تام ئىشكاپى

7 § . ھەر خىل ئىشكاپلارنىڭ ئىشىك، تارتما، بۇلۇڭلىرى ئۈستىگە ئىشلىتىلىدىغان نەقىش ئۆرنەكلىرى

1. تارتمىنىڭ نەقىشلىرى

3. 30 ـ رەسىم. تارتمىنىڭ نەقىشلىرى

2. ئىشكاپ ئۈستىنكى نەقىشلىرى

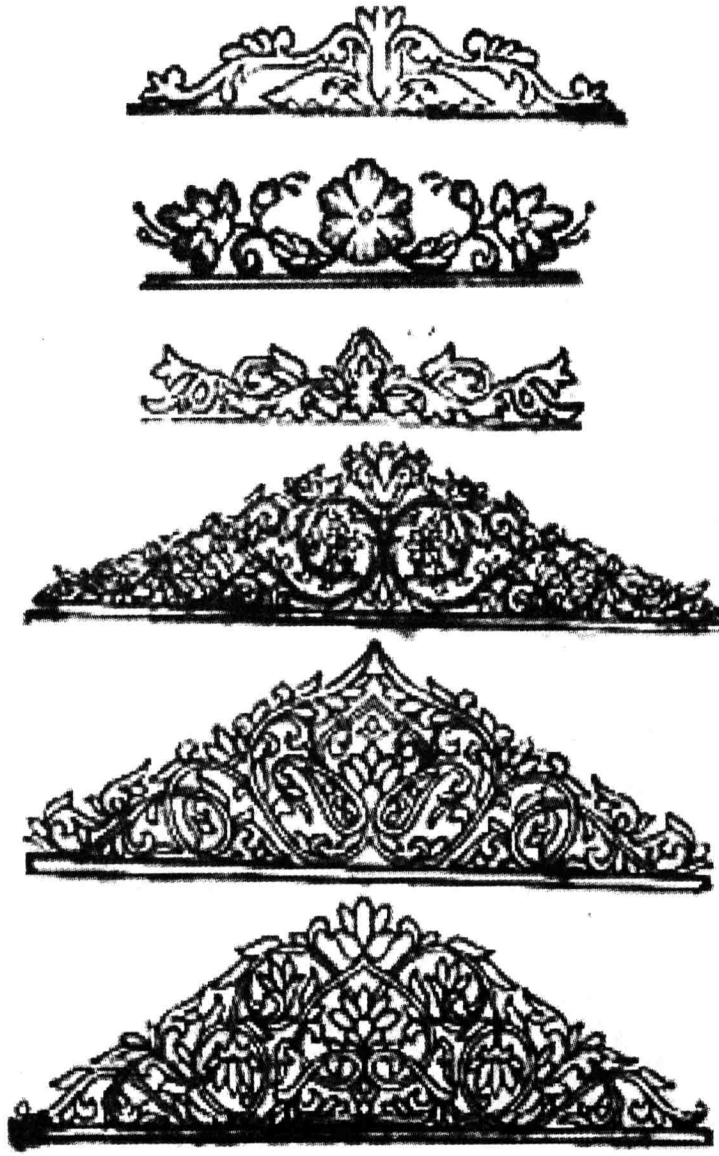

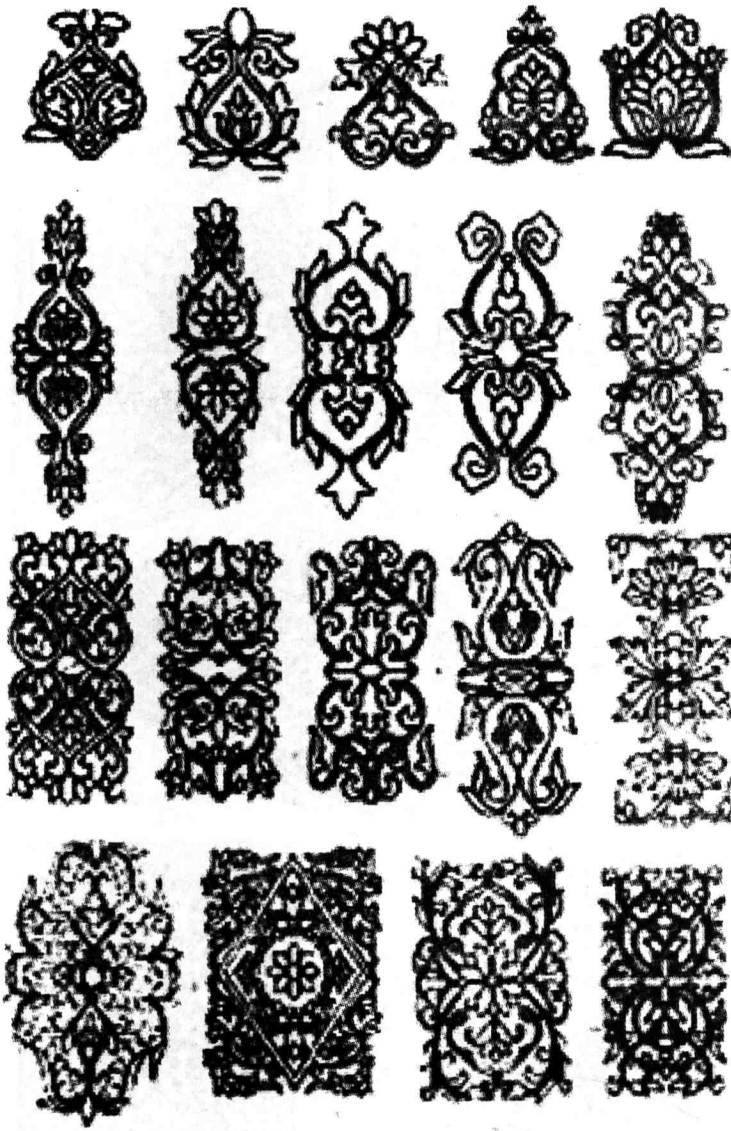

3. 31 - رەسىم. ئىشكاپ ئۈستىنىڭ نەقىشلىرى

3. ئىشكاپ ئىشىكىنىڭ نەقىشلىرى

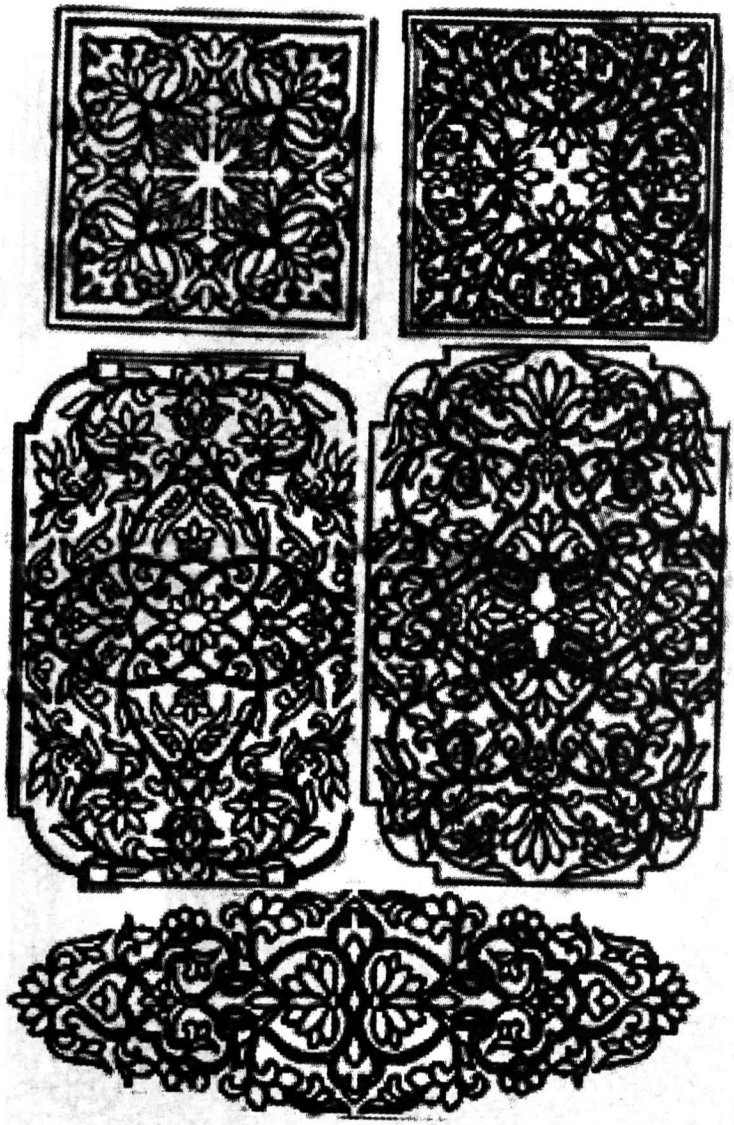

3. 32 - رەسىم. ئىشكاپ ئىشكىنىڭ نەقىشلىرى

4). ئىشكاپ بۇلۇڭلىرىنىڭ نەقىشلىرى

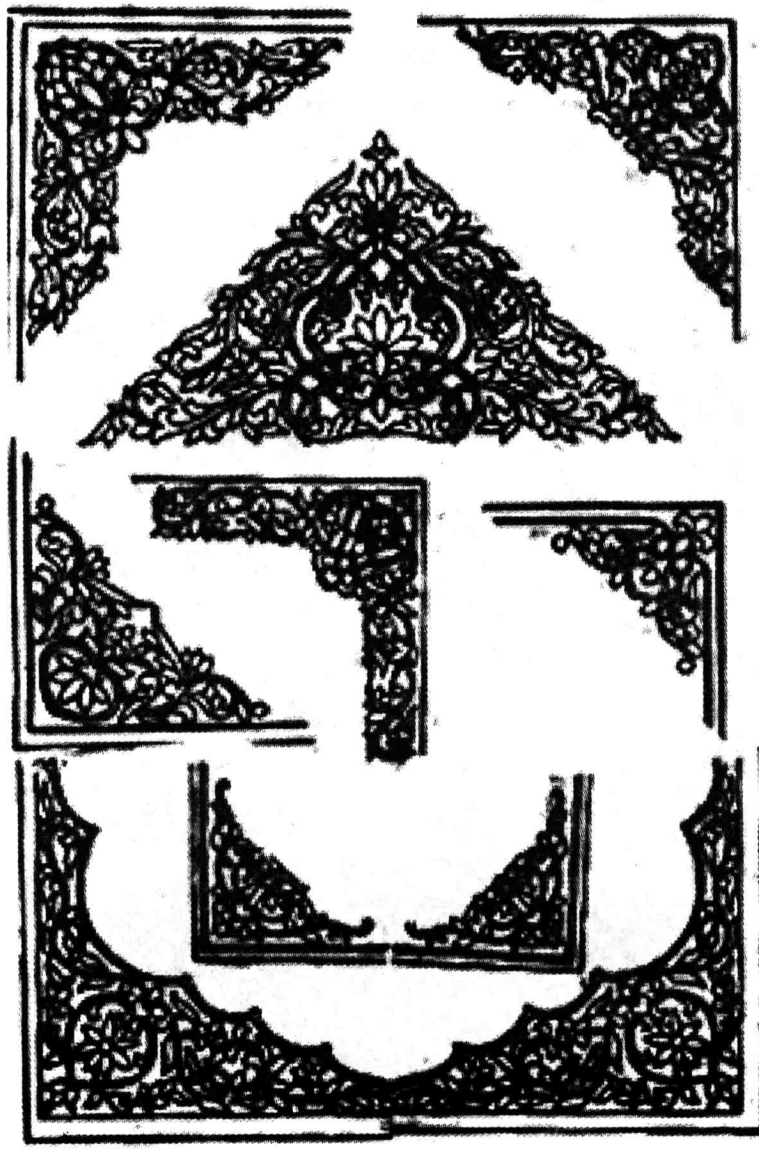

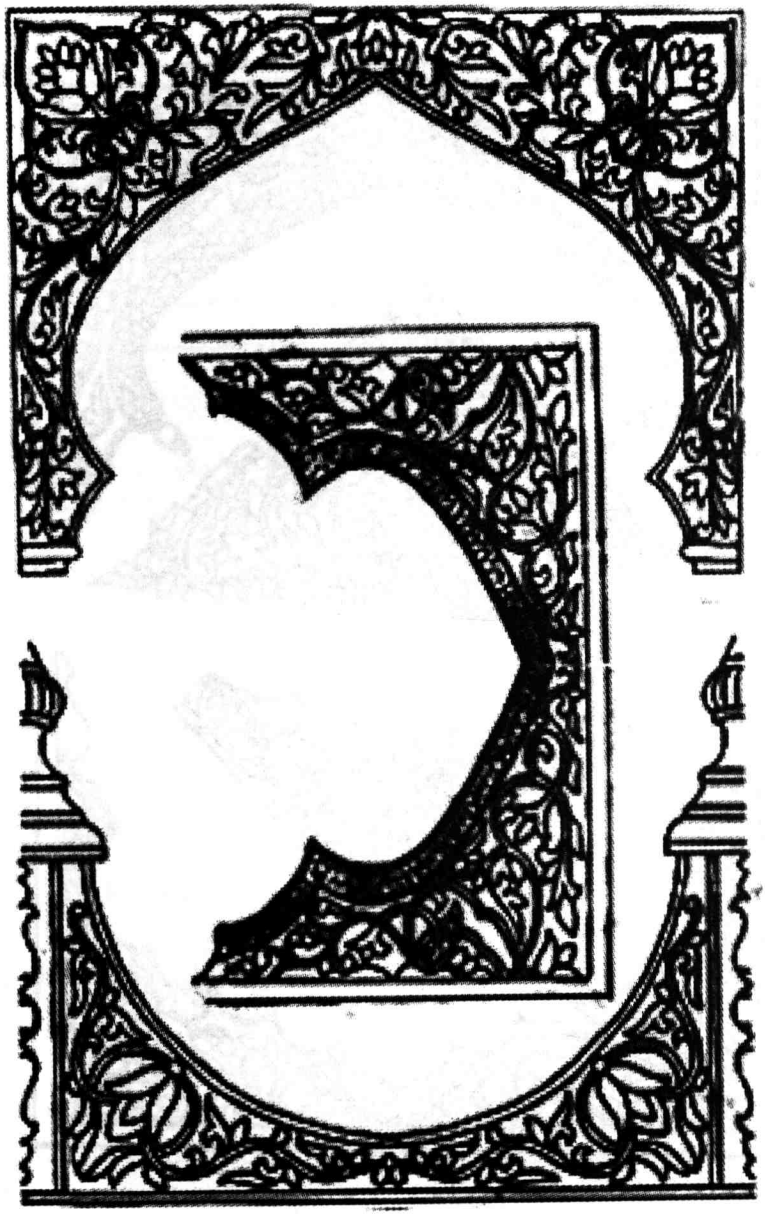

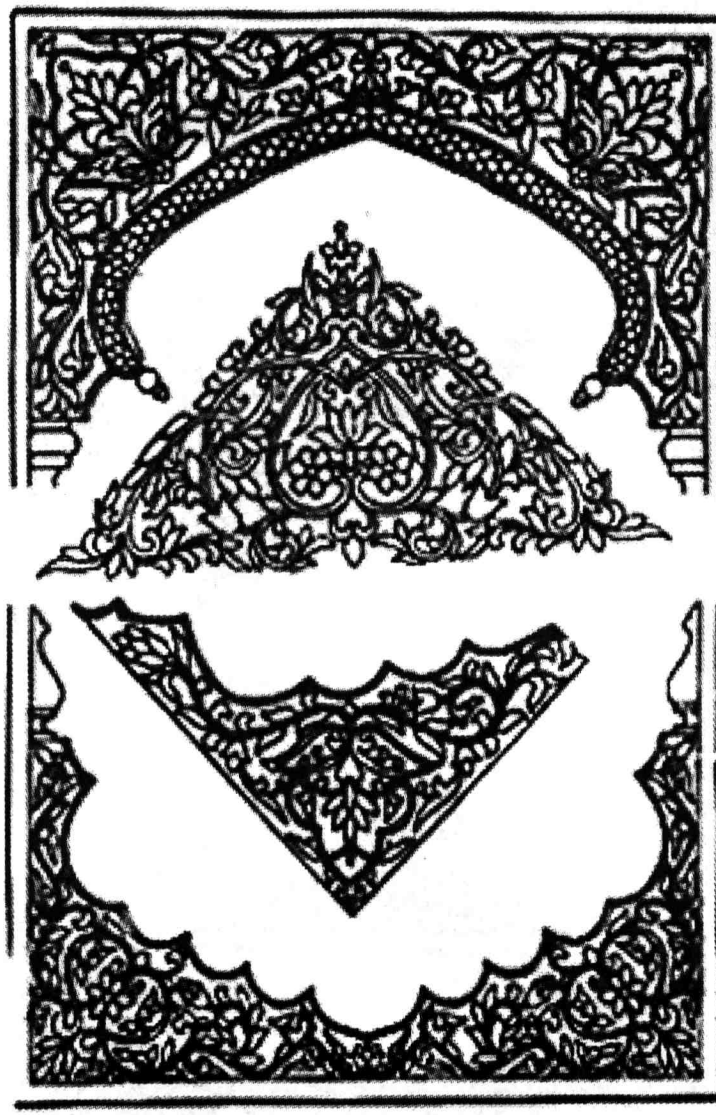

3. 33 - رەسىم. ئىشكاپ بۇلۇڭلىرىنىڭ نەقىشلىرى

ئەمەلىي مەشىق

بۇ بابتا تومپۇچكا، قىسقا ئىشكاپ، ئەمبەللىك قىسقا ئىشكاپ، ھەر خىل كىتاب ئىشكاپى، بۇلۇڭ ئىشكاپى، كىيىم ئىشكاپى، تام ئىشكاپلىرى ۋە ئېگىز - پەس ئىشكاپلارنى ياساش ئۇسۇللىرى ھەمدە ئۇلارنىڭ ئۇستىگە، ئىشكىگە، بۇلۇڭلىرىغا ئىشلىتىلىدىغان نەقىشلەر تونۇشتۇرۇلغان. قىسقا ئىشكاپ، بۇلۇڭ ئىشكاپ، كىيىم ئىشكاپى ئائىلىلەردە ئىشلىتىلىدىغان زۆرۈر بۇيۇم بولغاچقا، ئۆگەنگۈچىلەر بەلگىلىك ۋاقىت ئاجرىتىپ بۇلارنى ياساپ بېقىشى، شۇ ئارقىلىق ئۆگەنگىنىنى نامايان قىلىشى، سۈپەتكە ئالاھىدە ئەھمىيەت بېرىشى كېرەك.

ئىزدىنىش ۋە مۇھاكىمە سوئاللىرى

1. تومپۇچكا قانداق ياسىلىدۇ؟
2. قىسقا ئىشكاپلارنى ياساش ئۇسۇلىنى سۆزلەپ بېرىڭ؟
3. ئەمبەللىك قىسقا ئىشكاپ قانداق ياسىلىدۇ؟
4. پاكار كىتاب ئىشكاپى قانداق ياسىلىدۇ؟
5. ئېگىز كىتاب ئىشكاپى قانداق ياسىلىدۇ؟
6. ئۇستەللىك كىتاب ئىشكاپى قانداق ياسىلىدۇ؟
7. پاكار بۇلۇڭ ئىشكاپى قانداق ياسىلىدۇ؟
8. ئېگىز بۇلۇڭ ئىشكاپى قانداق ياسىلىدۇ؟
9. كىيىم ئىشكاپىنى ياساشنىڭ ئۆلچىمىنى سۆزلەپ بېرىڭ؟
10. كىيىم ئىشكاپىنىڭ پۈتلىرى قانداق ياسىلىدۇ؟
11. كىيىم ئىشكاپىنىڭ تەگ ئاستىنقى رامكىسى قانداق قۇراشتۇرۇلىدۇ؟
12. نەقشلىك كىيىم ئىشكاپى قانداق ياسىلىدۇ؟
13. ئېگىز - پەس ئىشكاپ قانداق ياسىلىدۇ.
14. ئادەتتىكى تام ئىشكاپى قانداق ياسىلىدۇ؟
15. ئالدى ئەينەكلىك ۋە نەقشلىك تام ئىشكاپى قانداق ياسىلىدۇ؟
16. ئىشكاپلارنىڭ تارتما، ئىشىك، بۇلۇڭلىرىنىڭ ئۇستىلىرىگە گۈل- نەقشلىرىنى سىزىشنى ئۆگىنىۋېلىڭ.

تۆتىنچى باب ساندۇق، كات ۋە كارىۋاتلارنى ياساش ئۇسۇللىرى

1 § . ئادەتتىكى ياغاچ ساندۇقنى ياساش ئۇسۇلى

ياغاچ ساندۇق ئائىلىلەردە كۆپ ئىشلىتىلىدىغان بۇيۇم بولۇپ، ئۇنىڭ چوڭ-كىچىك قىلىپ ياساشقا بولىدۇ. ئادەتتىكى كىچىك ساندۇقلارنىڭ شېلىنىڭ قېلىنلىقى 1 ~ 2 سانتىمېتر، چوڭ ساندۇقلارنىڭ شېلىنىڭ قېلىنلىقى 2 ~ 3 سانتىمېتر بولىدۇ. ياغاچ ساندۇقلارنى پاقا باش گەرەلىك قىلىپ چېتىشقىمۇ، قىرنىنى دۇقۇلاپ مىخلاپ ياساشقىمۇ بولىدۇ. ساندۇق ئاغزىنى پۈتۈن ئېچىلىدىغان ۋە يېرىم ئېچىلىدىغان ياكى ئوتتۇرىسىلا ئېچىلىدىغان قىلىپ ياساشقىمۇ بولىدۇ.

2 1

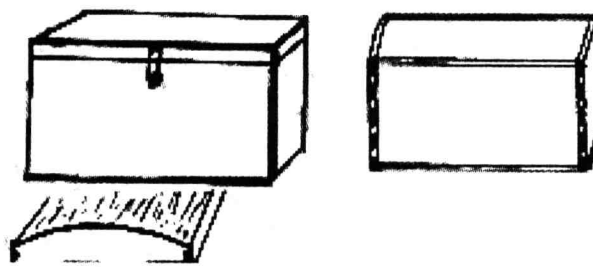

1.4 - رەسىم. ئادەتتىكى گىرەلىك ساندۇق
1. ساندۇقنىڭ قۇراشتۇرۇلۇشى؛ 2. ئادەتتىكى ساندۇق.

2 § . تۈنىكە (قەلەي) مىخلانغان ساندۇقنى ياساش ئۇسۇلى

ساندۇقلارغا ئاۋۋال تاختا تۈنىكە مىخلاپ، ئۇنىڭ ئۇستىگە نېپىز تۈنىكە چىۋىقلارنى مىخلاپ، كۆركەملەشتۈرۈپ ياساشقىمۇ بولىدۇ. ھازىر

ساندۇققا تۇنىكە مىخلاش، مەخسۇس بىر كەسىپ بولۇپ شەكىللەنـ
مەكتە. تۇنىكە مىخلانغان ساندۇقنىمۇ گىرەلىك قىلىپ ياساشقىمۇ، شال قىرىنى دۇقۇلاپ مىخلاپ ياساشقىمۇ بولىدۇ. بۇ خىل ساندۇقنىڭ ئۈسـ تىگىمۇ تۇنىكە مىخلىنىدىغان بولغاچقا، ساندۇق ئاغزىنى پۈتۈن ئېچىلـ مىدىغان قىلىپ ياساش لازىم.

ساندۇقنىڭ ئالدى يۈزىگە تۇنىكە چىۋىقنى مىخلاشنىڭ مۇنداق تۆت خىل ئۇسۇلى بار:

1. پاراللېل مىخلاش

بۇ ساندۇق يۈزىگە تۇنىكە چىۋىقلىرىنى توغرىسىغا ياكى بويىغا پارالـ لېل مىخلاشنى كۆرسىتىدۇ.

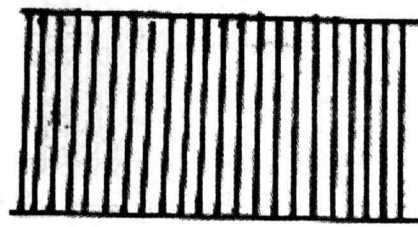

4. 2 ـ رەسىم.پاراللېل مىخلاش

2. ئاۋۇال تىك، ئاندىن يانتۇ مىخلاش

بۇ ئاۋۇال تۇنىكە چىۋىقلىرىنى تىك مىخلۇپلىپ، ئاندىن ئىككى يانتـۇ تەرەپكە مىخلاشنى كۆرسىتىدۇ.

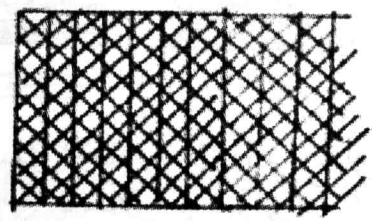

4. 3 ـ رەسىم. ئاۋۇال تىك ئاندىن يانتۇ مىخلاش

3. ئاۋۇال يانتۇ، ئاندىن تىك مىخلاش

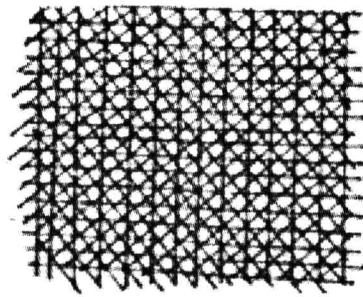

4.4 ـ رەسىم. ئاۋۋال يانتۇ، ئاندىن تىك مىخلاش

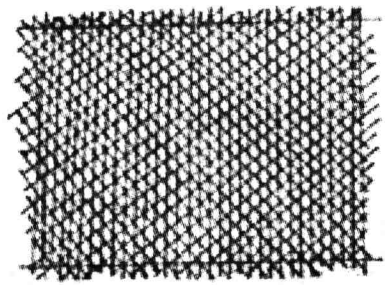

5 .4 ـ رەسىم. ئاۋۋال يانتۇ، ئاندىن تىك مىخلاش

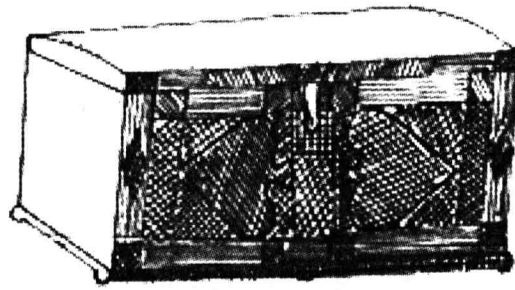

6 .4 ـ رەسىم. تۈنكە بىلەن قاپلانغان تۈنكە چۈشۈق مىخلانغان ساندۇق

§ 3 . بىر ـ بىرىنىڭ ئۈستىگە قويۇلىدىغان ساندۇقلارنى ياساش ئۇسۇلى

بىر ـ بىرىنىڭ ئۈستىگە قويۇشقا بولىدىغان بۇنداق ساندۇقلارنىڭ ئالدى يۈزىگە تۈنكە چۈشۈق مىخلاشقىمۇ بولىدۇ . شۇنداقلا تۈرلۈك نەقىشلەرنى ئويۇشقىمۇ ياكى قاپارتما نەقىشلەرنى چاپلاشقىمۇ بولىدۇ . ئاستى

قىسمىنى جاھازلىق قىلىپ پۈتلۈق قىلىشقىمۇ بولىدۇ. ئۈستىدىن ئېچىلىدىغان، ئالدىدىن ئېچىلىدىغان قىلىپ ياساشقىمۇ بولىدۇ.

بۇ خىل بىر - بىرىنىڭ ئۈستىگە تىزىلىدىغان ساندۇقلارنىڭ ھەممىسىنىڭ ئېگىزلىك، كەڭلىكلىرىنى ئوخشاش ياساپ بىر - بىرىنىڭ ئۈستىگە تىزىشقىمۇ ياكى ئاستىدىكىسىنى چوڭ، ئېگىزلىگەنسېرى كىچىكلىتىپ ياساپ، بىر - بىرىنىڭ ئۈستىگە پىرامىدا شەكىلدە تىزىشقىمۇ بولىدۇ. مەيلى قانداق بولمىسۇن ساندۇقلارنىڭ ياسىلىش قانۇنىيىتى ۋە ئىش تەرتىپلىرى ئوخشاش بولىدۇ.

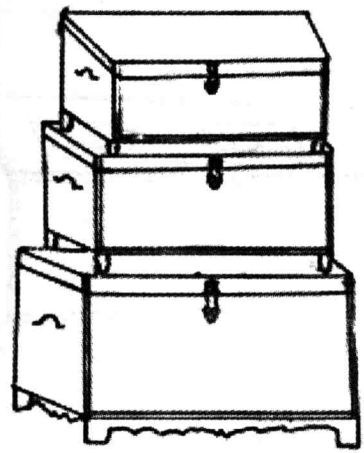

4. 7- رەسىم. بىر - بىرىنىڭ ئۈستىگە تىزىلىدىغان ساندۇق

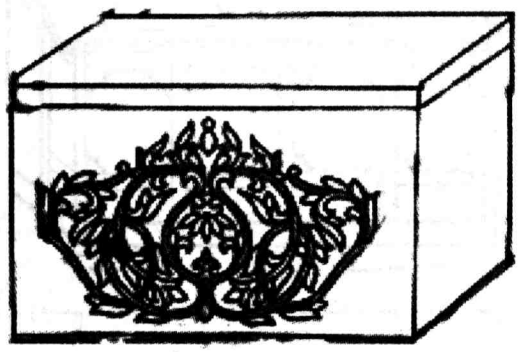

4. 8 - رەسىم. ئالدىغا نەقىش چىقىرىلغان ساندۇق

4 § . ھەرخىل چوڭ كاتلارنى ياساش ئۇسۇللىرى

كاتلار ئادەتتىكى ساندۇقنىڭ چوڭايتىلمىسى بولۇپ، ئۇنىڭ ياسىلىشى ساندۇقنىڭ ياسىلىشى بىلەن ئوخشاش بولىدۇ. ئۇلار پەقەت شېكىلنىڭ قېلىنلىقى، چوڭلۇقى بىلەن ساندۇقتىن پەرقلىنىدۇ.

كاتلارنى يەنە نەپىس قىلىپ ياساشقا، ئالدى يۈزىنى بۆلەكلەرگە بۆلۈپ چېتىپ، تاختىلىرىغا نەقىش ئويۇپ، ئاستىغا تارتما، چىقىرىپ ياشقا بولىدۇ.

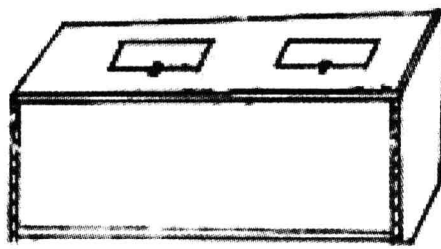

4. 9 ـ رەسىم. شال بىلەن ياسالغان كات

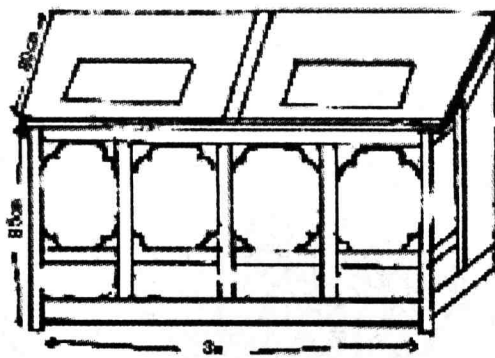

4. 10 ـ رەسىم. تاختىلىرى نەقىشلىك، تارتما چىقىرىپ ياسالغان كات

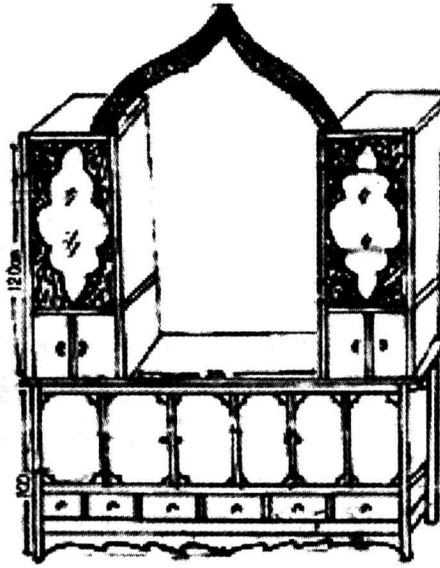

4 . 11 ـ رەسىم. ئۇستىگە ئىشكاپلىق، ئوتتۇرىسىغا يوتقان ـ كۆرپە يېغقىلى بولىدىغان، ئاستى تارتمىلىق كات

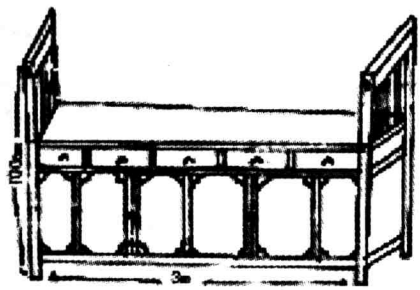

4 . 12 ـ رەسىم. كارىۋاتلىق كات

5 § . ھەرخىل كارىۋاتلارنى ياساش ئۇسۇللىرى

كارىۋاتنىڭ خىللىرى ناھايىتى كۆپ، ئۇ ئىشلىتىلىشىگە قاراپ بىر كىشىلىك كارىۋات، ئىككى كىشىلىك كارىۋات، بالىلار كارىۋىتى قاتارلىقلارغا بۆلۈنىدۇ. قەۋەتلىك سانىغا قاراپ، بىر قەۋەتلىك كارىۋات، قوش قەۋەتلىك كارىۋاتقا ئايرىلىدۇ. ياسالغان ماتېرىيالغا قاراپ ياغاچ

كارىۋات، سىم كارىۋات، پالما تەگلىك كارىۋات، دىۋان كارىۋات دەپمۇ ئايرىلىدۇ. ياسلىش شەكلىگە قاراپ، باشسىز كارىۋات، بېشى ئېگىز ئاي-يىغى پەس كارىۋات، يۇمىلاق باشلىق كارىۋات،گۈللۈك تاختاي باش كارىۋات دەپ ئايرىلىدۇ. تۈزۈلۈشىگە قاراپ قاتلىما كارىۋات ۋە بىرىكمە كارىۋاتلارغا بۆلۈنىدۇ.

1). ئاددىي كارىۋات

ئاددىي كارىۋاتنى بىر كىشىلىك، قوش كىشىلىك، ئىككىلا بېشى ئېگىز، بىر بېشى ئېگىز، بىر بېشى پەس قىلىپ ياساشقا بولىدۇ. بۇنداق كارىۋاتقا تۆت پۇت، ئىككى بوي چېتىق، بوي چېتىقلارنى تۇتاشتۇرۇغۇچى چېتىق ۋە ئۇستىگە باسىدىغان شال قاتارلىقلار كېتىدۇ. ئادەتتە بىر كىشىلىك كارىۋاتلارنىڭ ئۇزۇنلۇقى 180 ~ 200 سانتىمېتىر، كەڭلىكى 80 ~ 90 سانتىمېتىر، ئېگىزلىكى 45 سانتىمېتىر قىلىپ ياسىلىدۇ. ياغاچلىرىنىڭ پۇت، كارىۋات بېشى ۋە بوي چېتىق ياغچى 4X 10سانتىمېتىر، كۆتۈرگۈ چېتىقلىرى 6X4 سانتىمېتىر، ئۇستىگە بېسىلىدىغان شېلىنىڭ قېلىنلىقى 2 ~ 1.5 سانتىمېتىر بولىدۇ. چېتىشتا ئاۋۋال ئىككى توغرا باشنى، ئاندىن ئىككى بوينى، ئاندىن توغرا باش بىلەن بوينى چېتىپ پۈتتۈرىمىز. بۇ خىل كارىۋاتنىڭ توغرىسىنى كېڭەيتسە قوش كىشىلىك كارىۋات بولىدۇ.

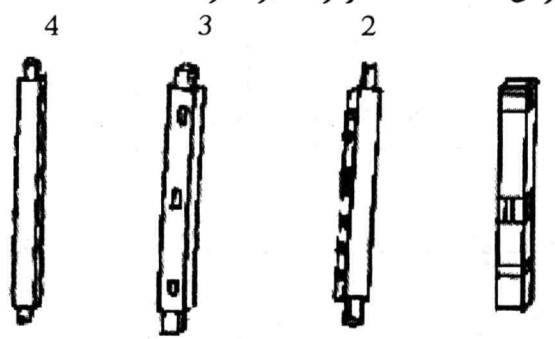

13.4 ـ رەسىم. بىر كىشىلىك ئاددىي كارىۋات ياغاچلىرىنىڭ راسلىنىشى

1. كارىۋات پۇتى؛ 2. كارىۋات باشلىقى؛ 3. كارىۋاتنىڭ بوي چېتىقى؛ 4. كۆتۈرگۈ چېتىق.

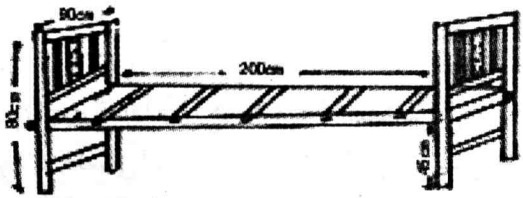

4. 14 ـ رەسىم. ئاددىي كارىۋاتنىڭ چىتىلىشى

2. قوش قەۋەتلىك كارىۋات

قوش قەۋەتلىك كارىۋات، كارىۋات پۈتىنى ئۈزارتىش ئارقىلىق يا-سىلىدۇ. ياسىلىش تەرتىپى تاق كىشىلىك كارىۋات بىلەن ئوخشاش بولىدۇ.

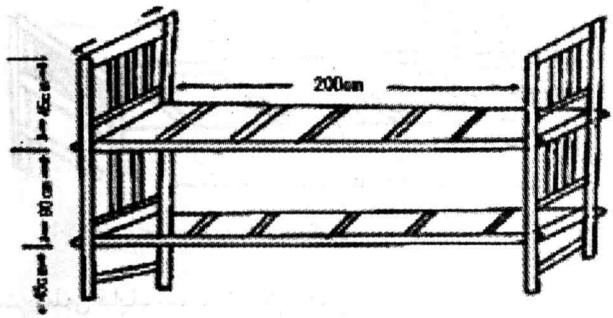

4. 15 ـ رەسىم. قوش قەۋەتلىك كارىۋات

3. ئالاھىدە كارىۋاتلار

1) بېشى ئېگىز ئايىغى پەس كارىۋات

بۇ كارىۋاتنىڭ باش تەرىپى ئېگىز، ئايىغى پەس، ئۇزۇنلۇقى 190 ~ 200 سانتىمېتر، كەڭلىكى 100 ~ 150 سانتىمېتر، باش تەرىپىنىڭ ئې-گىزلىكى 80 ~ 95 سانتىمېتر، ئاياغ تەرىپىنىڭ ئېگىزلىكى25 ~ 50 سانتىمېتر بولىدۇ. بۇ خىل كارىۋات ئېگىز باش، پەس باش، يان يا-غاچ، شال، ئاستى بالداق قاتارلىق قىسىملاردىن تەركىب تاپىدۇ. بۇ خىل كارىۋاتنىڭ ئىككى يېنىنى ئىككى باشقا تېشىپ بېكىتىشكىمۇ، تۆ-مۈر ئىلغۇچ بىلەن تۇتاشتۇرۇشقىمۇ بولىدۇ. تۆمۈر ئىلغۇچ بىلەن تۇ-تاشتۇرغاندا چۈۋۈپ يۆتكەشكە ئاسان بولىدۇ. بۇ خىل كارىۋاتنىڭ يان

ياغىچىنىڭ كەڭلىكى 9 ~ 12 سانتىمېتىر، قېلىنلىقى 3 ~ 4 سانتىمېتىر، پۇتىنىڭ 5.5X4.5 سانتىمېتىر ياكى 5X7 سانتىمېتىر بولىدۇ. بېشىنىڭ ئۈستۈنكى بالداقلىرى 5 .5X4.5 سانتىمېتىر ياكى 5X7 سانتىمېتىر بولىدۇ. ئاستىنقى چېتىقلىرى ۋە شال كۆتۈرگۈ چېتىقلىرى 4X4 سانتىمېتىر بولىدۇ. شالنىڭ قېلىنلىقى 1.5 ~ 2 سانتىمېتىر بولىدۇ. كارىۋاتنى چاتقاندا ئاۋۋال ئىككى بېشىنى ئارقىدىن يان ياغاچ ۋە شالنى ياسۇېلىپ قۇراشتۇرىمىز.

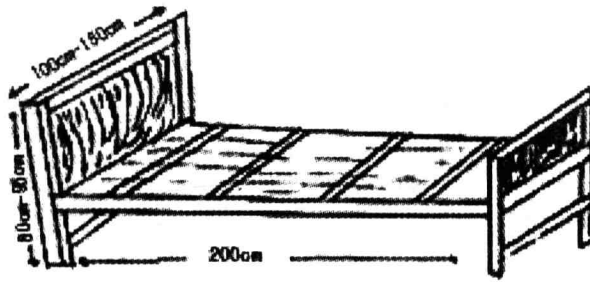

4. 16 - رەسىم. بىر بېشى ئېگىز،بىر بېشى پەس كارىۋات

2) رەخت بىلەن قاپلىنىدىغان كارىۋاتلار

بۇ خىل كارىۋاتلارنى، كارىۋات ئايىغىنى تۈز، كارىۋات بېشىنى يۇمىلاق قىلىپ، رەخت بىلەن قاپلاپ ياساشقىمۇ ياكى نەقىشلىك قىلىپ ياساشقىمۇ، كارىۋات بېشىنى كىتاب، كىيىم-كېچەك، ئۇنئالغۇ ۋە باشقا نەرسىلەرنى قويىدىغان ئىشكاپلىق قىلىپ ياساشقىمۇ بولىدۇ. بۇ خىل كارىۋاتلار بۆلەكلەر بويىچە ياسىلىپ جۇپلەپ قويۇلىدۇ.

كارىۋات قىسمىنى ئىككى بۆلەك قىلىپ ياساشقىمۇ بولىدۇ.

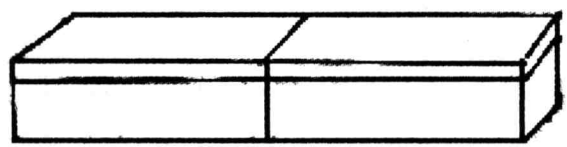

4. 17 - رەسىم. كارىۋات قىسمى

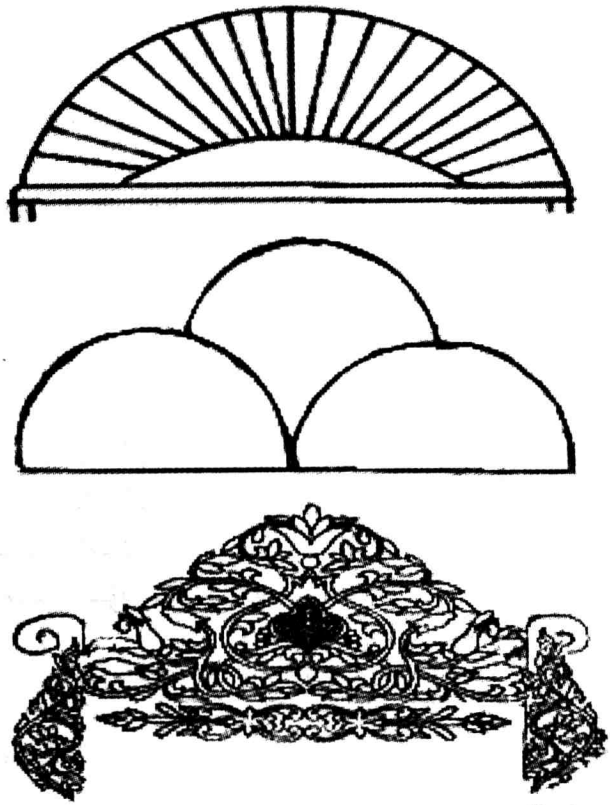

4. 18 - رەسىم. رەختتە قاپلانغان كارىۋاتلارنىڭ باش قىسمى

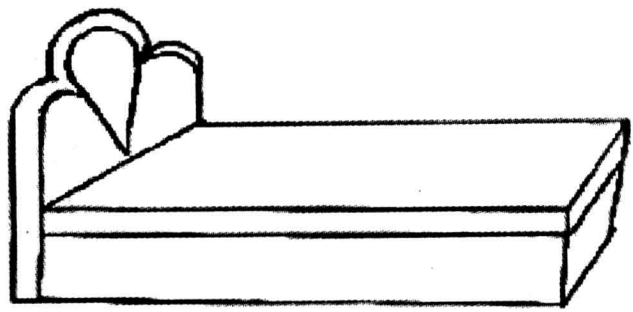

4. 19 - رەسىم. رەختتە قاپلانغان كارىۋات

3) نەقىشلىك كارىۋاتلار

بۇ خىل كارىۋاتلارنىڭ باش قىسمى ئالاھىدە نەقىشلەر ئويۇلۇپ يا-

سلىدۇ. بۇنىڭدا كارىۋاتنىڭ پۇتى، ئوتتۇرا قىسمى ئايرىم ياسىلىپ، نەقىش ئويۇلۇپ كېيىن چېتىلىدۇ. كارىۋات قىسمى يەنىلا رەخت بىلەن قاپلىنىدۇ.

كارىۋاتنىڭ ئاياغ پۇتى ۋە ئوتتۇرا قىسمىنىمۇ نەقىشلىك قىلىپ ياسىغا بولىدۇ.

ئەمەلىي مەشىق

بۇ بابتا ئائىلىلەردە كۆپ ئىشلىتىلىدىغان ياغاچ ساندۇق ياساش، تۈنىكە مىخلانغان ساندۇقلارنى ياساش، چوڭ كات، كارىۋاتلىق كاتلارنى ۋە ھەر خىل كارىۋاتلارنى ياساش ئۇسۇللىرى تونۇشتۇرۇلغان. ئۆگەنگۈچىلەر بەلگىلىك ۋاقىت ئاجرىتىپ بۇ نەرسىلەرنى ياساشنى ئەمەلىي مەشىق قىلىپ، ياساش قانۇنىيىتىنى ئىگىلىۋېلىشى، ياسىغان نەرسىلەرنىڭ ئۆلچىمى، سۈپىتىگە كاپالەتلىك قىلىشى لازىم.

ئىزدىنىش ۋە مۇھاكىمە سوئاللىرى

1. ياغاچ ساندۇق قانداق ياسىلىدۇ؟
2. ساندۇققا تۈنىكە مىخلاشنىڭ قانداق ئۇسۇللىرى بار؟
3. بىر-بىرىنىڭ ئۈستىگە قويۇلىدىغان ساندۇقلار قانداق ياسىلىدۇ؟
4. ئادەتتىكى كاتلار قانداق ياسىلىدۇ؟
5. ئۈستى ئىشكاپلىق كاتلار قانداق ياسىلىدۇ؟
6. ئۈستى كارىۋاتلىق كاتلار قانداق ياسىلىدۇ؟
7. ئادەتتىكى كارىۋاتلار قانداق ياسىلىدۇ؟
8. ئىككى قەۋەتلىك كارىۋات قانداق ياسىلىدۇ؟
9. رەخت بىلەن قاپلانغان كارىۋاتلار قانداق ياسىلىدۇ؟
10. نەقىشلىك كارىۋاتلار قانداق ياسىلىدۇ؟

بەشىنچى باب ھەرخىل بىرىكمە ئىشكاپلارنى ياساش ئۇسۇللىرى

جەمئىيەت تەرەققىياتى، كىشىلەر تۇرمۇشىنىڭ يۇكسىلىشىگە ئەگىشىپ ئائىلىلەردە بىرىكمە ئىشكاپلار بارلىققا كەلمەكتە.

بىرىكمە ئىشكاپلارنىڭ پاكار ياسالغانلىرى ئۆينىڭ پەگالىرىغا، سۇپىلىرىغا قاتار تىزىلىپ، ئېگىز ياسالغانلىرى ئۆينىڭ بىرەر تېمىغا باشتىن - ئاخىر تىزىلىپ ئىشلىتىلىدۇ.

1 § . پاكار بىرىكمە ئىشكاپلارنى ياساش ئۇسۇللىرى

پاكار ئىشكاپلارنىڭ ئېگىزلىكى 60 ~ 70 سانتىمېتىر بولىدۇ. كەڭلىكى 40 ~ 50 سانتىمېتىر بولىدۇ. بىرىكمە ئىشكاپلار بۆلەككە بۆلۈپ ئايرىم - ئايرىم ياسالغاچقا، ئۇنى ئۆينىڭ ئەھۋالىغا قاراپ تۇرلۇك شەكىل-نۇسخىلار بىلەن ياساشقا، ئۇنىڭ ئۇزۇن-قىسقىلىغىنىمۇ ئۆينىڭ ئەھۋالىغا قاراپ بەلگىلەشكە بولىدۇ.

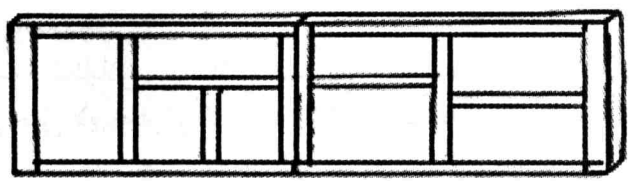

1.5 - رەسىم. پاكار بىرىكمە ئىشكاپ

بۇنداق ئىشكاپلارنى جاھاز قىسمىغا ياغاچ، ئوراش قىسمىغا پەنەرىكە ئىشلىتىلىپ، سىرلاپ ياكى ھەر خىل قەغەزلەرنى چاپلاپ ياساشقىمۇ، ياكى تارتما، ئىشىك تاختىلىرىغا نەقىشلەرنى ئويۇپ ياكى چاپلاپ ياساشقىمۇ بولىدۇ.

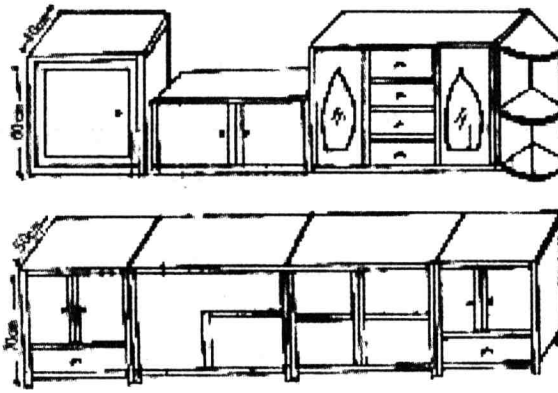

2.5 ـ رەسىم. پاكار بىرىكمە ئىشكاپلارنىڭ شەكىللىرى

2 § . ئېگىز بىرىكمە ئىشكاپلارنى ياساش ئۇسۇللىرى

ئېگىز بىرىكمە ئىشكاپلارمۇ، پاكار بىرىكمە ئىشكاپلارغا ئوخشاش تۇرـلۇق شەكىللەر بىلەن بىرـبىرىگە چېتىلىپ ياكى يەككە تۇرلەر بويىچە ياسىلىپ، بىرـبىرىگە يۆلەپ تىزىلىپ بىر پۈتۈنلۈكنى ھاسىل قىلىدۇ. ئېگىز بىرىكمە ئىشكاپلارنى ياساش بىر قەدەر قىيىن، ئۇلارنى ماسلاشتۇرۇپ ياساشنى بىلىۋېلىش لازىم.

بىرىكمە ئىشكاپلارنى ياسىغاندا ئامال بار ئايرىم ـ ئايرىم ياساپ، ئۆيگە بىرلەشتۈرۈپ تىزىش لازىم. بولمىسا ئۆينىڭ ئىشىكىدىن ئەكىرىش مۇمكىن بولمايدۇ.

بىرىكمە ئىشكاپلارنى ياساشتا ئىش ئىگىلىرىنىڭ بۇيرۇتمىلىرى ئاساسىدا ھەرخىل لايىھەلەرنى لايىھەلەپ ياسىسا بولىدۇ.

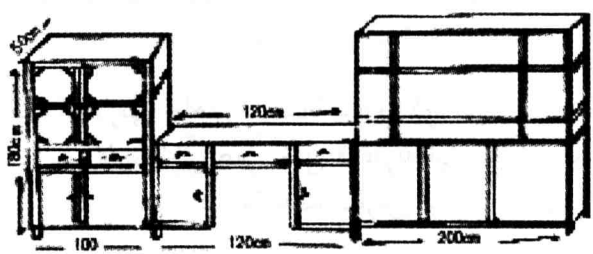

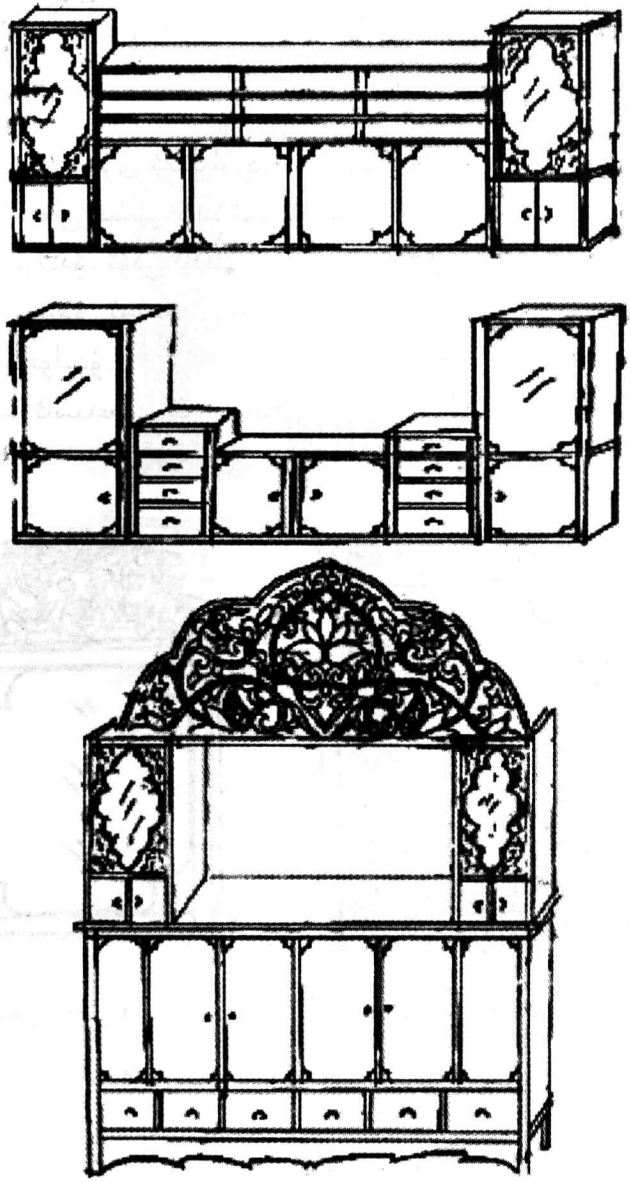

3.5 - رەسىم. ئېگىز بىرىكمە ئىشكاپلارنىڭ شەكىللىرى

3 § . ھەر خىل گىرىم جاھازلىرىنىڭ ياساش ئۇسۇللىرى

گىرىم جاھازلىرى ئائىلىلەردە ئىشلىتىلىدىغان ئەينەك بولۇپ، ئۇنىڭ تامغا ئاسىدىغان قىلىپ ياساشقىمۇ، ئۈستەل بىلەن بىرلەشتۈرۈپ ياساشقىمۇ بولىدۇ. ئۇنىڭ ئاددىي قىلىپ ياساشقىمۇ، نەقىشلىك قىلىپ ياساشقىمۇ بولىدۇ. ئەينىكىنىڭ چاسا قىلىپ ياساشقىمۇ، يۇمىلاق قىلىپ ياساشقىمۇ بولىدۇ.

1) تامغا ئاسىدىغان گىرىم جاھازىسى

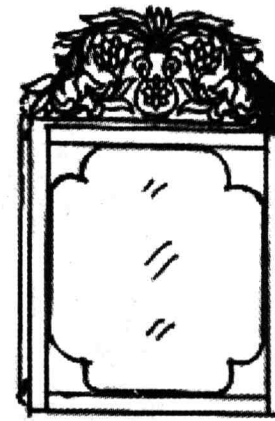

تامغا ئاسىدىغان ئاددىي گىرىم جاھازىسى

تامغا ئاسىدىغان نەقىشلىك گىرىم جاھازىسى

5. 4 ـ رەسىم. تامغا ئاسىدىغان گىرىم جاھازلىرى

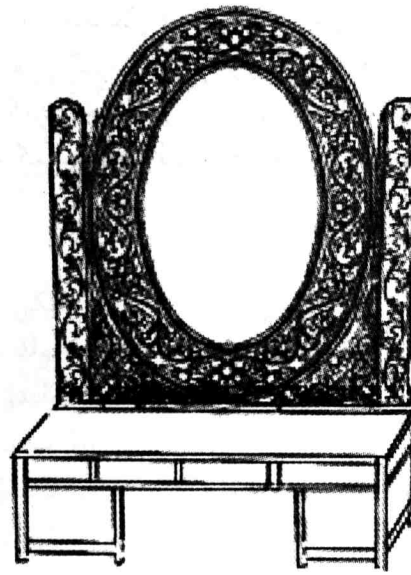

5. 5 ـ رەسىم. ئۇستەللىك گىرىم جاھازىسى

ئەمەلىي مەشىق

بۇ بابتا ھازىر ئائىلىلەردە ئومۇملىشىۋاتقان پاكار بىرىكمە ئىشكاپلار ۋە ئېگىز بىرىكمە ئىشكاپلارنى ياساش ھەمدە تامغا ئاسىدىغان ۋە ئۇستەللىك گىرىم جاھازلىرىنى ياساش ئۇسۇللىرى تونۇشتۇرۇلغان. بۇ جاھازلارنىڭ چېتىق، تۆشۈكلىرى بىر قەدەر كۆپ، ئۇنىڭ ئۈستىگە نۇسخىلىرى ئالاھىدە بولغانلىقى ئۈچۈن ئۇلارنى ياساش مۇرەككەپرەك. شۇڭا، ئۆگەنگۈچىلەر ئەمەلىي مەشىق قىلىش جەريانىدا ئۇلارنى ياساشنى ئۆگىنىۋېلىشى لازىم.

ئىزدىنىش ۋە مۇھاكىمە سوئاللىرى

1. پاكار بىرىكمە ئىشكاپلار قانداق ياسىلىدۇ؟.

2. پاكار بىرىكمە ئىشكاپلارنىڭ كىتابتا كۆرسىتىلگەن نۇسخىلىرىدىن باشقا يەنە قانداق نۇسخىلىرى بار؟
3. ئېگىز بىرىكمە ئىشكاپلار قانداق ياسىلىدۇ؟.
4. تامغا ئاسىدىغان گىرىم جاھازلىرى قانداق ياسىلىدۇ
5. ئۇستەللىك گىرىم جاھازلىرى قانداق ياسىلىدۇ؟
6. ئۇستەللىك گىرىم جاھازلىرىنىڭ يەنە قانداق نۇسخىلىرى بار؟

ئالتىنچى باب هاۋادان ۋە ئىشىك ـ دېرىزىلەرنى ياساش ئۇسۇللىرى

1 § . ھەرخىل هاۋادانلارنىڭ كېشەكلىرىنى ياساش ئۇسۇللىرى

هاۋادان ئادەتتە كېشەك ۋە رامدىن ئىبارەت ئىككى قىسىمدىن تۇزۇلىدۇ . هاۋادان كېشكىنىڭ ياغاچلىرى هاۋادانىنىڭ چوڭ ـ كىچىكلىكىگە قاراپ، كېشەك ياغىچىنىڭ يۇزى 6 ~ 9 سانتىمېتىر بولىدۇ . زىكروي تارتىلىپ، رام قاپلىنىدىغان يان تەرىپى 7 ~ 10 سانتىمېتىر بولىدۇ . هاۋادان كېشكىنى توغرا تۇرۇملۇق قىلىپ ياساشقىمۇ ،بۇرۇچ ئېلىپ ياساشقىمۇ بولىدۇ . كېشەك ياغىچىنىڭ يانلىرىغا ئوشۇقچە، ناۋا باسىملارنى مىخلاپ ياساشقىمۇ ، كېشەك يۇزىگە نەقىشلەرنى ئويۇشقىمۇ بولىدۇ .

1

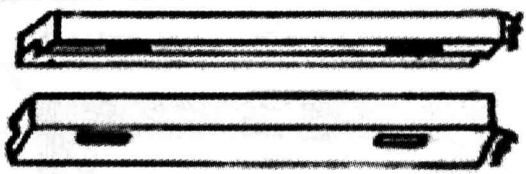

2

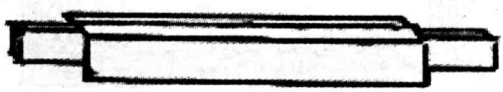

1.6 ـ رەسىم. هاۋادان كېشكى ياغىچىنى تەييارلاش
1. بوي ياغاچ؛ 2. توغرا ياغاچ.

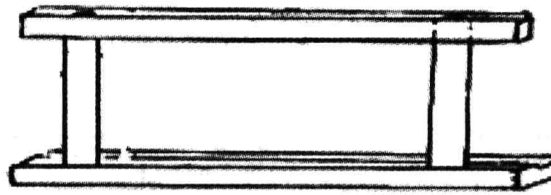

2.6 ـ رەسىم. ئادەتتىكى ھاۋادان كېشىكنىڭ قۇراشتۇرۇلۇشى

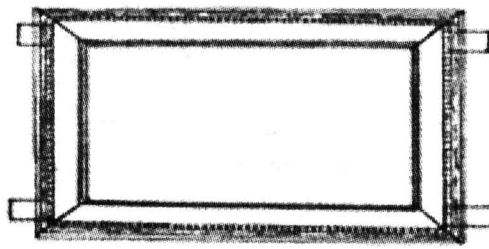

3.6 ـ رەسىم.بۇرۇچ ئېلىنغان، ئوشۇقچە ناۋا باسما

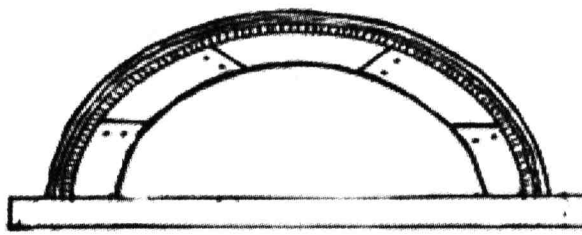

4.6 ـ رەسىم. يېرىم ئاي شەكىللىك ھاۋادان كېشىكى

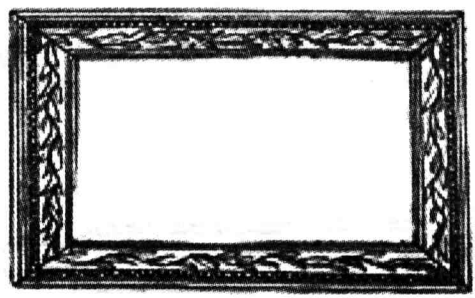

5.6 ـ رەسىم. يۈزىگە گۈل ئويۇلغان ھاۋادان كېشىكى

§ 2 . ھاۋادانىنىڭ راملىرىنى ياساش ئۇسۇللىرى

ئادەتتە ھاۋادانىنىڭ راملىرى قۇرۇق، يېرىقى يوق، پۈتىكى يوق ياغاچلاردىن ياسىلىدۇ. ئادەتتە 5X3.5 ~ 6X4 سانتىمېتىر قىلىپ تىلىدۇرۇلىدۇ. راملارغا ئورنىتىلىدىغان بالداقلار 4X4 سانتىمېتىر ياكى 4.5X4 سانتىمېتىرلىق قىلىپ تىلدۇرۇلىدۇ. ياغاچ راسلىنىپ، تۆشۈك، تۇرۇملار تىلىنىپ بولۇنغاندىن كېيىن رام رەندە بىلەن ئەينەكلىك چىقىرىلىدۇ ئاندىن راملار چېتىلىدۇ.

ھاۋادانىڭ راملىرى ئىككى قاناتلىق، تۆت كۆزلۈك، ئۈچ قاناتلىق ئالتە كۆزلۈك ۋە توققۇز كۆزلۈك قىلىپ ياسىلىدۇ. يېرىم ئاي شەكىلىك ھاۋادانلارغا يېرىم ئاي شەكىللىك رام ياساش لازىم.

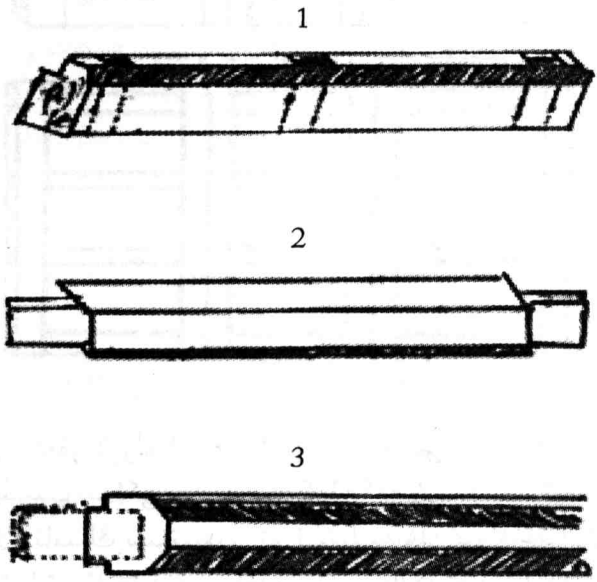

6. 6 ـ رەسىم. رام ياغاچلىرىنى تەييارلاش
1. بوي ياغاچ؛ 2. توغرا بوي ياغاچ؛ 3. بالداق ياغاچ.

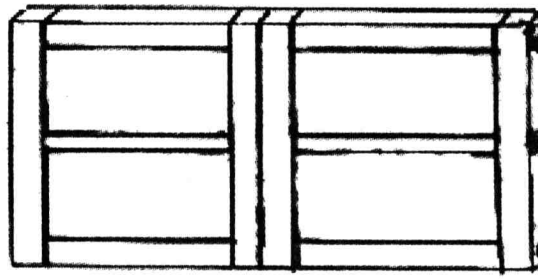

6. 7 ـ رەسىم. تۆت كۆزلۈك رامنىڭ تەييارلىنىشى

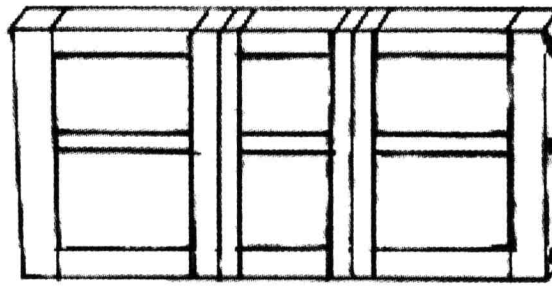

6. 8 ـ رەسىم. ئالته كۆزلۈك رامنىڭ چېتىلىشى

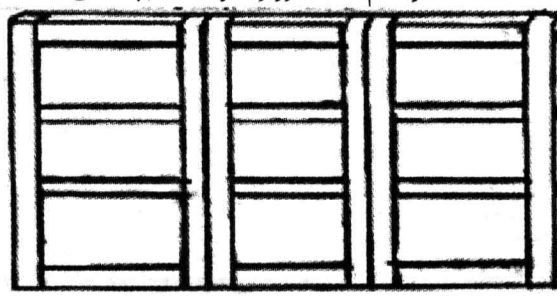

6. 9 ـ رەسىم. توققۇز كۆزلۈك رامنىڭ تەييارلىنىشى

بۇ خىل توققۇز كۆزلۈك رامنىڭ ئوتتۇرا قىسمى كېشەككە ئىچكى تەرەپتىن مىخلىنىپ، ئىككى يان تەرىپى كېشەككە گىرە بىلەن ئورنىتىلىدۇ.

ھاۋادانلار تامنىڭ سىرتىدىن ئورنىتىلىدىغان بولغاچقا، ئوغرىدىن مۇداپىئە كۆرۈش ئۈچۈن سىرتىغا تۆمۈر رېشاتكا ئورنىتىلىدۇ. تۆمۈر رېشاتكا چىۋىقلىرىنىڭ ئارىلىقى 10 ~ 15 سانتىمېتىر بولىدۇ. تۆمۈر رېشاتكا ئورناتقاندا كېشەكنىڭ ئۈستى قىسمىغا تۆشۈك تېشىلىدۇ. ئاستى

تەرەپ كور تۆشۈك قىلىنىپ، تۆمۈر رېشاتكا ئۈستى تەرىپىدىن قېقىلىدۇ. تۆمۈر رېشاتكا قېقىلىدىغان تۆشۈك تۆمۈر رېشاتكا بىلەن تەڭ بولۇشى لازىم. تۆشۈك چوڭ بولۇپ كەتسە، تۆمۈر رېشاتكا بوش كېلىپ قالىدۇ. تۆشۈك كىچىك بولۇپ قالسا تۆمۈر رېشاتكىنى قاقىغاندا تۆمۈر رېشاتكا تۆشۈككە پاتماي كېشەكنى يېرىۋېتىدۇ.

3 § . ھەر خىل ئىشلەك كېشەكلىرىنى ياساش ئۇسۇللىرى

ئۆيلەرگە ئىشلەك، ھويلىلارغا دەرۋازىلار بېكىتىلىدۇ.

ئىشلەك كېشەكلىرىنىڭ نۇسخىلىرى ناھايىتى كۆپ بولسىمۇ ياسىلىش قانۇنىيىتى ئاساسەن ئوخشاش بولىدۇ.

1. ئىشلەك كېشەكلىرى

ئىشلەك كېشەكلىرى پارامۇكسىز كېشەك، پارامۇكلۇق كېشەك، ئەگمىلىك كېشەك، دېرىزىلىك كېشەكلەر دەپ بىر قانچە خىلغا بۆلۈنىدۇ. كېشەكلەر ياسىلىش ئۇسۇلىغا قاراپ ئاددىي كېشەك ۋە ئوشۇقچە باسما مىخلانغان كېشەك ۋە نەقىشلىك كېشەكلەرگە بۆلۈنىدۇ.

ئاددىي كېشەك ــ مەيلى پارامۇكلۇق ياكى پارامۇكسىز بولسۇن، ياكى ئەگمىلىك كېشەك بولسۇن بىر دەك ئۆلچەملىك ياغاچ بىلەن ئاددىي ئۇسۇلدا ياسىلىدۇ. ئادەتتە كېشەكلەرگە 8X10 سانتىمېتىرلىق، 8X9 سانتىمېتىرلىق، 7X8 سانتىمېتىرلىق تومۇقتىكى تۈز، قۇرۇق ياغاچلار ئىشلىتىلىدۇ.

كېشەكلەرنىڭ ئېگىزلىكى

پارامۇكسىز كېشەكلەرنىڭ ئېگىزلىكى، 180 ~ 220 سانتىمېتىر، پارامۇكلۇق كېشەكلەرنىڭ ئېگىزلىكى، 230 ~ 260 سانتىمېتىر بولىدۇ. دەرۋازا كېشەكلىرىنىڭ ئېگىزلىكى 200 ~ 260 سانتىمېتىر بولىدۇ. دەرۋازا كېشەكلىرىنىڭ يان ياغاچلىرى، 8X15 سانتىمېتىر بولىدۇ.

كېشەكلەرنىڭ كەڭلىكى

كېشەكلەرنىڭ كەڭلىك مەسلىسىگە كەلسەك، تاق قاناتلىق كېشەكلەر 75 ~ 95 سانتىمېتىر، قوش قاناتلىق كېشەكلەر 100 ~ 130 سانتىمېتىر بولىدۇ.

دەرۋازا كېشەكلىرىنىڭ كەڭلىكى 120 ~ 220 سانتىمېتىر بولىدۇ. بۇلار مۇقىم ئۆلچەمگە ئەمەس. يەنە بەزى كېشەكلەرنى ئورنىتىلىدىغان ئورنىغا قاراپ چوڭ - كىچىك ياساش كېرەك.

2. ئىشىك كېشەكلىرى ياغاچلىرىنىڭ راسلىنىشى

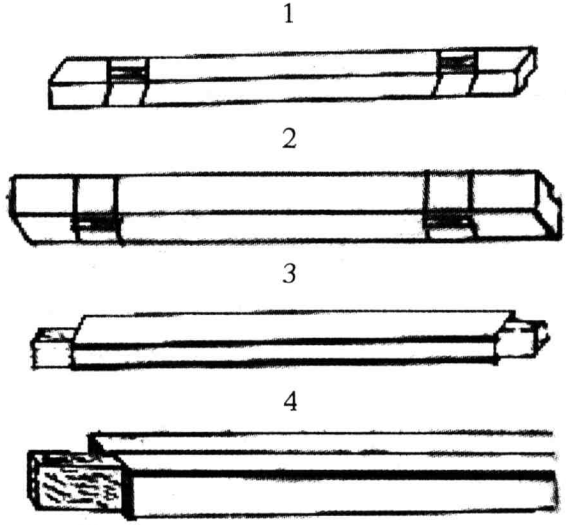

6. 10 - رەسىم. كېشەك ياغاچلىرىنىڭ راسلىنىشى

1. كېشەكنىڭ ئۈستى؛ 2. كېشەكنىڭ بوسۇغىسى؛ 3. كېشەكنىڭ يان تەرىپى؛ 4. كېشەكنىڭ پارامۇك بالدىقى.

3. ھەرخىل ئىشىك كېشەكلىرىنىڭ چېتىلىش شەكىللىرى

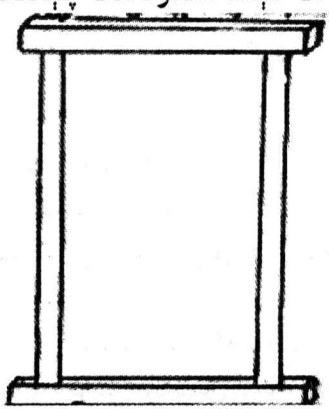

6. 11 - رەسىم. پارامۇكسىز ئاددىي كېشەك

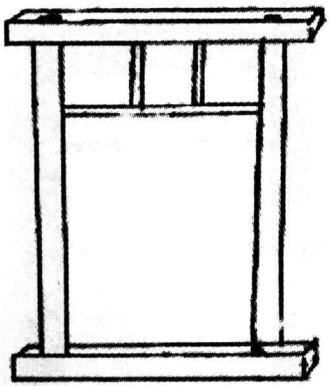

6. 12 ـ رەسىم. پارامۇكلۇق ئاددىي كېشەك

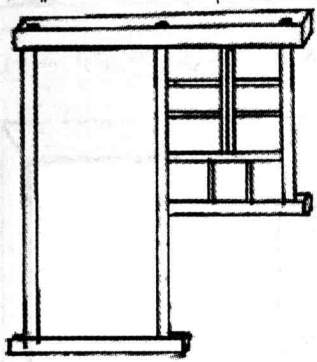

6. 13 ـ رەسىم. دېرىزىلىك كېشەك

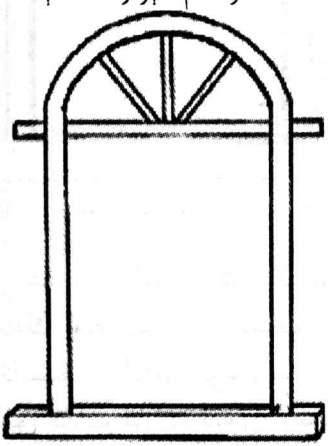

6. 14 ـ رەسىم. ئەگمىلىك ئاددىي كېشەك

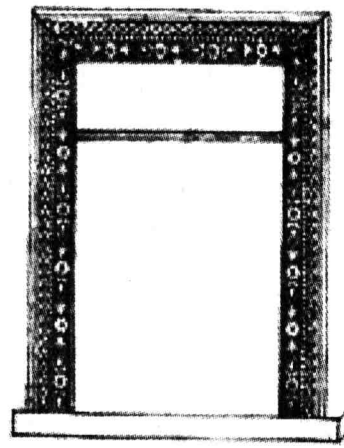

6. 15 رەسىم. قوش قاناتلىق نەقىشلىك كېشەك

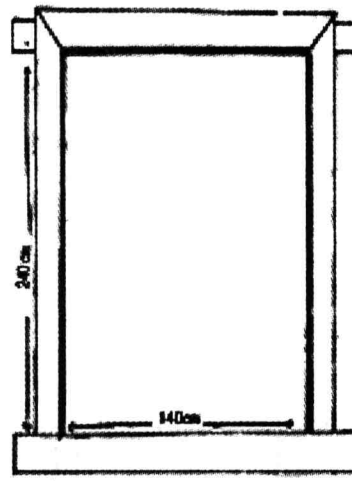

6. 16 ـ رەسىم. دەرۋازىنىڭ ئاددىي كېشىكى

دەرۋازىلار بىر قەدەر كەڭ ياسالغاچقا، ئۇنىڭ كېشەكلىرىمۇ ھەر خىل بولىدۇ. ئادەتتە ئۇلگۇجەك چىقىرىپ ياسىلىدىغان كېشەكلەرنىڭ كېشەك ئۇستى،كېشەك ئاستىغا قاناتلىق ئويۇلۇپ، ئۇلگۇجەك ئورنى ئويۇپ قويۇلىدۇ. تاختىلىق قانات سېلىنىدىغان كېشەكلەرنىڭ تۆت تەرىپىگە زىكروي تارتىلىپ قاناتلىق چىقىرىلىدۇ.دەرۋازا كېشەكلىرىنىمۇ

ئاددىي ۋە مۇرەككەپ، نەقىشلىك قىلىپ ياساشقا بولىدۇ.

جەمئىيەت تەرەققىياتىنىڭ تېزلىشىشى، كىشىلەر تۇرمۇشىنىڭ كۈنسېرى ياخشىلىنىشىغا ئەگىشىپ، دەرۋازا كېشەكلىرىنى تاختىلىق قىلىپ، قاناتلىرىنى نەقىشلىك قىلىپ ياساش خېلى ئومۇملاشتى.

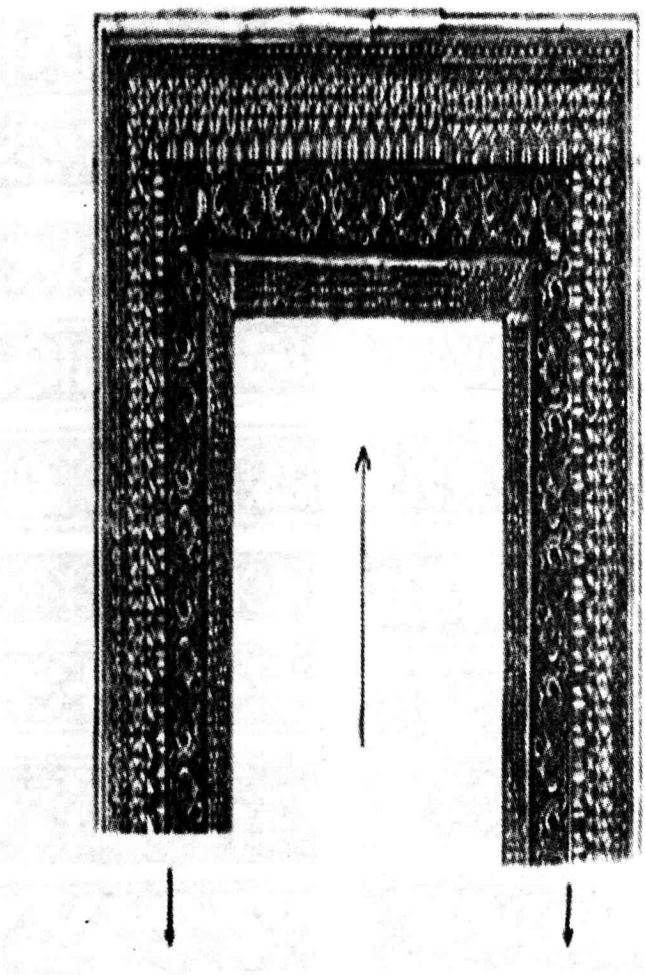

6. 17 ـ رەسىم. نەقىشلىك دەرۋازا كېشىكى

4 § . ئىشىك كېشىكى يانلىرىغا ئويۇلىدىغان ھەر خىل نەقىشلەر

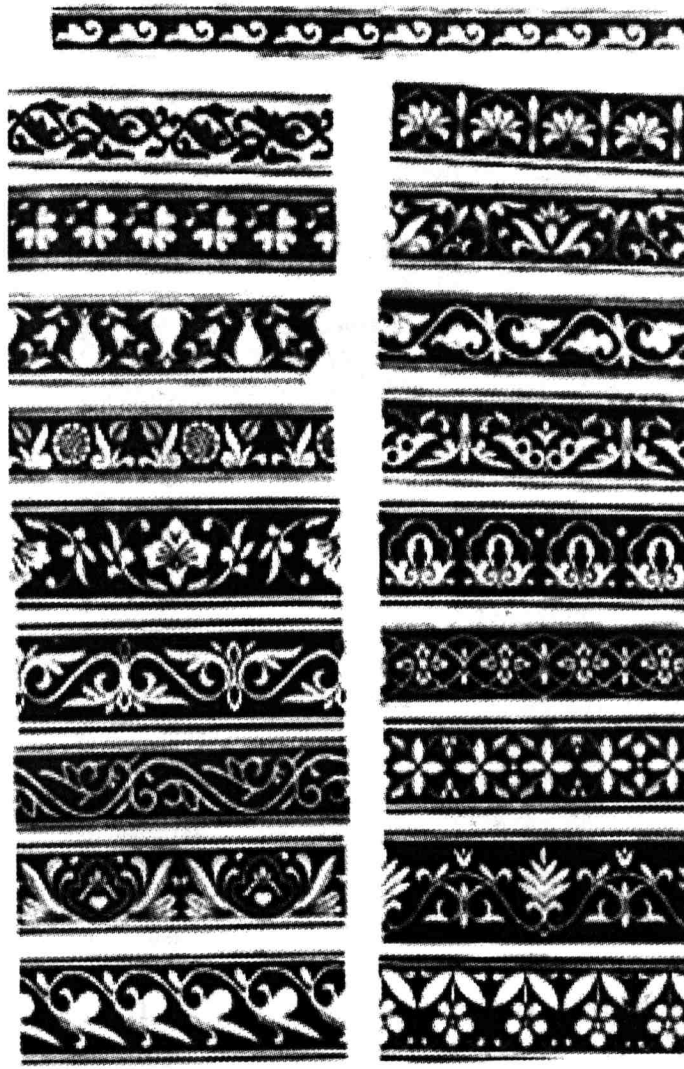

6. 18 ـ رەسىم. ئىشىك كېشەكلىرىنىڭ يانلىرىغا ئويۇلىدىغان
ھەر خىل نەقىشلەر

§ 5 . ھەرخىل ئىشىك قاناتلىرىنى ياساش ئۇسۇللىرى

ئىشىك كېشەكلىرى پۈتكەندىن كېيىن، ئىشىك قاناتلىرىنى ياساپ كېشەككە گىرە ئارقىلىق ئورنىتىدۇ. ئىشىك قاناتلىرىغىمۇ قۇرۇق، يېرىلمىغان، پورلاشمىغان، پۈتاقلىرى ئاز ياغاچلار تاللاپ ئىشلىتىلىدۇ.

ئىشىك قاناتلىرىنىڭ ياغاچلىرىنى تىلدۇرۇشتا، ئۆلچەمگە ئالاھىدە دىققەت قىلىش، كېشەككە تارتىلىدىغان زىكروي قانچە سانتىمېتر بولىسا ئۇنىڭدىن0.5 سانتىمېتر قېلىنراق قىلىپ تىلدۇرۇش كېرەك. ئىشىك قاناتلىرىنىڭ ياغاچلىرىنى راسلىغاندا سىلىق، قىرلىرىنى تولۇق قىلىپ راسلاش، ئېگىز ـ پەس، ئەگرى ـ توقاي راسلاپ قويۇشتىن ساقلىنىش، ھەر بىر چېتىقلىرىنى تېگىز بۇلۇڭلۇق سىزغۇچ بىلەن تەكشۈرۈش كېرەك.

قاناتقا ئىشلىتىلىدىغان ياغاچنىڭ كەڭلىكى، تاق قاناتلىق ئىشكىلەرنىڭ 7 ～ 10 سانتىمېتر، قوش قاناتلىق ئىشكىلەرنىڭ 8 ～ 12 سانتىمېتر بولىدۇ. جاھازغا سېلىنىدىغان تاختا شاللارنىڭ قېلىنلىقى 2 ～ 2.5 سانتىمېتر بولىدۇ. دەرۋازا قاناتلىرىنىڭ شاللىرىنىڭ قېلىنلىقى 4 ～ 6 سانتىمېتر بولىدۇ.

1. ئىشىك قاناتلىرى ياغاچلىرىنىڭ راسلىنىشى

1

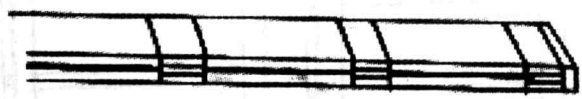

2

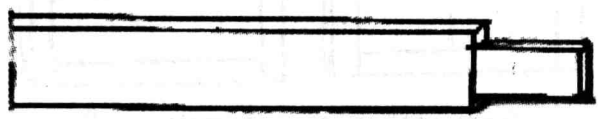

3

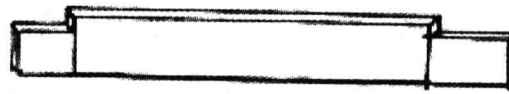

6. 19 - رەسىم. ئىشىك قانىتى ياغاچلىرىنىڭ راسلىنىشى
1. بوي ياغاچ؛ 2. توغرا بوي ياغاچ؛ 3. ئوتتۇرا چېتىق ياغاچ.

2. ئىشىك قانىتىنىڭ ھەر خىل شەكىللىرى

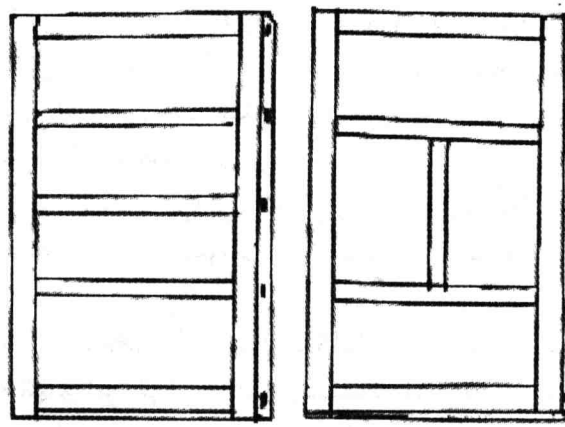

6. 20 - رەسىم. تۆت تاختىلىق قاناتلىق ئىشىك

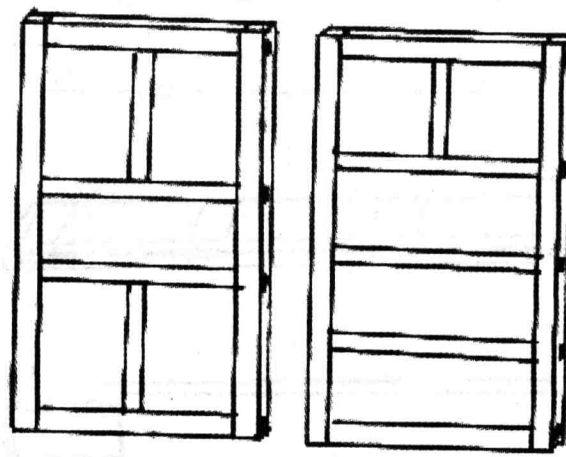

6. 21 - رەسىم. بەش تاختىلىق قاناتلىق ئىشىك

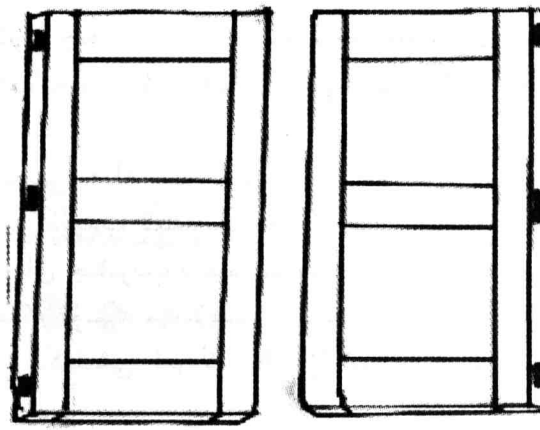

6. 22 ـ رەسىم. تۆت تاختىلىق قوش قاناتلىق ئىشىك

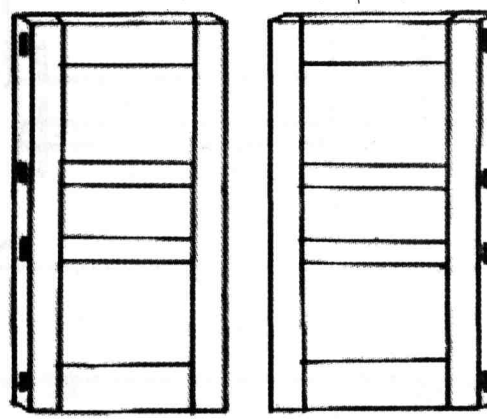

6. 23 ـ رەسىم. ئالتە تاختىلىق قوش قاناتلىق ئىشىك

3. دەرۋازا قانىتىنىڭ ياسىلىشى

دەرۋازا قانىتىنىڭ شاللىرى ئۆلچەملىك تىلىنىپ بولۇنغاندىن كېيىن، قانات شاللىرىنى ياپسار قىلىمىز. ئاندىن ئىككى شالىنىڭ مەلۇم يېرىگە ئىككى شالغا ئۇدۇلمۇئۇدۇل كېلىدىغان قىلىپ ئۇشكە بىلەن 4 ~ 5 سانتىمېتىر چوڭقۇرلۇقتا تۆشۈك ئاچىمىز. ئاندىن ياغاچ مىخ ياساپ ئاۋۋال بىر تەرەپتىكى شالغا ياغاچ مىخنىڭ ئۇچىغا يېلىم سۈركەپ قاقـ

مىز. ئاندىن ئىككى شالىنىڭ يەملىنىدىغان ئىككى يۇزىگە بىرلا ۋاقىتتا يېلىم سۈركەپ چىقىپ تۇرغان ياغاچ مىخقا يەنە بىر شالدىكى تۆشۈكنى ئۇدۇللاپ كىرگۈزۈپ ئۇستىدىن ئۇرۇپ ھەم يەملەش، ھەم تارغاقلاشنى بىرلا ۋاقىتتا ئېلىپ بارىمىز.

دەرۋازا قانىتى يەملىنىپ قۇرۇغاندىن كېيىن، قاناتنىڭ ئېگىزلىكى،كەڭلىكى ئۆلچەپ كېسىلىپ بولۇنغاندىن كېيىن، قاناتنىڭ كەينى يۇزىدىن تارغاق چىقىرىپ بالداق سېلىپ مىخلايمىز.دەرۋازا شېلىنىڭ ئالدى تەرىپىگە تۇنىكە مىخلايمىز. تۆمۈر مىخ قاناتنىڭ كەينىدىكى بالداققا ئۇدۇل كېلىشى كېرەك. دەرۋازا قانىتىنىڭ سول تەرىپىگە ناۋا مىخلايمىز.

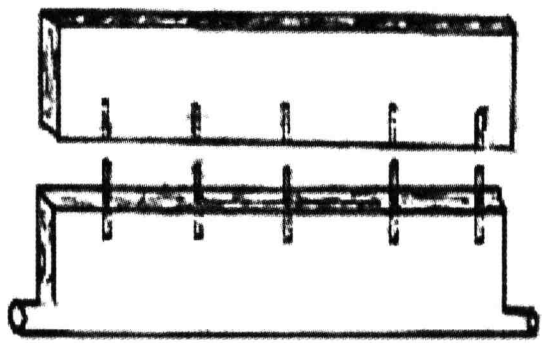

6. 24 ـ رەسىم. دەرۋازا قانىتىنىڭ ياسىلىشى

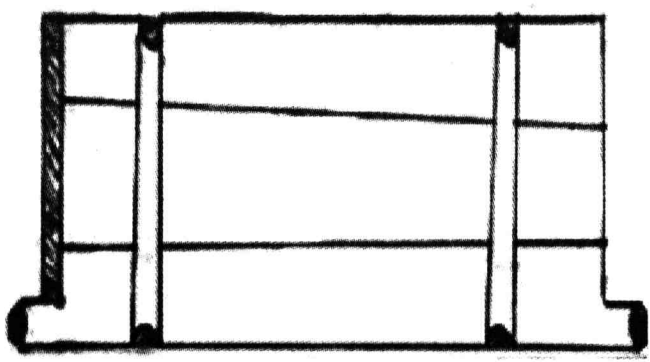

6. 25 ـ رەسىم. دەرۋازا قانىتىنىڭ كەينىدىن تارغاقلىنىشى

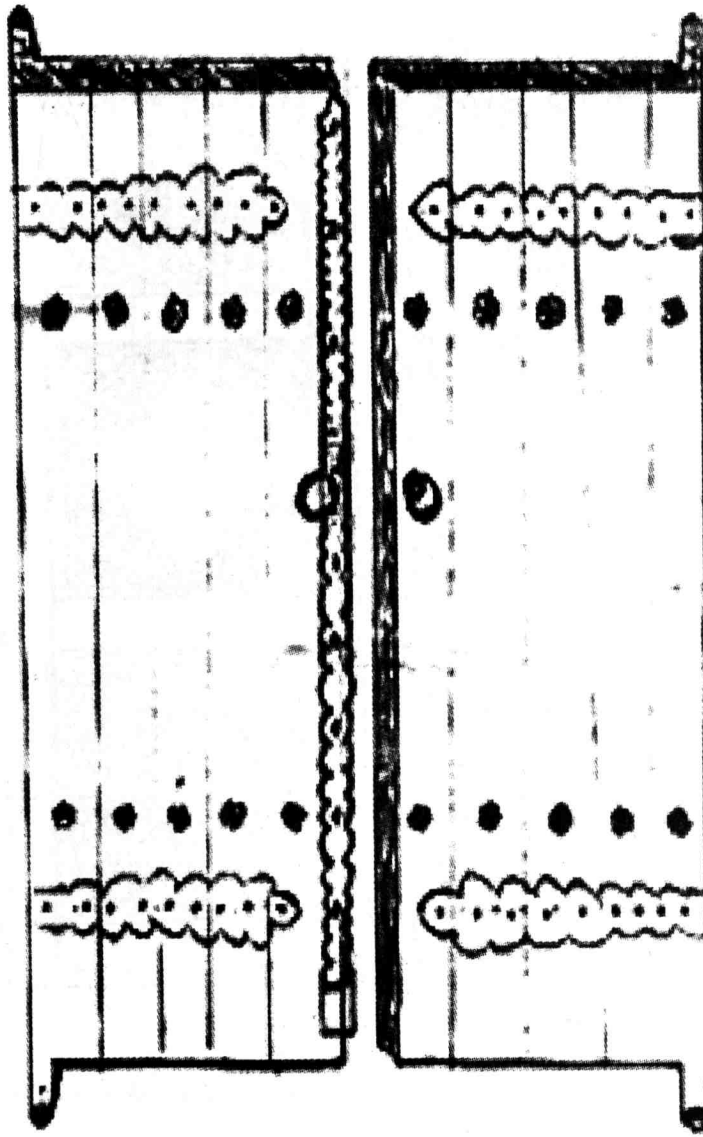

6. 26 - رەسىم. دەرۋازا قانىتىنىڭ ئالدى كۆرۈنۈشى

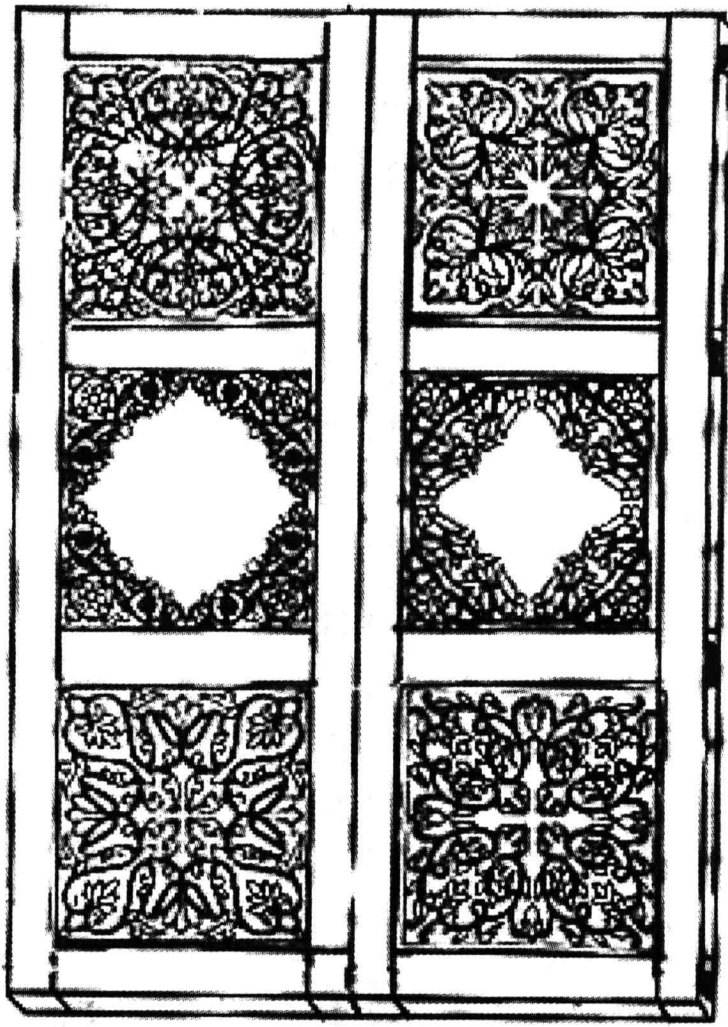

6. 27 ـ رەسىم. تاختىسىغا نەقىش ئويۇلغان دەرۋازا قانىتى

4. شادلىق ئىشىك قاناتلىرى

ئەمەلىيەت داۋامىدا يەنە شادلىق كىچىك قاناتلارنى، چوڭ دەرۋازا قاناتلىرىنى ياساشقا توغرا كېلىدۇ. بۇنداق قاناتلارنى تاختا ئورنىغا پۈتۈن شادا سېلىپ ياساشقىمۇ، يېرىمىنى تاختىلىق، يېرىمىنى شادلىق

قىلىپ ياساشقىمۇ بولىدۇ.

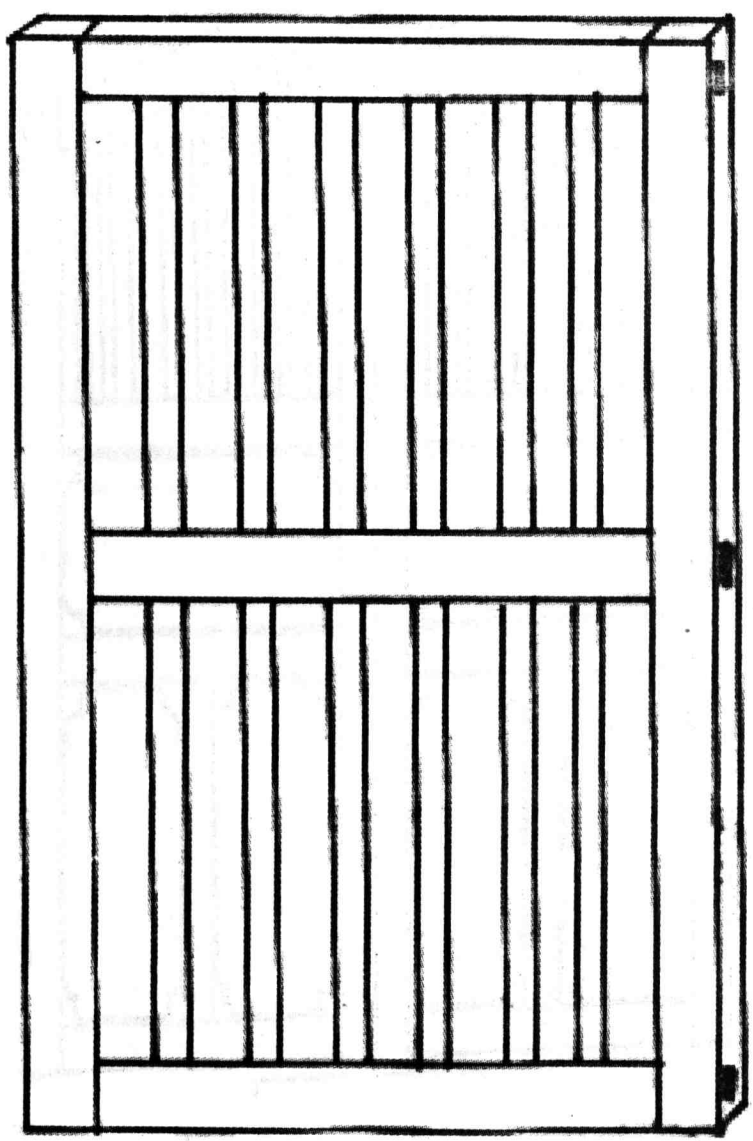

6. 28 - رەسىم. پۈتۈن شادىلىق ئىشىك قانىتى

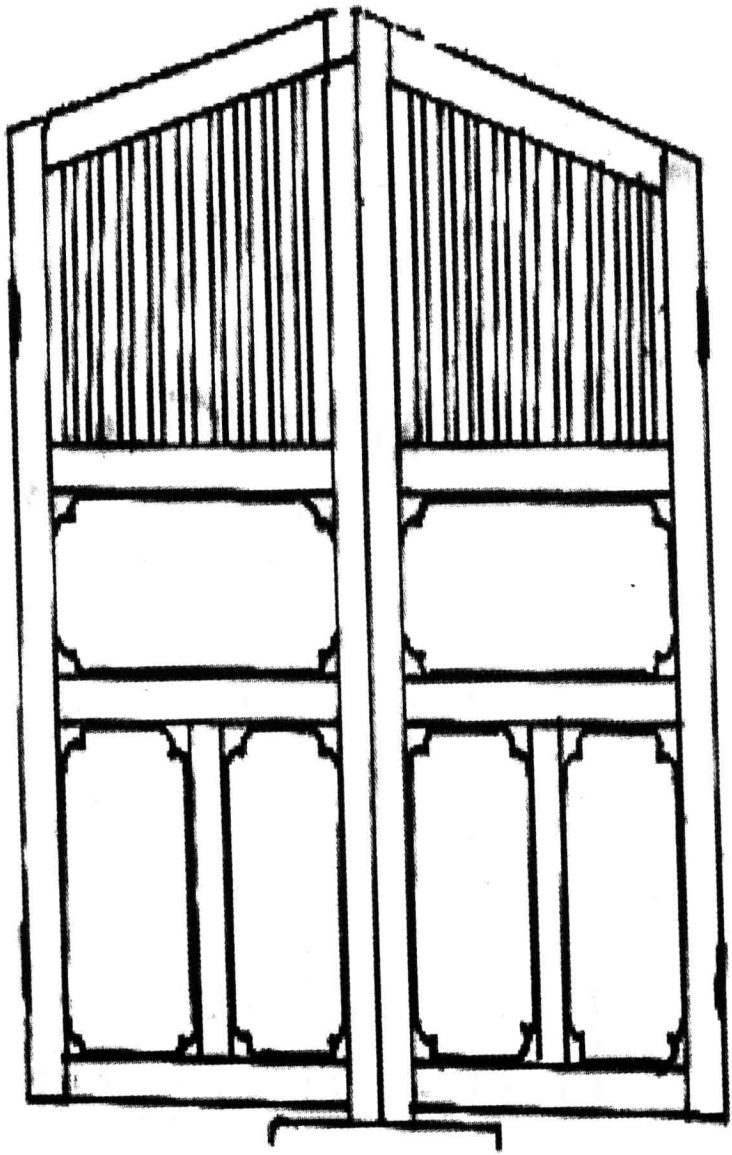

6. 29 - رەسىم. يېرىم شادىلىق ئىشىك قانىتى

§6 . ئىشىك تاختىلىرىنى ياساش ئۇسۇللىرى

ئىشىك تاختىلىرىنىڭ چۆرىسىگە دىلا تارتىپ گۈل چىقىرىپ تۈز پېتى سىلىشقىمۇ بولىدۇ. تاختىغا دىلا تارتىپ دىلا تارتىلغان تەرەپىنى ئالدىغا قىلىپ تاختا سىلىشقىمۇ، كەينىگە قىلىپ تاختا سىلىپ، تاختىسىنىڭ ئالدى تەرىپىنى تۈز پېتى قويۇپ، چاتمىنىڭ يانلىرىغا ناۋا، چەسۈەك، توم چەسۈەكلەرنى مىخلاپ، تاختا يۈزىگە تۈرلۈك گۈل شەكىللەرنى ئويۇشقا ياكى قاپارتما نەقىش قىلىپ چىقىرىشقا، ئويۇپ تەييارلانغان نەقىش شەكىللىرىنى تاختا يۈزىگە مىخلاشقا بولىدۇ.

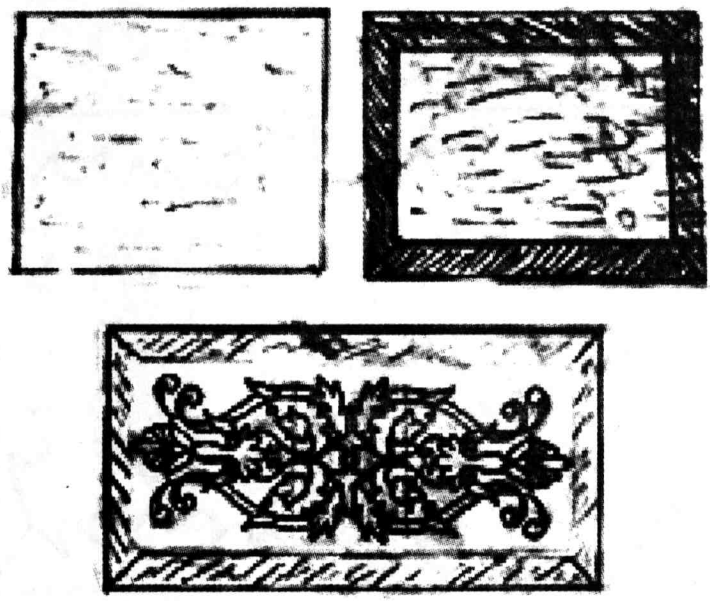

6. 30 ـ رەسىم. تۈز تاختا ۋە دىلا تارتىلغان تاختىلار

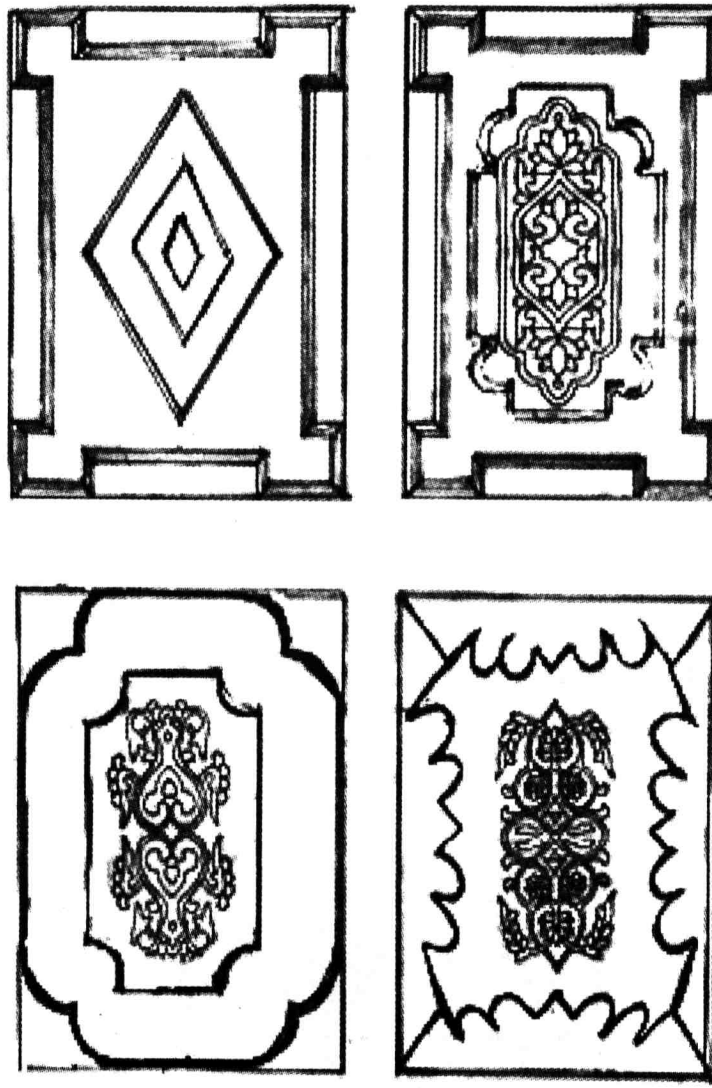

6. 31 - رەسىم. نەقىشلىك ئىشىك تاختىلىرى

7§ . ئىشىك تاختىلىرىنىڭ ھەر خىل نەقىشلىرى

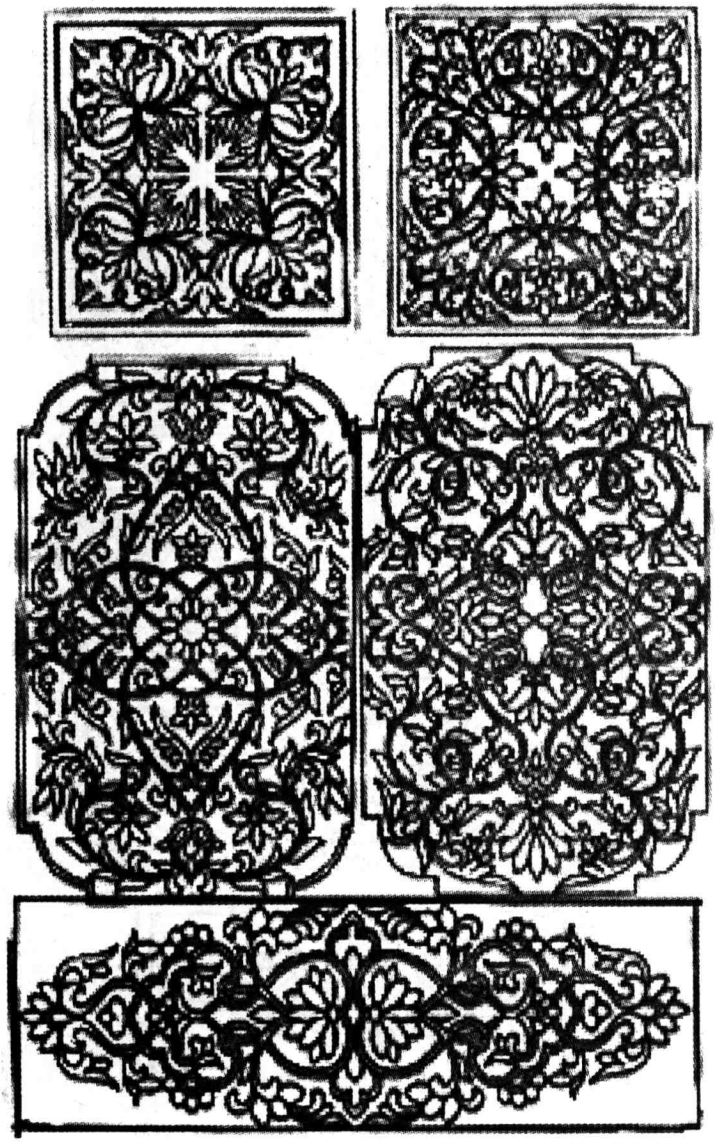

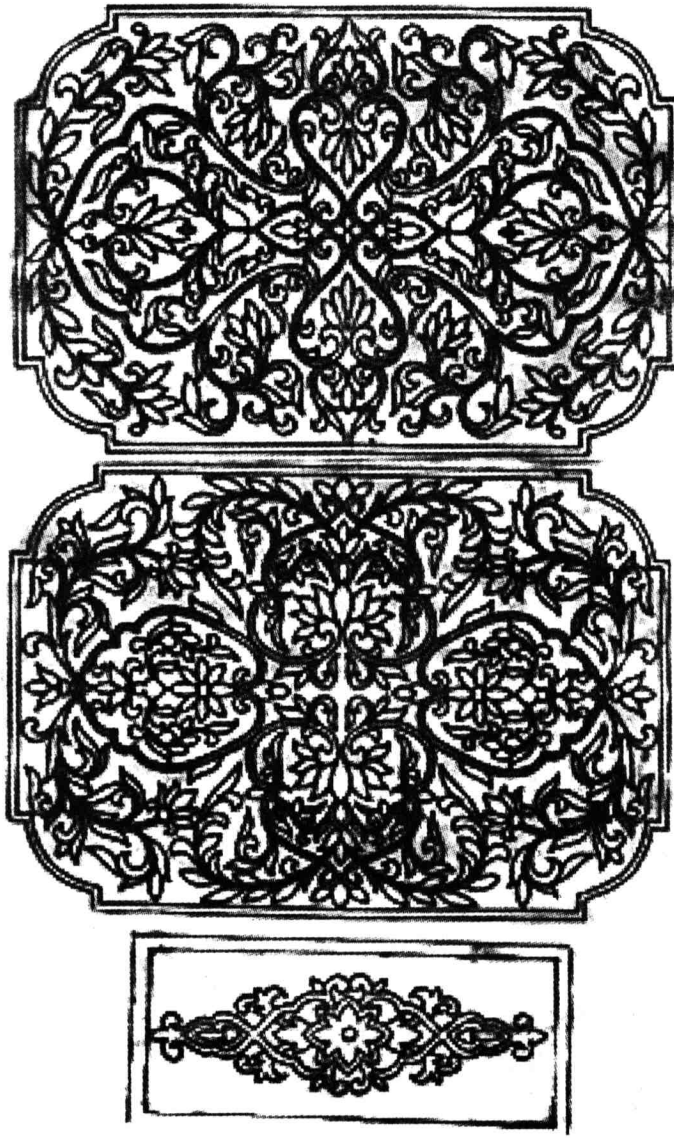

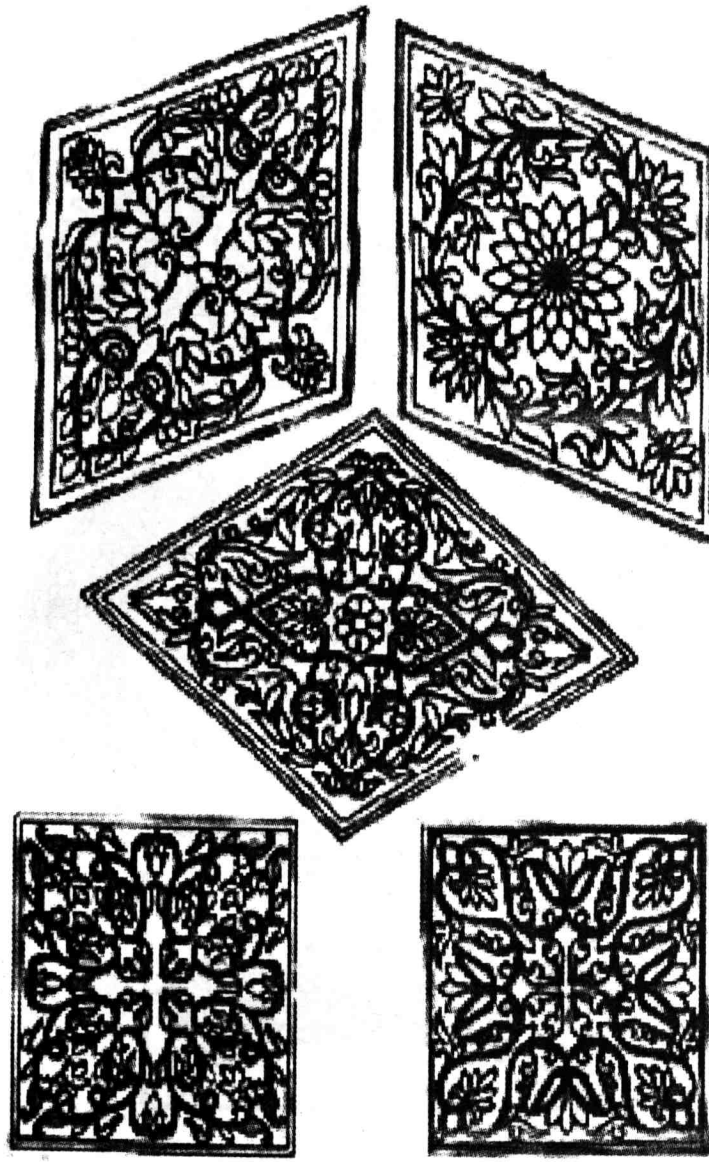

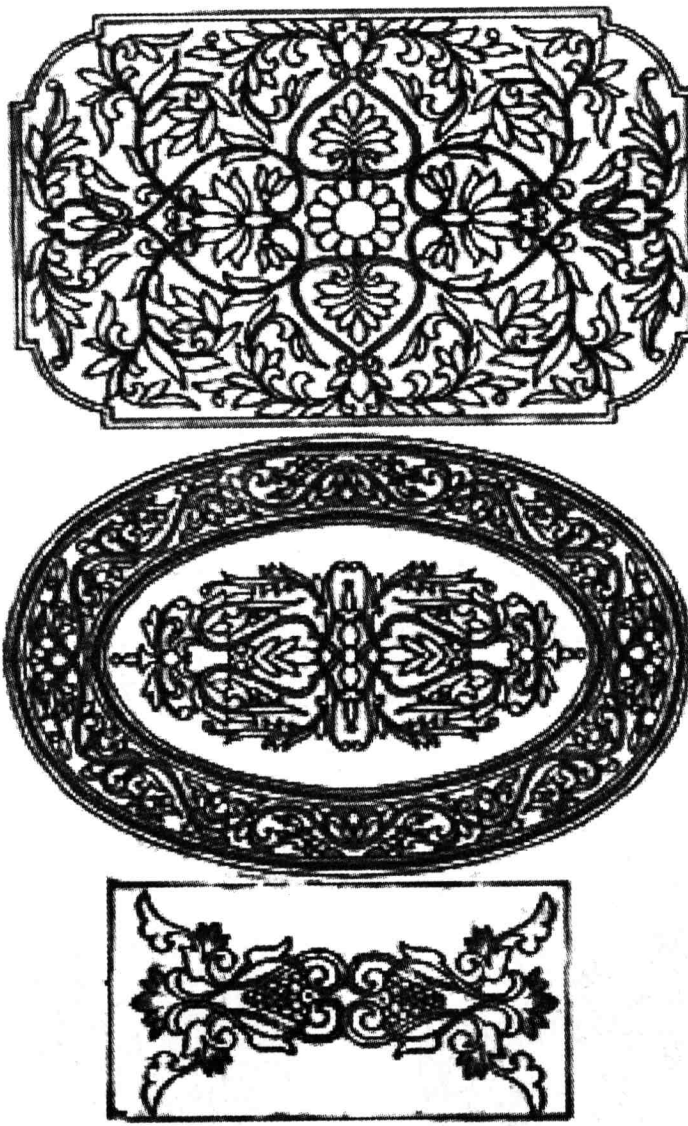

6. 32 ـ رەسىم. ئىشىك تاختىلىرىنىڭ ھەر خىل نەقىشلىرى

8 § . ھەرخىل دېرىزە كېشەكلىرىنى ياساش ئۇسۇللىرى

دېرىزىنىڭ كېشەكلىرىمۇ ئاددىي كېشەك، چۆرىسىگە ئوشۇقچە باسما ملارنى مىخلاپ ئالاھىدە قىلىپ ياسىلىدىغان كېشەك دەپ ھەرخىل بولىدۇ.

دېرىزە كېشەكلىرىمۇ قۇرۇق، پورلاشمىغان، يېرىق، پۈتاقلىرى ئاز بولغان يېڭى ياغاچلاردا ياسىلىدۇ. دېرىزە كېشىكى ياغاچلىرىغا ئىشلىك كېشەكلىرىدەك 8X10 سانتىمېتىرلىق، 8X9 سانتىمېتىرلىق، 7X8 سانتىمېتىرلىق تومۇقتىكى ياغاچلار ئىشلىتىدۇ. دېرىزە كېشەكلىرىنىڭ ئېگىزلىكى ئادەتتە 140 ~ 180 سانتىمېتىر، كەڭلىكى 100 ~ 140 سانتىمېتىر بولىدۇ. دۇكانلارغا، ئۆينىڭ ئۆزۈن كارىدورلىرىغا قويۇلىدىغان كېشەكلىرى شۇ ئورۇننىڭ ئۆلچىمى بويىچە ياسىلىدۇ. ئادەتتە بىر پارامۇكلۇق، ئىككى قاناتلىق، ئىككى پارامۇكلۇق، ئىككى قاناتلىق دېرىزە، مەرەپچە شەكىللىك دېرىزە، رامدىن باشقا تېشى تەرەپكە قاپاق بېكىتىلىدىغان قاپاقلىق دېرىزە قاتارلىقلار كۆپ ئىشلىتىلىدۇ.

1. دېرىزە كېشىكى ياغاچلىرىنىڭ راسلىنىشى

دېرىزە كېشەكلىرىنىڭ ياغاچلىرىمۇ ئىشىك كېشەكلىرىنىڭ ياغاچلىرىدەك راسلىنىدۇ. دېرىزە كېشەكلىرىگىمۇ راملارنى قاپلاش ئۇچۇن زىكروي تارتىلىدۇ.

1

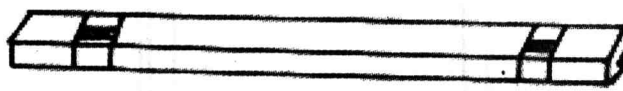

2

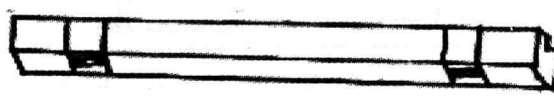

3

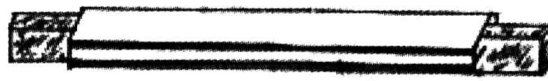

4

6. 33 - رەسىم. دېرىزە كېشەك ياغىچىنىڭ راسلىنىشى
1.كېشەك ئۈستى؛ 2. كېشەك بوسۇغىسى؛ 3. كېشەك يېنى؛ 4. كېشەكنىڭ پارامۇك بالدىقى.

2. ھەر خىل دېرىزە كېشەكلىرىنىڭ چېتىلىش شەكىللىرى

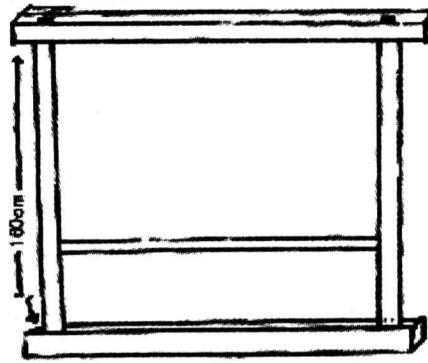

6. 34 - رەسىم. بىر پارامۇكلۇق دېرىزە كېشكى

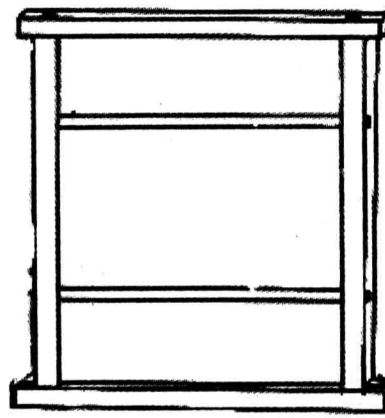

6. 35 - رەسىم. قوش پارامۇكلۇق دېرىزە كېشكى

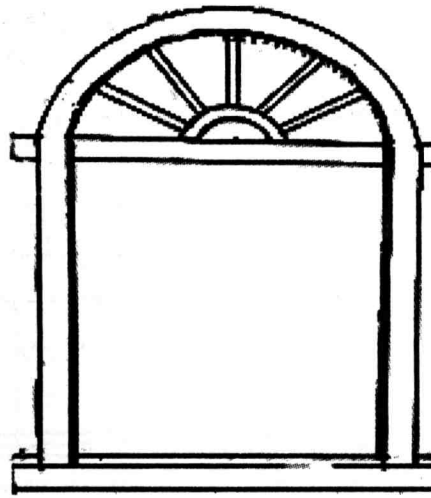

6. 36 ـ رەسىم. مەرەپچە شەكىللىك دېرىزە كېشىكى

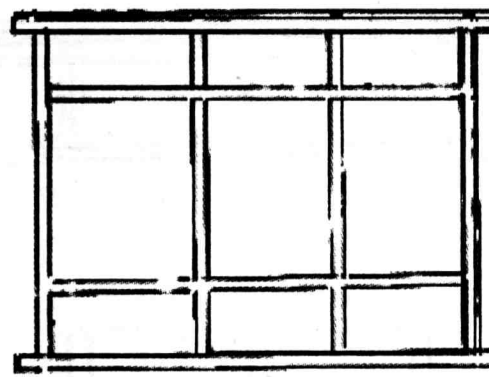

6. 37 ـ رەسىم. كارىدور، دۇكانلارغا قويۇلىدىغان ئىككى پارامۇكلۇق دېرىزە كېشىكى

9 § . دېرىزە راملىرىنى ياساش ئۇسۇللىرى

دېرىزە كېشەكلىرىگە ئىشىك كېشەكلىرىگە ئوخشاش زىكروي تارتىلىدۇ. زىكروينىك كەڭلىكى 4 ~ 5 سانتىمېتر، چوڭقۇرلۇقى 1 ~ 1.5 سانتىمېتر بولىدۇ. شۇڭا، دېرىزە راملىرىنىك ياغاچلىرىنى تىلىدۇرغاندا رام ياغاچلارنىڭ قېلىنلىقى 4.5 ~ 5.5 سانتىمېتر، كەڭلىكى 7 ~ 6 سانتىمېتر قىلىپ تىلىدۇرۇلسا بولىدۇ.

دېرىزە رام ياغاچلارنىڭ ئالدى تەرەپ قىرى سىلىقلىنىدۇ. ئاستى ۋە كەينى تەرىپىگە ئەينەك سىلىش ئۈچۈن رام رەندە سىلىنىدۇ. شۇڭا، رام ياغاچلىرىغا قۇرۇق، يېرىقلىرى يوق، پورلاشمىغان، پۈتاقلىرى يوق ياغاچ ئىشلىتىش لازىم.

راملارغا سالىدىغان بالداقلارنىڭ چوڭ - كىچىكلىكى رام ياغاچلىرى بىلەن ئوخشاش بولۇشى لازىم. بالداق ياغاچلارنىڭ كەڭلىكى 4 سانتىمېتىر بولىدۇ. دېرىزە راملىرى بىر پۈتۈن چېتىپ كېيىن ھەرىدەپ پارچىلاشقىمۇ، ئايرىم - ئايرىم ياساپ جىپسلاشقىمۇ بولىدۇ.

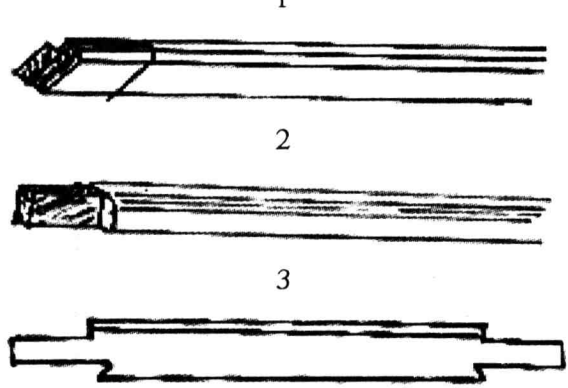

6. 38 - رەسىم. رام ياغاچلىرىنىڭ راسلىنىشى
1. بوي ياغاچ؛ 2. توغرا بوي ياغاچ؛ 3. بالداق ياغاچ.

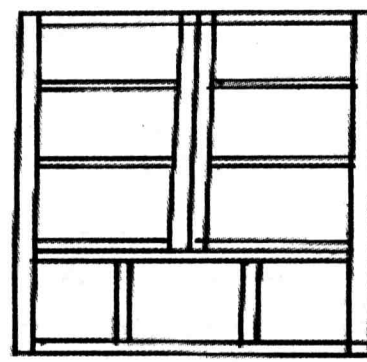

6. 39 - رەسىم. بىر پارامۇكلۇق، ئىككى قاناتلىق دېرىزە رامى

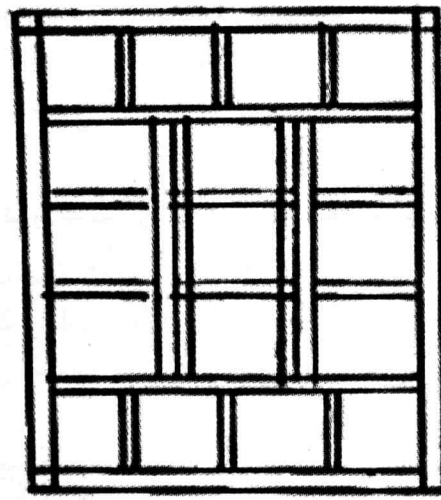

6. 40 ـ رەسىم. ئىككى پارامۇكلۇق، قوش قاناتلىق دېرىزە رامى

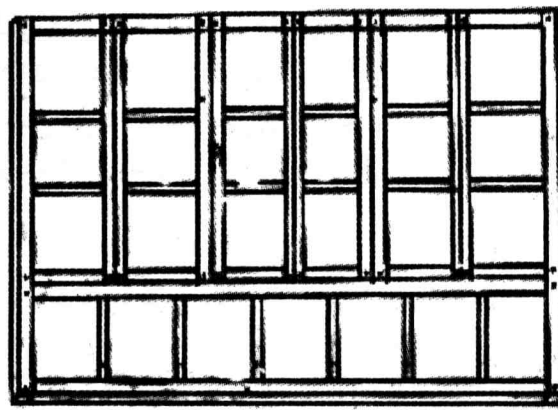

6. 41 ـ رەسىم. كارىدور ياكى دۇكانلارنىڭ دېرىزە راملىرى

ئەملىي مەشىق

بۇ بابتا ئاددىي ھاۋادان، دېرىزە، ئىشىك، دەرۋازا كېشەكلىرى ۋە ئۇلارنىڭ رام، قاناتلىرىنى ياساش، ئالىي دەرىجىلىك ئىشىك كېشەكلىرى بىلەن قاناتلىرىنى ياساش ئۇسۇللىرى ھەمدە كېشەك يانلىرى، ئىشىك قاناتلىرىنىڭ تاختىلىرىغا ئويۇلىدىغان ھەمدە ئويۇپ مىخلىنىدىغان ھەر

خىل نەقىشلەر تونۇشتۇرۇلىدۇ. ئۆگەنگۈچىلەر ئۆگەتكۈچىلەرنىڭ يېتەكچىلىكىدە بەلگىلىك ۋاقىت چىقىرىپ ھەر خىل كېشەك، قانات، راملارنى ياساش، كېشەك يانلىرىغا، ئىشىك تاختىلىرىغا نەقىش ئويۇش- چاپلاشنى ئۆگىنىۋېلىشى لازىم.

ئىزدىنىش ۋە مۇھاكىمە سوئاللىرى

1. ھاۋادانلارنىڭ كېشەكلىرى قانداق ياسىلىدۇ؟
2. ھاۋادانىنىڭ راملىرى قانداق ياسىلىدۇ؟
3. ھەر خىل ئىشىك كېشەكلىرىنى ياساش ئۇسۇلىنى سۆزلەپ بېرىڭ؟
4. دەرۋازا كېشەكلىرى قانداق ياسىلىدۇ؟
5. ھەر خىل ئىشىك قاناتلىرىنى ياساش ئۇسۇللىرىنى سۆزلەپ بېرىڭ؟
6. دەرۋازا قانىتى قانداق ياسىلىدۇ؟
7. شادىلىق ئىشىك قاناتلىرى قانداق ياسىلىدۇ؟
8. ئىشىك قانىتىنىڭ تاختىلىرى قانداق ياسىلىدۇ؟
9. ھەر خىل دېرىزە كېشەكلىرى قانداق ياسىلىدۇ؟
10. دېرىزىنىڭ راملىرى قانداق ياسىلىدۇ؟

يەتتىنچى باب ئاددىي ئۆي ۋە پىشايۋانلارنى يېپىش ئۇسۇللىرى

ياغاچ بىلەن ئۆي ئۇستىنى يېپىش ــ ئەنئەنىۋى ياغاچچىلىق ھۈنەر - كەسپىنىڭ بىر تۈرىدۇر .ھازىر ئۆي ئۇستىنى ياغاچ ماتېرىياللىرى بىلەن يېپىش- ئاددىيلىقتىن مۇرەككەپلىككە، قوپاللىقتىن نەپىسلىككە قاراپ تەرەققىي قىلىۋاتىدۇ .

ئۆي يېپىش ــ ياغاچچىلىقتا خېلى كۈچ، ئەقىل- پاراسەت، بەلگىلىك تېخنىكا تەلەپ قىلىدىغان ئەمگەك بولۇپ، كۆكۈل قويۇپ ئۆگىنىشىمىزنى تەلەپ قىلىدۇ . تۆۋەندە ئاددىي ئۆي ۋە ئاددىي پېشايۋانلارنى يېپىشنى ئۆگىنىپ ئۆتىمىز .

§ 1 . ياغاچ تاللاش ۋە تىلدۇرۇش ئۇسۇللىرى

1. ياغاچ تاللاش

ئۆيلەر يەر شەكلىنىڭ ئوخشاشماسلىقى، ئۆي سالغۇچىنىڭ تەلىپى بويىچە چوڭ-كىچىك، ھەر خىل سېلىنىدۇ . شۇڭا، ئاددىي ئۆيلەرنى يېپىشتا ياغاچ تاللاشتا ئۆينىڭ تاملىرى قوپۇرۇلۇپ بولغاندىن كېيىن، تام ئۈستىگە چىقىپ، ئۆينىڭ ئۇزۇنلۇقى، كەڭلىكىگە مېتىر سېلىپ خاتىرىلىنىدۇ . ئەلۋەتتە، ئۆينىڭ چېرتيوژنىغا ئاساسەن ئۆينىڭ ئۇزۇنلۇقى كەڭلىكىنى بىلۈۋېلىپ، شۇ بويىچە ياغاچ تاللىسىمۇ بولىدۇ . بۇنىڭدا ئۆينىڭ تاملىرى تۈز، ئۆلچەملىك قوپۇرۇلغان بولۇشى كېرەك ، يەنىلا تام ئۈستىدىن بىۋاستە ئۆلچەش ئەڭ ئىشەنچلىك بولىدۇ . ئادەتتە ئۆينىڭ ئۇزۇنلۇقى5 مېتىر بولسا، 5.5 مېتىرلىق ياغاچ چاتما قىلىنىدۇ . ئۆينىڭ كەڭلىكى 4 مېتىر بولسا، 4.5 مېتىرلىق ياغاچ جەگە (چەنزە) قىلىنىدۇ، ئۆينىڭ كەڭلىكى 3.5 مېتىر بولسا، 4 مېتىرلىق ياغاچ جەگە قىلىنىدۇ، جەگە ئۆينىڭ كەڭلىكى بويىچە سېلىنىدۇ، ئادەتتە جەگە بە-

لەن جەگە ئارىلىقى 40 سانتىمېتر،45سانتىمېتر،50سانتىمېتر، بەزىدە 60 سانتىمېتر قىلىپ سېلىنىدۇ.

ئادەتتىكى ئۆي ۋە پېشايۋانلارنى يېپىش ئۈچۈن ياغاچ تاللىغاندا، جەگە ياغاچنىڭ ئۇزۇنلۇقى بىردەك بولغاندىن باشقا، ياغاچنىڭ چوڭ-كىچىكلىكى بىردەك بولمىسىمۇ، تۈزلۈكى بىردەك بولسا بولىدۇ.(چوڭ-كىچىكلىكى، تۈزلۈكى بىردەك بولسا تېخىمۇ ياخشى بولىدۇ) پەقەت پورلاشمىغان ،چىرىمىگەن، سۇنمىغان ياغاچ بولسا،ئادەتتىكى ئۆيلەرنى يېپىش ئۈچۈن جەگە قىلىشقا بولىدۇ.

2. ياغاچ تىلدۇرۇش

ئادەتتىكى ئۆي ۋە پېشايۋانلارنى ياپىدىغان ياغاچ تاللىنىپ بولغاندىن كېيىن، لىم ۋە جەگىلەرنى شال ھەرىسى بىلەن تىلدۇرۇپ ، كېيىن رەندە سېلىپ سىلىقلاپ ئىشلەتسىمۇ بولىدۇ ياكى ياغاچنى چوت بىلەن چېپىپ ياغاچنىڭ قىرلىرىنى چىقىرىپ، كېيىن رەندە سېلىپ سىلىقلاپ ئىشلەتسىمۇ بولىدۇ.

1

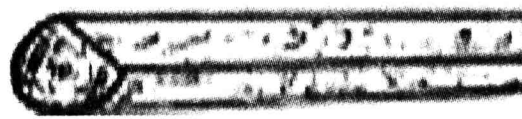

2

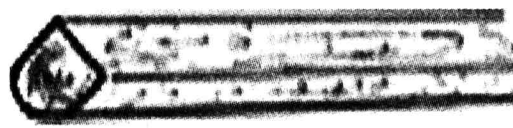

3

1.7 ـ رەسىم. چوڭ چوت بىلەن چېپىلغان ياغاچ

1. يۇزى چېپىپ ئېچىلغان ياغاچ؛ 2. يۇزى ۋە ئىككى يېنى چېپىپ ئېچىلغان ياغاچ؛ 3. تۆت تەرىپى چېپىپ ئېچىلغان ياغاچ.

ياغاچنى چوڭ چوت بىلەن چېپىپ، يۇزلىرىنى ئاچقاندا، ئالدى بىلەن ئالدى يۇزىنى، ئاندىن ئىككى يان تەرەپنى، ئاندىن دۇمبە قىسمىنى چېپىش كېرەك. ياغاچنى چوڭ چوت بىلەن چېپىپ يۇزلىرىنى ئاچقاندا، ياغاچ كۆپ ئىسراپ بولىدۇ، شۇنىڭدەك چېپىش ۋاقتى، چاپقان يۇزنى رەندىلەشكە كۆپ ۋاقىت كېتىدۇ، شۇڭا ئەڭ ياخشىسى ئۆي ياپىدىغان ياغاچنى شال ھەربىسى بىلەن تىلدۇرغان ياخشى، بۇنىڭدا ياغاچ ئىسراپ بولۇپ كەتمەيلا قالماستىن، ۋاقتىنمۇ ئۇتقىلى، ئىشنى سۈپەتلىك قىلغىلى بولىدۇ.

شال ھەربىسى بىلەن جەگە قىلىنىدىغان ياكى لىم قىلىنىدىغان ياغاچلارنى تىلغاندا، ئاۋۋال ياغاچنىڭ ئىككى يېنىنى، ئاخىرىدا يۇزنى، ئاندىن دۇمبە تەرىپىنى تىلىش كېرەك، چاتما قىلىدىغان ۋە چاتمىنىڭ ئۇستىگە چۈشىدىغان يېرىم جەگىلەرنى ئوتتۇرىسىدىن تىلىش كېرەك، يېرىم جەگىلەرنىڭ ئېگىزلىكى جەگىنىڭ ئېگىزلىكى بىلەن ئوخشاش بولۇشى كېرەك.

ئادەتتە جەگىلەرنىڭ ئېگىزلىكى 10 ~ 15 سانتىمېتىر كەڭلىكى 8 ~ 10 سانتىمېتىر بولىدۇ. لىملارنىڭ ئېگىزلىكى 18 ~ 50 سانتىمېتىر بولىدۇ. ياغاچنىڭ سىلىنىدىغان ئارىلىقى كەڭ بولسا چوڭراق ياغاچنى لىم، جەگە، چاتما قىلىپ ئىشلىتىش لازىم.

1

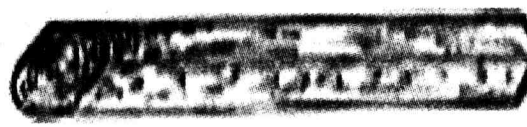

2

3

2. 7 ـ رەسىم. شال ھەربىسى بىلەن تىلىنغان ياغاچ

1. بىر تەرىپى تىلىنغان ياغاچ؛ 2. ئۈچ تەرىپى تىلىنغان ياغاچ؛ 3. تۆت تەرىپى تىلىنغان ياغاچ.

§ 2 . لىم ۋە جەگىلەرگە ياماق سېلىش ئۇسۇلى

ياغاچلارنىڭ ھەممىسىنىڭ تۆپتۇز بولۇشى ناتايىن، ياغاچلارنى چوڭ چوت بىلەن چېپىپ قىرلىرىنى چىقىرىش ياكى شال ھەرىسى بىلەن تىلدۇرۇپ قىرلىرىنى چىقىرىش جەريانىدا لىم، جەگە، چاتما، يېرىم جەگىلەرنىڭ بەزى يەرلىرى كەمتۇك چىقىپ قالىدىغان ئەھۋاللاردىن ساقلانغىلى بولمايدۇ.

ياغاچنى كەمتۇك چىقارماي چاپساق ياكى تىلدۇرساق ياغاچ كىچىكلەپ كېتىپ كۆتۈرۈش كۈچى ئاجىزلاپ كېتىدۇ، شۇڭا ياغاچقا ياماق سېلىش ئۇسۇلىنى قوللانغاندا، كۆتۈرۈش كۈچىنى كۈچلۈكرەك قىلىپ ياساپ چىققىلى بولىدۇ.

لىم جەگىگە ياكى چاتما، يېرىم جەگىلەرگە ياماق سالغاندا، مەيلى ياغاچنىڭ يۈز قىسمى ياكى قىرى بولسۇن ياماقنى تەپمۇتەكىڭ قىلىپ سېلىشمىز، ياماق ئۇستىدىن ئۇشكە بىلەن تېشىپ، ياغاچ مىخقا يېقىن سۇركەپ قېقىشمىز كېرەك. شۇنداق قىلساق، ياغاچقا رەندە سالغاندا ياماق بوشاپ كەتمەيدۇ، قانچە ئۇزۇن تۇرسىمۇ ياماق ياغاچتىن ئاجرىماي بىر پۈتۈنلۈكنى ساقلاپ تۇرىدۇ.

1

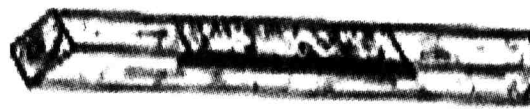

2

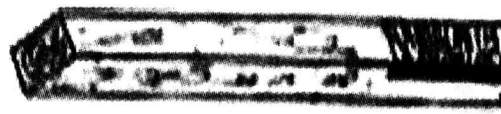

3

7. 3 ـ رەسىم. جەگىگە ياماق سېلىش ئۇسۇلى

1. ئۇتتۇرىسى چاسا چىقىمغان جەگىگە ياماق سېلىپ پۈتۈنلەش؛
2. بىر ئۇچى چاسا چىقىمغان جەگىگە ياماق سېلىپ پۈتۈنلەش؛
3. بىر قىرى چىقىمغان جەگىگە ياماق سېلىپ پۈتۈنلەش .

ئۇنىڭدىن باشقا ئۆيگە تارتىلغان ھاراق ۋە ئۇنىڭ لىملارنىڭمۇ كەمـ
تۈك يەرلىرى چىقىپ قالسا جەڭگە ياماق سېلىش ئۇسۇلى بويىچە ياماق
سېلىپ تولۇقلاشقا بولىدۇ.

§ 3 . چاتما تەييارلاش ئۇسۇللىرى

ئۆينىڭ پۈتكەن تېمىغا جەڭگىلەرنى سېلىپ، جەڭگە بىلەن جەڭگە ئـا
رىلىقىغا پەرمان قاقماي، خىش بىلەن قوپۇرۇپ، لايدا پەرمان قىلىپىلا
پۈتتۈرۈشكىمۇ بولىدۇ، لېكىن بۇنداق قىلغاندا ئۆي سۈپەتسز بولۇپ قا
لىدۇ .تامغا چاتما تارتىلمىغاچقا، تامغا چۈشكەن بېسىممۇ تەكشى چۈش
مەيدۇ، چاتما تارتىلمىغان ئۆيلەرنىڭ تېمى ئۆرۈلۈپ كەتسە، ئۇستىدىكى
ياغاچمۇ بىللە يەرگە چۈشىدۇ، شۇڭا ئۆيلەرنىڭ تاملىرىغا چاتما تـار
تىپ، چاتمىلىرىنى چېتىپ، چاتمىنىڭ ئۇستىگە جەڭگىلەرنى دەستىپ،
جەڭگە بىلەن جەڭگە ئارىلىقىغا پەرمان قېقىپ يېپىش كېرەك.

1

2

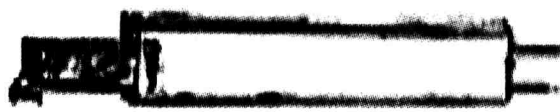

7 . 4 ـ رەسىم. ئۆينىڭ چاتمىلىرى
1. ئۇزۇنىسىغا سېلىنىدىغان چاتما؛ 2. توغرىسىغا سېلىنىدىغان چاتما.

ئۆي ۋە پېشايۋانغا تارتقان چاتمىنىڭ ئىككى بېشى تېشىلىدۇ ھەمـدە
ئۇنىڭغا چاتما چۈشىدىغان قىناق چىقىرىلىدۇ. قىناقنىڭ كەينى تەرىپـى
تىك سىزىلىدۇ، ئالدى تەرىپى بولسا سىزىقنىڭ تېگىدىن ئۇستى تەرىپى
2 ~ 3 سانتىمېتىر كەڭ سىزىلىدۇ. شۇنداق قىلغاندا چاتمىنىڭ قىسـ
قا تەرىپى ئىككى يانغا تولغانغاندا تۇرۇم سۇنۇپ كەتـمەيدۇ، ئۆي ئـۇسـ

تىمۇ چىرايلىق چىقىدۇ. ئەگەر كېسەكتە سېلىنغان ئۆي بولسا، ئۇزۇنـ
سىغا سېلىنغان چاتمىنىڭ، تېگىدىكى 2 ~ 3 يەرگە توغرىسىغا سې-
لىنغان چاتمىسىنىڭ 1 ~ 2 يېرىگە، تېگىدىن قويىدىغان تام تۈۋرۈكى
ئۈچۈن تۆشۈك ئېچىپ قويۇش كېرەك ، ئۆي خىشتا سېلىنغان بولسا،
تام تۈۋرۈكى ئۈچۈن چاتمىنىڭ تېگىگە تۆشۈك ئاچمىسمۇ بولىدۇ.

ئەگەر چاتمىلار نېپىز بولۇپ قېلىپ كەينىگە ئېگىلۈالسا، چاتمىنىڭ
ئېگىلگەن يېرىنىڭ كەينىدىن قارلىغاچ قۇيرۇقى شەكىللىك تارغاق چې-
قىرىپ، ياغاچ قېقىپ تۈزلەش كېرەك .

بۇنىڭدا قارلىغاچ قۇيرۇقى ئويۇقچىغا قېقىلىدىغان ياغاچ چىڭ چۈ-
شۈشى، تولۇق، تەكشى قېقىلىشى كېرەك .

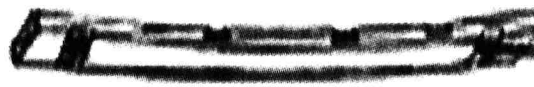

5.7 ـ رەسىم. ئېگىلگەن چاتمىنى تۈزلەش ئۈسۈلى

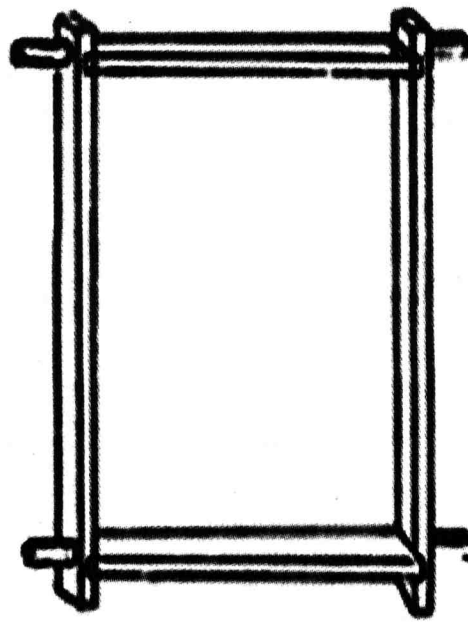

6 .7 ـ رەسىم. چاتمىنى قۇراشتۇرۇش

§ 4 . چاتمىنىڭ ئۈستىگە جەگە تىزىش ۋە پەرمان قېقىش ئۇسۇلى

ئۆينىڭ چاتمىسى تام ئۈستىگە ئورنىتىلىپ بولغاندىن كېيىن، ئۆيگە قانچە جەگە سالماقچى بولساق، چاتمىنىڭ ئۇزۇنلۇقىنى شۇنچىگە بۆلۈپ، قارا سىزىپ چىقىمىز. جەگىنىڭ ئوتتۇرىسىنى قارا سىزىپ ھەممە جەگىلەرنىڭ ئارىلىقىنىڭ تەڭ بولۇشىغا كاپالەتلىك قىلىش لازىم، ئاندىن ھاراقنىڭ ئۈستى تەرىپىنىڭ ئالدى قىرى بىلەن، جەگىگە قارىتىپ ئالدىغا سەل قىيپاش سىزىق سىزىمىز، 2 سانتىمېتىر ئارىلىق قالدۇرۇپ يەنە بىر سىزىق سىزىمىز-دە، ئىككى سىزىقنى 1 ~2 سانتىمېتىر چوڭقۇرلۇقتا كېسىپ، ئوتتۇرىسىنى ئىسكىنە بىلەن چىقرىۋېتىمىز. بۇ پەرمان قاقىدىغان ئورۇن بولىدۇ. پەرمان جەگىنىڭ ئېگىزلىكىدىن ئېگىز چىقسا ياخشى بولىدۇ.

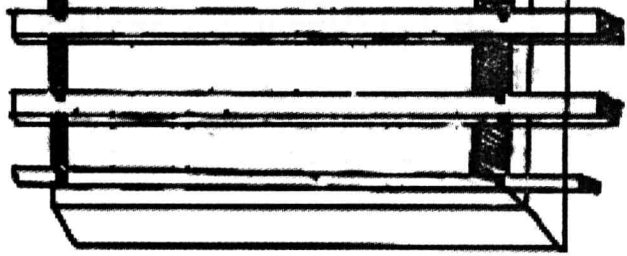

7.7 - رەسىم. ئاددىي ئۆيلەرگە پەرمان قېقىش

§ 5 . ۋاسا تەييارلاش ۋە ۋاسا تىزىش ئۇسۇلى

ۋاسا 40 ~ 60 سانتىمېتىر كېسىلىپ تەييارلىنىدۇ. ۋاسا كەكە بىلەن يېرىپ يۇزىگە رەندە سىلىش، ئورغاق رەندە، داس رەندە بىلەن ئاقارتىش ئارقىلىق تەييارلىنىدۇ. ۋاسىنى ئەلۋەتتە قىردۇرۇپ تەييارلاش قىمۇ بولىدۇ. ئالدى دەرىجىلىك ئۆيلەرنىڭ ۋاسىسى بىردەك قىردۇرۇلۇپ تەييارلىنىدۇ.

1

2

7. 8 - رەسىم. ۋاسا تەييارلاش

1. كەكىدە چېپىپ يۇزى ئاقارتىلغان ۋاسا؛ 2. قىردۇرۇپ تەييارلانغان ۋاسا.

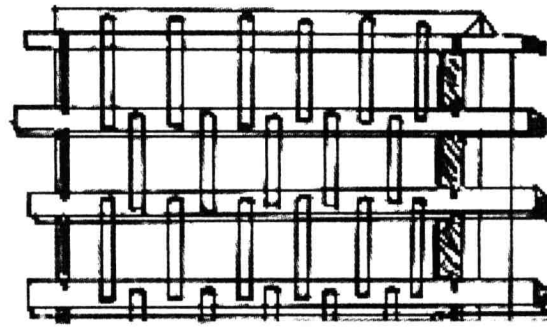

7. 9 - رەسىم. ئاددىي ئۆيلەرگە جەگە، ۋاسا تىزىش

6 §. ئاددىي پېشايۋانلارنى يېپىش ئۇسۇللىرى

ئادەتتە پېشايۋانلارنىڭ ئۇزۇنلۇقى قانچىلىك بولۇشتىن قەتئىينەزەر كەڭلىكى 2.5 ~ 3 مېتىر بولىدۇ، سۇپىنىڭ قىرى بىلەن پېشايۋانىنىڭ لىمى تىك يۆنىلىشتە بىر سىزىق ئۈستىگە چۈشىدۇ. پېشايۋانىنىڭ تۈۋرۈكىمۇ سۇپىنىڭ قىرىغا قويۇلىدۇ. پېشايۋانىنىڭ تۈۋرۈكى پېشايۋان لىمىنىڭ سەل-پەل ئالدىغىراق قويۇلىدۇ. بۇ پېشايۋانىنىڭ ئالدىغا مېڭىپ كەتمەسلىكى ئۈچۈن پايدىلىق. تۈۋرۈكنى تەپمە قىلىمەن دەپ ئۇنىڭ ئۇلىنى ئالدىغا بەك تارتىۋەتسە، تۈۋرۈك يانتۇ چىقىپ قېلىپ پېشايۋانىنىڭ كۆرۈنۈشىگە تەسىر يېتىدۇ.

ئاددىي پېشايۋانلارنىڭ جەگسى، ئاددىي ئۆيلەرنىڭ جەگسىنىڭ

ياسلىشى بىلەن ئوخشاش بولىدۇ. پېشايۋانلارنىڭ جەگسىنىڭ ئۇچى پېشايۋاننىڭ لىمىدىن 20 ~ 30 سانتىمېتىر ئالدىغا چىقىپ تۇرىدۇ. جەگسىنىڭ ئۇچىنى يانتۇ قىلىپ شىلۈپتىشكىمۇ ياكى سىم ھەرە، بۇرۇچ ھەرىلەر بىلەن ئەگمە گۈللەرنى چىقىرىپ ياساشقىمۇ بولىدۇ.

1. پېشايۋان جەگسىنىڭ ياسىلىشى

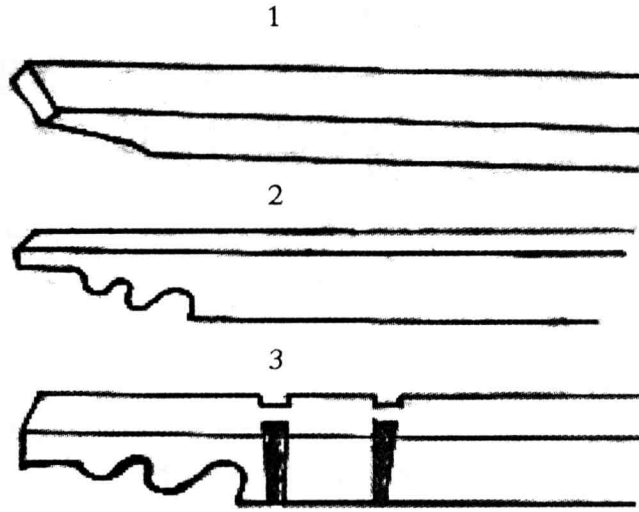

7. 10 - رەسىم. پېشايۋان جەگسىنىڭ ياسىلىشى

1. ئۇچ يانتۇ شىلۈپتىلگەن جەگە؛ 2. ئۇچىغا گۈل چىقىرىلغان جەگە؛ 3. پەرمان قېتىملىدىغان ئويۇقچە ئويۇلغان جەگە.

2. پېشايۋان تۈۋرۈكىنىڭ ياسىلىشى

ئاددىي پېشايۋانلارنىڭ تۈۋرۈكىمۇ ئاددىي ياسىلىدۇ. ئاددىي تۈۋرۈكلەرنى ياغاچنىڭ يۇزىنى ئاقارتىپلا يۇمىلاقلاپ ياساشقىمۇ، ئاستى قىسمىنى تۆت قىرلىق، ئۈستى قىسمىنى ئالتە قىرلىق، سەككىز قىرلىق قىلىپ ياساشقىمۇ بولىدۇ. تۈۋرۈكلەر بىردەك ياغاچنىڭ ئۆسۈش يۆنىلىشى بويىچە كۆتەك تەرىپى ئاستىغا، ئۇچ تەرىپى ئۈستىگە، كۆتەك تەرەپ چوڭراق، ئۈستى تەرىپى ئىنچىكىرەك قىلىپ ياسىلىدۇ. تۈۋرۈكنىڭ ئۇچىغا يۇمىلاق تۇرۇم چىقىرىپ، پېشايۋان لىمىنمۇ تېشىپ، تۈۋرۈكتىكى تۇرۇمنى لىمغا بۇاستە كىرگۈزۈپ قويۇشقىمۇ ياكى بىر مېتىر ۋە ئۇنىڭدىنمۇ ئۇزۇنراق ناچا ياساپ، تۇرۇم تۆشۈكىنىمۇ ناچىغا

تېشىپ، ناچىنى لىمغا مىخلاپ تۇتۇرۇكتىكى تۇرۇمنى ناچىدىكى تۆشۈككە كىرگۈزۈپ قويۇشقىمۇ بولىدۇ. بۇنداق قىلغاندا پېشايۋان لىمىنىڭ كۆتۈرۈش كۈچى ھەسسىلەپ ئاشىدۇ.

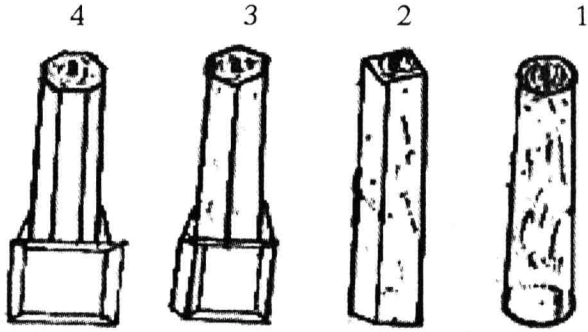

7. 11 - رەسىم. ئاددىي پېشايۋانلارنىڭ تۇتۇرۇكلىرى

1. يۇمىلاق تۇتۇرۇك؛ 2. تۆت قىرلىق تۇتۇرۇك؛ 3. ئالتە قىرلىق تۇتۇرۇك؛ 4. سەككىز قىرلىق تۇتۇرۇك.

3. پېشايۋان ناچىسىنىڭ ياسىلىشى

لىمنىڭ كۆتۈرۈش كۈچىنى ئاشۇرۇش ئۈچۈن پېشايۋانغا ناچا مىخلىنىدۇ. ناچىنىڭ ئۇزۇن - قىسقىلىقى، شەكلىمۇ ھەر خىل بولىدۇ، ناچىنى ئاددىي ياساشقىمۇ مۇرەككەپ ياساشقىمۇ بولىدۇ.

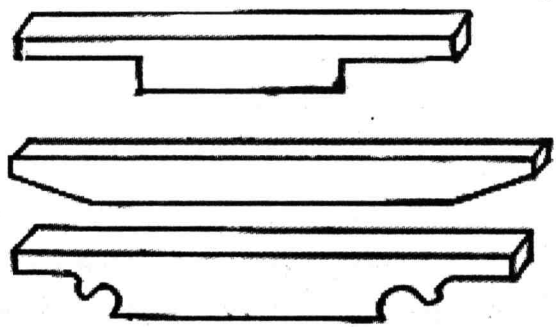

7. 12 - رەسىم. ئاددىي ناچىلار

4. پېشايۋان لىمىنىڭ ياسىلىشى

پېشايۋانلار ئۇزۇن - قىسقا بولىدۇ، قىسقا پېشايۋانغا قىسقا لىم، ئۇزۇن

پېشايۋانلارغا ئۇزۇن لىم ئىشلىتىلىدۇ، ئۇزۇن لىملار ئىككى لىمنى ئۇلاش ئارقىلىق ياسىلىدۇ. ئادەتتىكى پېشايۋان لىملىرىنىڭ كەڭلىكى 14 ~ 18 سانتىمېتىر، ئېگىزلىكى 18 ~ 25 سانتىمېتىر بولىدۇ، پېشايۋان لىمـ ـنىڭ قوۋۇرغىسى، يۇزى، دۇمبىسى ياكى قىرلىرى كەمتۈك چىقىپ قالسا ياماق سېلىش ئۇسۇلى بويىچە ياماپ تولۇقلاش لازىم. پېشايۋاننىڭ نا ـچىلىرىنى لىمنىڭ ئۇلانغان يېرىگە ۋە لىمنىڭ ئاجىزراق يەرلىرىگە قو ـيۇلغاندىن باشقا، سۇپىنىڭ دوقمۇشىغا توغرا كەلتۈرۈلۈپ مىخلىنىدۇ.

7 § . پېشايۋان لىملىرىنى ئۇلاش ئۇسۇللىرى

كۆپ ھاللاردا پېشايۋاننىڭ لىملىرى ئۇلاپ ئىشلىتىلىدۇ. ئەلۋەتتە چوڭ، ئۇزۇن لىم بولسا ئۇلىماي قويۇشقا بولىدۇ، چوڭ، ئۇزۇن لىم قىممەت بولغاچقا چىقىم ئازتىپ كېتىدۇ. لىمنى ئۇلاپ ئىشلەتكەندە چى ـقىمنى تېجەپ قالغىلى بولىدۇ، بىراق لىم ياخشى، قائىدىلىك ئۇلانمسا، ئۇ بىر ـبىرىدىن ئاجراپ كېتىپ، پېشايۋان ئۆرۈلۈپ كېتىش خەۋپى يۇز بېرىدۇ. شۇڭا، لىم ئۇلاش تېخنىكىسىنى ياخشى ئىگىلەش ئىنتايىن زۆرۈر.

تۆۋەندە لىم ئۇلاش ئۇسۇللىرى بىلەن تونۇشىمىز.

1. ئۇدۇل تاقاپ ئۇلاش

بۇنىڭدا ئىككى يۇمىلاق ياكى چاسا ياغاچنىڭ كۆتەك تەرەپلىرى ۋە ياكى ئۇچ تەرەپلىرى تەكشى قىلىپ بىر ـبىرىگە ئۇدۇل كەلتۈرۈلۈپ، ئىككى يېنىدىن شال ياكى تۆمۈر بىلەن قىسىپ بولتا بىلەن ئۇلىنىدۇ، بۇ ئۇسۇل پەقەت ئىستولبىلار، زاللارنىڭ لىملىرى، باراڭلارنىڭ لىملـ ـرىنى ئۇلاشقا ئىشلىتىلىدۇ.

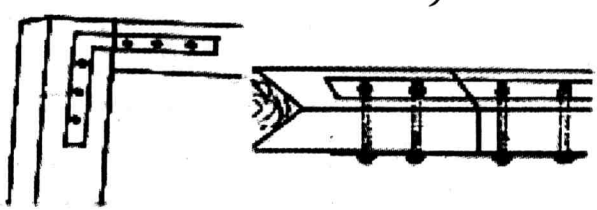

7. 13 ـ رەسىم. ئۇدۇل كەلتۈرۈپ ئۇلاش ئۇسۇلى

2. بىر-بىرىنى تولۇقلاپ ياپسار كەلتۈرۈپ ئۇلاش

بىر-بىرىنى تولۇقلاپ ياپسار كەلتۈرۈپ ئۇلاشتا، قىسقۇچ شال ئىشلەتمەي ياغاچ بىۋاستە بولتا ئارقىلىق ئۇلىنىدۇ، بۇخىل ئۇلاش تەكشى يۈزلۈك ئۇلاش ۋە يانتۇ يۈزلۈك ئۇلاشتىن ئىبارەت ئىككى خىل بولىدۇ.

تەكشى يۈزلۈك ياپسار كەلتۈرۈپ ئۇلىغاندا، ياغاچنىڭ ئۇلاش ئورنىدىن مۇۋاپىق ئۇزۇنلۇقتا يېرىمنى كېسىپ تاشلاپ تەكشى يۈز چىقىرىلىدۇ. يەنە بىر ياغاچنىمۇ ئۇلىنىدىغان يېرىدىن ئالدىنقى ياغاچنىڭكىگە ئوخشاش تەكشى يۈز چىقىرىپ ئاندىن جۈپلەپ تۇتاشتۇرۇپ بولتا ئۆتكۈزۈپ چىڭىتىلىدۇ، يانتۇ يۈزلۈك ياپسار كەلتۈرۈپ ئۇلاشتا ياغاچنىڭ تۇتىشىدىغان ئۇچىدىن2/3 قىسمىنى، تۇۋىدىن 1/3 نى كېسىپ تاشلاپ يانتۇ يۈز چىقىرىلىدۇ. يەنە بىر ياغاچنىڭمۇ ئالدىنقىسىغا ئوخشاش يانتۇلۇق چىقىرىپ ئىككى ياغاچنىڭ يانتۇ يۈزلىرى تېگىشتۈرۈپ ئۇستىدىن بولتا ئۆتكۈزۈپ چىڭىتىلىدۇ.

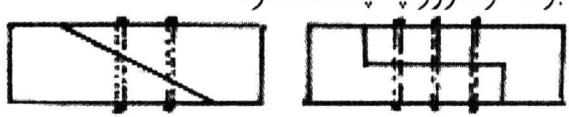

7. 14 - رەسىم. بىر-بىرىنى تولۇقلاپ ياپسار كەلتۈرۈپ ئۇلاش ئۇسۇلى

3. بىر-بىرىگە كىرىشتۈرۈپ ئۇلاش ئۇسۇلى

بۇ ئۇسۇل تۈز يۈزلۈك كىرىشتۈرۈپ ئۇلاش ۋە يانتۇ يۈزلۈك كىرىشتۈرۈپ ئۇلاش دەپ ئىككىگە بۆلۈنىدۇ. ياغاچلارنى بۇخىل ئۇسۇل بىلەن ئۇلىغاندا مەيلى چاسا ياغاچ ياكى يۇمىلاق ياغاچ بولسۇن ئۇلىنىشى ياخشى بولىدۇ. ياغاچنى تۈز يۈز چىقىرىپ كىرىشتۈرۈپ ئۇلىغاندا كىرىش تۈرۈلگەن ئورۇننىڭ ئۇچىدىن دىيامېتىرىنىڭ 5/ 3 قىسمى، تۇۋىدىن5/ 2 قىسمى قالدۇرۇپ، تۇتاشتۇرۇلغان ئورۇننىڭ ئوتتۇرىسى پاسىل قىلىنىپ كىرىشتۈرۈلىدۇ، قالغان قىسمى كېسىپ چىقىرىۋېتىلىدۇ.

يانتۇ يۈز چىقىرىپ كىرىشتۈرۈپ ئۇلىغاندا، كىرىشتۈرۈلىدىغان ئورۇننىڭ باش قىسمىدىن ياغاچ دىيامېتىرىنىڭ 1/5 قىسمى تۇۋىدىن 5/ 4 قىسمى قالدۇرۇپ بۇ ئورۇننىڭ ئوتتۇرىسى پاسىل قىلىنىپ يانتۇ يۈز-

لەر ئۆزئارا كىرىشتۈرۈپ ئۇلىنىدۇ.

7. 15 - رەسىم. بىر-بىرىگە كىرىشتۈرۈپ ئۇلاش ئۇسۇلى

4. بىر-بىرىگە كىرىشتۈرۈپ شىنا قىستۇرۇپ ئۇلاش

بۇ ئۇسۇل كىرىشتۈرۈپ ئۇلاش ۋە تۇرۇملۇق ئۇلاشتىن ئىبارەت ئىككى خىل ئۇسۇلنى ئۆزگەرتىشتىن بارلىققا كەلگەن. بۇ ياغاچ قۇرۇلمىلارنى ئۇلاشتىكى ئەڭ مۇۋاپىق ئۇسۇلدۇر. كىرىشتۈرۈپ ئۇلاشتا كىرىشتۈرۈلىدىغان ئورۇننى ياسىغاندا ياغاچ ئېگىزلىكىنىڭ 1/4 گە تەڭ قېلىنلىقتا، ئېگىزلىكىنىڭ 1/5 گە تەڭ ئېگىزلىكتە، كەڭلىكى بىلەن تەڭ ئۆزۈنلۇقتا شىنا قىستۇرۇش ئورنى قالدۇرۇش كېرەك. كىرىشتۈرگەندە كىرىشىش ئورنىدىن شىنا ياغاچ كېسىۋېلىش، ئىككى تەرەپنىڭ تۇرۇم ئۆچلىرىنى ھىملاشتۇرۇپ جۈپلەش كېرەك. بۇنداق ئۇسۇل بىلەن ئۇلىغاندا تۇرۇم ئۆچىغا توغرا يۆنىلىشتە كۈچ چۈشسىمۇ ئوڭايلىقچە قايرىلىپ ياكى ئاجراپ كەتمەيدۇ.

بۇ خىل ئۇسۇل بىلەن ئۇلاشمۇ تۈز يۈزلۈك كىرىشتۈرۈپ ئۇلاش، يانتۇ يۈزلۈك كىرىشتۈرۈپ ئۇلاشتىن ئىبارەت ئىككى خىل بولىدۇ.

2 1

7. 16 - رەسىم. بىر-بىرىگە شىنا قىستۇرۇپ كىرىشتۈرۈپ ئۇلاش

1. تۈز يۈزلۈك شىنا قىستۇرۇپ كىرىشتۈرۈپ ئۇلاش؛ 2. يانتۇ يۈزلۈك شىنا قىستۇرۇش - ئۇلاش.

§ 8. ئاددىي پېشايۋانلارنى قۇراشتۇرۇش ئۇسۇلى

بىز پېشايۋان لىملىرىنى قانداق شەكىل بىلەن ئۇلىمايلى ئۇ ھامان پۈتۈن ياغاچ ھېسابلانمايدۇ، شۇڭا ھەر بىر ئۇلاققا چوقۇم بىردىن تۈۋ-

رۇك قويۇش كېرەك. ئاددىي پېشايۋانلارنىڭ جەگىلرنىڭ تىزىلىشى، ۋاسىلرىنىڭ سېلىنىشى، ئاددىي ئۆيلەرنىڭ جەگە، ۋاسىلرىنىڭ سېلىنىشغا ئوخشايدۇ.

ئاددىي پېشايۋانلارغىمۇ چاتما تارتىلىدۇ، لىم بىلەن چاتمىنى تۇتاشتۇرۇشتا چاتما تېشىلىدۇ، لىم تېشىلماي لىم ئۈستىدىن يېرىم قارلىغاچ قۇيرۇقى شەكلىدە ئويۇقچە ئويۇلۇپ چاتما بىلەن لىمنى تۇتاشتۇرغۇچى چاتمىنىڭ بىر ئۇچى چاتمىدىكى تۆشۈككە تۇرۇم چىقىرىلىپ كىرىشتۇرۇلىدۇ. لىم تەرەپتىكى ئۇچ قارلىغاچ قۇيرۇقى شەكىللىك ئويۇقچىغا چۈشىدىغان تۇرۇم چىقىرىلىدۇ. لىمنىڭ ئىچى تەرىپى تۈز، سىرتقى تەرىپى يانتۇ ئېلىنىدۇ. شۇنداق قىلغاندا ئۈستىدىن ئويۇقچىغا سېلىنغان چاتما چىقىپ كەتمەيدۇ.

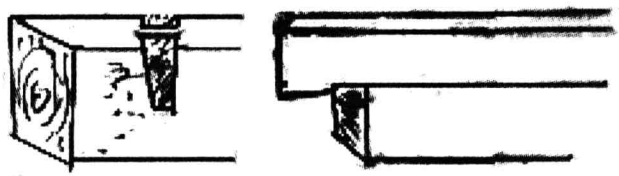

7. 17 ـ رەسىم. لىمغا ئويۇلغان ئويۇقچە ۋە چاتمىدىكى تۇرۇم

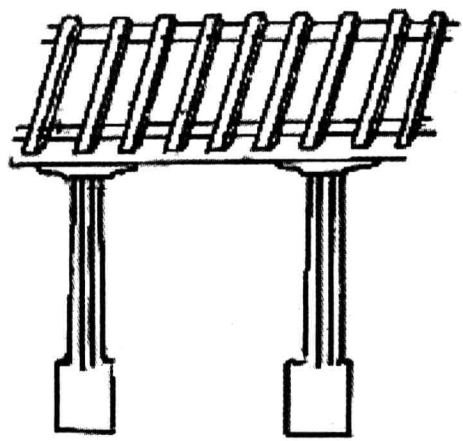

7. 18 ـ رەسىم. ئاددىي پېشايۋاننىڭ قۇراشتۇرۇلۇشى

§ 9 . پىشايۇان يېپىشتا دىققەت قىلىدىغان ئىشلار

پىشايۇان ئېگىز، ئۇزۇن يېپىلىدىغان قۇرۇلما بولغاچقا، تۆۋەندىكىلەرگە دىققەت قىلىش كېرەك.

1. پىشايۇاننىڭ ئالدى تەرىپى كەينى تەرىپىدىن 10 ~ 20 سانتىمېتر ئېگىز قىلىپ قۇراشتۇرۇلۇشى كېرەك. بۇ پىشايۇاننىڭ ئالدىغا سىلجىپ كەتمەسلىكىگە، يامغۇر سۇيىنىڭ ئارقا هويلىغا ئېقىپ كېتىشىگە پايدىلىق.

2. پىشايۇاننىڭ كەڭلىكى نىسبەتەن قىسقا بولغاچقا چوڭ جەگىلەر ئىشلىتىلمەيدۇ، شۇڭا پىشايۇاننىڭ جەگە ۋە ۋاسسىنىمۇ قويۇقراق سېلىش كېرەك .

3. پىشايۇاننىڭ تۆۋرۈكىنى قويۇشتا پىشايۇانغا قويۇلغان لىمىنىڭ سىرتقى يۈزىدىن تۆۋرۈكنىڭ ئاستى يۈزىنى 8 ~ 12 سانتىمېتىر سىرتىغا كەلتۈرۈپ قويۇش كېرەك. بۇ پىشايۇاننىڭ ئالدىغا مېڭىپ كەتمەسلىكىگە پايدىلىق.

4. پىشايۇانغا تارتىلغان چاتمىنىڭ ئالدىغا چىقىۋالماسلىقى ئۈچۈن مۇمكىن بولسا تارتما سېلىپ قويۇش كېرەك.

§ 10 . قوش پىشايۇانلارنى يېپىش ئۇسۇللىرى

پىشايۇانلارنى ياپىدىغان ئىشلارمۇ ئۇچراپ تۇرىدۇ. بۇ خىل پىشايۇانلارنى يېپىشتا ئۇزۇنسىغا سېلىنغان پىشايۇان لىمىنى توغرىسىغا ياپىدىغان پىشايۇاننىڭ لىمغا ئۇدۇللاپ، توغرىسىغا قويۇلىدىغان پىشايۇان لىمغا تۇرۇم چىقىرىلىپ ئۇزۇنسىغا سېلىنغان لىم تۆشۈككە سېلىنىدۇ، ئۇزۇنسىغا سېلىنغان لىمنىڭ تۆشۈك تېشىلگەن يېرىگە ناچا قويۇلىدۇ. ناچىنىڭمۇ يېنى يېرىم تېشىلىپ، توغرىسىغا سېلىنىدىغان پىشايۇان لىمىنىڭ ئاستىغا مىخلانغان يېرىم ناچىدىكى تۇرۇم تۆشۈككە سېلىنىپ، ئاستىغا تۆۋرۈك قويۇلىدۇ.

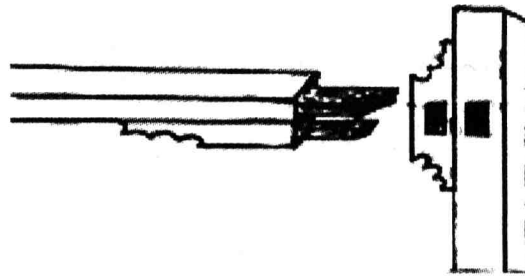

7. 19 - رەسىم. قوش پېشايۋان لىمنى چېتىش شەكلى

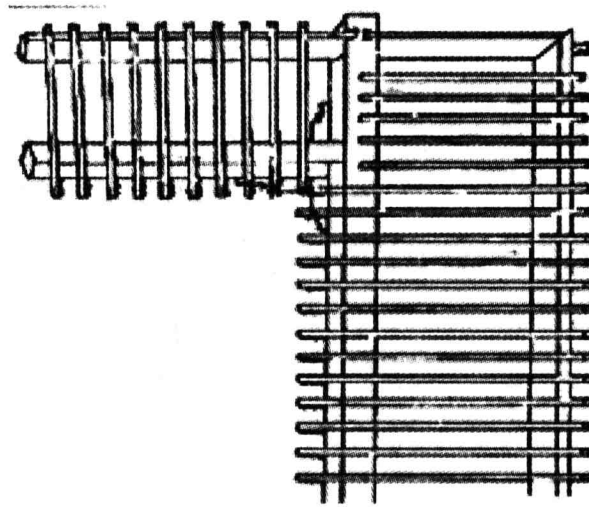

7. 20 - رەسىم. قوش پېشايۋاننىڭ ئۈستى كۆرۈنۈشى

ئەمەلىي مەشىق

بۇ بابتا ئاددىي ئۆي ۋە پېشايۋانلارنى يېپىش ئۇچۇن ياغاچ تاللاش، ياغاچ تىلدۇرۇش، لىم، جەگە راسلاش، لىم، جەگىلەرنىڭ كەمتۈك يەرلىرىگە ياماق سېلىش، چاتمىلارنى چېتىش، ئاددىي تۈۋرۈك، نا-چىلارنى ياساش، جەگە تىزىش، ۋاسا تىزىش، قوش پېشايۋانلارنىڭ لىم، ناچىلىرىنى ئۇلاش قاتارلىق ھۈنەرلەر كۆرسىتىلگەن بولۇپ، بۇلار ئۆي يېپىشتا بىلىۋېلىشقا تېگىشلىك ئەقەللىي بىلىملەردۇر.

شۇڭا، ئۆگەنگۈچىلەر ياغاچ تاللاش، تىلدۇرۇش، لىم، جەگە، ۋاسا

راسلاپ، چاتمىلارنى چېتىپ، جەگە، لىملارنىڭ كەمتۈك يېرىگە ياماق سېلىپ، تۈۋرۈك، ناچىلارنى ياساپ، بىرەر ئاددىي ئۆي ياكى پېشايۋاننى يېپىپ، كىتابتا ئۆگەنگەنلىرىنى ئەمەلىيەتتىن ئوتكۈزۈپ ھۈنىرىنى مۇستەھكەملىشى لازىم.

ئىزدىنىش ۋە مۇھاكىمە سوئاللىرى

1. ئاددىي ئۆي ۋە پېشايۋانلارنى يېپىشقا ياغاچ تاللاش ئۇسۇلىنى سۆزلەپ بېرىڭ؟
2. ياغاچ تىلدۇرۇش ئۇسۇلىنى سۆزلەپ بېرىڭ ؟
3. لىم ۋە جەگىلەرگە ياماق سېلىش ئۇسۇلىنى سۆزلەپ بېرىڭ؟
4. ئۆيلەرنىڭ چاتمىلىرىنى چېتىش ئۇسۇللىرىنى سۆزلەپ بېرىڭ؟
5. چاتما ياغىچى ئېگىلىۋالسا قانداق قىلىپ تۈزلەش كېرەك؟
6. چاتمىنىڭ ئۇستىگە جەگە تىزىش، پەرمان قېقىش ئۇسۇلىنى سۆزلەپ بېرىڭ؟
7. ۋاسا ياساش ۋە تىزىش ئۇسۇلىنى سۆزلەپ بېرىڭ؟
8. ئاددىي پېشايۋانلارنىڭ جەگىلىرى قانداق ياسىلىدۇ؟
9. ئاددىي پېشايۋانلارنىڭ تۈۋرۈكىنى ياساش ئۇسۇلىنى سۆزلەپ بېرىڭ؟
10. ئاددىي پېشايۋانلارنىڭ ناچىلىرى قانداق ياسىلىدۇ؟
11. ئاددىي پېشايۋانلارنىڭ لىملىرى قانداق ياسىلىدۇ؟
12. پېشايۋانلارنىڭ لىملىرىنى ئۇدۇل تاقاپ ئۇلاش قانداق بولىدۇ؟
13. پېشايۋاننىڭ لىملىرىنى بىر-بىرىنى تولۇقلاپ ياپسار كەلتۈرۈپ ئۇلاش قانداق بولىدۇ؟
14. بىر - بىرىگە كىرىشتۈرۈپ ئۇلاش قانداق بولىدۇ؟
15. بىر - بىرىگە كىرىشتۈرۈپ شىنا قىستۇرۇپ ئۇلاش قانداق بولىدۇ ؟
16. ئاددىي پېشايۋانلار قانداق قۇراشتۇرۇلىدۇ؟
17. ئاددىي پېشايۋانلارنى يېپىشتا نېمىلەرگە دىققەت قىلىش كېرەك؟
18. قوش پېشايۋانلارنى يېپىش ئۇسۇلىنى سۆزلەپ بېرىڭ؟

سەككىزىنچى باب ئالىي دەرىجىلىك ئوّيۇ ۋە پېشايۇانلارنى يېپىش ئۇسۇلى

ئىقتىسادنىڭ تەرەققىي قىلىشى، كىشىلەرنىڭ ئىستېمال سەۋىيەسىنىڭ يۇقىرى كۆتۈرۈلۈشى، گۈزەللىككە بولغان ئىنتىلىشنىڭ ئېشىپ بېرىشىغا ئەگىشىپ، كىشىلەر ئوّيۇ ۋە پېشايۇانلارنى چىرايلىق، كۆركەم ياساتماقتا. بۇھال ياغاچچى ئۇستىلارغىمۇ بارلىق ئەقىل-پاراسەت ۋە ھۈنىرىنى ئىشقا سېلىپ، كىشىلەرنىڭ ئىستېمال ئېھتىياجىنى قاندۇرۇش تەلىپىنى قويماقتا. ھۈنەر-كەسىپ، كۈندىن-كۈنگە يېڭىلانماقتا، تەرەققىي قىلماقتا، جەگە، چاتما، لىم، تۈۋرۈكلىرىگە گۈل-نەقىشلەر چىقىرىلغان، ھەر خىل باسمىلار مىخلانغان، تۈۋرۈكلىرى ھەر خىل شەكىلدە ياسالغان ئوّيۇ ۋە پېشايۇانلار بارلىققا كەلمەكتە.

تۆۋەندە بىز ئالىي دەرىجىلىك ئوّيۇ ۋە پېشايۇانلارنى يېپىش ئۇسۇللىرى ئۈستىدە توختىلىپ ئۆتىمىز.

§ 1. ياغاچ تاللاش ۋە تىلدۇرۇش ئۇسۇللىرى

1. ئالىي دەرىجىلىك ئوّيۇ ۋە پېشايۇانلارنى ياپىدىغان ياغاچ تۈز بولۇشى كېرەك. ياغاچ تۈز بولسا تىلدۇرغاندا ياغاچنىڭ قىرلىرى تۈز چىقىدۇ. ياماق سېلىپ، كەمتۈك يەرلىرىنى تولۇقلاشمۇ ھاجەتسىز. ياغاچقا ياماق سېلىنمىسا گۈل ئويۇش ئاسان بولىدۇ. ئىش سۈپەتلىك بولىدۇ. شۇڭا، تۈز ياغاچلارنى تاللاش كېرەك.

2. ئالىي دەرىجىلىك ئوّيۇ ۋە پېشايۇانلارنى ياپىدىغان ياغاچلارنىڭ چوڭ-كىچىكلىكى، ئۇزۇن-قىسقىلىقى بىردەك بولۇشى كېرەك. تاللانغان ياغاچنىڭ چوڭ-كىچىكلىكى بىردەك بولسا، ھەربىر خىل ئۆلچەمدە تىلىپ راسلىغىلى، بىر خىل ئۆلچەمدە گۈل-نەقىش ئويغىلى، باسمىلارنى مىخلىغىلى بولىدۇ. بىر ياغاچنىڭ يۈزى كەڭ يەنە بىر-

ياغاچنىڭ يۈزى تار، بىر ياغاچنىڭ يېنى ئېگىز يەنە بىر ياغاچنىڭ يېنى پاكار بولۇپ قالسا گۈل - نەقىشلىرىنىمۇ بىرخىل ئۆلچەمدە چىقارغىلى بولمايدۇ. بىر گۈل، بىر جەگىنىڭ يۈزىگە چوڭ كېلىپ قالسا، بىر جەگىنىڭ يۈزىگە كىچىك كېلىپ قالىدۇ. قىسقىسى ئۆي سۈپەتلىك ئۆلچەملىك بولماي قالىدۇ.

3. ئالىي دەرىجىلىك ئۆي ۋە پېشايۋانلارنى ياپىدىغان ياغاچ، قۇرۇق، تەركىبىدىكى ھوللۇك نىسبىتى 15% تىن تۆۋەن بولۇشى، يېرىلمىغان، پۇتاقلىرى ئاز، پورلاشمىغان بولۇشى كېرەك. قۇرۇق ياغاچنىڭ كۆتۈرۈش كۈچى كۈچلۈك بولىدۇ. شۇڭا، ئۆي ۋە پېشايۋانلارنىڭ جەگە، خالىرىنى قۇرۇق ياغاچتىن قىلىش كېرەك. ئەگەر تەركىبىدىكى ھوللۇك 22% تىن يۇقىرى بولغان ياغاچتا ئۆي ۋە پېشايۋانلارنى يېپىش توغرا كەلسە، 4 سانتىمېتىرلىق جەگىلەر، 2 ~ 3.5 سانتىمېتىرلىق جەگىلەر، 1.5 سانتىمېتىرلىق جەگىلەر، 1 سانتىمېتىر قىلىپ ئۆلچەم بويىچە دۈمچەك ياسىلىشى كېرەك. شۇنداق بولغاندا، ياغاچ ئۆيگە سېلىنىپ، ئۇستىگە ۋاسا تىزىلىپ، بورا - قومۇش سېلىنىپ لاي سالغاندا تەدرىجىي تۆۋەنگە ئېگىلىپ تۈزلىنىپ قالىدۇ. ھۆل ياغاچ تۈز قىلىپ ياسىلىپ ئۆيگە سېلىنسا كېيىنچە تۆۋەنگە ئېگىلىپ زەمبىلدەك بولۇپ قېلىپ، ئۆينىڭ سۈپىتىگە تەسىر يەتكۈزىدۇ. يېرىلغان، پۇتاقلىق ياغاچلارنىمۇ تاللىماسلىق كېرەك. بۇنداق ياغاچلارغا گۈل ئويۇش ئەپسىز. ئۇنىڭ ئۇستىگە پۇتاقلىق ياغاچنىڭ كۆتۈرۈش كۈچى ئاجىز بولغاچقا، ئاسانلا پۇتاق بار يەردىن سۇنۇپ كېتىش ھادىسىسى يۈز بېرىدۇ. پورلاشقان ياغاچلارنىمۇ ئۆي يېپىشقا ئىشلىتىشكە بولمايدۇ، پورلاشقان ياغاچ كۈچىنى يوقاتقان ياغاچ بولۇپ، ئۆي - يېپىشقا ئىشلەتكەندە سۇنۇپ كېتىدۇ.

4. پېشايۋانلارنىڭ لىم، تۈۋرۈكلىرىگە ياغاچ تاللىغاندىمۇ يۇقىرىقى نۇقتىلارغا ئەھمىيەت بېرىش كېرەك، ياغاچنىڭ تىك كۆتۈرۈش كۈچى كۈچلۈك بولغاچقا، پەقەت تۈۋرۈك قىلىنىدىغان ياغاچ قۇرۇق بولۇشى، پەقەت بولمىغاندا تەركىبىدىكى ھوللۇك 50% تىن ئېشىپ كەتمىگەن

بولۇشى كېرەك.

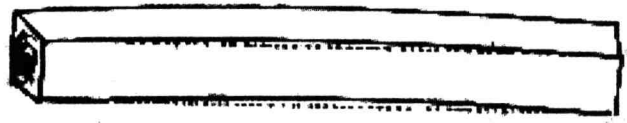

8. 1 ـ رەسىم. ھۆل ياغاچنىڭ دۈمچەك راسلىنىشى

ئالىي دەرىجىلىك ئۆي ۋە پىشايۋانلارنىڭ ياغاچلىرىنى تىلدۇرۇشقىمۇ تۆۋەندىكىدەك تەلەپلەر قويۇلىدۇ.

1) جەگە، چاتمىلىق ياغاچ، لىملارنىڭ ئۇزۇنلۇق ئۆلچىمىنى بىر خىل ئۆلچەمگە كەلتۈرۈش كېرەك.

2) تىلدۇرىدىغان ياغاچنىڭ پۈتاقلىرى بولسا كەكە ياكى چوت بىلەن چېپىپ ئېلىۋېتىش كېرەك.

3) تىلدۇرۇلىدىغان ياغاچنىڭ قانداق ئۆلچەمدە تىلدۇرىدىغانلىقىنى خاتىرە قالدۇرۇش ياكى قەلەم بىلەن ياغاچقا يېزىپ قويۇش كېرەك.

4) ياغاچنىڭ يۈزىنى كەڭ چىقىرىمەن دەپ، ئېگىزلىكىنىڭ كېمىيىپ كېتىشىدىن، ياغاچنىڭ يۈزى كىچىكلەپ كېتىدىكەن دەپ بىر يېنىنى كەڭ يەنە بىر يېنىنىڭ تار چىقىپ قېلىشىدىن ساقلىنىش كېرەك. قىسقىسى ياغاچنى ئۆلچەمسىز تىلىپ، ياغاچنىڭ نابۇت بولۇشىنىڭ ئالدىنى ئېلىش كېرەك.

5) ياغاچتىن باسما، ئوشۇقچە، مەرەپچە، پىلتە، ناۋا باسما، كېۋەز، پەرمانلىرىنى تىلدۇرۇشتىمۇ، شۇ شەكىل، تۈرلەرنىڭ ئۆلچەملىرىنى ئاساس قىلىش كېرەك.

2 §. تۈرلۈك باسمىلارنى تەييارلاش ئۇسۇللىرى

ئالىي دەرىجىلىك ئۆي ۋە پىشايۋانلارنى يېپىشتا جەگنىڭ ئۈستى تەرىپىگە باسما مىخلىغاندىن باشقا ئۆينىڭ چاتمىلىرىغا، لىملىرىنىڭ ئۈستىگە نەچچە قەۋەت باسما مىخلاشقا توغرا كېلىدۇ.

1. توم پىلتە

توم پىلتە ئادەتتە چاتمىنىڭ ئاستى - ئۈستىگە شۇنداقلا ئوشۇقچە-نىڭ ئاستى - ئۈستىگە مىخلىنىدۇ. توم پىلتىنىڭ قېلىنلىقى 2.5 ~ 3.5 سانتىمېتر، كەڭلىكى 8 ~ 10 سانتىمېتىرلىق شالدىن ياسىلىدۇ. توم پىلتىنىڭ ئىككى قوۋۇرغىسى سىلىق رەندىلىنىدۇ. ئىشلىتىشتە ئۇدۇل ئۇلاپ ئىشلەتسىمۇ، بۇرۇچ كەلتۈرۈپ ئۇلاپ ئىشلەتسىمۇ بولىدۇ.

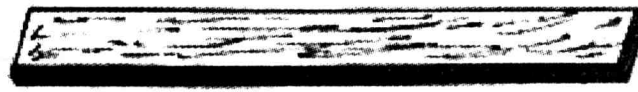

2.8 - رەسىم. توم پىلتە

2. ئوشۇقچە

ئوشۇقچە ئۆيگە تارتىلغان چاتمىنىڭ ئاستى - ئۈستىگە، بەزى چاتما-لارنىڭ ئۈستىگە مىخلىنىدۇ. ئوشۇقچىنىڭمۇ قېلىنلىقى 2 ~ 5 سانتىمېتر، كەڭلىكى 8 ~ 10 سانتىمېتر بولىدۇ. ئوشۇقچىنىڭ ئىككى قوۋۇرغىسى سىلىق رەندىلىنىدۇ. ئاندىن ئوشۇقچە ئويۇلىدىغان يۈز 1 سانتىمېتر ياكى 2 ~ 3 سانتىمېتر ئارىلىق قالدۇرۇلۇپ، چوڭقۇرلۇقى 0.5 ~ 1 سانتىمېتر ھەرىدىلىپ رەندىنىڭ تىغى ياكى بىسى كەڭ نېپىز قەلەم (نېپىز ئىسكىنە) بىلەن كېسىلگەن يەرنىڭ ئىككى تەرىپى-دىن شىلىپ ئوشۇقچە چىقىرىلىدۇ.

1

2

3 . 8 ـ رەسىم. ئوشۇقچە

1. نەيزە، كەڭ ئويۇلغان ئوشۇقچە؛ 2. قېلىن، تار ئويۇلغان ئوشۇقچە؛ 3. ئىككى يانغا يانتۇ ئويۇلغان ئوشۇقچە.

3. مەرەپچە

مەرەپچە بىرخىل باسما بولۇپ، چاتمىنىڭ ئۈستىگە، لىمىنىڭ ئۈستىگە مىخلىنىدۇ. ئادەتتە مەرەپچە ياغىچىنىڭ قېلىنلىقى 5 ~ 7 سانتىمېتىر، كەڭلىكى 6 ~ 10 سانتىمېتىر بولىدۇ. مەرەپچە ياغىچىنىڭ ئىككى قوۋۇرغىسى، يۈزى سىلىق رەندىلىنىپ راسلىنىدۇ. ياغاچنىڭ يۈز قىسمىغا مەرەپچە سىزىلىپ، ئاۋۋال تېڭ تۆت بۇلۇڭ شەكلى ئويۇلىدۇ، ئاندىن مەرەپچە شەكلى چىقىرىلىدۇ.

4 . 8 ـ رەسىم. مەرەپچىنىڭ ئويۇلۇشى

4. چاقماق شەكىل

چاقماقنىڭمۇ شەكلى بىرخىل باسما بولۇپ، ئۆڭي چاتمىسىنىڭ ئۈستى، لىملارنىڭ ئۈستىگە، تۈرلۈك باسىملارنىڭ ئوتتۇرىسىغا بىرخىل شەكىل چىقىرىش ئۈچۈن ئويۇپ مىخلىنىدۇ. چاقماق شەكىل ئويۇلىدىغان ياغاچنىڭ قېلىنلىقى 4 ~ 6 سانتىمېتىر بولىدۇ (ئەلۋەتتە قېلىنلىقى ئۇنىڭدىن كىچىك ياكى چوڭ بولسىمۇ بولىدۇ)، كەڭلىكى 4 ~ 10 سانتىمېتىر بولىدۇ. چاقماق ئويۇلىدىغان ياغاچنىڭ ئىككى قوۋۇرغىسى ۋە يۈزى سىلىق رەندىلىنىدۇ. ياغاچنىڭ يۈز قىسمىغا چاقماق سىزىلىپ گۈل ئويۇش پىچقى ياكى رەندە تىغنىڭ بۇرجىكى بىلەن ئويۇلىدۇ.

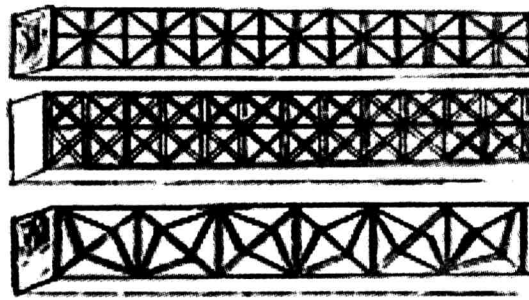

8. 5 ـ رەسىم. چاقماق شەكىللىرى

5. ناۋا باسما

ناۋا باسما ئۆينىڭ چاتما، لىملىرىغا مىخلانغان بارلىق باسمىلارنىڭ ئەڭ تۆپىگە مىخلىنىدىغان باسما بولۇپ، ئادەتتە ئۇنىڭ قېلىنلىقى 5 ~ 7 سانتىمېتىر، كەڭلىكى 7 ~ 10 سانتىمېتىر بولىدۇ. ناۋا باسما ياغىچىنىڭ ئىككى قوۋۇرغىسى ۋە يۈزى رەندە سىلىنىپ سىلىقلىنىدۇ. يۈز قىسمىغا ناۋا رەندە بىلەن گۈل چىقىرىلىدۇ. چاتما ۋە لىملارغا مىخلاشتا بۇرۇچ كەلتۈرۈپ ئۇلاپ مىخلىنىدۇ.

ناۋا باسما قوش پلىتىلىك باسما، تاق پلىتىلىك باسما دەپ ئىككى خىل بولىدۇ.

ناۋا باسمىلار ئادەتتە چاتما، لىملارغا، جەگىلەرنىڭ ئۈستىگە، ئىشىك كېشەكلىرىنىڭ يانلىرىغا مىخلىنىدۇ.

1

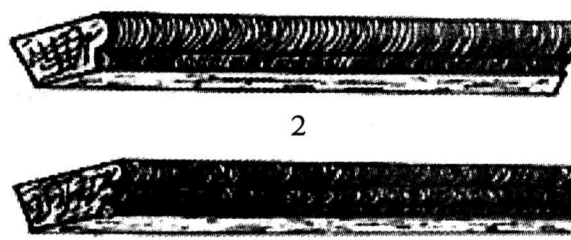

2

8. 6 ـ رەسىم. ناۋا باسمىلار

1. تاق پلىتىلىك ناۋا باسما؛ 2. قوش پلىتىلىك ناۋا باسما

6. چىغ باستى

ئۆي ۋە پېشايۋانلارنى يېپىشتا، ئۆينىڭ چاتما، لىملىرىغا، پېشايۋاننىڭ چاتما، لىملىرىغا مخلانغان ئوشۇقچىلارنىڭ ئىككى تەرىپىگە چىغ باستى مخلىنىدۇ. چىغ باستى ياغىچىنىڭ قېلىنلىقى 2 ~10 سانتىمېتىر، كەڭلىكى 7 ~ 10 سانتىمېتىر بولىدۇ. ياغاچنىڭ ئىككى قوۋۇرغىسى، يۈز قىسمى رەندىلىنىدۇ. يۈز قىسمىنىڭ ئىككى قىرى يوپۇرۇلۇپ تۇم راسلىنىدۇ. چىغ باستى تۇم پىلتە بىلەن ئوخشاش بولۇپ قېلىنلىقى جەھەتتىنلا پەرقلىنىدۇ.

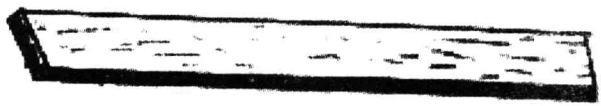

8. 7 ـ رەسىم. چىغ باستى

7. غىش باسما

غىش باسما قېلىنلىقى 4 ~ 5 سانتىمېتىر، كەڭلىكى 6 ~ 8 سانتىمېتىر بولغان ياغاچنىڭ يۈز قىسمىغا غىش شەكلىنى چىقىرىش ئارقىلىق ياسىلىدۇ. غىش باسمىنىڭمۇ ئىككى قوۋۇرغىسى، يۈزى سىلىق راسلىنىدۇ. غىش شەكلى ياغاچتا قالدۇرۇلۇپ قالغان يەرلىرى 1 سانتىمېتىر چوڭلۇقتا ئويۇپ ئېلىۋېتىلىدۇ. بۇ قاپارتما نەقىشكە ئوخشايدۇ.

8. 8 ـ رەسىم . غىش باسما

8. گۈل ئويۇلغان باسما

گۈل ئويۇلغان باسما ئادەتتە لىمنىڭ ئۇستىدىكى باسمىلارنىڭ ئوتتۇرىسىغا چۈشىدۇ. شۇڭا، باسما ياغاچ يۈزىنىڭ كەڭلىكى6 ~8 سانتىمېتىر بولۇشى، قوۋۇرغىسىمۇ 6 ~ 7 سانتىمېتىر بولۇشى لازىم. گۈل ـ

نەقشىنى ياغاچقا ئويۇشقىمۇ ياكى گۈلنى ياغاچقا ئويۇپ قالغان بوش يەر-لەرنى ئېلىۋېتىشكىمۇ بولىدۇ. گۈل ئويۇلىدىغان باسمىنىڭ قېلىنلىقى ئويۇلىدىغان گۈل- نەقشىنىڭ كەڭلىكىگە ئاساسەن بەلگىلىنىدۇ. كۆپ هاللاردا بۇنداق باسمىغا زەنجىر سىمان گۈل - نەقش ئىشلىتىلىدۇ. بۇ گۈل - نەقشلەرنى كېشەكلەرنىڭ يانلىرىغمۇ ئىشلىتىشكە بولىدۇ.

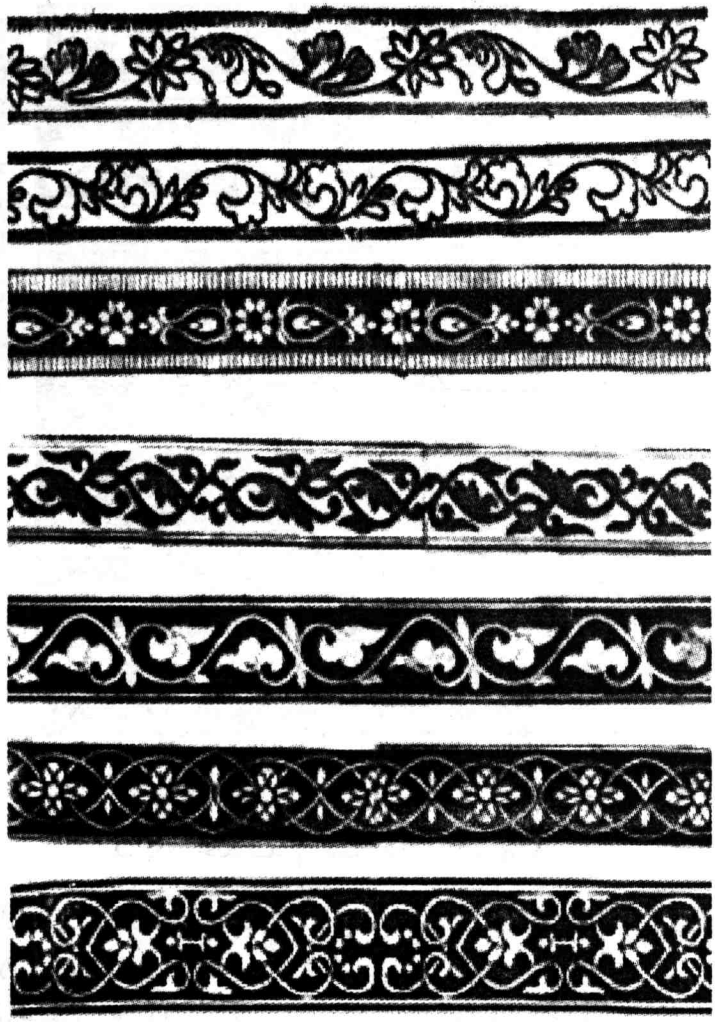

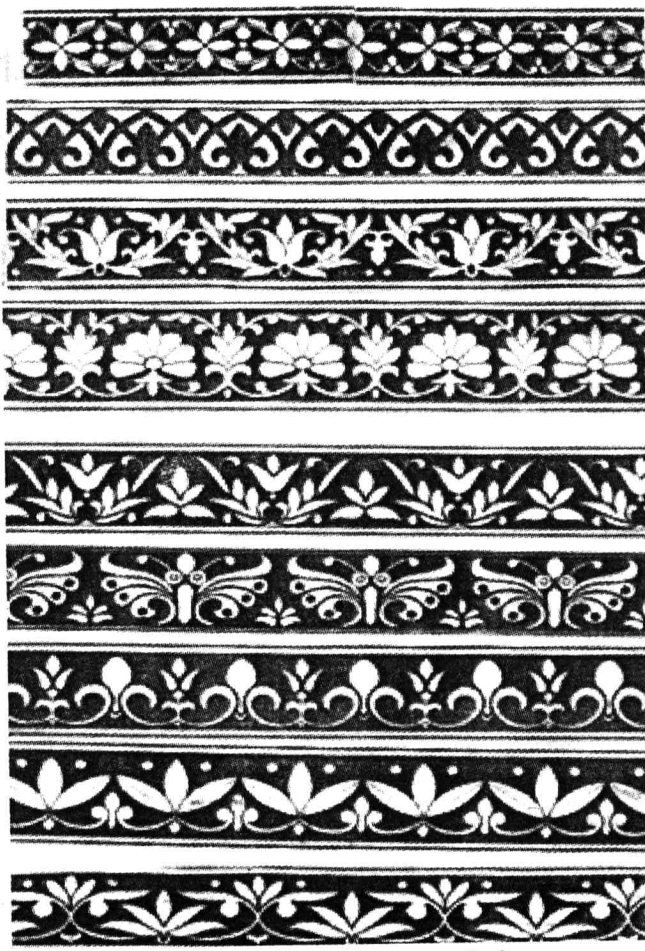

8. 9 - رەسىم. گۈل ئويۇلغان باسمىلار

3 §. جەگە راسلاش ئۇسۇللىرى

ئالدىنقى بابتا ئاددىي ئۆي ۋە پېشايۋانلارنىڭ لىم ۋە جەگىلىرىنى راسلاش ئۇسۇلىدە توختىلىپ ئۆتكەنىدۇق. بۇ يەردە ئۇنى تەكرارلاپ ئولتۇرمايمىز. جەگە راسلاشمۇ ئاددىي ئۆي ۋە پېشايۋانلارنىڭ لىم، جە-

گه، تۇرۇكلەرنىڭ ياغاچلىرىنى تاللىغانغا ئوخشاشتۇر، چوڭ، پۇتاقلىرى ئاز، پورلاشمىغان، قۇرۇق، يېرىلمىغان ياغاچلارنىڭ ئىشلىتىلىدىغانلىقىنى، ياغاچقا بولغان تەلەپ يۇقىرى بولۇپلا قالماي ھۆنەر، شەكىل، نۇسخا، نەقىشلەرگە بولغان تەلەپنىڭمۇ يۇقىرى ئىكەنلىكىنى بىلىۋالساقلا كۇپايە قىلىدۇ.

1. مۇزىكىلىق ئۆيلەرنىڭ جەگىلىرىنى ياساش ئۇسۇلى

مۇزىكىلىق ئۆي ۋە پېشايۋانلار ئادەتتە مېھمانخانا، ئايۋان، بوي پېشايۋان، قوش پېشايۋانلارنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. ئادەتتە جەگە ئۇيغۇر ۋە پېشايۋانلارنىڭ توغرا تەرىپىگە سېلىنىدىغان بولغاچقا، جەگىلەر ئۆي ۋە پېشايۋانىنىڭ كەڭلىكىدىن50 ~ 60 سانتىمېتىر ئۇزۇن راسلىنىپ ئۆي تېمىنىڭ ئىككى تەرىپىگە چىقىرىلىدۇ. پېشايۋاننىڭ بولسا تام تەرىپىگە ۋە پېشايۋاننىڭ ئالدى تەرىپىگە چىقىرىلىدۇ. پېشايۋان جەگىسىنىڭ ئالدى تەرىپىگە گۇل چىقىرىلىدۇ، جەگە بىلەن جەگە ئۇچىنىڭ ئارىلىقىغا گۇل ئويۇلىدىغان كېۋنزەك شال مىخلىنىدۇ، جەگە ئۇچىنىڭ ئۇستىگە، ناۋا، ئوشۇقچە مەرەپچە، توم پىلتە، چىغ باستى، چاقماق، گۇل ـ نەقىش قاتارلىق باسمىلارنىڭ خالىغانلىرى بىر قانچە قەۋەت مىخلىنىدۇ.

جەگىلەرمۇ، 8 ~ 10 سانتىمېتىر، 10 ~ 12 سانتىمېتىر، 12 ~ 14 سانتىمېتىر، 14 ~ 16 سانتىمېتىرچە تىلىنىپ، تار تەرىپى يۇزى، كەڭ تەرىپى ئېگىزلىكى قىلىنىدۇ، جەگىلەرنىڭ ئۇستىنىڭ ئىككى قىرىغا 4 ~ 6 سانتىمېتىر، 4 × 5 سانتىمېتىرلىق ناۋا باسما مىخلىنىپ، جەگىنىڭ ئېگىزلىكى تېخمۇ ئېگىز، كۆرۈنۈشى تېخىمۇ كۆركەم قىلىنىدۇ، جەگىنىڭ ئۇستى قىسمىغا ئاۋۋال بىر قاتار چىغ باستى، ئاندىن ئوشۇقچە، ئاندىن چىغ باستى مىخلاپ تېخمۇ كۆركەم قىلىپ راسلاشقىمۇ بولىدۇ.

1

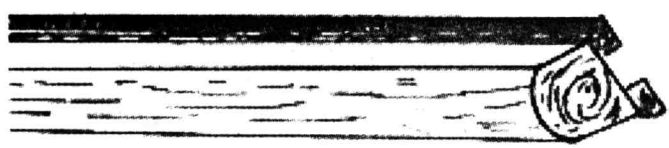

2

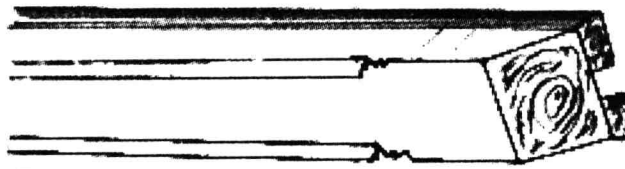

3

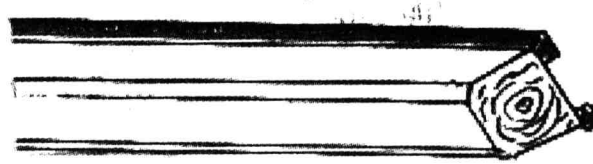

4

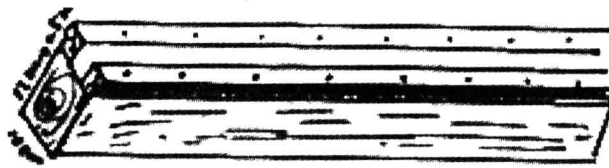

5

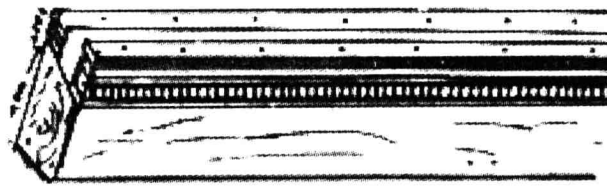

8. 10 ـ رەسىم. باسما مخلانغان جەگىلەر

1. ئويما باسما مخلانغان جەگە؛ 2. تاق پلتىلىك ناۋا باسما مخلانغان جەگە؛ 3. قوش پلتىلىك ناۋا باسما مخلانغان جەگە؛ 4. ئويما باسما، ئوشۇقچە، چىغ باستى؛ 5.قوش پلتىلىك ناۋا مخلانغان جەگە.

2. گۇل ئويۇلغان جەگىلەرنىڭ ياسىلىشى

جەگىلەرنىڭ ئۈستى قىسمىغا گۇل ـ نەقشلەر مخلىغاندىن باشقا، جەگە يۈزىنىڭ ئوتتۇرىسىغا ۋە ئىككى بېشىغا گۇل ئويۇشقا ياكى گۇلنى قاپارتما نەقش قىلىپ چىقىرشقا بولىدۇ. يەنە جەگىلەرنىڭ ئىككى قوۋۇرغىسىغمۇ نەقش چىقىرىشقا بولىدۇ. شۇنداق قىلغاندا ئۆي ۋە پېشايۋانلار ئىنتايىن كۆركەم، چىرايلىق بولىدۇ.

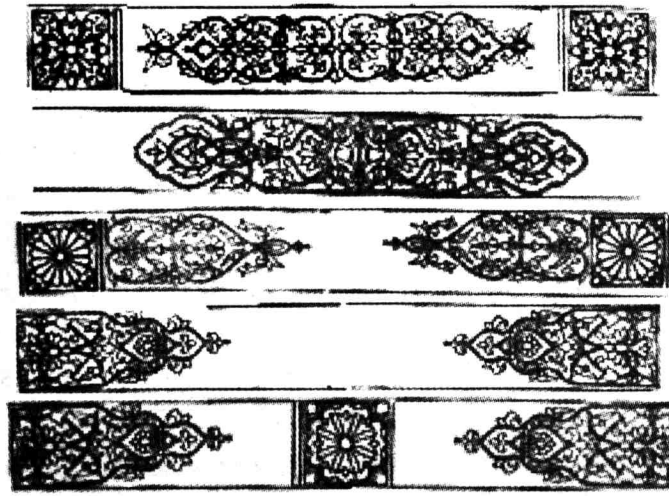

8. 11 ـ رەسىم. ئاستىغا گۈل چىقىرىلغان جەگىلەر

3. ئاستى ۋە قوۋۇرغىسىغا گۈل چىقىرىلغان جەگىلەر

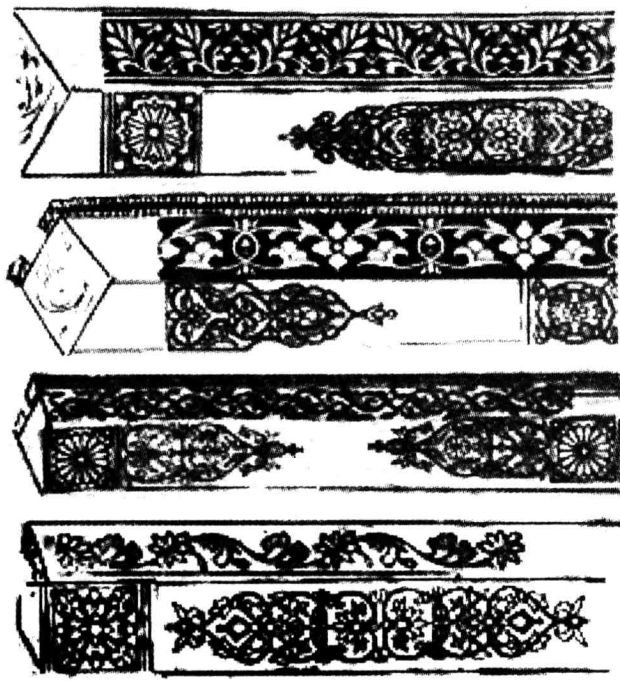

8. 12 ـ رەسىم. ئاستى ۋە قوۋۇرغىسىغا نەقىش چىقىرىلغان جەگىلەر

4. پېشايۇلان جەگىلىرىنى ياساش ئۈسۈللىرى

پېشايۇلان جەگىلىرى ئۆي جەگىلىرىدىن ئازراقلا پەرقلىنىدۇ. بىرىنچىدىن پېشايۇلانلارنىڭ كەڭلىكى ئۆيلەرنىڭ كەڭلىكىدەك كەڭ بولماغاچقا، جەگىلەرنىڭ ئۇزۇنلۇقى ئۆيلەرنىڭ جەگىلىرىدىن سەل قىسقراق بولسىمۇ بولىدۇ؛ ئىككىنچىدىن، پېشايۇلان جەگىلىرى ئۆيلەرنىڭ جەگىلىرىدەك چوڭ بولمىسىمۇ بولىدۇ؛ ئۈچىنچىدىن، پېشايۇلان جەگىلىرىنىڭ ئۈچ تەرىپىگە گۈل ئويۇلىدۇ، قالغان باسما مىخلاش، گۈل ئويۇش، پەرمان قېقىش قاتارلىق تەرەپلىرىنىڭ ئىش تەرتىپى ئۆي جەگىلىرى بىلەن ئوخشاش بولىدۇ.

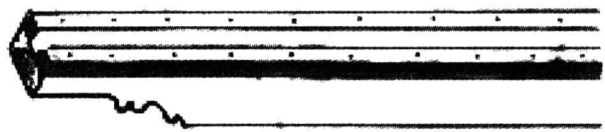

8. 13 - رەسىم. پېشايۇلان جەگىسىنىڭ ئۈچ تەرىپى

5. پېشايۇلان جەگىسىنىڭ ئالدىغا كېۋىزەك شال مىخلاش

پېشايۇلان جەگىلىرى لىم ئۈستىگە تىزىلىپ، ئورنى مۇقملىنىپ، ئاندىن پەرمان قېقىلىپ بولغاندىن كېيىن، ئىككى جەگە ئۈچىنىڭ ئوتتۇرىغا گۈل ئويۇلغان كېۋىزەك شال مىخلىنىدۇ. كېۋىزەك شالنى ھەر بىر جەگىنىڭ ئارىسىغا مىخلىسىمۇ، بىر نەچچە جەگىنى بىر قىلىپ مىخلىسىمۇ بولىدۇ.

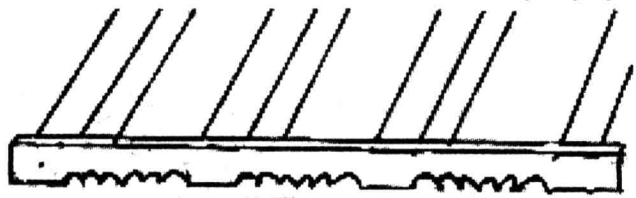

8. 14 - رەسىم. پېشايۇلان جەگىسىنىڭ ئالدىغا كېۋىزەك شال مىخلاش

6. جەگە ئۈستىگە نەقىش مىخلاش

پېشايۇلان جەگىسىنىڭ ئالدىغا كېۋىزەك شال مىخلىنىپ بولغاندىن كېيىن پېشايۇلاننىڭ ئالدىنى تېخىمۇ كۆركەم قىلىش ئۈچۈن بىر قانچە قەۋەت باسما مىخلاشقا بولىدۇ.

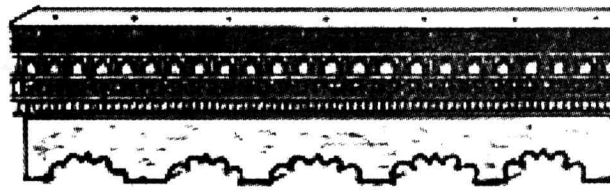

8. 15 - رەسىم. پېشايۋاننىڭ ئالدىنى زىننەتلەش

بۇ جەگە ئۈستىگە، چىغ باستى، ئوشۇقچە؛ چىغ باستى، چاقماق؛ چىغ باستى، مەرەپچە؛ چىغ باستى، ناۋا باسما مىخلانغان پېشايۋاننىڭ ئالدى كۆرۈنۈشى

§ 4. ئايۋان ۋە پېشايۋانلارنىڭ لىملىرىنى ياساش ئۇسۇللىرى

1. لىملارنى ياساش

ئالدىنقى بابتا ئاددىي ئۆي ۋە پېشايۋانلارنىڭ لىمنى ياساش ئۇسۇلىنى ۋە لىملارنى ئۇلاش ئۇسۇللىرىنى ئۆگىنىپ ئۆتكەنىدۇق.

ئالىي دەرىجىلىك ئۆي ۋە پېشايۋانلارنىڭ لىملىرىنى ياساشنىڭمۇ ئىش تەرتىپلىرى ئاددىي ئۆي ۋە پېشايۋانلارنىڭ لىملىرىنى ياساش بىلەن ئوخشاش بولىدۇ. پەقەت ئالىي دەرىجىلىك ئۆي ۋە پېشايۋانلارنىڭ لىملىرى ئاستى-ئۈستىگە بىر نەچچە قەۋەت ھەرخىل باسمىلار مىخلىنىپ، لىمنىڭ يان قوۋۇرغىلىرىغا گۈل-نەقىشلەر ئويۇلۇپ ئالاھىدە ئىشلىنىدۇ.

ئايۋان ۋە پېشايۋانلار لىمنىڭ ئېگىزلىكى، شۇ لىملارغا ئورنىتىلىدىغان چاتمىلارنىڭ ئېگىزلىكى بىلەن تەڭ بولۇشى، چاتمىغا مىخلانغان باسمىلار تەرتىپ بويىچە لىمنىڭ ئاستىغا ۋە ئۈستىگە مىخلىنىشى لازىم.

ئايۋانلىق ئۆيلەرگە كۆپىنچە پۈتۈن لىم ئىشلىتىلىدۇ، بەزىدە ئىككى لىمنى ئۇلاپ ئىشلىتىشكە توغرا كېلىدۇ. ئايۋان ۋە پېشايۋانلارنىڭ لىملىرى نىسبەتەن ئۇزۇن بولغاچقا، قۇرۇق ياغاچ ئىشلىتىش كېرەك. يۇغاچنىڭ ھۆللۈكى 20% تىن يۇقىرى بولسا 6 مېتىرلىق لىملارنى 3 سانتىمېتىر؛ 8 مېتىرلىق لىملارنى 4سانتىمېتىر؛ 10 مېتىرلىق لىملارنى

5 سانتىمېتىر دۆمچەك ھالەتتە تىلدۇرۇپ ئىشلىتىش كېرەك. ئايۇان ئۆيلەرنىڭ تۆۋرۈكى دەل لىمنىڭ ئوتتۇرىسىغا قويۇلۇشى كېرەك.

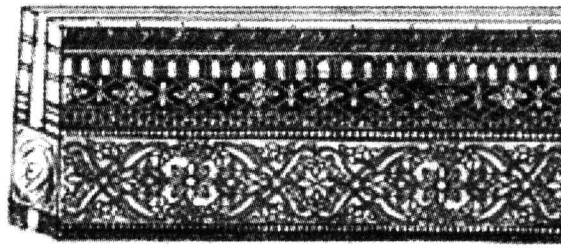

8. 16 ـ رەسىم. پېشايۋان لىملىرىنىڭ يان كۆرۈنۈشى

بۇ لىم ئاستىغا چاقماق، ئوشۇقچە، لىم ئۈستىگە ئوشۇقچە، چىغ باسـتى،چاقماق؛ چىغ باستى،گۈل ئويۇلغان باسما؛ چىغ باستى، مەرەپچە؛ چىغ باستى، تاق پىلتىلىك ناۋا باسما ىخلانغان كۆرۈنۈشى.

2. لىملارنىڭ ئاستى تەرىپى

ئايۇان ۋە پېشايۋانلارنىڭ لىملىرىنىڭ ئاستى تەرىپىگىمۇ ئالاھىدە ئىشلەشكە بولىدۇ.

لىمنىڭ ئاستى يۈزىنىڭ چۆرىسىگە نېپىز ناۋا باسما ىخلاپ، ئاندىن قىردۇرۇلغان تەسۋىرنىڭ تۆتتىن بىرىنى ىخلاپ، قالغان يېرىگە گۈل ـ نەقىش ئويۇشقا ياكى گۈل ـ نەقشىنى قاپارتما قىلىپ چىقىرىشقا بولىدۇ.

1

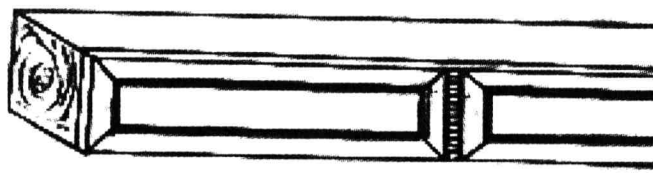

2

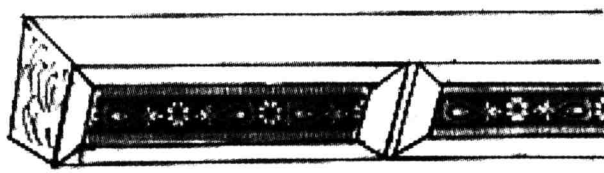

8. 17 ـ رەسىم. ئايۇان ياكى پېشايۋان لىملىرىنىڭ ئاستى تەرىپى
1. ئاستى ئادەتتىكىچە ئىشلەنگەن لىم؛ 2. ئاستىغا گۈل چىقىرىلغان لىم.

3. ئايۇان ياكى پېشايۇاننىڭ لىم بىلەن چاتمىلىرىنىڭ چېتىلىش شەكلى

ئالىي دەرىجىلىك قىلىپ ياسالغان ئايۇان ۋە پېشايۇانلارنىڭ لىملىرى بىلەن چاتمىلىرىنى چېتىش ئاددىي ئۆي ۋە پېشايۇانلارنىڭ لىملىرى بىلەن چاتمىلىرىنى چېتىشقا ئوخشاشمايدۇ.

1

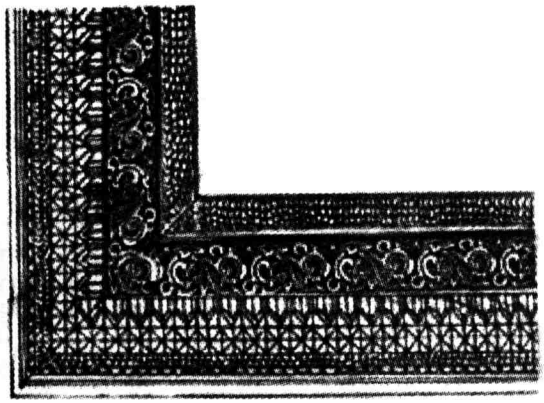

2

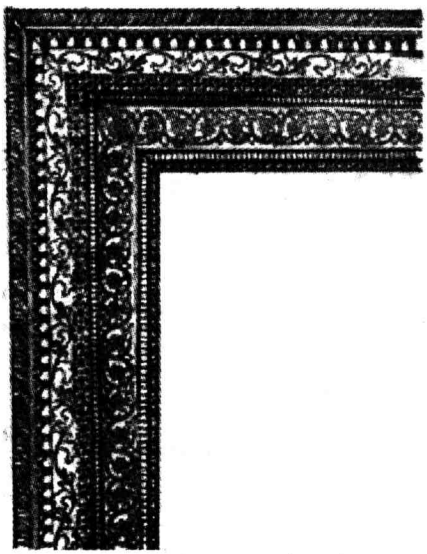

8. 18 - رەسىم. لىم بىلەن ھاراقنىڭ چېتىلىش بۈلۈڭ شەكلى

1) لىم بىلەن چاتما، توم پىلتە، چاقماق، ئوشۇقچە ، گـۈل ئويۇلغـان لىم ئوشۇقچە، چىغ باستى، چاقماق، چىغ باستى، گۈل ئويۇلغان باسما، چىغ باستى، مەرەپچە، قوش پىلتىلىك ناۋا باسما مىخلانغان شەكلى؛

2) لىم بىلەن چاتمىغا چىغ باستى، ئوشۇقچە، لىم؛ چىغ باستى، مـەرەپچە؛ چىغ باستى، غىش باسما؛ چـىغ باستـى، چاقماق؛ چـىغ باستـى، تاق پىلتىلىك ناۋا باسما مىخلانغان شەكلى.

4. ئايۋان ياكى پېشايۋان لىملىرىغا ناچىنىڭ قويۇلۇشى

ئايۋان ۋە پېشايۋان لىملىرىنىڭ ئوتتۇرىسىغا ئالاھىدە ئىشلەنگەن ناچا قويۇلىدۇ. ناچىنىڭ ئىككى ئۇچىنىڭ قىلىنلىقى لىمنىڭ ئاستى تەرىپىگە مىخلانغان باسمىلارنىڭ قىلىنلىقى بىلەن تەڭ بولۇشى كېرەك.

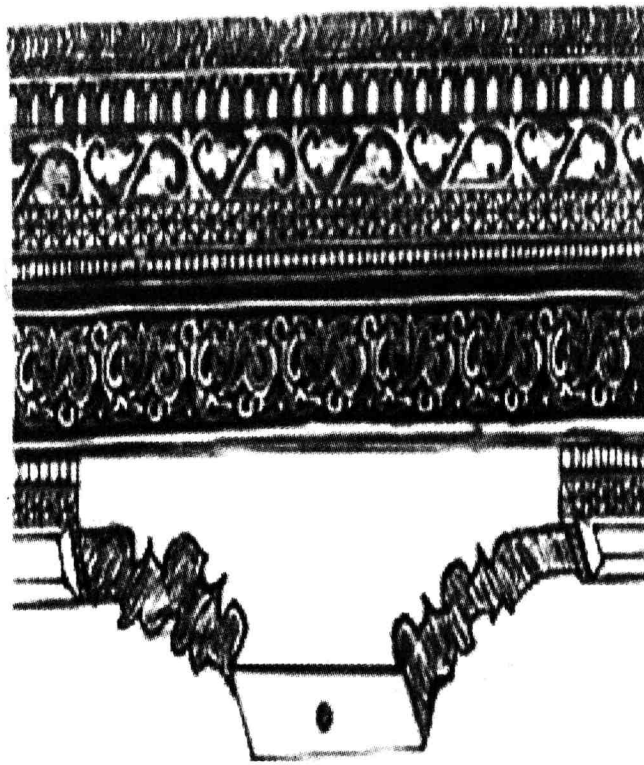

8. 19 ـ رەسىم. لىمغا ناچا قويۇش شەكلى

5. جەگىلەرنىڭ ئىككى بېشى ۋە ئوتتۇرىسىغا ئويۇلىدىغان نەقىشلەر

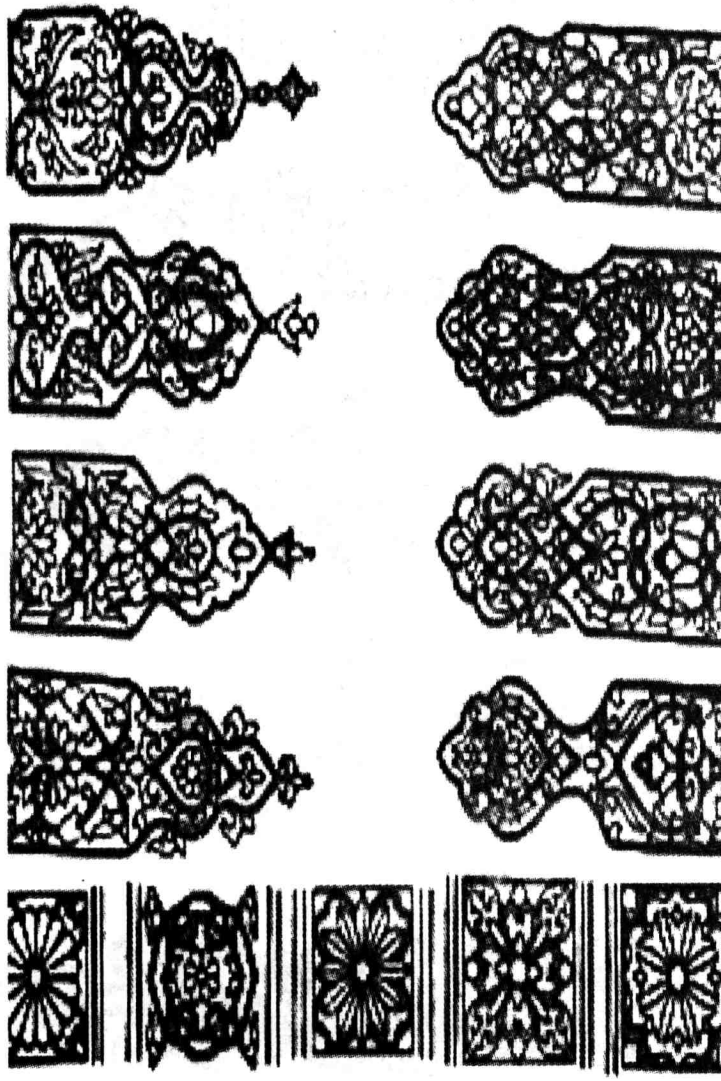

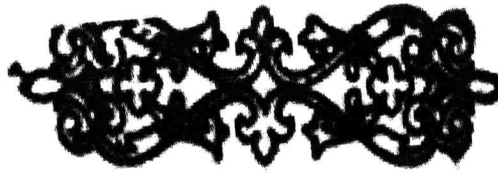

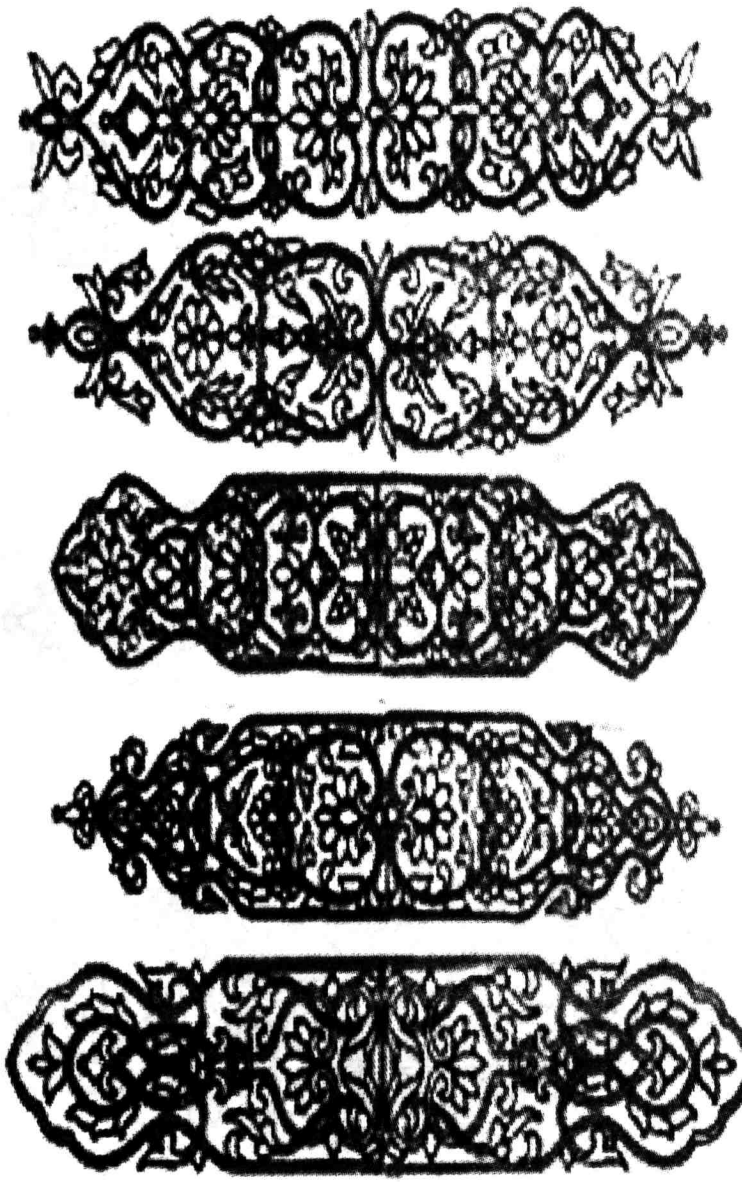

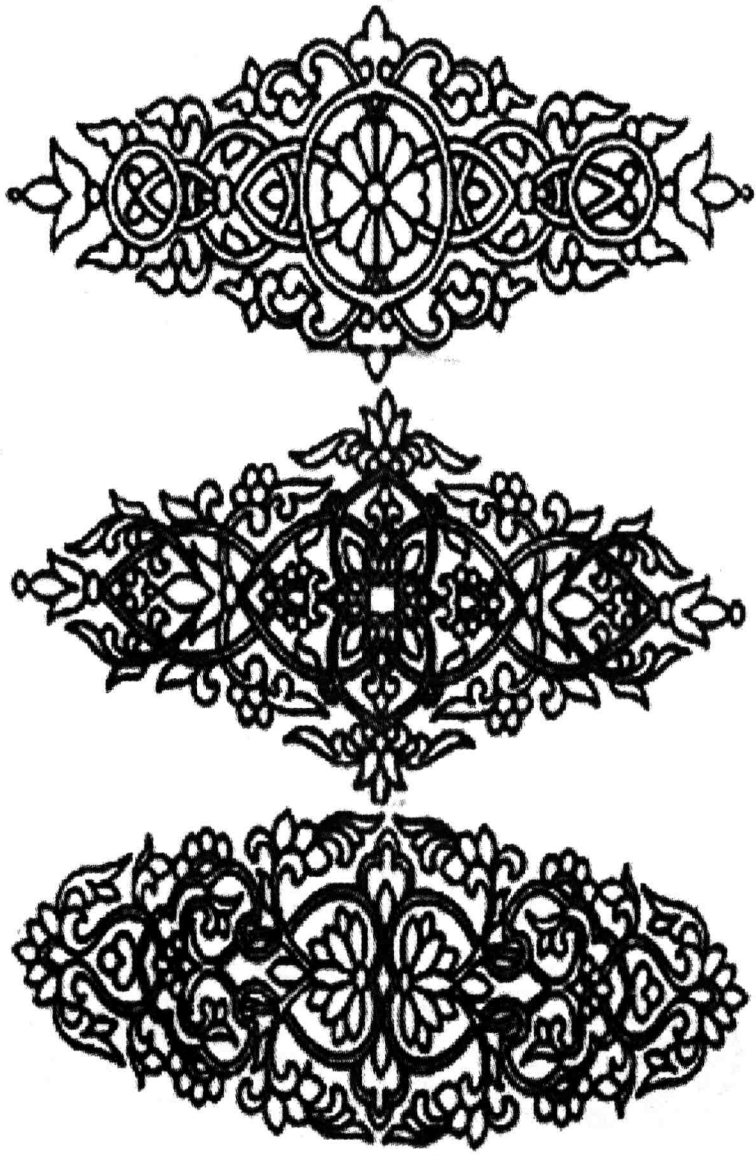

8. 20 - رەسىم. جەگىلەرنىڭ ئىككى بېشى ۋە ئوتتۇرىسىغا ئويۇلىدىغان نەقىشلەر

5 § . ئايۇان ۋە پېشايۇانلارنىڭ ئالاھىدە تۇۇرۇكلىرىنى ياساش ئۇسۇللىرى

ئالىي دەرىجىلىك ئۆي ۋە پېشايۇانلارنىڭ لىم، چاتمىلىرى ئالاھىدە گۈل- نەقىش، باسمىلار بىلەن زىننەتلەنگەچكە، لىمغا قويۇلىدىغان تۇۇرۇكلەرمۇ ئالاھىدە ئىشلىنىدۇ. ئالاھىدە ياسالغان تۇۇرۇكلەرنىمۇ تۆت قىرلىق، ئالتە قىرلىق، سەككىز قىرلىق قىلىپ ياساشقا بولىدۇ. ئەمما تۇۇرۇكنىڭ ئاستىدىن سۇپىنىڭ ئېگىزلىكىگىچە بولغان قىسمى دائىم تۆت قىرلىق قىلىپ ياسىلىدۇ.

ئالاھىدە ياسالغان تۇۇرۇكلەرنىڭ قىرلىرىغا ناۋا شەكىللىك چەسۋەكلەرنى مىخلاشقا، ئىككى چەسۋەك ئارىلىقىدىكى يۇزلەرگە چاقماق ئويۇشقا، تۇرلۇك گۈل نۇسخىلىرىنى ئويۇشقا ياكى قاپارتما نەقىش قىلىپ چىقىرىشقا بولىدۇ. ئالاھىدە ياسالغان تۇۇرۇكلەرنىڭ ئۇستى قىسمىنى تۆت قىرلىق، ئالتە قىرلىق، سەككىز قىرلىق قىلىپ، ھەرخىل ئوشۇقچە، چاقماق، ناۋا باسمىلارنى ئايلاندۇرۇپ مىخلاپ، تۇۇرۇك بېشى چىقىرىشقىمۇ ياكى تۇۇرۇك بېشىدىكى 50 ~ 60 سانتىمېتىر ئارىلىقىنى قىرىلىرىنى بۇزۇپ يۇمىلاق قىلىپ، ئۇچ قىرلىق ياغاچ راسلاپ، بىر قىرىنى ئۇستىگە قىلىپ ئايلاندۇرۇپ مىخلاش ئارقىلىق ناغرا باش تۇۇرۇك قىلىپ ياساپ چىققىشقىمۇ بولىدۇ، ئاندىن باشقا ئالاھىدە تۇۇرۇكلەرنىڭ باش قىسمىغا ۋە ئاياغ قىسمىغا ئالاھىدە ئىشلەشتىن باشقا ئوتتۇرا قىسىملىرىغىمۇ تۇرلۇك شەكىللەرنى چىقىرىپ ياساشقا بولىدۇ.

تۇۇرۇكلەر ئالاھىدە ئىشلىنىدىغان بولغاچقا، ياغاچنى ياخشى تالىلاش بىلەن بىرگە، قۇرۇق، يېرىقى يوق ياغاچنى تالىلاش كېرەك. تۇۇرۇك ياسىغاندا، لىم چوڭ، تۇۇرۇك كىچىك بولۇپ قالسىمۇ ياكى تۇۇرۇك چوڭ لىم كىچىك بولۇپ قالسىمۇ بولمايدۇ. ئىككىسىنى ماس كەلتۇرۇپ ياساش كېرەك.

1. تۆۋرۈكلەرنىڭ باش قىسمى

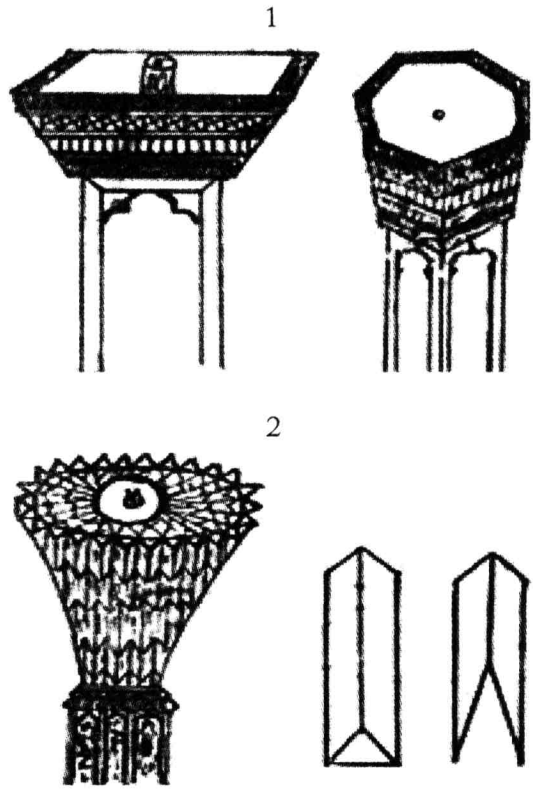

8. 21 ـ رەسىم. ھەر خىل تۆۋرۈكلەرنىڭ باش قىسمى
1. چاسا تۆۋرۈكلەرنىڭ باش قىسمى؛ 2. ناغرا باش تۆۋرۈكنىڭ باش قىسمى.

2. تۆۋرۈكلەرنىڭ ئاستىنقى تەرىپى

تۆۋرۈكلەرنىڭ ئاستىنقى تەرىپى دائىم سۇپا ئېگىزلىكىدە تۆت چاسا قىلىپ ياسىلىدۇ. ئۇنىڭ ئۈستىگە ھەر خىل شەكىلدىكى نەقىشلەر چىقىرىلىدۇ.

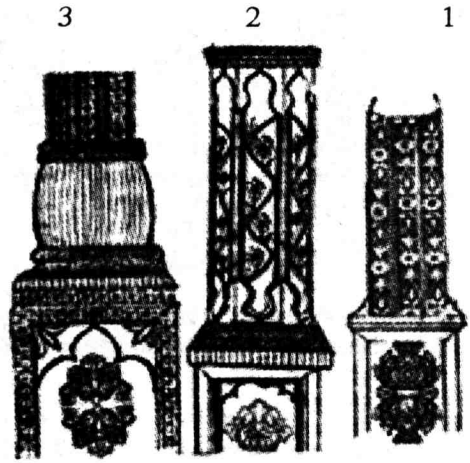

8. 22 ـ رەسىم. تۆۋرۈكنىڭ ئاستىنقى قىسمى

1. ئاستى چاسلىنىپ ياسالغان تۆۋرۈك؛ 2. ئاستىنقى قىسمى چاسلىنىپ، نەقىش ئىشلەنگەن تۆۋرۈك؛ 3. ئاستىنقى قىسمى چاسلىنىپ، ئوتتۇرىسىغا نەقىش چىقىرىلىپ ئۇستى يەنە چاسلىنىپ ياسالغان تۆۋرۈك.

§ 6 . لىم ۋە چاتمىلارغا باسما مىخلاش شەكىللىرى

ئۆي ۋە پېشايۋانلارنىڭ چاتمىلىرى ۋە لىملىرىنىڭ ئاستى ۋە ئۇستىگە بىر نەچچە خىل باسمىنى بىر قانچە قەۋەت مىخلاپ، ئۆي ۋە پېشايۋانلارنى يېپىش ھازىر خېلى ئومۇملىشىپ قالدى. بىراق باسمىلارنىڭ بىر ـ بىرىگە ماسلاشتۇرۇپ مىخلاش تېخنىكا تەلەپ قىلىدىغان مۇھىم خىزمەت ھېسابلىنىدۇ.

چاتما ۋە لىمغا باسما مىخلاش شەكىللىرى

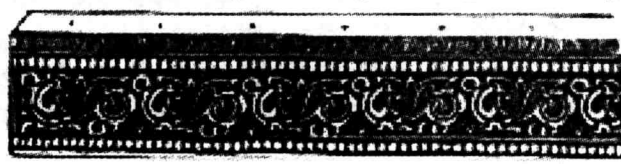

8. 23 ـ رەسىم. چاتما ئاستىغا بىر قەۋەت چىغ باستى، بىر قەۋەت ئوشۇقچە، بىر قەۋەت چىغ باستى، چاتما ئۇستىگە بىر قەۋەت چىغ باستى، بىر قەۋەت ئوشۇقچە، بىر قەۋەت چىغ باستى، بىر قەۋەت ناۋا باسما مىخلانغان چاتما ۋە لىمنىڭ شەكلى.

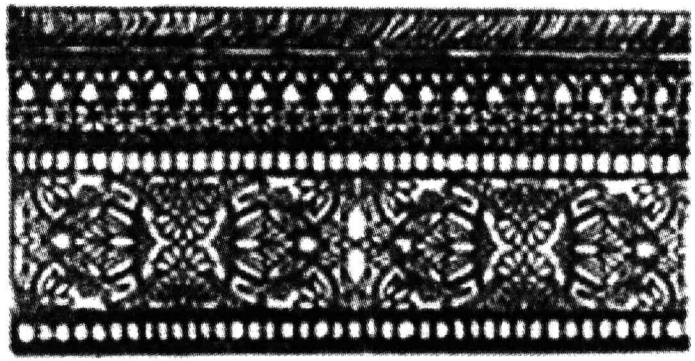

8. 24 ـ رەسىم. چاتما ئاستىغا بىر قەۋەت چىغ باستى، بىر قەۋەت ئوشۇقچە، بىر قەۋەت چىغ باستى، ئاندىن چاتما ئۇستىگە بىر قەۋەت چىغ باستى، بىر قەۋەت ئوشۇقچە، بىر قەۋەت توم پىلتە، بىر قەۋەت چاقماق، بىر قەۋەت مەرۋىچە، بىرقەۋەت توم پىلتە، بىر قەۋەت باسما مىخلانغان چاتما ۋە لىمنىك شەكلى.

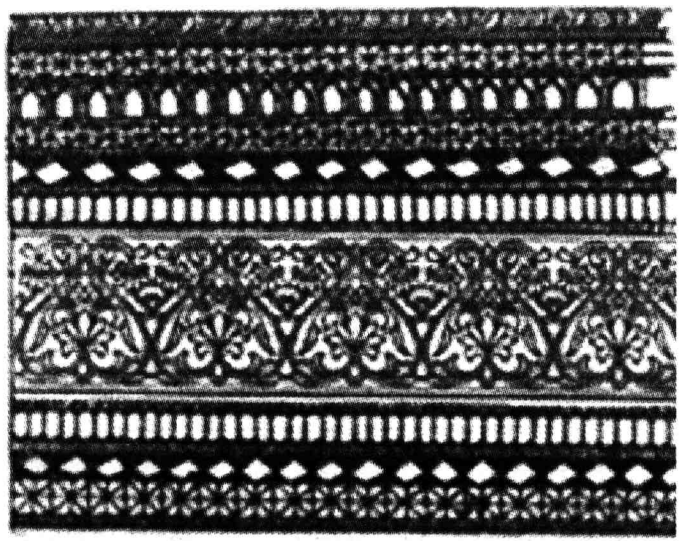

8. 25 ـ رەسىم. چاتما ئاستىغا توم پىلتە، چاقماق، تەسۋىرى، خىش، چىغ باستى، ئوشۇقچە، چىغ باستى، چاتما ئۇستىگە توم پىلتە، ئوشۇقچە، چىغ باستى، تەسۋىرىي خىش، چىغ باستى، چاقماق، چىغ باستى، مەرۋىچە، چىغ باستى، چاقماق، چىغ باستى، ناۋا باسما مىخلانغان شەكىل.

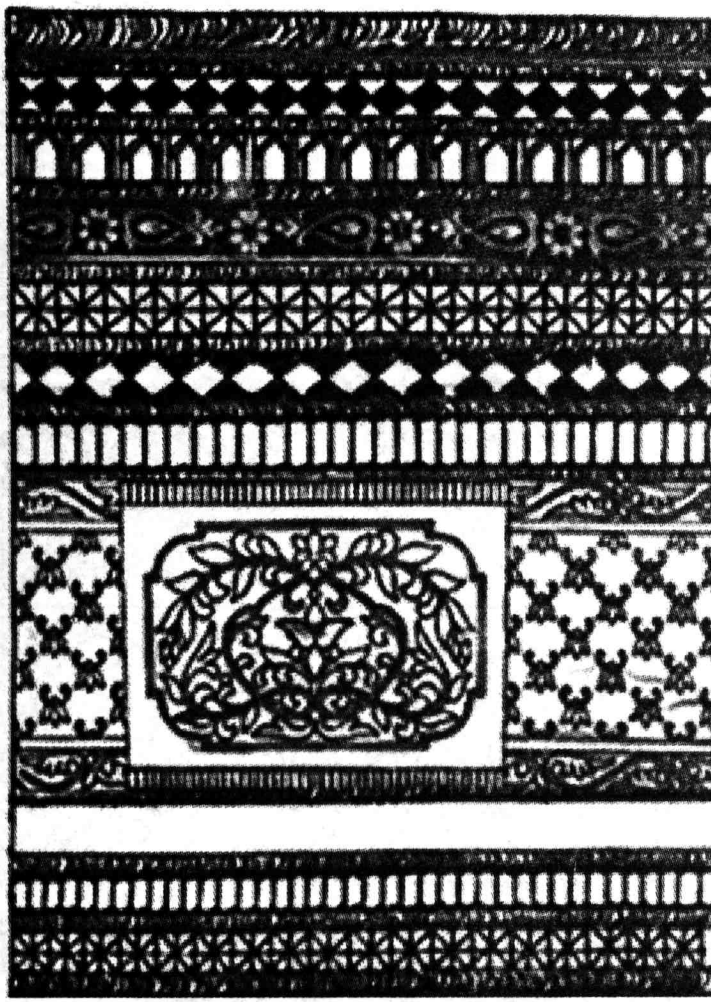

8. 26 ـ رەسىم. ھاراق ئاستىغا، بىر قەۋەت ناۋا باسما، چاقماق، چىغ باستى، ئوشۇقچە، چىغ باستى، نەقىش، چىغ باستى، ئوشۇقچە، چىغ باستى، ھاراقنىڭ ئۈستىگە توم پىلتە، ئوشۇقچە، چىغ باستى، تەسۋىرى خىش، چىغ باستى، چاقماق، چىغ باستى، گۈل ـ نەقىش، چىغ باستى، مەرەپچە، چىغ باستى، خىش، چىغ باستى، ناۋا باسما بولۇپ 23 قەۋەت باسما مىخلانغان شەكىل.

7 § . چاتمىلارنىڭ يۈزىگە، لىملارنىڭ يانلىرىغا ئويۇلىدىغان بىر قىسىم نەقىش شەكىللىرى

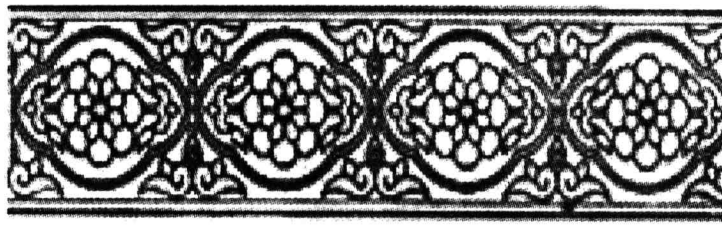

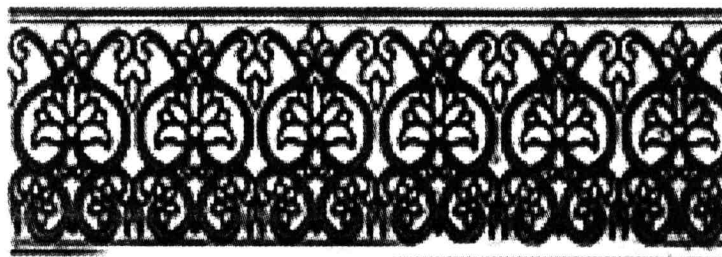

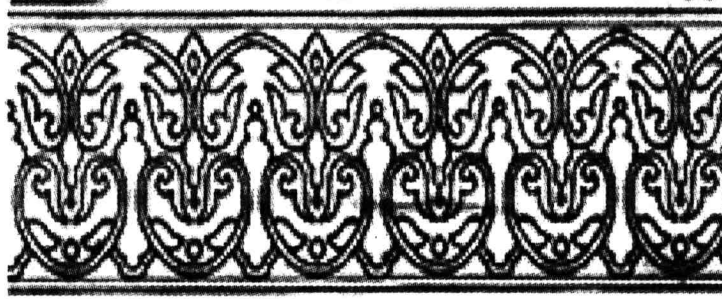

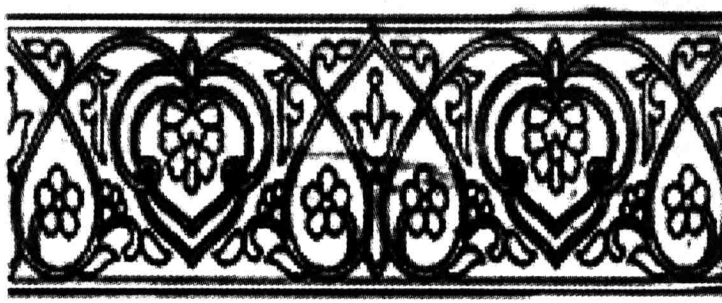

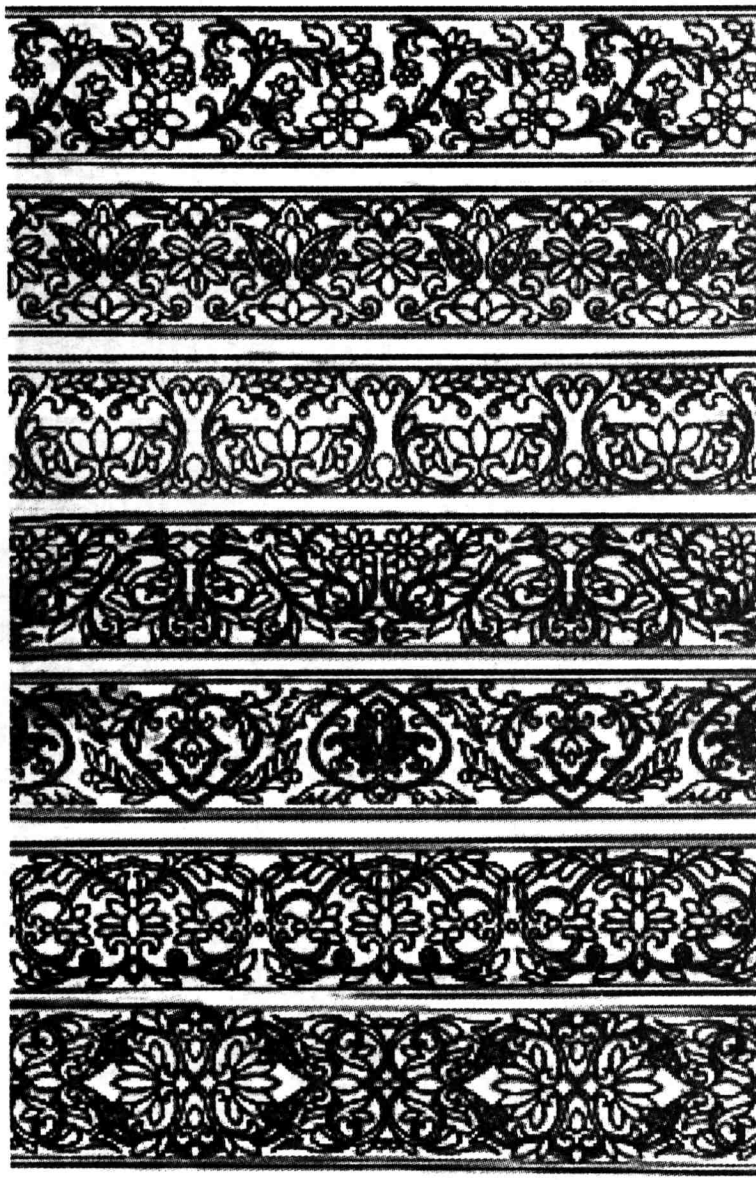

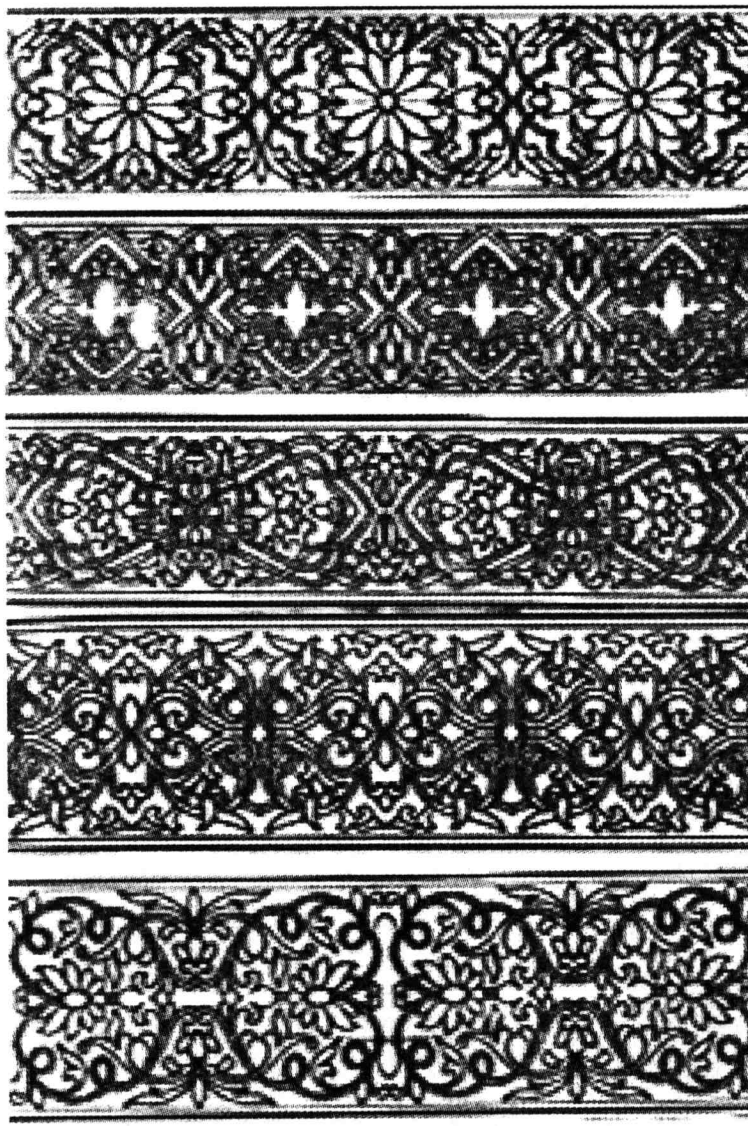

8. 27 ـ رەسم. نەقشلەر

§ 8 . باسما مىخلاشتا دىققەت قىلىدىغان ئىشلار

ئەمەلىي ئىشلەش جەريانىدا چاتما ۋە لىملارغا باسمىلارنى يۇقىرىقى دەك شەكىللەر بويىچە مىخلاشقىمۇ ئۇنىڭدىن باشقىچەرەك ئۆزگەرتىپ، باسما سانىنى كۆپەيتىپ ياكى كېمەيتىپ مىخلاشقىمۇ بولىدۇ. باسمىلارنى مىخلاشتا باسمىلارنىڭ گۈل چىقىرىلغان يۈزى چاتما ياكى لىمنىڭ ئەسلىي يۈزىدىن ئۇستۈن چىقىپ قېلىشىدىن ساقلىنىش بىلەن بىرگە باسمىلارنىڭ ئۇلانغان يەرلىرىنى بۇرۇچ قىلىپ، ھەم ئۇلاش كېرەك. مىخلىغان مىخنىمۇ ئىچكىرى قېقىش، مىخنىڭ كېيىن كەينىگە يېنىپ ئۇستىدىكى باسمىنى كۆتۈرۈۋېلىشىدىن ساقلىنىش كېرەك.

§ 9 . جەگىگە ۋاسا تىزىش ئۇسۇلى

مەيلى ئاددىي يېپىلىدىغان ئۆي ۋە پېشايۋانلار بولسۇن ياكى ئالىي دەرىجىلىك قىلىپ يېپىلىدىغان ئۆي ۋە پېشايۋانلار بولسۇن ھەممىسىگە ۋاسا ئىشلىتىلىدۇ. تاق ۋاسلىق ئۆي ۋە پېشايۋانلارغا ۋاسا ئارىلىق قالدۇرۇلۇپ تىزىلىدۇ. ۋاسىنىڭ ئىككى ئۇچى تېگىدىكى جەگىنىڭ يېنىدىن 1 ~ 2 سانتىمېتىر چىقىپ تۇرىدۇ ياكى جەگىنىڭ يان قىرى بىلەن تەڭ بولىدۇ. تاق ۋاسلىق ئۆي ۋە پېشايۋانلارنىڭ بۇندىق ۋاسىلىرى ئادەتتە ۋاسا قىلىنىدىغان بادىرنى ئىككى جەگىنىڭ ئوتتۇرىسىغا كەلگۈدەك كېسىپ كالتەك قىلىپ ئوتتۇرىسىدىن تىلىپ ياكى يېرىپ ئىككى پارچە قىلغاندىن كېيىن كالتەكنىڭ يۈز قىسمى نۇرەندە، داس رەندە، ئورغاق رەندىلەر بىلەن سىلىقلىنىدۇ. ۋاسا تاپىنى ئازراق شىلىۋېتىلىدۇ. جۈپ ۋاسلىق ئۆي ۋە پېشايۋانلارنىڭ ۋاسىلىرى ئادەتتە كالتەك قىلىنغاندىن كېيىن قىرغۇچتا قىرىپ تەكشى يۇمىلاقلىنىدۇ. ئاندىن ئوتتۇرىسىدىن تىلىپ ئىككى قىلىنىدۇ. قىرى ياپسار قىلىنىپ، جەگە ئۇستىگە زىچ تىزىلىدۇ. ۋاسىنىڭ ئىككى ئۇچى يەنە بىر ۋاسا بىلەن تېگىشىپ تۇرىدۇ.

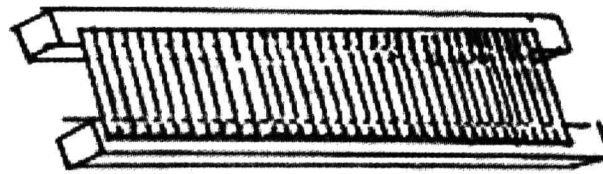

8. 28 ـ رەسىم. جەگىگە ۋاسا تىزىش ئۇسۇلى

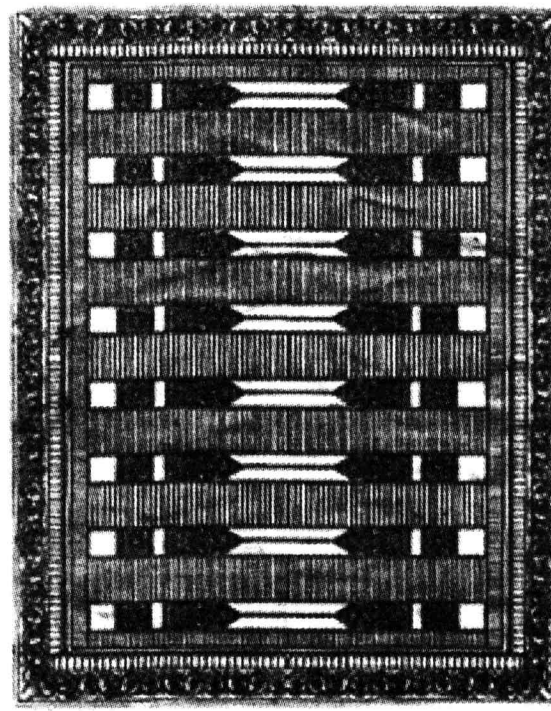

8. 29 ـ رەسىم. جۇپ ۋاسا تىزىلغان ئۆينىڭ ئاستى كۆرۈنۈشى

ئەملىي مەشىق

بۇ بابتا ئالىي دەرىجىلىك ئۆي ۋە پىشايۋانلارنى يېپىش ئۇسۇلى كۆرسىتىلگەن بولۇپ، ئىش تەرتىپى ئاددىي ئۆي ۋە پىشايۋانلارنى يېپىش بىلەن ئوخشايدۇ. بۇنىڭدا پەقەت ھەر خىل باسمىلارنى تەييارلاش ۋە ئۇنى مىخلاش، لىم، جەگىلەرگە نەقىشلەرنى ئويۇش، تۈۋرۈكلەرنى

ياساش قاتارلىق نازۇك بولغان ئىش تۇرلىرىنى ئۆگىنىۋېلىش لازىم.

ئىزدىنىش ۋە مۇھاكىمە سوئاللىرى

1. ئالىي دەرىجىلىك ئۆي ۋە پېشايۋانلارغا ياغاچ تاللاش ئۇسۇلىنى سۆزلەپ بېرىڭ؟
2. ئالىي دەرىجىلىك ئۆي ۋە پېشايۋانلارغا ياغاچ تىلدۇرۇش ئۇسۇلىنى سۆزلەپ بېرىڭ؟
3. توم پىلتە قانداق ياسىلىدۇ؟
4. ئوشۇقچە قانداق ياسىلىدۇ؟
5. مەرەپچە قانداق ياسىلىدۇ ؟
6. چاقماق قانداق ياسىلىدۇ؟
7. ناۋا باسمىلار قانداق ياسىلىدۇ؟
8. چىغ باستى قانداق ياسىلىدۇ؟
9. غىش باسما قانداق ياسىلىدۇ؟
10. نەقىشلەر ئويۇلغان باسمىلار قانداق ياسىلىدۇ؟
11. جەگە راسلاش ئۇسۇلىنى سۆزلەپ بېرىڭ؟
12. نەقىشلەر ئويۇلغان جەگىلەر قانداق ياسىلىدۇ؟
13. پېشايۋان جەگىلىرى قانداق ياسىلىدۇ؟
14. ئايۋان ۋە پېشايۋانلارنىڭ لىملىرى قانداق ياسىلىدۇ؟
15. ئايۋان ۋە پېشايۋانلارنىڭ تۈۋرۈكلىرىنى ياساش ئۇسۇلىنى سۆزلەپ بېرىڭ؟
16. لىم ۋە جەگىلەرگە باسما مىخلاش ئۇسۇلىنى سۆزلەپ بېرىڭ؟
17. باسما مىخلاشتا نېمىلەرگە دىققەت قىلىش كېرەك؟
18. ۋاسا راسلاش ۋە ۋاسا تىزىش ئۇسۇلىنى سۆزلەپ بېرىڭ ؟

توققۇزىنچى باب ئۆي ۋە پىشايۋانلارنىڭ تورۇسىغا پەنەرکە چاپلاش ئۇسۇللىرى

§ 1 . تورۇسقا پەنەرکە چاپلاش ئۇسۇللىرى

ئۆيگە جەگە سىلىپ، جەگىگە ھەرخىل پەنەرکىلەرنى بىۋاستە مىخلاشقىمۇ ياكى جەگە تېگىنى ھەرخىل شەکىلدە نېپىز چەسۋەك بىلەن جاھازلاپ، ئاندىن ھەرخىل ئەگىملەرنى چىقىرىپ پەنەرکە مىخلاشقىمۇ بولىدۇ.

تورۇسقا پەنەرکە چاپلىغاندا ياغاچ ھۇنەر ئاز كېتىش، سۇپەتلىك بولۇشتەك ئالاھىدىلىككە ئىگە بولۇپلا قالماي، رەڭلىك پەنەرکە ئىشلەتكەندە سىرلاشمۇ ھاجەتسىز. پەنەرکە ئادەتتە تورۇسقا تۇز پەتنۇس شەکىلدە، غىش شەکىلدە، ئايلانما پەلەمپەي شەکىلدە چاپلىنىدۇ.

1. تورۇسقا ئاددىي ئۇسۇلدا پەنەرکە چاپلاش

بۇنىڭدا ئۆيگە سىلىنىدىغان ياغاچنىڭ (جەگىنىڭ) ئاستى يۈزى تەكشىلىنىپ، جەگە يۈزىنىڭ ئوتتۇرىسىغا قارىلىق بىلەن سىزىق چېكىلىدۇ. پەنەرکە شۇ سىزىق بويىچە جەگىگە بىۋاستە مىخلىنىدۇ. ئەگەر جەگە يۈزىنىڭ كەمتۈك ياكى پەس قالغان يەرلىرى بولسا شال ياكى چەسۋەك مىخلاپ تولدۇرۇلۇپ ئاندىن پەنەرکە مىخلىنىدۇ.

پەنەرکە مىخلانغاندىن كېيىن ئىككى پەنەرکىنىڭ ئوچراشقان قىرىغا، تۇرلۈك شەکىلدىكى چەسۋەك مىخلاپ چاك باستۇرۇۋېتىلىدۇ. بۇنىڭ بىلەن ئۆيگىمۇ بىر خىل شەکىل كىرىدۇ. تامغا مىخلانغان پەنەرکىنىڭ گىرۋىكىگە چۆرگىلىتىپ ناۋا باسما مىخلىنىپ، تام بىلەن پەنەرکە توتاشقان ئورۇن باستۇرۇۋېتىلىدۇ. بۇ ئۆينىڭ تورۇسىغا پەنەرکە چاپلاشتىكى ئەڭ ئاددىي ئۇسۇلدۇر.

ئادەتتە پەنەرکىلەرنىڭ ئۇزۇنلۇقى 240 سانتىمېتر، كەڭلىكى 120 سانتىمېتر بولغاچقا، پەنەرکە چاپلىنىدىغان ئۆيلەرنىڭ جەگىلىرى ئادەتتە 60 سانتىمېتر ئارىلىققا بىر تالدىن سىلىنىدۇ.

پەنەرکە چاپلىنىدىغان تورۇسلارنىڭ جەگسى تام ئۈستىگە بىۋاستە قويۇلۇپ تېگىدىن پەنەرکە مىخلىنىدۇ. جەگە ئۈستىگە بولسا ۋاسا، شاللار تىزىلىپ شاخ - شۇمبا سېلىپ ئاندىن لاي سېلىنىدۇ.

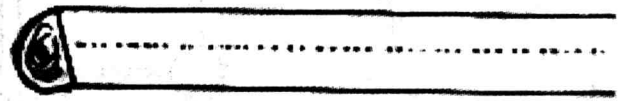

1.9 - رەسىم. پەنەرکە مىخلىنىدىغان جەگە

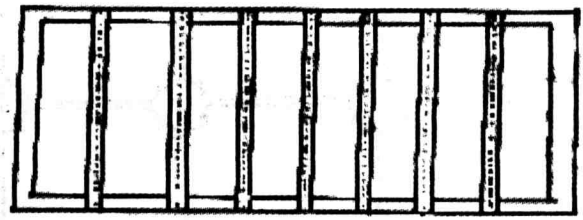

2.9 - رەسىم. پەنەرکە مىخلىنىدىغان جەگنىڭ ئاستى كۆرۈنۈشى

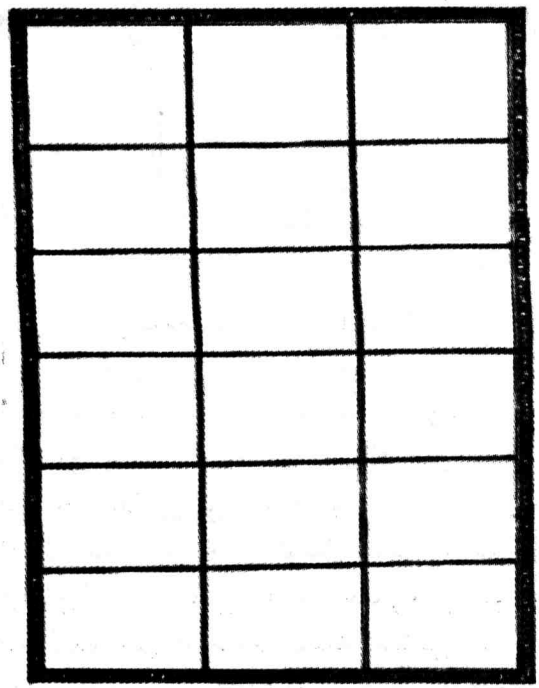

3.9 - رەسىم. پەنەرکە تۆز مىخلانغان تورۇسنىڭ كۆرۈنۈشى

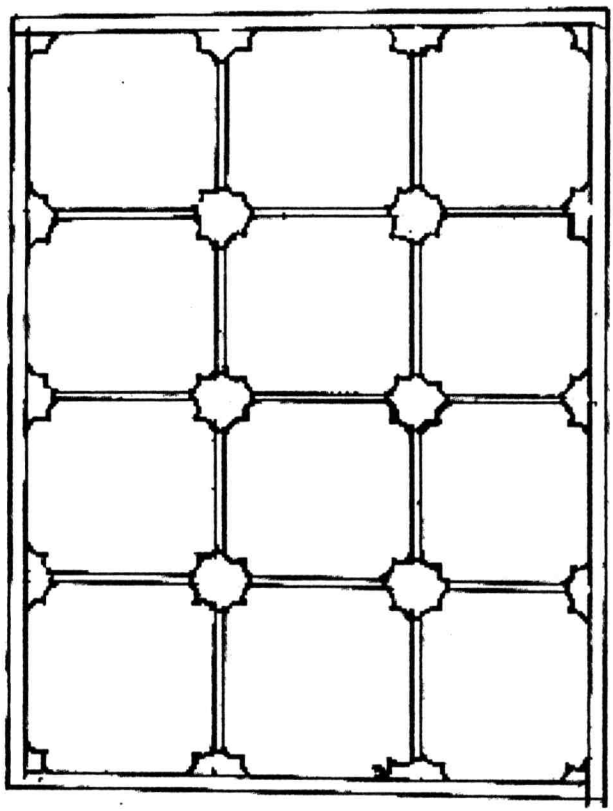

4.9 ـ رەسىم. پەنەركە مىخلانغان تورۇسنىڭ كۆرۈنۈشى

2. تورۇسقا پەتنۇس شەكلىدە پەنەركە چاپلاش

پەنەركە مىخلىنىدىغان ئۆينىڭ تورۇسىنى پەتنۇس شەكلىدە ياساش بىر خىل ماھارەت بولۇپ، شەكىل جەھەتتىمۇ ئۆيگە بىرخىل ئازادىلىك، گۈزەللىك تۇيغۇسى بېرىدۇ. تورۇسنىڭ چۆرىسگە پەنەركىنى ئويۇپ ھەرخىل چىراغلارنى ئورنىتىشقا بولىدۇ. تورۇسنىڭ چۆرىسى بىرخىل، ناۋا ئەگمىسنى بىر خىل، ئوتتۇرىسىنى بىرخىل رەڭلىك پەنەركىلەر بىلەن ئوراپ، ھەرخىل شەكىل چىقارغىلى بولىدۇ.

پەتنۇس شەكلىدە پەنەركە مىخلاشنىڭ ئىككى خىل ئۇسۇلى بار. بىرى، بىر ئەگمە بىلەنلا پەتنۇس شەكلىنى چىقىرىش؛ يەنە بىرى، قوش

ئەگمىلىك قىلىپ پەتنۇس شەكلىنى چىقىرىش.

1) بىر ئەگمىلىك تورۇس

بىر ئەگمىلىك پەتنۇس شەكىل چىقىرىشتا ئۆينىكى تورۇسنى بويلاپ 40 ~ 60 سانتىمېتىرلىق رامكا ياسىلىدۇ. بۇ رامكا ئۇيغە سېلىنغان جەگدىن 10 ~ 20 سانتىمېتىر تۆۋەن قىلىپ، جەگنگە ئاسما قىلىپ، ياغاچ بالداق بىلەن تۇتاشتۇرۇلۇپ چېتىلىدۇ. ئاندىن جاھازنىكى قىرى بىلەن ئۇيغە سېلىنغان جەگە ئوتتۇرىسىدىكى 90° لۇق بۇلۇڭغا پەنەركە ئېگىپ مىخلىنىپ ئەگمە چىقىرىلىدۇ.

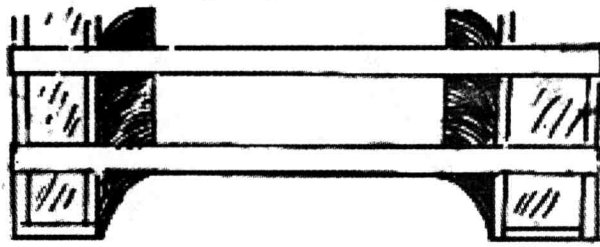

9. 5 ـ رەسىم. بىر ئەگمە چىقىرىپ مىخلاش ئۇسۇلى

ئەگمە مىخلىنىپ بولغاندىن كېيىن ئۆينىكى ئوتتۇرىسىغا، ئاندىن پەتنۇسنىكى چۆرىسىگە پەنەركە مىخلىنىدۇ. تورۇسقا چىراغ بېكىتىشتە تورۇسنىكى چۆرىسىدىكى رامكىغا مىخلانغان پەنەركىدىن، رامكىنكى ئوتتۇرىغا مىخلانغان پەنەركىدىن ۋە پەتنۇسنىكى ئوتتۇرىدىن تۆشۈك ئېچىپ بېكىتىش كېرەك.

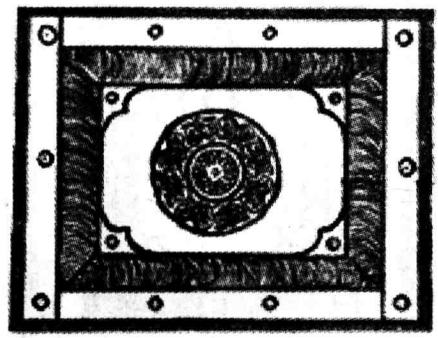

9. 6 ـ رەسىم. بىر ئەگمىلىك پەنەركە چاپلانغان تورۇسنىكى كۆرۈنۈشى

2) ئىككى ئەگمىلىك تورۇس

پەنەركىنى تورۇسقا چوكى ئەگمىلىك، كىچىك ئەگمىلىك قىلىپ يا-

كى ئىككى ئەگمىلىك، ئۇچ ئەگمىلىك قىلىپمۇ چاپلاشقا بولىدۇ. بۇ-نىڭدا چوڭ ئەگمىنىڭ رامكىسى پەسرەك قىلىنىپ، ئۇنىڭ يېنىغا كىچىك ئەگمىنىڭ رامكىسىنى سەل ئۇستۇنرەك قىلىپ، ئۇنىڭ يېنىغا كىچىك ئەگمىنىڭ رامكىسىنى سەل ئۇستۇنرەك قىلىپ جەگىگە ئېسىپ مخلىنىدۇ. ئىككى ئەگمىسىنىڭ يېنىدىكى يۈز قىسىملىرىغا زىننەت چىراغلىرىنى ئورنىتىشقا بولىدۇ. كىچىك ئەگمىنىڭ ئوتتۇرىسى بولسا يەنىلا جەگىگە مخلىنىدۇ. بۇخىل ئۇسۇل بىلەن تورۇسقا پەنەركە چاپ-لىغاندا ئۆي تولىمۇ چىرايلىق چىقىدۇ.

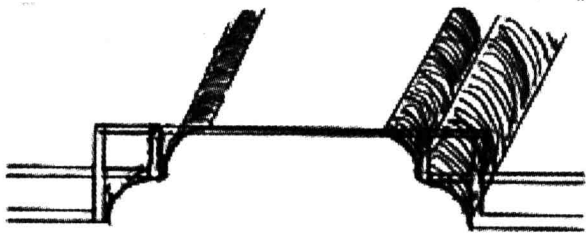

9. 7 ـ رەسىم. تورۇسقا ئىككى ئەگمە چىقىرىپ پەنەركە مخلاش ئۇسۇلى

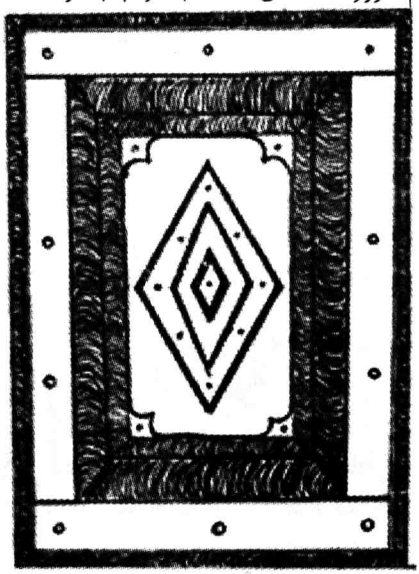

9. 8 ـ رەسىم. ئىككى ئەگمىلىك ، ئوتتۇرىسىغا غىش شەكلى چىقىرىلغان پەتنۇس شەكىل-لىك تورۇسنىڭ كۆرۈنۈشى

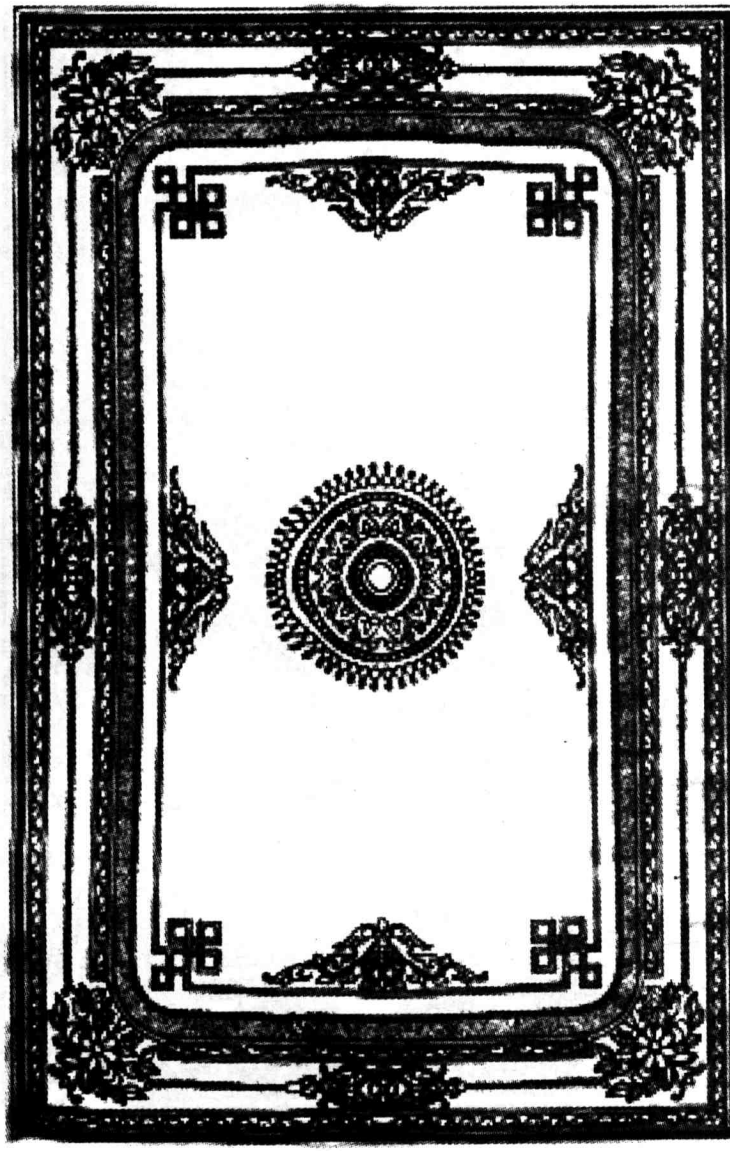

9.9 - رەسىم. ئۈچ ئەگمىلىك، نەقىشلىك پەنەركىلىك تورۇس

9. 10 ـ رەسىم. ئۈچ ئەگمىلىك، نەقىشلىك تورۇسنىڭ كۆرۈنۈشى

9 . 11 ـ رەسىم. چۆرىسى پەنەركىلىك، ئوتتۇرىسى جۈپ ۋاسلىق
تورۇسنىڭ كۆرۈنۈشى

§ 2 . پېشايۇانلارنىڭ تورۇسىغا پەنەرکە چاپلاش ئۇسۇلى

هازىر ئۆيلەرنىڭ تورۇسلىرىغا پەنەرکە چاپلىغاندىن باشقا پې-شايۇانلارنىڭ تورۇسلىرىغمۇ پەنەرکە چاپلايدىغان ئەھۋاللار بار . پە-نەرکە چاپلىنىدىغان پېشايۇانلارمۇ ياغاچ قۇرۇلمىسى جەھەتتىن ئادەتتە-كى پېشايۇانلار بىلەن ئوخشاش ئۇسۇلدا يېپىلىدۇ . پېشايۇان ياغاچ قۇ-رۇلما بىلەن يېپىلىپ بولغاندىن كېيىن، پەنەرکە جەگىگە بىۋاستە مىخلىنىدۇ . پېشايۇاننىڭ لىم، تۆۋرۈكلىرىنمۇ پەنەرکە بىلەن ئوراشقا بولىدۇ . پېشايۇان تورۇسغىمۇ پەتنۇس شەكلىدە، بىر ئەگمىلىك، ئىك-كى ئەگمىلىك قىلىپ پەنەرکە چاپلاشقا بولىدۇ . پېشايۇاننىڭ جەگسىنى ئالدىغا چىقارماي تۆز قىلىپ پەنەرکە مىخلۇپتىشكىمۇ، پېشايۇاننىڭ جەگسىنى ئالدىغا چىقرىپ، لىم بىلەن جەگسىنىڭ ئارىلىقىدىكى بۇلۇڭ-غا ئەگمە مىخلاپ ياساشقىمۇ بولىدۇ . تۆۋرۈك پېشايۇاننىڭ لىمغا بىۋا-ستە قويۇلۇپ ناچا ئورنىنى مەرەپچە شەكىلدە چىقرىپ، پېشايۇانغا تېخمۇ ئالاھىدە تۆس بېرىشكىمۇ بولىدۇ . تۆۋرۈك بىلەن تۆۋرۈك ئا-رىلىقى يېراق بولسا ئوتتۇرىغا بىر ئانارچە ساڭگىلىتىپ مەرەپچە ئارىلى-قىنى كىچىكلىتىش كېرەك .

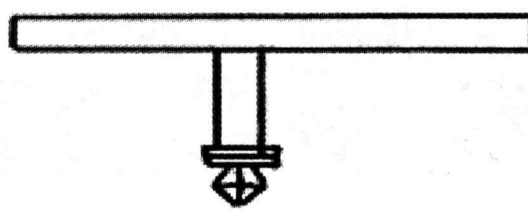

9 . 12 ـ رەسىم . ئانارچە ساڭگىلىتىش

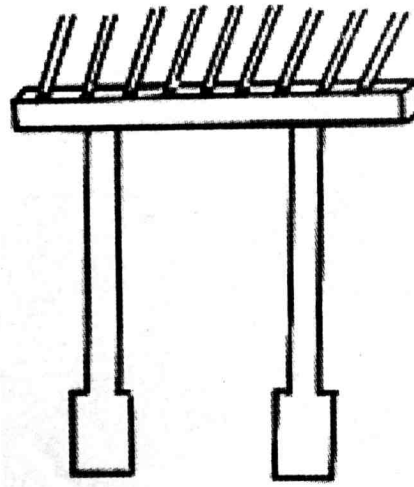

9. 13- رەسىم. ئالدى تۈز چىقىرىلىدىغان پەنەركە چاپلانغان پېشايۋاننىڭ قۇرۇلمىسى

1

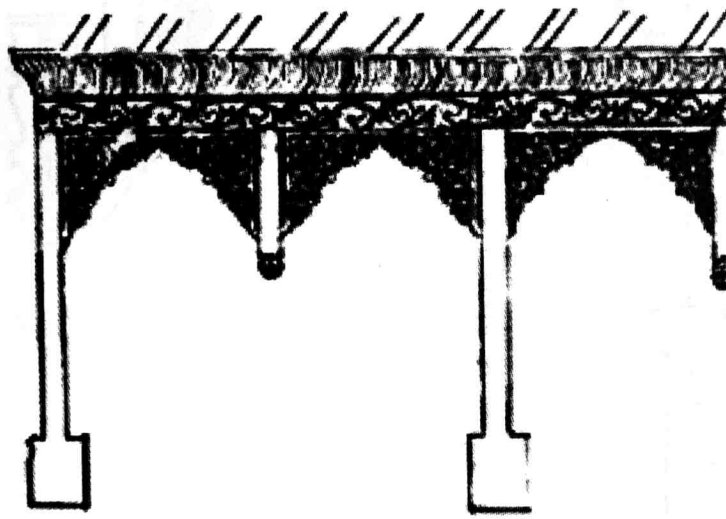

2

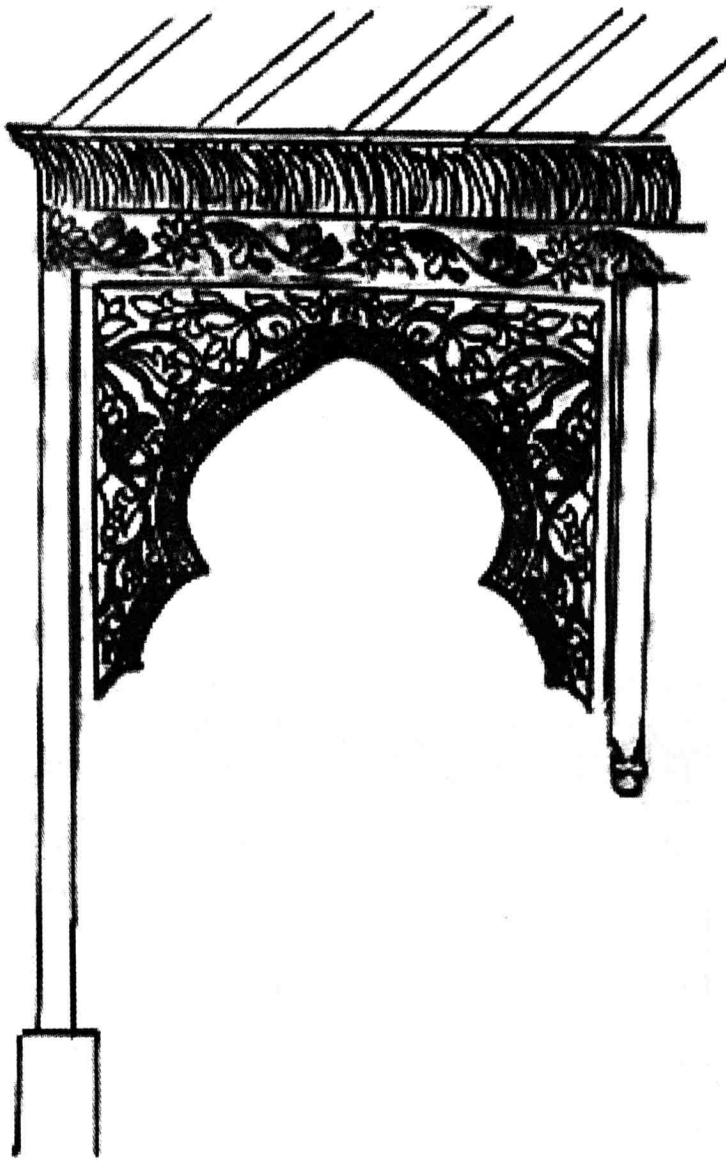

3

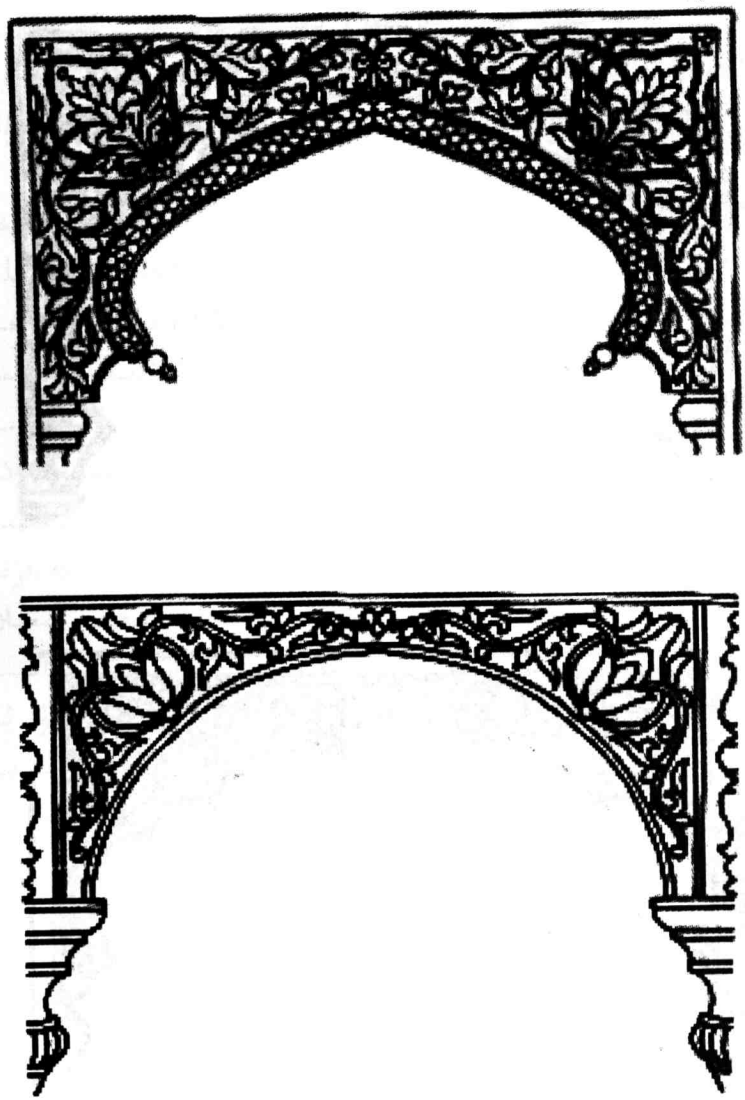

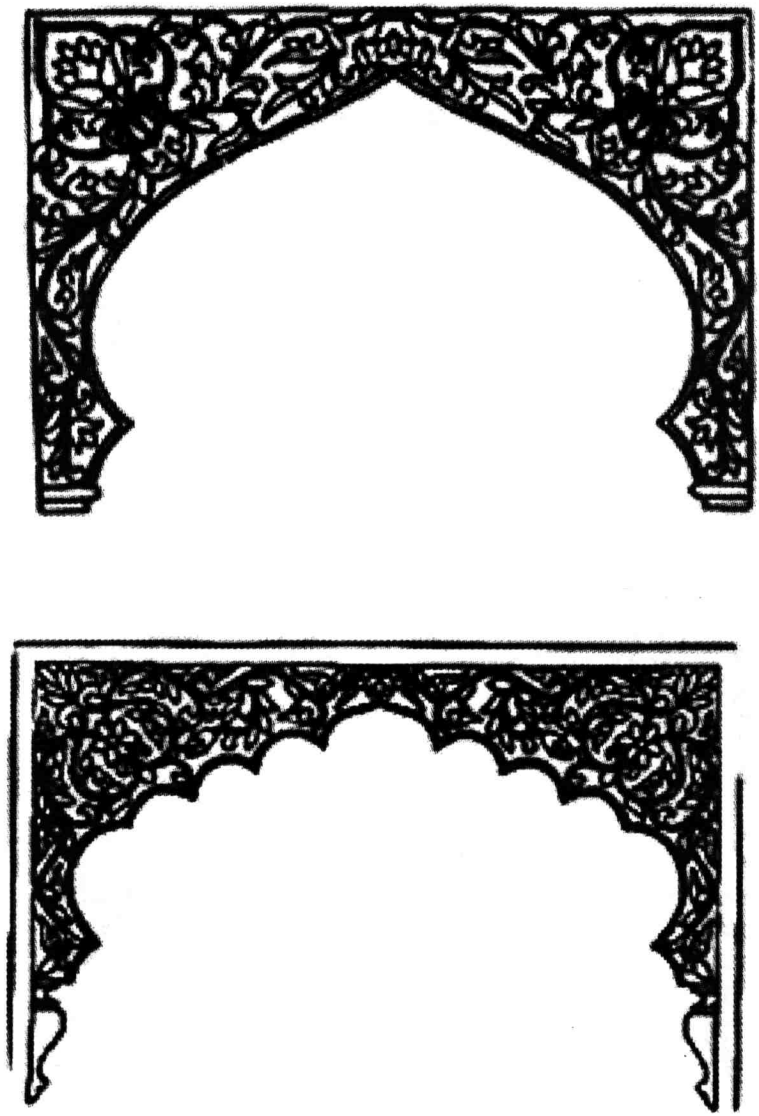

9. 14 ـ رەسىم. ئانارچە ساڭگىلىتىدىغان پېشايۋاننىڭ قۇرۇلمىسى

§ 3 . ئۆي ئىچىنى پەنەرکە بىلەن بېزەش ئۇسۇللىرى

نۆۋەتتە ئۆي ئىچىنى تام چۆرگىلىتىپ پەنەرکە بىلەن بېزەش، ئىشلىرى ـ دېرىزىلەرنىڭ ئۆي ئىچى تەرەپ چۆرىسىنى پەنەرکە بىلەن بېزەش خېلى ئومۇملاشماقتا. ياغاچچىلىققا نىسبەتەن بۇ بىر ئاددىي ھۈنەر بولۇپ، ئۇنى ئاسانلا ئۆگىنىۋالغىلى بولىدۇ.

ئۆي ئىچىنى پەنەرکە بىلەن بېزەشتە، ئالدى بىلەن بېزىمەكچى بولغان ئۆينىڭ دېرىزە قويۇلغان ئېگىزلىكىنى ئۆلچىۋالىمىز. ئادەتتە دېرىزىلەر 80 ~ 100 سانتىمېتىر ئېگىزلىككە قويۇلىدۇ. شۇڭا، دېرىزە قويۇلغان ئېگىزلىكى قانچىلىك بولسا ئۆينىڭ چۆرىسىگە شۇ ئېگىزلىك ئاساسىدا سىزىق سىزىۋالىمىز. ئاندىن تىلدۇرۇلغان شالنى تامغا مىخلاپ ئۇنىڭ ئۈستىگە رەڭلىك پەنەرکە مىخلاپ، چەسۈەك مىخلاپ چىقىمىز ياكى قېلىن پەنەرکىنى پولات مىخ بىلەن تامغا بىۋاستە مىخلاپ چىقىمىز. ئاندىن يېلىم بېرىپ ھەرخىل گۈل نۇسخىلىرى چىقىرىلغان قەغەزنى چاپلاپ چىقىمىز. ئاراچلىرىغا بولسا ھەر خىل چەسۈەكلەرنى مىخلايمىز. ئۆينىڭ تام چۆرىسىگە مىخلانغان پەنەرکىنى بۆلەكلەرگە بۆلىمىز، بۆلەكلەرنى يەنە خىلمۇ خىل شەكىللەر بىلەن بېزىسەكمۇ بولىدۇ. ئىشلىرى ـ دېرىزىلەرنىڭ ئىچى تەرەپكە ئەگمە چىقىرىپ، ئەگمىنىڭ بۇلۇڭلىرىغا نەقىش ئىشلەپ ئورناتساقمۇ بولىدۇ.

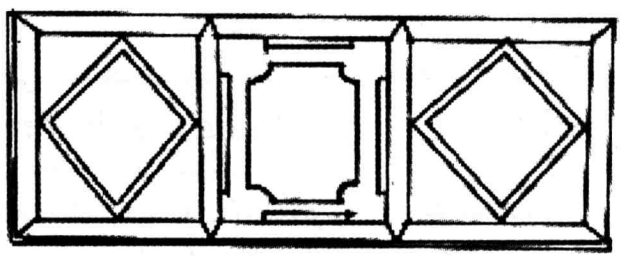

15 . 9 ـ رەسىم. ئۆينىڭ تام چۆرىسىنىڭ پەنەرکە بىلەن بېزىلىش شەكلى

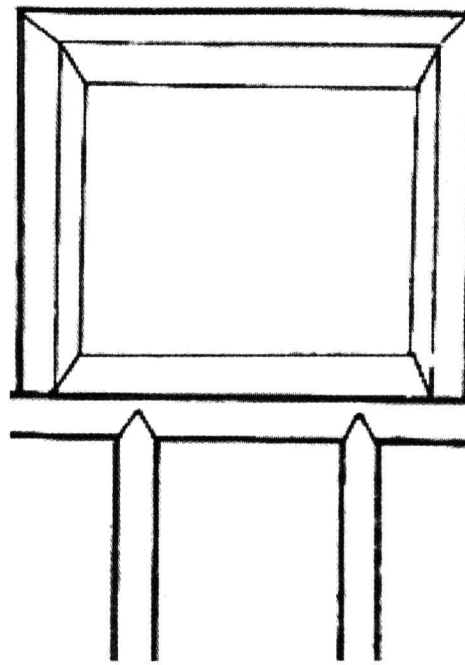

9. 16 - رەسىم. ئىشىك - دېرىزە يانلىرىنىڭ بېزىلىشى

4 § . نەقشلەرنى چوڭايتىش ۋە كىچىكلىتىش ئۇسۇلى

ياغاچچىلىقتا نەقشلەرنى چوڭايتىش ۋە كىچىكلىتىپ ئىشلىتىش دائىم بولۇپ تۇرىدۇ. ھەر قانداق بىر نەقشنى چوڭايتقىلى ۋە كىچىكلەتكىلى بولىدۇ. بىز بىر نەقشنى چوڭايتماقچى بولساق، ئالدى بىلەن مىللىمېتىرنى بىرلىك قىلىپ ئەسلىي نەقشنىڭ ئۇزۇنلۇقى، كەڭلىكىنى ئۆلچەپ، چوڭايتماقچى بولغان نەقشنىڭ ئۇستىدىن ئۇزۇنىسىغا، تۇغرىسىغا ئىنچىكە سىزىق سىزىپ چىقىمىز. ئاندىن نەقشنى چوڭايتماقچى بولغان قەغەزنىڭ ئۈستىگە سانتىمېتىرنى بىرلىك قىلىپ سىزىق سىزىپ چىقىمىز. ئاندىن ئەسلى كىچىك نەقش ئۈستىگە سىزىلغان ھەر بىر مىللىمېتىرنى چوڭايتماقچى بولغان نەقش سىزىلىدىغان قەغەزدىكى

سانتىمېتىر ئاساس قىلىنغان سىزىقنىڭ قانچە سانتىمېتىرغا تەڭ كېلىدىغانلىقىنى بىلۈۋېلىپ شۇ بويىچە 1 مىللىمېتىرنى 1 سانتىمېتىرغا تەڭ قىلىپ سىزساق ئەسلىدىكى نەقىش ئون ھەسسە چوڭىيىدۇ.

1

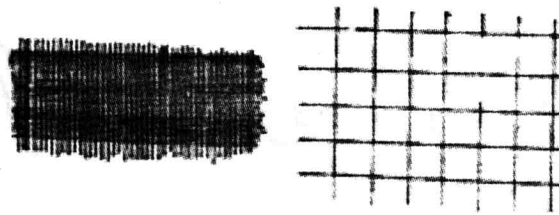

2

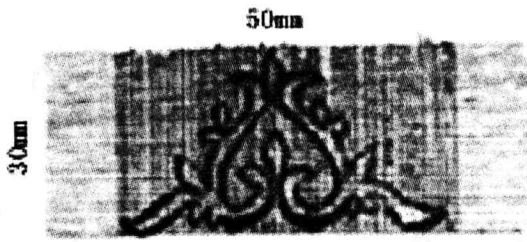

3

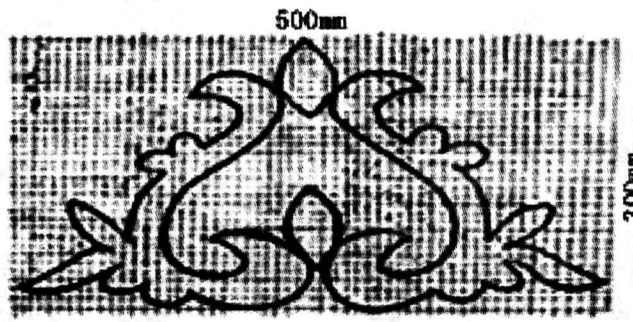

17 .9 ـ رەسىم. نەقىش چوڭايتىش ۋە كىچىكلىتىش ئۇسۇلى

5 § . نەقش ئۆرنەكلىرى

1. تاق نەقشلەر

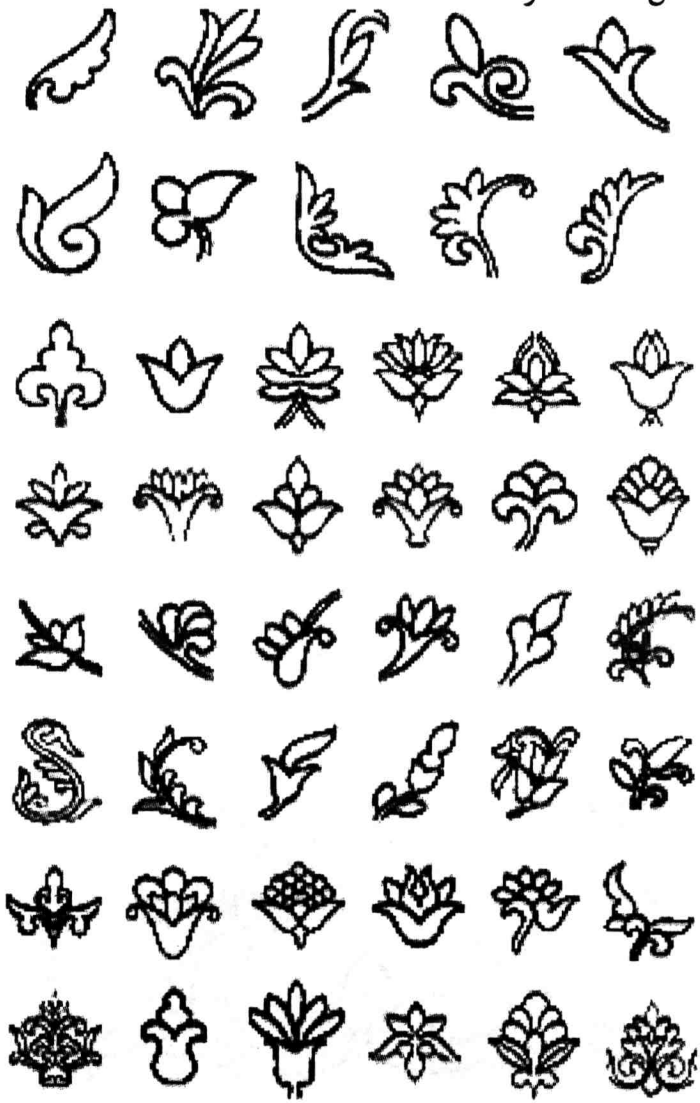

2. بىرىككەن نەقىشلەر

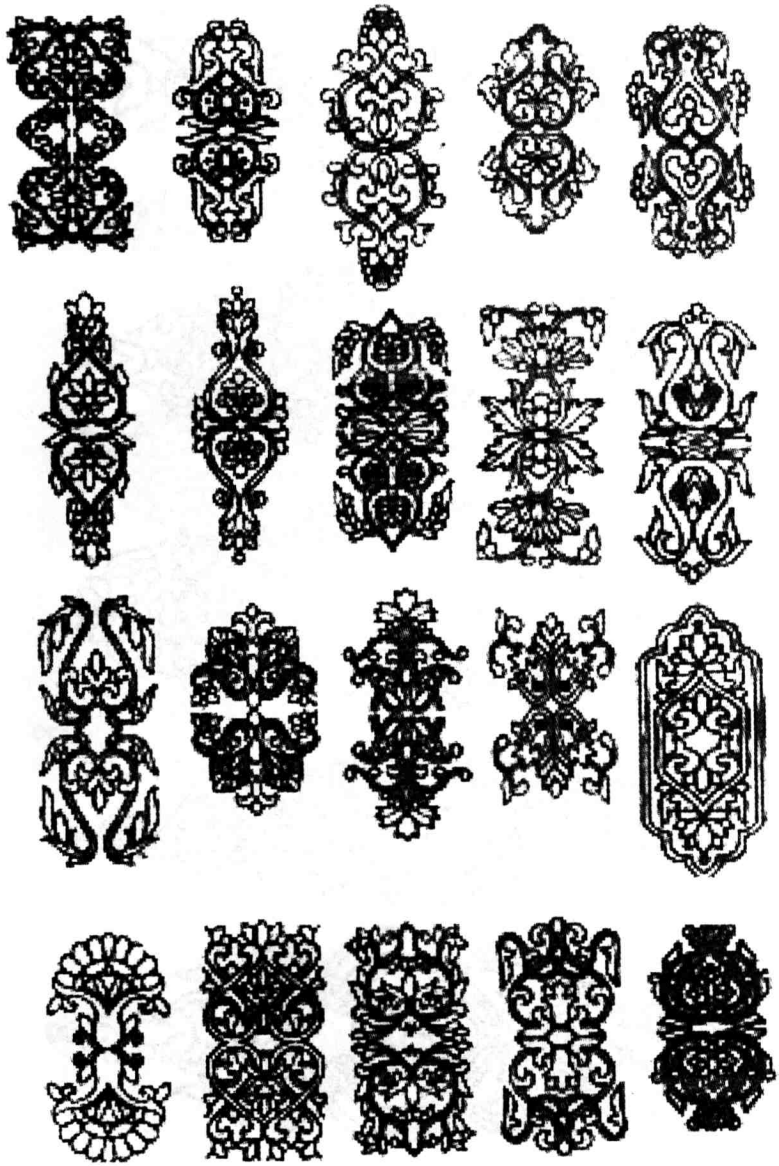

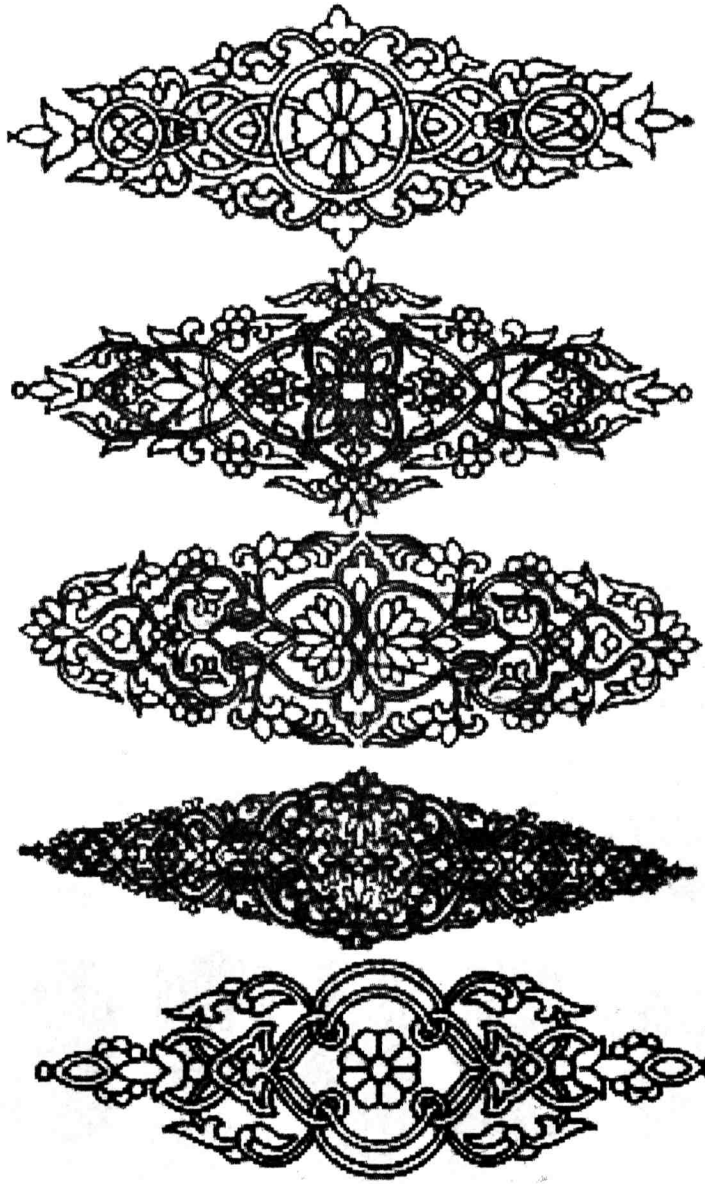

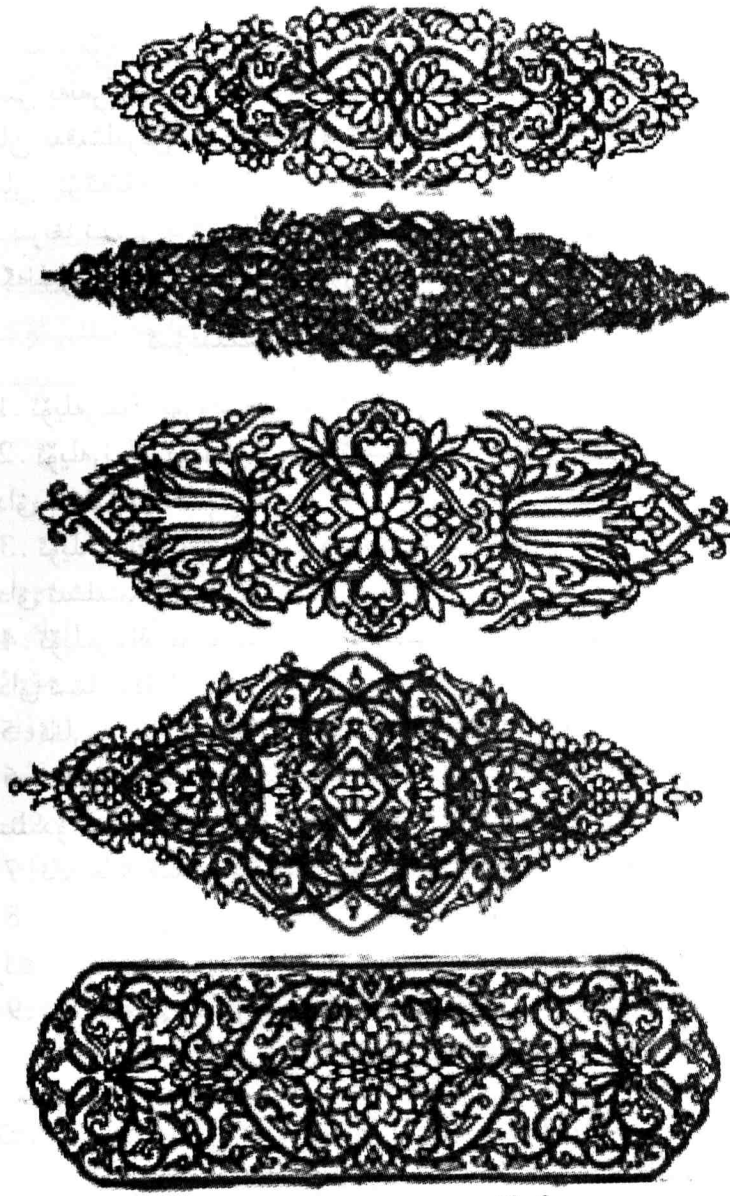

9. 18 - رەسىم. نەقىش ئۆرنەكلىرى

ئەمەلىي مەشىق

بۇ بابتا ئۆي ۋە پېشايۋانلارنىڭ تورۇسىغا پەنەركە چاپلاش ۋە ئۆي ئىچىنى پەنەركە بىلەن زىننەتلەش، شۇنىڭدەك ياغاچچىلىقتا مۇھىم بولغان نەقىشلەرنى چوڭايتىش ۋە كىچىكلىتىش ئۇسۇللىرى تونۇشتۇرۇلغان. ئۆگەنگۈچىلەر ۋاقىت ئاجرىتىپ ئۆي ياكى پېشايۋانلارنىڭ تورۇسلىرىغا ئاددىي ياكى مۇرەككەپ قىلىپ پەنەركىلەرنى چاپلاپ ئۆگەنگەنلىرىنى ئەمەلىيەتتىن ئۆتكۈزۈشى لازىم.

ئىزدىنىش ۋە مۇھاكىمە سوئاللىرى

1. ئۆيلەرنىڭ تورۇسىغا پەنەركىنى تۈز چاپلاش قانداق ئىشلىنىدۇ؟
2. ئۆيلەرنىڭ تورۇسىنى بىر ئەگمىلىك قىلىپ پەنەركە چاپلاش قانداق ئىشلىنىدۇ ؟
3. ئۆيلەرنىڭ تورۇسىنى ئىككى ئەگمىلىك قىلىپ پەنەركە چاپلاش قانداق ئىشلىنىدۇ؟
4. ئۆيلەرنىڭ تورۇسىنى ئۈچ ئەگمىلىك قىلىپ پەنەركە چاپلاش قانداق ئىشلىنىدۇ؟
5. ئانارچە ساڭگىلىتىش ئۇسۇلىنى سۆزلەپ بېرىڭ؟
6. ئالدىنى تۈز قىلىپ پەنەركە چاپلانغان پېشايۋانلار قانداق ياسىلىدۇ؟
7. ئالدىغا ئەگمە چىقىرىلغان پېشايۋانلار قانداق ياسىلىدۇ؟
8. نەقىشلەرنى چوڭايتىش ۋە كىچىكلىتىش ئۇسۇلىنى سۆزلەپ بېرىڭ؟
9. ئۆي ئىچىنى پەنەركىدە بېزەش ئۇسۇلىنى سۆزلەپ بېرىڭ؟

ئونىنچى باب سىرلاش ۋە ئەينەك سىلىش ئۇسۇللىرى

ياغاچچىلىقنى بىرگە ماھىر، كۆپكە قادىر بولۇشنى تەلەپ قىلىدىغان كەسىپلەرنىڭ بىرى دېيىشكە بولىدۇ. ھازىر كۆپلىگەن ياغاچچىلار ئۆزى ياسىغان ئۆي جاھازلىرى ۋە ئىشىك - دېرىزىلەرنى ئۆزى زاماسكىلاپ، سىرلاپ، ئەينەكلىرىنى كېسىپ، سالماقتا. شۇڭا، ياغاچچىلىقنى ئۆگەنگۈچىلەر ئاددىي سىرچىلىق ۋە ئەينەكچىلىك بىلىملىرىنى ئۆگىنىۋېلىشى كېرەك.

§ 1 . سىرچىلىقتا ئىشلىتىلىدىغان ئەسۋابلار

سىرچىلىق ئەمەلىيىتىدە سىرلاش سۈپىتى ۋە سۈرئىتى سىرچىلىق مەشغۇلات تېخنىكىسىنىڭ يۇقىرى - تۆۋەنلىكىگە مۇناسىۋەتلىك بولۇپلا قالماستىن، سىرچىلىق سايمانلىرىنىڭ مۇۋاپىق ياكى مۇۋاپىق ئەمەسلىكى بىلەنمۇ مۇناسىۋەتلىك. سىرچىلىقتا سىرلىنىدىغان ئورۇنلار ئوخشاش بولمىغاچقا ئىشلىتىلىدىغان ئەسۋاب - سايمانلارمۇ ئوخشاش بولمايدۇ. سىرنىڭ تېپى ئوخشاش بولمسا ئۇنىڭغا ئىشلىتىلىدىغان ئەسۋاب - سايمانلارمۇ ئوخشاش بولمايدۇ. سىرلىنىدىغان بۇيۇملار ئوخشاش بولمسا ئىشلىتىلىدىغان سىرمۇ ئوخشاش بولمايدۇ.

شۇڭا، سىرچىلىقتا سىرنىڭ تېپى، سىرلاش ئوبيېكتى، مەشغۇلات ئۇسۇلى ۋە سىرلاش تەلىپىگە قاراپ ھەر قايسىسىغا ئۆزىگە لايىق ئەسۋاب - سايمانلارنى ئىشلىتىش كېرەك.

1. لاپاتكا

لاپاتكا قىرىش تاختىسى بىلەن ياغاچ ساپتىن تۈزۈلىدۇ. لاپاتكا سىرلاشتىن بۇرۇن سىرلىنىدىغان يۈزگە زاماسكا بېرىپ سىلىقداشقا، زاماسكا قالدۇقلىرىنى قىرىپ چىقىرىۋېتىشكە ئىشلىتىلىدۇ. لاپاتكا بىسىم

نىڭ كەڭلىك ئۆلچىمى ئادەتتە 3 ~ 8 سانتىمېتىر بولىدۇ.

1.10 ـ رەسىم . لاپاتكا

2. ئويغۇچ پىچاق

ئويغۇچ پىچاق چوڭ ئويغۇچ پىچاق ۋە كىچىك ئويغۇچ پىچاق دەپ ئىككى تۈرلۈك بولىدۇ.

چوڭ ئويغۇچ پىچاق كېرەكسىز بولغان كەڭرەك ھەرە تىغىدىن يالاسىلىدۇ. ئۇنىڭ ئۆلچىمى ھەرە تىغىنىڭ كەڭ ـ تارلىقى بويىچە بولسا بولىدۇ. چوڭ ئويغۇچ پىچاق كونا سىرلارنى ياكى سىر بېرىدىغان يەرلەرگە بەك چاپلىشىپ كەتكەن نەرسىلەرنى قىرىپ چىقىرىشقا ئىشلىتىلىدۇ.

كىچىك ئويغۇچ پىچاق مىخ ئىزلىرىدىكى يېرىق، تۆشۈكلەردىكى كونا زاماسكا ، توپا، لاي دېگەندەك نەرسىلەرنى قىرىپ تازلۇبتىشكە ئىشلىتىلىدۇ.

2.10 ـ رەسىم. چوڭ ـ كىچىك ئويغۇچ پىچاق

3. رېزىنكە قىرغۇچ

رېزىنكە قىرغۇچ چىداملىق رېزىنكە بىلەن قاتتىقراق ياغاچ تاختىدىن

ياسلىدۇ.

رېزىنكە قىرغۇچ ئاساسلىقى ئۆي - ئىمارەتلەر تاملىرىنىڭ ئەگرى يۈزلەرگە زاماسكا بېرىشكە ئىشلىتىلىدۇ. بۇ خىل قىرغۇچنىڭ يۈزى تەكشى، بىسى نېپىز بولىدۇ.

10. 3 - رەسىم. رېزىنكە قىرغۇچ

4. پولات تاختىلىق قىرغۇچ

بۇ ئېلاستىكلىققا ئىگە نېپىزرەك پولات تاختىنى ياغاچ ساپقا توغرىسىغا بېكىتىش ئارقىلىق ياسىلىدۇ. بۇ ئاساسەن تاملارغا زاماسكا بېرىشكە ئىشلىتىلىدۇ. ئۇنىڭ بىسى بەك ئۆتكۈر بولۇپ كەتسە بولمايدۇ. ئۇنى ئىشلەتكەندە چىڭ تۇتۇش كېرەك.

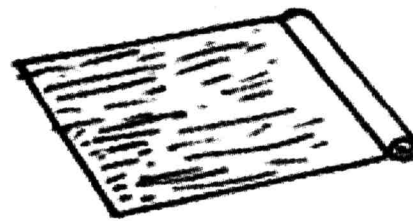

10. 4 - رەسىم. پولات تاختىلىق قىرغۇچ

5. سۈرتكۈچ

بۇ كەڭلىكى 7 سانتىمېتر، ئۇزۇنلۇقى 10 سانتىمېتىر بولغان تۆت چاسا ياغاچ تاختىدىن تۈزۈلىدۇ. ئۇنى قۇم قەغەز بىلەن يۆگەپ تۈرۈپ سىرتقى يۈزلەرنى سۈرتكەندە تەكشىلەش مەقسىتىگە يېتكىلى بولىدۇ.

6. قۇم قەغەز

قۇم قەغەز ياغاچ يۈزىنى سىلىقلىغۇچى قۇم قەغەز، سىر يۈزىنى سىلىقلىغۇچى قۇم قەغەز ۋە تۆمۈر قۇم قەغەز قاتارلىقلارغا بۆلۈنىدۇ.

7. چوتكا

چوتكا سىرچىلىقتا ھەر خىل يۇزلەرگە سىر بېرىش ئۈچۈن ئىشلىتىلىدۇ. كەڭ يۇزلەر كەڭ چوتكىدا، تار يۇزلەر تار چوتكىدا سىرلىنىدۇ. ناۋا، نەقىشلەر بولسا موي قەلەمدە سىرلىنىدۇ.

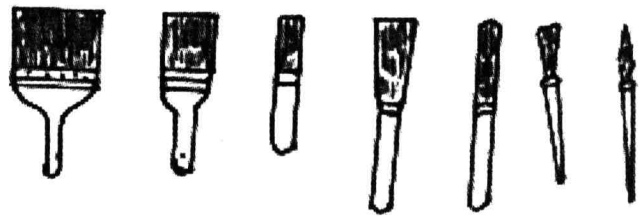

10. 5 - رەسىم. ھەر خىل چوتكىلار

§ 2. زاماسكىلاشتىن بۇرۇنقى تەييارلىقلار

ياغاچ جاھاز ۋە ئىشىك - دېرىزە، تورۇسلارغا زاماسكا بېرىشتىن بۇرۇن مۇندا‌ق بىر قانچە خىل تەييارلىق خىزمەتلىرىنى ئىشلەش كېرەك.

1. زاماسكا بېرىلىدىغان ياغىچىنىڭ قۇرۇق ياكى قۇرۇق ئەمەسلىكىگە دىققەت قىلىش كېرەك. ياغاچ قۇرۇق بولسا زاماسكىلاشقا بولىدۇ. ياغاچ ھۆل بولسا زاماسكىلاشقا بولمايدۇ.

2. جاھازلاردىكى چىقىپ قالغان مىخ، مىخلارنىڭ كۆتۈكىنى، تۇرۇلمالارنىڭ چىقىپ قالغان يەرلىرىنى ئىچىگە كىرگۈزۈۋېتىش بىلەن بىللە يېنىۋالغان تۇرۇملار بولسا چىڭىتىۋېتىش كېرەك.

3. جاھاز يۇزىگە لاي ۋە باشقا نەرسىلەر چاپلىشىۋالغان بولسا قىرىپ چىقىرىۋېتىش كېرەك.

4. جاھاز يۇزىدە تۆشۈكچىلەر بولۇپ، تۆشۈكچىلەردە توپا، ئەخلەت - چاۋالار بولسا قىرىپ چىقىرىۋېتىش ياكى ئىسپىرت سۈرتۈپ ئوت يېقىپ بىر تەرەپ قىلىش كېرەك. زاماسكا قېلىن بېرىلىدىغان ياكى زاماسكا تىقىدىغان يەرلەر بولسا، ياماق سېلىپ تۈزلەش كېرەك.

5. زاماسكىلىنىدىغان جاھاز يۈزى ۋە باشقا ئورۇنلارنى بىر قېتىم چوتكا ياكى قۇم قەغەز بىلەن سۈرتۈپ قونۇۋالغان توپا،يېلىم يۇقىلىرىنى

نى تازلىۋېتىش كېرەك.

3 § . زاماسكا تەييارلاش ئۇسۇللىرى

زاماسكا ئادەتتە ياغاچ جاھازلارنىڭ كەمتۈك ئورۇنلىرىنى تولدۇرۇپ سىرلاشقا مۇۋاپىقلاشتۇرۇش رولىنى ئويناپدۇ.

زاماسكا ئىشلىتىلىدىغان ئورۇن ۋە سىر تۈرلىرىنىڭ ئوخشاشماسلىقىغا قاراپ ھەر خىل تەييارلىنىدۇ.

1. ئادەتتىكى تەڭشەلگەن سىرلار ئۈچۈن ئىشلىتىلىدىغان زاماسكىنى تەييارلاش ئۇسۇلى ۋە ئۇلارنىڭ نىسبىتى :

ئاق زاماسكا، ئاق زاماسكا پاراشوكى، سىلىقلاشتۇرغۇچى پاراشوك ياكى گەجنىڭ مەلۇم بىرىدىن 90%، يېپلىم 10% قوشۇپ تەييارلىنىدۇ.

رەڭلىك زاماسكا ئاق زاماسكا پاراشوكى، سىلىقلاشتۇرغۇچى پاراشوك ياكى گەجنىڭ مەلۇم بىرىدىن 75%، ئاقارتقۇچى پاراشوك 10%، يېپلىم 10%، ئورگانىك رەڭ ماتېرىياللىرى 5% ۋە ئاز مىقدارda سۇ قوشۇپ تەييارلىنىدۇ.

2. مايلىق سىر زاماسكىسىنى تەييارلاش ئۇسۇلى ۋە ئۇنىڭ نىسبىتى:

ماگنىتلىق توپا 65%، ئاقارتقۇچى ئاق پاراشوك 25%، پىششىق ماي 2%، كالتسىيلىق ئېلىپماي 2% ۋە مۇۋاپىق مىقدارda دېئورقاي مېيى قوشۇپ تەييارلىنىدۇ.

3. رەڭلىك تەڭشەلگەن سىر زاماسكىسىنى تەييارلاش ئۇسۇلى ۋە ئۇنىڭ نىسبىتى:

ئاق زاماسكا پاراشوكى، سىلىقلاشتۇرغۇچى پاراشوك ياكى گەجنىڭ مەلۇم بىرىدىن 55%، يېپلىم 25%، تۆمۈر قىزىل پاراشوكى 10%، پىششىق ماي 5%، رەڭ ماتېرىياللىرى 3% ئارىلاشتۇرۇپ تەييارلىنىدۇ.

4. ئېلىپماي(سۇزۇك سىر) زاماسكىسىنى تەييارلاش ئۇسۇلى ۋە ئۇنىڭ نىسبىتى:

ئاق زاماسكا پاراشوكى، سىلىقلاشتۇرغۇچى پاراشوك ياكى گەجنىڭ مەلۇم بىرىدىن 52%، بارىي سۇلفات 5%، سۇ 3%، كالتسىيلىق ئېلىپماي